សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្រ្ត និងវិទ្យាសាស្រ្តសេដ្ឋកិច្ច
Université Royale de Droit et Sciences Economiques
Royal University of Law and Economics

សារណាបញ្ចប់ការសិក្សា

នីតិវិធីក្នុងការដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្ម តាមរយៈមជ្ឈត្តការនៅកម្ពុជា

ស្រាវជ្រាវពីថ្ងៃទី២៧ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២១ ដល់ថ្ងៃទី២៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២១

ស្រាវជ្រាវដោយ
និស្សិតឈ្មោះ **ខឿន ទ្រី**

សាស្ត្រាចារ្យណែនាំ
លោក **ឃឹម គិរី**

ថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រ **រដ្ឋបាលសាធារណៈ**
ជំនាន់ទី ១៤ (អាហារូបករណ៍)

ឆ្នាំចូលសិក្សា ២០១៧
ឆ្នាំសរសេរសារណា ២០២១

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

ខ្ញុំបាទឈ្មោះ **ឡឿន ទ្រី** ជានិស្សិតជំនាញរដ្ឋបាលសាធារណៈ ឆ្នាំទី៤ ជំនាន់ទី១៤ ក្រុមP4B1 នៃសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច។

សូមសំដែងការដឹងគុណចំពោះ

លោកឪពុក **ទៅ ឡឿន** និង អ្នកម្តាយ **ឃន ខ្លី** ដែលបានផ្តល់កំណើតដល់កូន ចិញ្ចឹមបីបាច់ថែរក្សាកូន ប្រកបដោយព្រហ្មវិហារធម៌តាំងពីតូចរហូតធំដឹងក្តី យកចិត្តទុកដាក់ មើលថែរក្សា ដើរតួនាទីជាទីប្រឹក្សាដ៏ល្អ និងតែងតែផ្តល់កម្លាំងចិត្តជំរុញកូនឱ្យឆ្លងផុតឧបសគ្គនានាប្រកបដោយជោគជ័យ ជាពិសេសនោះគឺបានផ្តល់ឱកាសឱ្យកូនបានសិក្សារៀនសូត្រក្រេបជញ្ជក់យកចំណេះដឹងតាំងពីថ្នាក់ដំបូងរហូតដល់បានបញ្ចប់ថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រនេះ។

អ៊ំប្រុស **ណើ សុណា** និងអ៊ំស្រី **នន់ សៅវន្នី** ដែលបានផ្តល់ជាកន្លែងស្នាក់នៅ និងអាហារហូបចុកសម្រាប់ការសិក្សានៅទីក្រុងភ្នំពេញ រយៈពេល ៤ឆ្នាំ កន្លងទៅនេះ។

ក្រសួងអប់រំយុវជន និងកីឡា ព្រមទាំង**គណៈគ្រប់គ្រងសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច** ដែលបានផ្តល់ជាអាហារូបករណ៍សម្រាប់ការសិក្សារយៈពេល៤ឆ្នាំពេញដល់ខ្ញុំបាទ។ ការផ្តល់អាហារូបករណ៍នេះជាឱកាសមួយដ៏មានតម្លៃធំធេងបំផុតសម្រាប់ខ្ញុំបាទបានមានឱកាសសិក្សា និងទទួលយកចំណេះដឹងនៅទីនេះ។ ខ្ញុំបាទក៏សូមអរគុណចំពោះ លោក លោកស្រី សាស្ត្រាចារ្យ លោកគ្រូ អ្នកគ្រូ ទាំងអស់ព្រមទាំងបុគ្គលិកគ្រប់លំដាប់ថ្នាក់នៃសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ចដែលបានផ្តល់នូវចំណេះដឹង ព្រមទាំងបទពិសោធន៍ជាច្រើនសម្រាប់និស្សិតគ្រប់រូបដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍ខ្លួនក្លាយជាធនធានមនុស្សមួយពិតប្រាកដសម្រាប់ជួយដល់គ្រួសារ សហគមន៍ និងចូលរួមចំណែកកសាងសង្គមជាតិទៅថ្ងៃខាងមុខ។

លោកសាស្ត្រាចារ្យ **ឃឹម គីរី** ដែលបានចំណាយពេលវេលាដ៏មានតម្លៃក្នុងការណែនាំកិច្ចការស្រាវជ្រាវរបស់ខ្ញុំបាទដោយការយកចិត្តទុកដាក់បំផុត តាំងពីការចាប់ផ្តើមរហូតដល់បានបញ្ចប់សារណាមួយច្បាប់នេះរួចរាល់ និងទទួលបានជោគជ័យជាស្ថាពរ។

ជាមួយគ្នានេះដែរ ក្រុមគ្រួសារ សាច់ញាតិ និងមិត្តភក្តិទាំងអស់ដែលបានជួយផ្តល់ជាយោបល់ល្អ ព្រមទាំងចែករំលែកចំណេះដឹង និងជំរុញទឹកចិត្តខ្ញុំគ្រប់ពេលវេលា។

ជាចុងក្រោយខ្ញុំសូមគោរពជូនពរអ្នកទាំងអស់គ្នាមានសុខភាពល្អព្រមទាំងទទួលបាននូវភាពជោគជ័យលើគ្រប់ភារកិច្ចទាំងអស់។

អារម្ភកថា

ការដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្មឱ្យបានឆាប់រហ័ស មានភាពងាយស្រួល និងប្រកបដោយប្រសិទ្ធិភាពខ្ពស់ គឺមានសារៈសំខាន់ណាស់សម្រាប់ធ្វើឱ្យក្រុមអាជីវករ មានទំនុកចិត្តក្នុងការពង្រីកប្រតិបត្តិការអាជីវកម្មរបស់ខ្លួន។ ប៉ុន្តែការដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្មនៅកម្ពុជាមានលក្ខណៈពិបាកនៅឡើយ ហើយប្រព័ន្ធដោះស្រាយវិវាទទាំងផ្លូវការ និងមិនផ្លូវការ នៅមិនទាន់ដំណើរការបានសមស្របនៅឡើយទេ។ អាស្រ័យហេតុនេះហើយទើបរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា បានបង្កើតច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការឡើងនៅឆ្នាំ២០០៦ ហើយមជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មក៏ត្រូវបានឡើងមក។ ការបង្កើតនេះ គឺបានជំរុញឱ្យយន្តការមជ្ឈត្តការនៅកម្ពុជាមានការទទួលស្គាល់ពីបណ្តារក្រុមអាជីវករពាណិជ្ជករ និងអ្នកវិនិយោគ សម្រាប់ដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្មរបស់ពួកគេដែលកើតមានឡើង។ ការណ៍នេះ បង្ហាញថា មជ្ឈត្តការបាននាំមកនូវទម្រង់នៃការដោះស្រាយវិវាទថ្មីមួយបែបទៀតសម្រាប់សង្គមកម្ពុជា។

ដោយហេតុថា កម្ពុជាគឺមានភាពក្មេងខ្ចីនៅឡើយក្នុងការប្រើប្រាស់ការដោះស្រាយវិវាទតាមរយៈមជ្ឈត្តការ ការសិក្សាស្វែងយល់អំពីដំណើរការរបស់មជ្ឈត្តការក្នុងការដោះស្រាយវិវាទ គឺពិតជាមានភាពចាំបាច់មួយផ្នែកដែរ។ អាស្រ័យហេតុនេះហើយ ទើបខ្ញុំសម្រេចចិត្តជ្រើសរើសយកប្រធានបទមួយដែលស្តីអំពី **“នីតិវិធីក្នុងការដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្មតាមរយៈមជ្ឈត្តការនៅកម្ពុជា”** ធ្វើជាប្រធានបទនៃសារណាសម្រាប់ធ្វើបទបង្ហាញនៅពេលបញ្ចប់ថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រនេះ។

ខ្ញុំសង្ឃឹមថា សារណាក្រោមប្រធានបទខាងលើនេះ នឹងក្លាយជាវិភាគទានមួយចំណែកក្នុងការសិក្សាស្វែងយល់អំពីផ្នែកមជ្ឈត្តការនៅកម្ពុជា ហើយខ្ញុំក៏រំពឹងទៀតថាសារណាមួយនេះក្លាយជាទុនសម្រាប់ដល់និស្សិត និងមិត្តអ្នកសិក្សាស្រាវជ្រាវដែលមានបំណងស្វែងយល់បន្ថែមទៅលើយន្តការមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម។

ជាចុងក្រោយ ខ្ញុំសូមអភ័យទោសចំពោះរាល់កំហុសខុសឆ្គងដែលកើតមានដោយអចេតនា ហើយខ្ញុំទទួលស្វាគមន៍ជានិច្ចនូវរាល់មតិរិះគន់ដើម្បីស្ថាបនា ពីសំណាក់ លោក លោកស្រីសាស្ត្រាចារ្យ លោក លោកស្រី អ្នកនាងកញ្ញា សិស្ស និស្សិត និងមិត្តអ្នកអានទាំងឡាយ ដើម្បីទុកជាបទពិសោធន៍ និងបង្កើនភាពទូលំទូលាយក្នុងការស្រាវជ្រាវនាពេលក្រោយៗទៀត។

មាតិកា

ទំព័រ

បញ្ជីអក្សរកាត់..v

សេចក្តីផ្តើម

១. លំនាំបញ្ហា ២

២. ចំណោទបញ្ហា ៣

៣. គោលបំណងនៃការសិក្សាស្រាវជ្រាវ..៣

៤. សារៈសំខាន់នៃការស្រាវជ្រាវ..៣

៥. ទំហំ និងដែនកំណត់នៃការសិក្សានៃការស្រាវ ៤

៦. វិធីសាស្ត្រនៃការស្រាវជ្រាវ ៤

៧. រចនាសម្ព័ន្ធនៃការស្រាវជ្រាវ ៥

ជំពូកទី១

រំលឹកទ្រឹស្តីពាក់ព័ន្ធនឹងមជ្ឈត្តការ

១.១ និយមន័យការធ្វើមជ្ឈត្តការ..៦

១.២ ប្រវត្តិនៃការធ្វើមជ្ឈត្តការ..៦

១.៣ មជ្ឈត្តការនៅកម្ពុជា..៨

១.៤ អត្ថប្រយោជន៍នៃមជ្ឈត្តការ ៩

១.៥ ករណីសិក្សាពីមជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តការល្បីៗនានារបស់អាស៊ី ១០

១.៥.១ មជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តការអន្តរជាតិទីក្រុងហុងកុង (HKIAC)...................... ១០

១.៥.២ មជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តការអន្តរជាតិសិង្ហបុរី (SIAC)...................... ១១

១.៥.៣ គណៈកម្មការមជ្ឈត្តការផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចនិងពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិប្រទេសចិន...................... ១២

១.៥.៤ មជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មប្រទេសថៃ (THAC) ១៣

ជំពូកទី២

ស្ថាប័នដែលមានសមត្ថកិច្ចធ្វើមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មនៅកម្ពុជា

២.១ មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម...................... ១៤

២.១.១ ការបង្កើត ១៤
២.១.២ គោលបំណង ១៤
២.១.៣ ចក្ខុវិស័យ និងបេសកម្ម ១៥
២.១.៤ តួនាទី និងភារកិច្ច ១៥
២.២ សារតា ១៥
២.៤ រចនាសម្ព័ន្ធ និងការគ្រប់គ្រង ១៦
២.៤.១ រចនាគ្រប់គ្រងរបស់មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម ១៦
២.៤.១.១ មហាសន្និបាត ១៦
២.៤.១.២ ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ ១៧
២.៤.១.៣ អគ្គលេខាធិការដ្ឋាន ១៩
២.៤.១.៤ សមាជិកភាព ២០
២.៤.១.៥. កាបាត់បង់សមាជិកភាពរបស់សមាជិកនៃ ម.ជ.ម. ២៣
២.៥ លទ្ធផលសម្រេចបាន ២៤
២.៦បញ្ហាប្រឈម និងដំណោះស្រាយ ២៦

ជំពូកទី៣

ដំណើរការដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្មតាមរយៈមជ្ឈត្តការនៅកម្ពុជា

៣.១ បទបញ្ញត្តិទូទៅនៃដំណើរការមជ្ឈត្តការ ២៧
៣.១.១ ការកំណត់ទីកន្លែង ២៧
៣.១.២ ភាសា ២៧
៣.១.២.១ ភាសានៃដំណើរការមជ្ឈត្តការ ២៧
៣.១.២.២. ភាសានៃមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ ឬសេចក្ដីបង្គាប់ ២៧
៣.១.៣ បញ្ញត្តិទូទៅអំពីភស្តុតាង ២៨
៣.១.៤ អំពីសាក្សី ២៨

៣.១.៥ ច្បាប់អនុវត្ត និងសមធម៌..២៩
៣.១.៦ កម្រៃសេវាមជ្ឈត្តកម្ម ២៩
៣.២ ការដាក់ពាក្យប្តឹង ២៩
៣.២.១ ការដាក់ពាក្យប្តឹងរបស់ភាគីអ្នកប្តឹងទាមទារ..៣០
៣.២.១.១ ការដាក់សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្ម ៣០
៣.២.១.២ សេចក្តីថ្លែងទាមទារ ៣១
៣.២.១.៣ សេចក្តីថ្លែងដោះសារចំពោះបណ្តឹងតប...៣១
៣.២.២ ការដាក់ពាក្យប្តឹងរបស់ភាគីឆ្លើយតប...៣២
៣.២.៣ ការដកពាក្យបណ្តឹង ការកែប្រែពាក្យបណ្តឹង និងការកែប្រែការដោះសារ.. ៣៣
៣.២.៣.១ ការដកពាក្យបណ្តឹង.. ៣៣
៣.២.៣.២ ការកែប្រែពាក្យបណ្តឹង និងការកែប្រែការដោះសារ... ៣៣
៣.៣ ការបង្កើតវេទិការមជ្ឈត្តកម្ម ៣៤
៣.៣.១ ចំនួនមជ្ឈត្តករ ៣៤
៣.៣.២ ការតែងតាំងមជ្ឈត្តករ..៣៤
៣.៣.២.១ ការតែងតាំងវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនៃមជ្ឈត្តករមួយរូប..៣៤
៣.៣.២.២ ការតែងតាំងវេទិការមជ្ឈត្តកម្មនៃមជ្ឈត្តករបីរូប ឬច្រើនរូប...................................៣៥
៣.៣.២.៣ ការតែងតាំងមជ្ឈត្តករដោយពហុភាគីវិវាទ..៣៥
៣.៣.៣ ការជំទាស់ទៅនឹងមជ្ឈត្តករ..៣៦
៣.៣.៤ សេចក្តីសម្រេចរបស់ ម.ជ.ម. លើការជំទាស់ទៅនឹងមជ្ឈត្តករ ៣៦
៣.៣.៥ ការដាក់មជ្ឈត្តករជំនួស...៣៧
៣.៤ ដំណើរការនៃមជ្ឈត្តការ...៣៧
៣.៤.១ បញ្ញត្តិទូទៅអំពីដំណើរការមជ្ឈត្តការ...៣៧
៣.៤.១.១ ដំណើរការមជ្ឈត្តការ សេចក្តីបង្គាប់ និងសេចក្តីណែនាំ ៣៧

៣.៤.១.២ ការប្រជុំត្រៀម និងការប្រជុំបន្ថែមនានា...៣៨

៣.៤.១.៣ ការស្វែងរកដំណោះស្រាយដោយស្រុះស្រួលគ្នា..៣៨

៣.៤.១.៤ ការបំបែកដំណើរការមជ្ឈត្តការដាច់ៗពីគ្នា..៣៨

៣.៤.១.៥ ការរួមបញ្ចូលមជ្ឈត្តការ ៣៩

៣.៤.១.៦ ការចូលរួមពីតតិយជន ៣៩

៣.៥ សវនាការមជ្ឈត្តការ ៤០

៣.៦ ការសម្រេច និងធ្វើមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ.. ៤១

៣.៦.១ ទម្រង់នៃមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ ៤១

៣.៦.២ ការត្រួតពិនិត្យលើទម្រង់របស់មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ ៤១

៣.៦.៣ ការចេញមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ... ៤២

៣.៦.៤ អានុភាព និងការអនុវត្តមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ ៤២

៣.៦.៥ ការធ្វើបណ្តឹងឧបាស្រ័យទៅនឹងមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ... ៤២

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន..**៤៤**

អនុសាសន៍..**៤៥**

បញ្ជីអក្សរកាត់

ម.ជ.ម.	មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម
HKIAC	Hong Kong International Arbitration Centre
SIAC	Singapore International Arbitration Centre
THAC	Thailand Arbitration Center
CIETAC	China International Economic and Trade Arbitration Commission

សេចក្ដីផ្ដើម

ប្រទេសកម្ពុជា គឺជាប្រទេសមួយដែលមានវ័យចំណាស់ជាងគេមួយក្នុងតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍យើងនេះ ហើយធ្លាប់ទទួលបាននូវភាពរុងរឿង និងការរីកចម្រើនស្ទើរគ្រប់វិស័យគួរជាទីកោតស្ញប់ស្ញែង។ ដោយសារទទួលរងនូវឥទ្ធិពលនៃសង្គ្រាមដ៏រ៉ាំរ៉ៃអស់ជាច្រើនទសវត្ស បានធ្វើឱ្យវិស័យនានាដែលធ្លាប់តែមានការរីកចម្រើនត្រូវបានធ្លាក់ចុះយ៉ាងគួរឱ្យកត់សម្គាល់ មិនតែប៉ុណ្ណោះធនធានមនុស្សដែលជាចលករជំរុញការអភិវឌ្ឍជាតិក៏ត្រូវបានបាត់បង់ក្នុងសម័យសង្គ្រាមនោះដែរ។ ទោះបីជាប្រទេសជាតិត្រូវទទួលរងការបំផ្លិចបំផ្លាញបែបណាក៏ដោយ ក៏ថ្នាក់ដឹកនាំ និងប្រជាពលរដ្ឋគ្រប់រូបនាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ បានរួបរួមគ្នាជាធ្លុងមួយដើម្បីរួមចំណែកក្នុងការជំរុញស្តារប្រទេសជាតិឡើងវិញរហូតក្លាយជាប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍មួយដែលមានសន្ទុះកំណើនសេដ្ឋកិច្ចដ៏ល្អប្រសើរមួយ។ ទន្ទឹមនឹងការរីកចម្រើនដូចសព្វថ្ងៃនេះបាន គឺទាមទារឱ្យមានការចូលរួមពីគ្រប់វិស័យទាំងអស់ក្នុងនោះវិស័យពាណិជ្ជកម្មក៏បានរួមចំណែកដ៏សំខាន់មួយក្នុងការលើកស្ទួយសេដ្ឋកិច្ចជាតិផងដែរ។ ថ្វីបើសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជាមានលក្ខណៈវិជ្ជមានដោយមានកំណើនខ្លាំងជាច្រើនឆ្នាំកន្លងមកក៏ពិតមែន ក៏ប៉ុន្តប្រសិនបើកម្ពុជាប្រព័ន្ធច្បាប់ប្រសើរជាងនេះនឹងធ្វើឱ្យកម្ពុជាមានការវិនិយោគទុនច្រើនជាងនេះទៅទៀត និងប្រហែលជាអាចជំរុញឱ្យមានកំណើនសេដ្ឋកិច្ចខ្ពស់ជាងពេលបច្ចុប្បន្ន។ ដូច្នេះហើយការកែលម្អប្រព័ន្ធដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្ម និងប្រព័ន្ធច្បាប់កម្ពុជា ពិតជាមានសារៈសំខាន់ណាស់សម្រាប់ឱ្យកម្ពុជាអាចរក្សាបាននូវកំណើនសេដ្ឋកិច្ចនេះក្នុងរយៈពេលវែង។ ជាការពិតណាស់នៅពេលដែលមានវិវាទបានកើតឡើង អាជីវករនៅកម្ពុជាតែងតែយល់ថា ជម្រើសរបស់គេក្នុងការដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្មនៅមានកម្រិតនៅឡើយ ដែលជម្រើសតាំងនោះរួមមានការចរចារ ការស្នើសុំឱ្យមានការដាក់សម្ពាធពីសំណាក់ភាគីទីបីដែលជាអ្នកមានអំណាច ឬដោះស្រាយនៅតុលាការ។ ករណីមួយចំនួនទៀត ម្ចាស់អាជីវកម្មតែងតែសម្រេចចិត្តជ្រើសរើសយកការដើរចេញពីវិវាទ ឬក៏ទទួលយកដំណោះស្រាយមិនសមស្របជាជាងការការចាត់វិធានការបន្ថែមដូចជា ការសុំជំនួយពីភាគីទីបី ឬដោះស្រាយនៅតុលាការ។ អាជីវករកម្រគិតថាការដោះស្រាយវិវាទនៅតុលាការជាជម្រើសអាទិភាពសម្រាប់ដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្មនោះទេ ពោលគឺពួកគេពុំសូវធ្វើការដោះស្រាយវិវាទនៅតុលាការទេ លើកលែងតែពួកគេមិនអាចចៀសរួច។ជាពិសេសម្ចាស់អាជីវកម្មតូចៗភាគច្រើន គឺកម្រដោះស្រាយវិវាទនៅតុលាការទៅទៀត ចំណែកឯអាជីវកម្មធំៗវិញ ជ្រើសរើសយកការដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្មតាមមជ្ឈត្តការដែលមានលក្ខណៈជាកជនមិនផ្លូវការជាមួយភាគីទីបីជាជាងដោះស្រាយវិវាទនៅតុលាការដែរ។[១] នេះជាហេតុផលដែលនាំឱ្យមានការបង្កើតឱ្យមានយន្តការដោះស្រាយវិវាទក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ និងមានស្ថាប័នទទួលបន្ទុកដោះស្រាយវិវាទច្បាស់លាស់ គឺជាជំហានវិជ្ជមានមួយ។

[១] ព្រឹត្តប័ត្រស្តីពីបញ្ហាអាជីវកម្មនៅកម្ពុជា ចុះផ្សាយដោយអង្គការអភិវឌ្ឍន៏វិស័យឯកជនតំបន់ទន្លេមេគង្គ ឆ្នាំ២០០៧។

១. លំនាំបញ្ហា

យន្តការនៃការដោះស្រាយវិវាទក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ គឺមានទម្រង់ខុសៗគ្នា ក៏ប៉ុន្តែមានទម្រង់ចំនួន៣ ដែលគេស្គាល់ជាទូទៅនោះគឺ ការចរចារ សន្ធានកម្ម និងមជ្ឈត្តការ។ សម្រាប់សង្គមកម្ពុជា ទម្រង់នៃមជ្ឈត្តការ ទំនងជាត្រូវបានប្រើប្រាស់តាំងពីសម័យមុនមកម្ល៉េះ តែគេអនុវត្តទៅតាមទំនៀមទម្លាប់ និងមានលក្ខណៈក្រៅផ្លូវការ។ ក្នុងឆ្នាំ២០០៦ រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានបង្កើតច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មឡើង ហើយមជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មជាស្ថាប័នដែលមានភារកិច្ចគ្រប់គ្រងលើកិច្ចការមជ្ឈត្តការនៅកម្ពុជា។ ការបង្កើតឱ្យមានបទដ្ឋានច្បាប់ និងមជ្ឈមណ្ឌលនេះឡើង គឺក្នុងគោលដៅដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងតម្រូវការនៃការប្រើប្រាស់យន្តការមជ្ឈត្តការជាយន្តការដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្ម[២] នៅកម្ពុជា ដោយហេតុថាក្នុងការធ្វើពាណិជ្ជកម្មចៀសមិនផុតនោះទេនូវការកើតឡើងនៃជម្លោះរវាង ម្ចាស់អាជីវកម្មមួយនិងម្ចាស់អាជីវកម្មមួយផ្សេងដែលមានការប៉ះពាល់ទៅលើផលប្រយោជន៍របស់ភាគីណាម្ខាង។ ហេតុផលមួយដែលម្ចាស់អាជីវកម្មទាំងក្នុង និងក្រៅប្រទេសមានការគិតពិចារណារយ៉ាងល្អិតល្អន់មុនពេលសម្រេចចិត្តវិនិយោគលើអាជីវកម្មណាមួយនោះ គឺស្ថិរភាពនៃក្រុមហ៊ុនរបស់ពួកគេ ពីព្រោះថានៅពេលដែលមានវិវាទបានកើតឡើងតើគេត្រូវធ្វើការដោះស្រាយវិវាទតាមមធ្យោបាយណាមួយផ្សេងទៀតបានក្រៅពីប្រើប្រាស់ការដោះស្រាយតាមផ្លូវតុលាការ។ អាស្រ័យហេតុដូច្នេះហើយ ការបង្កើតឱ្យមានវេទិការមជ្ឈត្តការដើម្បីដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្ម គឺបានផ្តល់នូវជម្រើសក្នុងការដោះស្រាយវិវាទក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការមួយបន្ថែមទៀត។ វេទិការមជ្ឈត្តការ បានផ្តល់ភាពងាយស្រួលព្រមទាំងប្រើប្រាស់ពេលវេលានិងកម្រៃសេវាតិច និងមានភាពទន់ភ្លន់ ជាពិសេសយន្តការនេះត្រូវបានប្រទេសនានាលើពិភពលោកយកមកអនុវត្តជាមធ្យោបាយដ៏ពេញនិយមមួយក្នុងការដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្ម។ ថ្វីដ្បិតតែកម្ពុជាមានច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅឆ្នាំ២០០៦ ក៏ពិតមែន តែបើប្រៀបធៀបទៅនឹងបណ្តាប្រទេសនានានៅលើពិភពលោក កម្ពុជាហាក់នៅមានបទពិសោធន៍ក្មេងខ្ចីនៅឡើយ។ ជាការបង្ហាញអំពីពីឆន្ទៈក្នុងការលើកកម្ពស់មជ្ឈត្តកានៅកម្ពុជា ស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធនឹងមជ្ឈត្តការបានកំពុងខិតខំប្រឹងប្រែងក្នុងការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញមជ្ឈត្តការនេះដល់មជ្ឈត្តករជាបន្តបន្ទាប់ និងធ្វើការកែប្រែវិធានសម្រាប់គ្រប់គ្រងលើដំណើរការមជ្ឈត្តការឱ្យមានលក្ខណៈមួយដែលស្របទៅនឹងបទដ្ឋាននៃមជ្ឈត្តការអន្តរជាតិ។ កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងនេះមានគោលដៅធ្វើយ៉ាងណាដើម្បីធានាឱ្យបាននូវដំណើរការមជ្ឈត្តការមួយដែលមានគុណភាពខ្ពស់ យុត្តិធម៌ តម្លាភាព និងផ្តល់នូវដំណោះស្រាយមួយដែលគ្រប់ភាគីទាំងអស់អាចទទួលយកបាន។

---

[២] វិវាទពាណិជ្ជកម្មជាវិវាទផ្នែកធុរកិច្ចដែលមានប្រភេទជាពាណិជ្ជកម្មរួមមាន កិច្ចការជំនួញដើម្បីផ្គត់ផ្គង់ ផ្លាស់ប្តូរទំនិញ ឬសេវា ការវិនិយោគទុន អាជីវកម្មធនាគា ការធានារ៉ាប់រង កិច្ចព្រមព្រៀងអាជីវកម្ម ឬសម្បទាន ក្រុមហ៊ុនចម្រុះ ការដឹកជញ្ជូន និងការសាងសង់ជាដើម។ (ច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម, លេខ នស/រកម/០៥០៦/០១០, ០៥ ឧសភា ២០០៦, មាត្រា២)

២. ចំណោទបញ្ហា

ដំណើរការនៃមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មមួយដែលមានលក្ខណៈសាមញ្ញ និងមានលក្ខណៈទន់ភ្លន់ទៅលើនីតិវិធី មានភាពយុត្តិធម៌ តម្លាភាព និងរក្សាបាននូវការសម្ងាត់ គឺបានផ្តល់នូវទំនុកចិត្តខ្ពស់ដល់គូភាគីនៃវិវាទ ព្រមទាំងរក្សាបាននូវកេរ្តិ៍ឈ្មោះរបស់អាជីវកម្ម និងអ្វីដែលសំខាន់នោះ គឺគូភាគីអាចរក្សាបាននូវទំនាក់ទំនងល្អឡើងវិញបន្ទាប់ពីវិវាទបានបញ្ចប់។ ម្យ៉ាងវិញទៀតមជ្ឈត្តកាមួយអាចដំណើរការទៅបានគឺចាំបាច់ត្រូវតែមានការគ្រប់គ្រង និងមានការសម្របសម្រួលពីស្ថាប័នដែលទទួលបានសមត្ថកិច្ចលើកិច្ចការមជ្ឈត្តការដែលមានជំនាញច្បាស់លាស់។ អាស្រ័យហេតុនេះហើយទើបកិច្ចការសិក្សាស្រាវជ្រាវនេះ បានចោទជាសំណួរស្រាវជ្រាវឡើងថា៖

- តើស្ថាប័នណាដែលមានតួនាទី និងភារកិច្ចក្នុងការធ្វើមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មនៅកម្ពុជា ?
- តើការដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្មតាមរយៈមជ្ឈត្តការមានដំណើរការយ៉ាងដូចម្តេច ?

៣. គោលបំណងនៃការសិក្សាស្រាវជ្រាវ

ការសិក្សាស្រាវជ្រាវលើប្រធានបទ នីតិវិធីក្នុងការដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្មតាមមជ្ឈត្តការនៅកម្ពុជា មានគោលបំណងដើម្បីស្វែងយល់បន្ថែមពីដំណើរការ ក៏ដូចជានីតិវិធីក្នុងការដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្មតាមរយៈការធ្វើមជ្ឈត្តការនៅកម្ពុជាដែលមានមជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មជាស្ថាប័នមានសមត្ថកិច្ចក្នុងការដោះស្រាយវិវាទ។ ជាមួយគ្នានេះដែរ ការសិក្សានេះធ្វើឡើងក្នុងគោលបំណងដើម្បីលើកកម្ពស់ និងជំរុញយន្តការដោះស្រាយវិវាទតាមរយៈមជ្ឈត្តការនៅកម្ពុជា ឱ្យក្លាយជាជម្រើសក្នុងដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្មថ្មីមួយសម្រាប់ម្ចាស់អាជីវកម្មក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ដោយហេតុថាការសិក្សានេះនឹងផ្តល់ឱ្យអ្នកអាន អ្នកសិក្សាទាំងឡាយនូវមូលដ្ឋានគំនិតក្នុងការពិចារណា ថាតើនៅពេលដែលមានវិវាទពាណិជ្ជកម្មកើតឡើង ពួកគេគួរតែជ្រើសរើសយកមជ្ឈត្តការមកធ្វើជាយន្តការសម្រាប់ដោះស្រាយវិវាទ ឬយ៉ាងណា ?

៤. សារៈសំខាន់នៃការស្រាវជ្រាវ

កិច្ចការស្រាវជ្រាវមួយនេះនឹងផ្តល់ឲ្យអ្នកសិក្សាស្រាវជ្រាវពាក់ព័ន្ធនឹងវិស័យយុត្តិធម៌នូវមូលដ្ឋាននៃចំណេះដឹងក្នុងការប្រើប្រាស់មធ្យោបាយនៃការដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្មក្នុងក្របខណ្ឌមួយផ្សេងពីក្របខណ្ឌតុលាការពោលគឺការដោះស្រាយវិវាទតាមរយៈមជ្ឈត្តការ។

កិច្ចការស្រាវជ្រាវនេះ ក៏នឹងក្លាយទៅជាកត្តាមួយសម្រាប់ជំរុញលើកទឹកចិត្តឲ្យប្រជាពលរដ្ឋជាពិសេសសម្រាប់គូវិវាទពាណិជ្ជកម្មក្នុងការជ្រើសមជ្ឈត្តការជាមធ្យោបាយដោះស្រាយវិវាទដើម្បីទទួលបានដំណោះស្រាយមួយតាមបែបឈ្នះៗ និងសន្សំសំចៃពេលវេលា ចំណាយថវិកាតិច និងទទួលបានដំណោះស្រាយមួយដែលកើតចេញពីការព្រមព្រៀងរបស់គូវិវាទ។

កិច្ចការស្រាវជ្រាវនេះផងដែរ ក៏បានរួមចំណែកក្នុងការផ្សព្វផ្សាយអំពីគោលនយោបាយព្រមកំណែទម្រង់ច្បាប់ និងយុត្តិធម៌របស់រដ្ឋាភិបាល ក៏ដូចជាកម្មវិធីមួយចំនួនពាក់ព័ន្ធនឹងវិស័យយុត្តិធម៌ តួយ៉ាងដូចជាគម្រោងស្តីពីការទទួលបានសេវាកម្មផ្នែកច្បាប់ ដែលទទួលបានគាំទ្រពីកម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍អង្គការសហប្រជាជាតិ (UNDP) និងភ្នាក់ងារអេស្ប៉ាញសម្រាប់កិច្ចសហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិ និងការអភិវឌ្ឍន៍ (AECID) ។[៣]

កិច្ចការស្រាវជ្រាវមួយនេះផងដែ បានផ្តល់ឱ្យខ្ញុំនូវចំណេះដឹងបន្ថែមទៀតដែលទាក់ទងទៅនឹងការដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្មតាមរយៈមជ្ឈត្តការកាន់តែច្បាស់ជាងមុនសម្រាប់ទុកជាទុនក្នុងការចូលរួមផ្តល់ជាគំនិតយោបល់ជូនដល់ជនរួមជាតិទៅតាមលទ្ធភាព ក្នុងនាមជាបញ្ញវ័នមួយរូបដែលបានទទួលនិងបញ្ចប់ការបណ្តុះបណ្តាលក្នុងកម្រិតថ្នាក់ឧត្តមសិក្សា សម្រាប់ជាការតបស្នងទៅកាន់សង្គមជាតិវិញ។

៥. ទំហំ និងដែនកំណត់នៃការសិក្សានៃការស្រាវ

ការស្រាវជ្រាវនេះ មានដែនកំណត់ និងវិសាលភាពលើតែការដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្មតាមរយៈមជ្ឈត្តការតែប៉ុណ្ណោះទេ។ ដោយឡែកដំណើរការនៃការដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្មតាមរយៈមជ្ឈត្តការនេះវិញគឺសិក្សាតែទៅលើយន្តការដែលអនុវត្តដោយមជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មតែប៉ុណ្ណោះ។ ចំពោះដែនកំណត់ពាក់ព័ន្ធបទដ្ឋានគតិយុត្តិ និងឯកសារផ្សេងៗគឺមានវិសាលភាពតែទៅលើ ច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម និងវិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការ និងបទដ្ឋានគតិយុត្តិមួយចំនួនទៀតដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការធ្វើមជ្ឈត្តការ។

៦. វិធីសាស្ត្រនៃការស្រាវជ្រាវ

ការស្រាវជ្រាវចំពោះប្រធានបទ "នីតិវិធីក្នុងការដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្មតាមរយៈមជ្ឈត្តការនៅកម្ពុជា" គឺធ្វើសិក្សាទៅលើប្រភពទិន្ន័យដែលបានបោះផ្សាយសម្រាប់ប្រើប្រាស់ដើម្បីបម្រើឱ្យដំណើរការមជ្ឈត្តការ រួមមានដូចជាអត្ថបទច្បាប់ និងវិធានដែលប្រើសម្រាប់អនុវត្តជាក់ស្តែង។ ចំពោះទិន្ន័យជាចំនួន គឺត្រូវបានប្រមូលមកពីប្រភពទិន្នន័យបន្ទាប់បន្សំ (Secondary Data) ដែលមានការរៀបចំចងក្រងរួចហើយ ដូចជារបាយការណ៍ ព្រឹត្តប័ត្រសង្ខេប និងទិន្នន័យដែលកំណត់ក្នុងវិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការនៅកម្ពុជា។ ព័តមានមួយចំនួនទៀត គឺត្រូវបានដកស្រង់ពីវគ្គបណ្តុះបណ្តាល និងសិក្ខាសាលាដែលរៀបចំដោយមជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម។ ចំពោះឯកសារមួយចំនួនទៀតត្រូវបានប្រមូលមកពីគេហទំព័រផ្លូវការរបស់មជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តការអន្តរជាតិផ្សេងៗមួយចំនួនដែលរួមមានដូចជា មជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តការអន្តរជាតិសឹង្ហបុរី និងមជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តការអន្តរជាតិហុងកុងជាដើម។ ដោយហេតុឯកសារដែលទទួលបានពីគេហទំព័រទាំងនោះជាភាសាអង់គ្លេស ដូច្នេះហើយខ្លឹមសារនៃ

[៣] ក្រសួងយុត្តិធម៌. គោលនយោបាយ ការដោះស្រាយវិវាទក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ (ឆ្នាំ២០១៩)។

ទិន្នន័យទាំងនោះត្រូវបានធ្វើការបកប្រែជាភាសាខ្មែរជាមុនសិនមុននឹងត្រូវបានយកមកប្រើប្រាស់ក្នុងការសិក្សាស្រាវជ្រាវនេះ។

៧. រចនាសម្ព័ន្ធនៃការស្រាវជ្រាវ

កិច្ចការស្រាវជ្រាវក្រោមប្រធានបទ “នីតិវិធីនៃការដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្មតាមរយៈមជ្ឈត្តការនៅកម្ពុជា” ត្រូវបានបែងចែកជា៣ជំពូកធំៗគឺៈ

- នៅក្នុងជំពូកទី១ នឹងធ្វើការសិក្សាទៅដំណើរដើមទងដែលនាំឱ្យមជ្ឈត្តការកើតមានឡើងសម្រាប់ធ្វើជាមធ្យោបាយដោះស្រាវិវាទពាណិជ្ជកម្ម ក៏ដូចជាការប្រើប្រាស់នូវយន្តការមជ្ឈត្តការនៅកម្ពុជាផងដែរដោយផ្សាភ្ជាប់នឹងផលប្រយោជន៍ដែលគូភាគីទទួលបានតាមរយៈការដោះស្រាយតាមមជ្ឈត្តការ។ បន្ថែមពីនេះទៅទៀត ក្នុងជំពូកនេះក៏បានសិក្សាទៅលើមជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តការល្បីៗរបស់អាស៊ី ដូចជា មជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តការអន្តរជាតិហុងកុង និងមជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តការអន្តរជាតិសឹង្ហបុរីក្នុងគោលបំណងដើម្បីបង្ហាញថាវេទិកាមជ្ឈត្តការគឺត្រូវបានគេទទួលស្គាល់ជាអន្តរជាតិ។
- នៅក្នុងជំពូកទី២ នឹងធ្វើសិក្សាទៅលើស្ថាប័នដែលទទួលភារកិច្ចធ្វើមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មដែលការសិក្សាតែទៅលើមជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មប៉ុណ្ណោះទេ។ ពោលគឺធ្វើការសិក្សាទៅលើគោលបំណងនៃការបង្កើត តួនាទីភារកិច្ច សាវតានៃមជ្ឈមណ្ឌល ក៏ដូចជារចនាសម្ព័ន្ធគ្រប់គ្រងរបស់មជ្ឈមណ្ឌលជាដើម ដើម្បីបង្ហាញឱ្យឃើញច្បាស់ថាស្ថាប័ននេះមានតួនាទីក្នុងការគ្រប់គ្រង និងសម្របសម្រួលលើការងារមជ្ឈត្តការនៅកម្ពុជា។
- នៅក្នុងជំពូកទី៣ នឹងធ្វើការលើកយកនូវដំណើរការនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មមកធ្វើការសិក្សាដោយធ្វើការបង្ហាអំពីបទបញ្ញត្តិទូទៅនានាដែលគូភាគីវិវាទត្រូវដឹងក្នុងដំណើរការវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម និងលក្ខខណ្ឌផ្សេងទៀតដែលគូភាគីត្រូវអនុវត្តក្នុងពេលដំណើរការមជ្ឈត្តការ។ ក្នុងជំពូកនេះក៏បានលើកយកមកសិក្សាផងដែរអំពីមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យរបស់មជ្ឈត្តករ ឬវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម និងអានុភាពអនុវត្តរបស់មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ ព្រមទាំងបានបង្ហាញអំពីសិទ្ធិធ្វើបណ្តឹងឧបាស្រ័យរបស់គូភាគី ប្រសិនបើភាគីណាមួយមិនព្រមអនុវត្តនូវមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យដែលបានចេញជាស្ថាពរហើយនោះ។

ជំពូកទី១
រំលឹកទ្រឹស្តីពាក់ព័ន្ធនឹងមជ្ឈត្តការ

១.១ និយមន័យការធ្វើមជ្ឈត្តការ

មជ្ឈត្តការ គឺជាការផ្សះផ្សាវិវាទដោយប្រើប្រាស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ហើយអាចស្ថិតនៅក្នុង ឬក្រៅក្របខណ្ឌនៃការគ្រប់គ្រងរបស់ស្ថាប័នផ្សះផ្សាអចិន្ត្រៃយ៍។[៤] នៅក្នុងមជ្ឈត្តការ គូភាគីដាក់វិវាទរបស់ខ្លួនជូនទៅភាគីទីបីដែលអព្យាក្រឹត្យមួយដែលជាទូទៅត្រូវបានគេហៅថាជា មជ្ឈត្តករក្នុងករណីមានតែម្នាក់ តែប្រសិនបើមានចាប់ពីពីរនាក់ឡើងទៅហៅថា ក្រុមមជ្ឈត្តករ ឬវេទិការមជ្ឈត្តកម្ម។ មជ្ឈត្តករ ឬវេទិការមជ្ឈត្តកម្មពិចារណារទៅលើភស្តុតាងដែលគូវិវាទបានដាក់ជូន និងចេញសេចក្តីសម្រេចមួយហៅថាមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ។ មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ ជាទូទៅគឺមានលក្ខណៈភ្ជាប់កាតព្វកិច្ចរបស់គូភាគី ក៏ប៉ុន្តែមានករណីខ្លះទៀតមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យមិនមានភ្ជាប់កាតព្វកិច្ចរបស់ភាគីនៃវិវាទទេ។

១.២ ប្រវត្តិនៃការធ្វើមជ្ឈត្តការ

ការធ្វើមជ្ឈត្តការត្រូវបានគេយកមកប្រើប្រាស់តាំងពីសម័យបុរាណមកម្លេះ ដែលគេឃើញមានលើកយកមកនិយាយនៅក្នុងចំណាររបស់ក្រិចសម័យបុរាណ និងនៅក្នុងគម្ពីប៊ីប្លរបស់សាសនាគ្រិស្ទ។[៥] មជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មត្រូវបានរកឃើញ និងប្រើប្រាស់ជាលើកដំបូងនៅទ្វីបអឺរ៉ុបនៅសម័យកណ្តាល។[៦] ជារឿយៗការធ្វើពាណិជ្ជកម្ម ពាណិជ្ជករត្រូវធ្វើដំណើរចម្ងាយឆ្ងាយឆ្លងកាត់ពីប្រទេសមួយទៅប្រទេសមួយទៀតដើម្បីធ្វើសកម្មភាពជំនួញរបស់ពួកគេ។ នៅពេលធ្វើពាណិជ្ជកម្មគឺជៀសមិនផុតនោះទេនៅការកើតមានបញ្ហាណាមួយ ឬជម្លោះជាមួយដៃគូពាណិជ្ជកម្មដែលទាមទារឱ្យមានការដោះស្រាយឱ្យបានកាន់តែឆាប់កាន់តែប្រសើរ។ កាលពីសម័យនោះ ចំណេះដឹងពាក់ព័ន្ធនឹងវិស័យឧស្សាហកម្មរបស់អ្នកជំនួញគឺពុំសូវមាននៅឡើយ ឬអាចក៏គ្មានតែម្តងដែលជាហេតុនាំឱ្យតុលាការអចិន្ត្រៃយ៍មិនអាចដោះស្រាយវិវាទដែលកើតឡើងរបស់ពាណិជ្ជករមានភាពឆាប់រហ័សនិងទាន់ពេលវេលានោះឡើយ។ បញ្ហាទាំងនេះហើយទើបនាំឱ្យមានការបង្កើតឡើងនូវបទដ្ឋានឧស្សាហកម្មឡើងមកលដើម្បីជួយសម្រួលដល់ទំនាក់ទំនងពាណិជ្ជកម្មរបស់បណ្តាពាណិជ្ជករដែលមកពីប្រទេសដែលមានវប្បធម៌ផ្សេងគ្នា។ មួយវិញទៀតដោយសារតែសមត្ថភាពរបស់តុលាការនៅមានកម្រិតនៅឡើយ ទើបធ្វើឱ្យក្រុមពាណិជ្ជករបានបង្កើតវេទិការមជ្ឈត្តការឯកជនឡើងដើម្បីដោះស្រាយវិវាទរបស់ពួកគេប្រកបដោយប្រសិទ្ធិភាព។

---

[៤] ច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម, លេខ នស/រកម/០៥០៦/០១០, ០៥ ឧសភា ២០០៦, មាត្រា២។

[៥] មេធាវី ស្ទីវិន អ៊ែម អូស្ទើមីឡឺរ៍. *ដំណោះស្រាយវិវាទក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ : នៅកម្ពុជា*, បោះពុម្ពលើកទី២ (កម្ពុជា, ២០១០), ១៤២។

[៦] មេធាវី ស្ទីវិន អ៊ែម អូស្ទើមីឡឺរ៍. *ដំណោះស្រាយវិវាទក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ : នៅកម្ពុជា*, បោះពុម្ពលើកទី២. (កម្ពុជា, ២០១០), ១៤៣។

ការដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្មតាមរយៈការធ្វើមជ្ឈត្តការ ជារឿយៗ គេតែងតែប្រើប្រាស់អ្នកដែលមានជំនាញខាងផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម និងឧស្សាហកម្មដើម្បីធ្វើជាអ្នកផ្សះផ្សាវិវាទ។[៧]

ទ្រឹស្តីការធ្វើមជ្ឈត្តការបានរីកសាយភាយបន្តិចម្តងៗតាមរយៈការធ្វើអាណានិគមរបស់បណ្តាប្រទេសអឺរ៉ុបនៅក្នុងកំឡុងសតវត្សទី១៧ និងទី១៨ ដោយសារពួកគេបាននាំយកទៅជាមួយនូវបែបផែននៃការធ្វើមជ្ឈត្តការទៅជាមួយផង ជាក់ស្តែងអាណានិគមនជនអង់គ្លេសទៅលើអាមេរិចកាលពីសតវត្សទី១៧ និង១៨។ ជាលទ្ធផលមជ្ឈត្តការពិតជាបានដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់នៅក្នុងដំណោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្មនៅក្នុងទឹកដីនៃអាណានិគមអង់គ្លេស និងទ្វីបអាមេរិច។ ក្នុងឆ្នាំ១៧៦៨ ស្ថាប័នមជ្ឈត្តការអចិន្ត្រៃយ៍ដំបូងបង្អស់ត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយសភាពាណិជ្ជកម្មទីក្រុងញូវយ៉ក។[៨] ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ សម័យនោះតុលាការនៅក្នុងសហរដ្ឋអាមេរិចនិងបណ្តាប្រទេសមួយចំនួនទៀតមិនអាចអនុវត្តមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យក្នុងប្រព័ន្ធតុលាការបានទេ ប៉ុន្តែគេបានរក្សាការធ្វើមជ្ឈត្តការឱ្យស្ថិតនៅក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការជាផ្លូវការតាំងពីពេលនោះមក។[៩]

នៅសតវត្សទី២០ ដោយសារការវិវត្តនៃសង្គមបានធ្វើឱ្យការធ្វើពាណិជ្ជកម្មរីកដុះដាលទៅតាមនោះដែរដែលជាហេតុនាំឱ្យជម្លោះក្នុងវិស័យពាណិជ្ជកម្មមានការកើនឡើង។ ដោយហេតុថាករណីវិវាទកើនឡើង នាំឱ្យមានតម្រូវការដោះស្រាយចាប់ផ្តើមមានការកើនឡើងដែរ ដែលជាហេតុធ្វើឱ្យតុលាការនៃប្រទេសជាច្រើនបានចាប់ផ្តើមទទួលយកមជ្ឈត្តការជាវិធីសាស្ត្រស្របច្បាប់ក្នុងការដោះស្រាយវិវាទ។ នៅសហរដ្ឋអាមេរិច ច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការរបស់រដ្ឋសហព័ន្ធឆ្នាំ១៩២៥ បានផ្តល់សុពលភាពដល់ខចែងស្តីពីមជ្ឈត្តការនៅក្នុងកិច្ចសន្យាពាណិជ្ជកម្មអាចធ្វើការអនុវត្តបាន។[១០] បន្ទាប់មកមានប្រទេសជាច្រើនបានអនុវត្តតាមអាមេរិចយ៉ាងឆាប់រហ័ស ដែលជាហេតុនាំឱ្យវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវបានយកទៅប្រើប្រាស់នៅបណ្តាប្រទេសជាច្រើននៅលើពិភពលោក។ ជាក់ស្តែងនៅក្នុងឆ្នាំ១៩២៣ សភាពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិទីក្រុងប៉ារីស[១១] បានបង្កើតតុលាការមជ្ឈត្តការអន្តរជាតិ ហើយក៏ក្លាយទៅជាវេទិកាមជ្ឈត្តការដ៏ល្បីល្បាញបំផុតមួយក្នុងពិភពលោក[១២] និងមានវេទិកាមជ្ឈត្តការសំខាន់ៗមួយចំនួនទៀតរួមមាន សមាគមមជ្ឈត្តការអាមេរិច ទីក្រុងញូវយ៉ក និងតុលាការអន្តរជាតិទីក្រុងឡុងដ៍ជាដើម។ នៅទ្វីបអាស៊ីក៏

[៧] មេធាវី ស៊្វីន អ៊ែម អូស្ទើរមីឡឺ. *ដំណោះស្រាយវិវាទក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ : នៅកម្ពុជា*, បោះពុម្ពលើកទី២. (កម្ពុជា៖ គណៈមេធាវីអាមេរិច,២០១០), ១៤៣។

[៨] ដូចកំណត់សម្គាល់លេខ៤។

[៩] មេធាវី ស៊្វីន អ៊ែម អូស្ទើរមីឡឺ. *ដំណោះស្រាយវិវាទក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ : នៅកម្ពុជា*, បោះពុម្ពលើកទី២. (កម្ពុជា៖ គណៈមេធាវីអាមេរិច,២០១០), ១៤៤។

[១០] មេធាវី ស៊្វីន អ៊ែម អូស្ទើរមីឡឺ. *ដំណោះស្រាយវិវាទក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ : នៅកម្ពុជា*, បោះពុម្ពលើកទី២. (កម្ពុជា៖ គណៈមេធាវីអាមេរិច,២០១០), ១៤៤។

[១១] ICC International Court of Arbitration

[១២] ដដែល។

ដូចគ្នាដែរ ការធ្វើមជ្ឈត្តកការពាណិជ្ជកម្មក៏ត្រូវបានទទួលស្គាល់ដោយបណ្តារដ្ឋជាច្រើន ជាពិសេសគឺមានវេទិកាមជ្ឈត្តការធំៗបីនៅអាស៊ីរួមមាន គណៈកម្មការមជ្ឈត្តការផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចនិងពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិប្រទេសចិន (CIETAC) មជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តការអន្តរជាតិទីក្រុងហុងកុង (HKIAC) និងមជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តការអន្តរជាតិសិង្ហបុរី (SIAC)។ ក្រៅពីនេះ មានវេទិការនៃការធ្វើមជ្ឈត្តការដូចជា នៅប្រទេសជប៉ុន ថៃ វៀតណាម ម៉ាឡេស៊ី តៃវ៉ាន់ ឥណ្ឌា និងឥណ្ឌូនេស៊ីផងដែរ។ ចំណែកឯប្រទេសកម្ពុជាក៏ដូចគ្នាដែរ វេទិកានៃមជ្ឈត្តការនេះក៏បានដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្មដែលកើតមានឡើងក្នុងប្រទេសកម្ពុជារវាងពាណិជ្ជករជាតិ និងពាណិជ្ជករជាតិ ក៏ដូចជាពាណិជ្ជករជាតិនិងអន្តរជាតិ និងវិវាទដែលកើតឡើងរវាងពាណិជ្ជករអន្តរជាតិដែលធ្វើពាណិជ្ជកម្មនៅកម្ពុជាផងដែរ។

១.៣ មជ្ឈត្តការនៅកម្ពុជា

សម្រាប់សង្គមកម្ពុជា មុននឹងមានការប្រើប្រាស់មជ្ឈត្តការជាយន្តការដោះស្រាយវិវាទក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការជាផ្លូវការ គេក៏ឃើញមានមជ្ឈត្តការនេះត្រូវបានប្រើប្រាស់ក្នុងការដោះស្រាយវិវាទក្នុងជីវភាពប្រចាំថ្ងៃរបស់ប្រជាជនផងដែរ ក៏ប៉ុន្តែមិនមានលក្ខណៈពេញលេញត្រឹមត្រូវជាជាមជ្ឈត្តការនៅឡើយទេ ហើយក្រោយៗមកទៀតក៏ចាប់ផ្តើមមានការទទួលស្គាល់បន្តិចម្តងៗ ដោយសារតែការវិវត្តរបស់សង្គម។ ការវិវត្តរបស់សង្គមកម្ពុជាកាន់តែមានការអភិវឌ្ឍរីកចម្រើនពីមួយឆ្នាំទៅមួយឆ្នាំ ហើយវិស័យជំនួញ វិនិយោគ រោងចក្រ និងសហគ្រាស និងវិស័យផ្សេងៗទៀតក៏បានរីកដុះដាលដូចគ្នា។ ទន្ទឹមនឹងការីកចម្រើននេះ គឺចៀសមិនផុតទេនូវបញ្ហាណាមួយកើតឡើងដែលទាមទារឱ្យមានការដោះស្រាយជម្លោះដែលកើតមានឡើងរវាងក្រុមអ្នករកស៊ីទាំងនោះ។ អាស្រ័យហេតុនេះហើយរដ្ឋាភិបាលបានធ្វើការសិក្សាស្វែងយល់កាន់តែច្បាស់បន្ថែមទៀតលើយន្តការនៃការដោះស្រាយវិវាទតាមមជ្ឈត្តការដើម្បីបង្កើតជាយន្តការនៃការដោះស្រាយវិវាទក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការមួយនៅកម្ពុជា។ ជាលទ្ធផលដែលសម្រេចបានក្រុមប្រឹក្សាអជ្ញាកណ្តាលដែលជាមជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តការផ្នែកការងារក៏ត្រូវបានបង្កើតឡើងដើម្បីធ្វើការដោះស្រាយវិវាទការងាររួមមួយដែលមានប្រសិទ្ធភាពខ្ពស់ តាំងពីពេលដែលបង្កើតឡើងនៅឆ្នាំ២០០២។[១៣] ក្រុមប្រឹក្សាអជ្ញាកណ្តាលបានបង្ហាញឱ្យឃើញថា គេអាចបង្កើតស្ថាប័នដោះស្រាយវិវាទក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការនៅប្រទេសកម្ពុជាដែលមានគុណភាពខ្ពស់ ប្រសិទ្ធភាព និងគ្មានអំពើពុករលួយ។

ភាពជោគជ័យរបស់ក្រុមប្រឹក្សាអជ្ញាកណ្តាល ធ្វើឱ្យសមាគមនអាជីវកម្មមានបំណងប្រើប្រាស់មជ្ឈត្តការដើម្បីដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្មរបស់ពួកគេ។ ដើម្បបង្កើនភាពជឿជាក់ជូនក្រុមពាណិជ្ជករ និងឆ្លើយតបទៅនឹងបញ្ហាពាណិជ្ជកម្មដែលដែលកើតមានឡើងនៅឆ្នាំ២០០៦ មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មត្រូវបានបង្កើតឡើងក្រោមការគាំទ្រពីក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម។ ការបង្កើតមជ្ឈមណ្ឌលនេះឡើងមកគឺបានបង្ហាញពី

[១៣] ប្រកាសស្តីអំពីក្រុមប្រឹក្សាអជ្ញាកណ្តាល, លេខ៣៣៨ សកបយ, ១១ ធ្នូ ២០០២។

សក្តានុពលក្នុងការកែលម្អបរិយាកាសពាណិជ្ជកម្ម ដែលផ្តល់ដល់ក្រុមពាណិជ្ជករនូវជម្រើសមួយទៀតបន្ថែមលើយន្តការនៃការដោះស្រាយវិវាទនាពេលបច្ចុប្បន្ន។ បន្ថែមពីលើនេះទៅទៀត គេសង្ឃឹមទៀតថាមជ្ឈមណ្ឌលអាចចូលរួមកែលម្អបរិយាកាសពាណិជ្ជកម្មរបស់កម្ពុជា តាមរយៈការផ្តល់ភាពជឿទុកចិត្តដល់ពាណិជ្ជករ និងបង្ហាញពីឆន្ទៈរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលក្នុងការជំរុញឱ្យមានច្បាប់ទម្លាប់ត្រឹមត្រូវ និងបទបញ្ញត្តិប្រសើរជាងមុន។ ពេលវេលានោះហើយដែលកម្ពុជាចាប់ផ្តើមមានយន្តការដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្មក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការតាមមជ្ឈត្តការជាផ្លូវការ។ ដោយហេតុថា មជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មនៅកម្ពុជាទើបតែត្រូវបានបង្កើតឡើង ហេតុនេះហើយគឺទាមទារឱ្យមានបញ្ជ្រាបនូវយន្តការនេះដល់គ្រប់ស្រទាប់ពាណិជ្ជករទាំងអស់ឱ្យមានការសិក្សាស្វែងយល់ពីផលប្រយោជន៍នៃការដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្មតាមរយៈមជ្ឈត្តការ។

១.៤ អត្ថប្រយោជន៍នៃមជ្ឈត្តការ

នៅក្នុងដំណើរការដោះស្រាយវិវាទ ប្រសិនបើធ្វើការពិភាក្សាទៅលើគុណសម្បត្តិ ឬសារៈប្រយោជន៍នៃការជ្រើសរើសទម្រង់ណាមួយមកធ្វើការដោះស្រាយវិវាទនោះ គូភាគីតែងគិតដល់ផលប្រយោជន៍ដែលនឹងទទួលបាន។ មជ្ឈត្តការគឺជាទម្រង់នៃការដោះស្រាយវិវាទក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការមួយប្រភេទដែលមានការទទួលស្គាល់ជាសាកល និងបានដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការពង្រឹងនីតិរដ្ឋនៅតំបន់អាស៊ី ប៉ាស៊ីហ្វិច។ ពាណិជ្ជករ និងគូភាគីវិវាទសម្រេចចិត្តជ្រើសរើសមជ្ឈត្តការជាមធ្យោបាយដោះស្រាយជម្លោះ ដោយសារតែភាពបត់បែន ឆាប់រហ័សក្នុងការចេញមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ ចំណាយតិចទៅលើដំណើរការរឿងក្តី អព្យាក្រឹត្យ តម្លាភាព និងរក្សាបាននូវការសម្ងាត់។[១៤]

ភាពទន់ភ្លន់ ៖ មជ្ឈត្តការផ្តល់លទ្ធភាពឲ្យគូភាគីអាចគ្រប់គ្រងយ៉ាងពេញលេញទៅលើដំណើរការតាំងពីការចាប់ផ្តើមរហូតដល់ការបញ្ចប់។ ភាគីវិវាទជាអ្នកកំណត់ថាតើភាគីវិវាទត្រូវធ្វើការចរចាដោយរបៀបណា និងថាតើនឹងអាចមាន ការស្រុះស្រួលឬទេ? ការចរចាក្នុងមជ្ឈត្តការ គេមិនអាចបង្ខំភាគីណាមួយឲ្យចូលក្នុងដំណើរការចរចា ឬការស្រុះស្រួលណាមួយដោយគ្មានការព្រមព្រៀងពីភាគីឡើយ។

អំពីពេលវេលា ៖ ការយឺតយ៉ាវដែលកើតមាននៅក្នុងការដោះស្រាយជំលោះនៅក្នុងប្រព័ន្ធតុលាការជាហេតុផលដ៏សំខាន់នៅក្នុងការពិចារណាដំណោះស្រាយជំលោះក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ។ ជាទូទៅ ការដោះស្រាយជម្លោះក្រៅផ្លូវតុលាការមានភាពឆាប់ គឺមានរយៈពេលតែមួយភាគប៉ុណ្ណោះ នៃរយៈពេលដែលប្រើនៅក្នុងរឿងក្តីនៅក្នុងតុលាការ។ សូម្បីតែការចេញមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ ក៏អាចមានរយៈពេលឆាប់រហ័សដែរ ដោយហេតុថាប្រព័ន្ធមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យភាគច្រើន ត្រូវបានតាក់តែងឡើងដើម្បីលើកស្ទួយឲ្យមានពេលវេលាឆាប់រហ័ស។

[១៤] គេហទំព័រផ្លូវការរបស់ ម.ជ.ម. https://ncac.org.kh/ ចូលទស្សនាថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២១។

សោហ៊ុយចំណាយ : ជាទូទៅដំណោះស្រាយជំលោះក្រៅផ្លូវតុលាការចំណាយសោហ៊ុយតិចជាងការដោះស្រាយតាមផ្លូវតុលាការដោយសារតែវាមានរយៈពេលខ្លី មិនទាមទារឲ្យបង់ប្រាក់ប្រដាប់ក្ដី ហើយភាគីក៏មិនចាំបាច់ចំណាយប្រាក់ក្នុងការជួលមេធាវីដូចនៅតាមផ្លូវតុលាការទេ។

មជ្ឈត្តករពហុជំនាញ : ហេតុផលមួយទៀតក្នុងការពិចារណាដំណោះស្រាយជំលោះក្រៅផ្លូវតុលាការវិធីនេះអនុញ្ញាតឲ្យគូភាគីជ្រើសរើសភាគីអព្យាក្រឹតដែលមានចំណេះដឹង និងឯកទេសលើប្រភេទនៃវិវាទរបស់ពួកគេ។ ភាគីអព្យាក្រឹតដែលមានបទពិសោធក្នុងវិស័យដែលពាក់ព័ន្ធ អាចដោះស្រាយជំលោះផ្នែកបច្ចេកទេស ឬហិរញ្ញវត្ថុដែលមានភាពស្មុកស្មាញបានយ៉ាងងាយ និងឆាប់រហ័ស។

ការរក្សាការសម្ងាត់ : ដំណោះស្រាយជំលោះក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ មានអត្ថប្រយោជន៍ជាសក្ដានុពលមួយផងដែរលើដំណោះស្រាយជំលោះតាមផ្លូវតុលាការ គឺការរក្សាអាថ៌កំបាំងបានល្អ ដោយសារតែវាមិនចាំបាច់ឲ្យមានការបើកសវនាការជាសាធារណៈ។ នៅក្នុងការដោះស្រាយវិវាទក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការយើងមិនចាំបាច់ឲ្យមានមេធាវីសម្រាប់ការពារក្ដីក៏បានដែរទោះជាមានការចូលរួមពីមេធាវីក៏សេចក្ដីសម្រេចនៃវិវាទនៅតែមានលក្ខណៈជាសម្ងាត់។[១៥] ប្រការនេះអាចមានសារៈសំខាន់យ៉ាងខ្លាំងសម្រាប់រក្សាកិត្តិយសរបស់ភាគីវិវាទ និងអាជីវកម្មរបស់គេផងដែរ។

រក្សាទំនាក់ទំនង : ការដោះស្រាយជំលោះក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ អនុញ្ញាតឲ្យភាគីរៀបចំដំណោះស្រាយមួយដែលអាចរក្សាសម្ព័ន្ធភាពរបស់ពួកគេជាបន្តទៅទៀត។ ទោះបីជាមជ្ឈត្តការអាចមានទិដ្ឋភាពបដិបក្ខក៏ដោយជាទូទៅ មជ្ឈត្តការមានភាពបដិបក្ខតិចជាងដំណើរការបណ្ដឹងនៅតុលាការ។

១.៥ ករណីសិក្សាពីមជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តការល្បីៗនានារបស់អាស៊ី

១.៥.១ មជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តការអន្តរជាតិទីក្រុងហុងកុង (HKIAC)

មជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តការអន្តរជាតិហុងកុង គឺជាស្ថាប័នមិនរកប្រាក់ចំណេញមួយដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយច្បាប់ហុងកុងក្នុងឆ្នាំ១៩៨៥ ដោយក្រុមពាណិជ្ជករ និងអ្នកជំនាញជាច្រើន។ ស្ថាប័ននេះបង្កើតឡើងក្នុងគោលបំណងដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍សេវាកម្មដោះស្រាយវិវាទនៅអាស៊ីឱ្យកាន់តែមានភាពល្អប្រសើរឡើង និងមានការទទួលស្គាល់ជាអន្តរជាតិ។ មជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តការអន្តរជាតិហុងកុង ជាស្ថាប័នឈានមុខគេមួយរបស់ពិភពលោកទៅលើការដោះស្រាយវិវាទក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការរួមមានដូចជា ការធ្វើមជ្ឈត្តការ សន្ធានកម្ម ការជំនុំជម្រះ និងផ្សះផ្សាវិវាទជាដើម។ HKIAC ត្រូវបានទទួលស្គាល់ជាសកលទាំងទៅលើទីតាំង តម្លៃសេវាកម្ម សេវាកម្មបច្ចេកវិទ្យា និងបុគ្គលិកដែលមានជំនាញ។ ជាមួយគ្នានេះដែរ HKIAC បានទទួលពានរង្វាន់ជាស្ថាប័នដែល

[១៥] ច្បាប់ស្ដីពីលក្ខន្តិកៈមេធាវី, លេខ នស/រកម/០៨៩៥/០៦, ២២ សីហា ១៩៩៥, មាត្រា៥៨។

មាននវានុវត្តន៍ខាងផ្នែកមជ្ឈត្តការនៅឆ្នាំ២០១៤ ដែលនេះសបញ្ជាក់ឱ្យឃើញថាមជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តការអន្តរជាតិហុងកុងជាស្ថាប័នឈានមុខមួយខាងផ្នែកមជ្ឈត្តការ។[១៦]

ការដោះស្រាយវិវាទតាមរយៈការធ្វើមជ្ឈត្តកម្មដោយ HKIAC គូវិវាទត្រូវចំណាយលើសេវាផ្សេងៗមួយចំនួនដែលបានកណត់ក្នុងវិធានស្តីពីការមជ្ឈត្តការរបស់ HKIAC រួមមានដូចខាងក្រោម៖[១៧]

- កម្រៃសេវាចុះបញ្ជីសំណុំរឿង និងកម្រៃសេវាលើពាក្យសុំនានា
- កម្រៃសេវារដ្ឋបាល
- កម្រៃតែងតាំងមជ្ឈត្តករ
- កម្រៃសេវាវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម
- កម្រៃសេវានានាសម្រាប់នីតិវិធីមជ្ឈត្តករបន្ទាន់

១.៥.២ មជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តការអន្តរជាតិសិង្ហបុរី (SIAC)

SIAC គឺជាស្ថាប័នមជ្ឈត្តការអន្តរជាតិមួយដែលមាន ឯករាជ្យ អព្យាក្រឹត្យ និងមិនរកប្រាក់ចំណេញព្រមទាំងមានសមត្ថកិច្ចក្នុងផ្តល់សេវាកម្មដោះស្រាយវិវាទដល់សហគមន៍ពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិទៀតផង ជាពិសេសជាស្ថាប័ន មជ្ឈត្តការមួយក្នុងចំណោមស្ថាប័នមជ្ឈត្តការកំពូលទាំងប្រាំ (៥) នៅលើពិភពលោក។ SIAC ធ្វើការដោះស្រាយទៅលើវិវាទពាណិជ្ជកម្មជាច្រើនរួមមាន វិវាទពាណិជ្ជកម្មនិងវិនិយោគ សំណង់និងវិស្វកម្ម ការដឹកជញ្ជូន ការធានារ៉ាប់រង កម្មសិទ្ធបញ្ញា និងវិវាទពាក់ព័ន្ធនឹងវិស័យធានាគារនិងហិរញ្ញវត្ថុផងដែរ។[១៨]

រយៈពេលនៃការដំណើរការរឿងក្តីនីមួយមានរយៈពេលជាមធ្យមប្រហែល ១៣ខែ ក៏ប៉ុន្តែថេរវេលាពិតប្រាកដក គឺអាស្រ័យទៅលើកត្តាផ្សេងទៀតចំនួនដូចជា ចំនួនមជ្ឈត្តករ ចំនួនសរុបនៃវិវាទ ភាពស្មុគស្មាញ កាលបរិច្ឆេទសម្រាប់ការដាក់ពាក្យស្នើសុំ ការរកឃើញនូវភស្តុតាង សាក្សី កាលបរិច្ឆេទនៃសវនាការជាដើម។ បើទោះជាយ៉ាងនេះក្តី គូភាគីវិវាទក៏អាចព្រមព្រៀងជ្រើសរើសការធ្វើមជ្ឈត្តការតាមរយៈនីតិវិធីពន្លឿនមកអនុវត្តបានដែរ។[១៩]

ការដោះស្រាយវិវាទតាមរយៈការធ្វើមជ្ឈត្តកម្មដោយ SIAC គូវិវាទត្រូវចំណាយលើសេវាផ្សេងៗមួយចំនួនដែលបានកណត់ក្នុងវិធានស្តីពីការមជ្ឈត្តការ របស់ SIAC រួមមានដូចខាងក្រោម៖[២០]

- កម្រៃសេវាចុះបញ្ជីសំណុំរឿង និងកម្រៃសេវាលើពាក្យសុំនានា

---

[១៦] HKIAC Official Website អាចរកបាននៅ : https://www.hkiac.org/about-us (ចូលទស្សនាថ្ងៃទី២៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២១)

[១៧] HKIAC, *2018 HKIAC Administered Rule*, (Hong Kong: HKIAC, 2018), Article 42 to Article 44

[១៨] CIAC Official Website: https://www.hkiac.org/about-us (ចូលទស្សនាថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២១)

[១៩] CIAC Official Website: https://www.siac.org.sg/faqs/siac-general-faqs (ចូលទស្សនាថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២១)

[២០] SIAC, *Singapore International Arbitration 2016* , (Singapore: SIAC, 2016).

- កម្រៃសេវារដ្ឋបាល
- កម្រៃតែងតាំងមជ្ឈត្តការ
- កម្រៃសេវាវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម
- កម្រៃសេវានានាសម្រាប់នីតិវិធីមជ្ឈត្តការបន្ទាន់
- កម្រៃសេវាលើការណាត់ជួប
- កម្រៃលើការវាយតម្លៃ និងការបង់ពន្ធ។

១.៥.៣ គណៈកម្មការមជ្ឈត្តការផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចនិងពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិប្រទេសចិន

គណៈកម្មការអាជ្ញាកណ្ដាលសេដ្ឋកិច្ចនិងពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិចិន (CIETAC) ជាស្ថាប័នមជ្ឈត្តការអចិន្ត្រៃយ៍ដ៏សំខាន់មួយនៅលើពិភពលោក។ ស្ថាប័ននេះ ត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅខែមេសា ឆ្នាំ១៩៥៦ ដោយក្រុមប្រឹក្សាចិនសម្រាប់ការជំរុញពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិ (CCPIT) និងបានអនុម័តនៅថ្ងៃទី៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៥៤ នៅសម័យប្រជុំលើកទី ២១៥ របស់ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋបាលនៃរដ្ឋាភិបាល។[២១] CIETAC ត្រូវបានបង្កើតឡើងក្នុងគោលបំណងដើម្បីបំពេញតម្រូវការលើផ្នែកទំនាក់ទំនងសេដ្ឋកិច្ច និងពាណិជ្ជកម្ម ដែលកំពុងអភិវឌ្ឍន៍របស់ចិនជាមួយបរទេសបន្ទាប់ពីការអនុម័តគោលនយោបាយ “ កំណែទម្រង់និងបើកទូលាយ” ។អាជ្ញាកណ្ដាលពាណិជ្ជកម្មបរទេសត្រូវបានប្តូរឈ្មោះជាលើកដំបូងទៅជាគណៈកម្មការមជ្ឈត្តការសេដ្ឋកិច្ចនិងពាណិជ្ជកម្មបរទេសនៅឆ្នាំ ១៩៨០ ដោយអនុលោមតាមក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋ។ បន្ទាប់មកទៀតក៏បានប្រែក្លាយជា ជាគណៈកម្មការមជ្ឈត្តការសេដ្ឋកិច្ចនិងពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិចិននៅឆ្នាំ ១៩៨៨ ដោយយោងតាមការឆ្លើយតបជាផ្លូវការរបស់ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋអំពីការប្តូរឈ្មោះនេះ។ ចាប់តាំងពីឆ្នាំ២០០២ មក CIETAC ត្រូវបានគេទទួលស្គាល់ថាជាតុលាការមជ្ឈត្តការនៃសភាពាណិជ្ជកម្មចិន។

ការដោះស្រាយវិវាទតាមរយៈការធ្វើមជ្ឈត្តកម្មដោយ CIETAC គូវិវាទត្រូវចំណាយលើសេវាផ្សេងៗមួយចំនួនដែលបានកណត់ក្នុងវិធានស្តីពីការមជ្ឈត្តការរបស់ CIETAC ត្រូវបានបែងចែកជាបីផ្នែកដូចខាងក្រោម៖[២២]

១. កម្រៃសេវាសម្រាប់វិវាទដែលទាក់ទងនឹងវិវាទអន្តរជាតិឬវិវាទបរទេស និងជម្លោះដែលទាក់ទងនឹងតំបន់រដ្ឋបាលពិសេសហុងកុង ម៉ាកាវ និងតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេសតៃវ៉ាន់

២. កម្រៃសេវាសម្រាប់វិវាទក្នុងប្រទេស

៣. កម្រៃសេវាសម្រាប់អនុវត្តចំពោះករណីមជ្ឈត្តកម្មដែលគ្រប់គ្រងដោយមជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តការហុងកុង។

---

[២១] CIETAC Official Website, http://www.cietac.org (ចូលទស្សនាថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២១)

[២២] CIETAC, CIETAC Arbitration Rules.(Beijing: CIETAC, 2015)

១.៥.៤ មជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មប្រទេសថៃ (THAC)

មជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តការថៃ ត្រូវបានបង្កើតឡើងបន្ទាប់ពីច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការ និងទទួលបានការអនុម័តក្នុងឆ្នាំ១៩៨៧។[២៣] វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម គឺជាយន្តការដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្មមួយដែលមានភាពសាមញ្ញមួយ និងមានការចំណាយតិច។ មជ្ឈត្តការដើរតួយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការកាត់បន្ថយការកកស្ទះសំណុំរឿងក្តី ដែលត្រូវបានដោះស្រាយតាមផ្លូវតុលាការ។ អាស្រ័យដោយភាពសំខាន់របស់មជ្ឈត្តការ ទើបរដ្ឋាភិបាលថៃបានបង្កើតឱ្យមានមណ្ឌលមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មថៃឡើងមក។ គុណភាពភាពនៃមជ្ឈត្តការនៅប្រទេសថៃត្រូវបានជំរុញជាបន្តបន្ទាប់ក្នុងគោលបំណងដើម្បីឱ្យមានការទទួលស្គាល់ជាអន្តរជាតិ។ លើសពីនេះទៅទៀត ការបង្កើតឡើងនូវមជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តការនេះឡើង គឺជាការរៀបចំនូវដំណើរការដោះស្រាយជម្លោះពាណិជ្ជកម្មក្នុងប្រទេសថៃក្នុងនាមជាប្រទេសសមាជិកអាស៊ាន និងដើម្បីក្លាយជាមជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តការសម្រាប់អាស៊ាន។

មជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មថៃ បានបង្កើតវិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការរបស់ខ្លួនក្នុងឆ្នាំ២០០៧។ ការបង្កើតឱ្យមានវិធានសម្រាប់គ្រប់គ្រងការធ្វើមជ្ឈត្តការនេះឡើង គឺមានគោលបំណងដើម្បីលើកកម្ពស់យន្តការមជ្ឈត្តការជាអន្តរជាតិ និងជាមជ្ឈមណ្ឌលមួយដែលផ្តល់សេវាកម្មមជ្ឈត្តការដែលមានគុណភាពស្របតាមបទដ្ឋានអន្តរជាតិ និងជាពិសេសដើម្បីធ្វើយ៉ាងឱ្យវេទិការមជ្ឈតកម្មនៅក្នុងប្រទេសឈានទៅរកប្រព័ន្ធមជ្ឈត្តការមួយដែលមានគុណភាពស្របតាមបទដ្ឋានអន្តរជាតិ។

កម្រៃសេវាសម្រាប់ដំណើរការមជ្ឈត្តការតាមរយៈមជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តការថៃគឺគូភាគីវិវាទត្រូវចំណាយលើថ្លៃសេវាផ្សេងៗរួមមាន៖[២៤]

- កម្រៃសេវាចុះបញ្ជីសំណុំរឿង និងកម្រៃសេវាលើពាក្យសុំនានា
- កម្រៃសេវារដ្ឋបាល
- កម្រៃតែងតាំងមជ្ឈត្តករ
- កម្រៃសេវាវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម
- ការចំណាយទៅលើការណាត់ការប្រជុំ
- ការចំណាយផ្សេងៗទៀតដែលភាគីបានព្រមព្រៀងគ្នា។

---

[២៣] THAC Official Website: https://thac.or.th (ចូលទស្សនាថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២១)

[២៤] Thai Arbitration Center, 2015 Arbitration Rule. (Bangkok: THAC, 2015)

ជំពូកទី២
ស្ថាប័នដែលមានសមត្ថកិច្ចធ្វើមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មនៅកម្ពុជា

២.១ មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម

មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម គឺជាស្ថាប័នឯករាជ្យមួយ និងមិនស្វែងរកប្រាក់ចំណេញ។ ឯករាជ្យនៅទីនេះ គឺសំដៅទៅដល់ឯករាជ្យភាពនៃឋានានុក្រម និងមានស្វ័យភាពហិរញ្ញវត្ថុ។ មានន័យថាមជ្ឈត្តករមិនស្ថិតនៅក្នុងឋានានុក្រមជាមន្ត្រីនៃស្ថាប័ននីតិប្រតិបត្តិ ស្ថាប័ននីតិបញ្ញត្តិ និងស្ថាប័នតុលាការ។[២៥] ដោយឡែកចំពោះឯករាជ្យភាពលើហិរញ្ញវត្ថុវិញ មជ្ឈមណ្ឌលមានប្រភពចំណូលមកពីវិភាគទានរបស់សមាជិកនិងកម្រៃសេវារដ្ឋបាលរបស់ម.ជ.ម. និងកម្រៃសេវាផ្សេងៗទៀត។[២៦]

២.១.១ ការបង្កើត

ម.ជ.ម. ត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម និងត្រូវបានប្រកាសឱ្យប្រើដោយព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/០៥០៦/០១០ ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៦។ ដោយអនុលោមទៅតាមច្បាប់នេះរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានចេញអនុក្រឹត្យលេខ ១២៤ អនក្រ.បក ចុះថ្ងៃទី១២ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩ ស្តីពីការរៀបចំនិងការប្រព្រឹត្តទៅរបស់មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម និងគណៈកម្មការរៀបចំ និងជ្រើសរើសមជ្ឈត្តករដំបូងត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយប្រកាសរបស់ក្រសួងពាណិជ្ជកម្មលេខ ២២៣ MOC/SM ២០០៩ ចុះថ្ងៃទី១២ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៩ ។[២៧]

២.១.២ គោលបំណង

គោលបំណងនៃការបង្កើត ម.ជ.ម. ឡើងគឺមានចែងក្នុងច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មឆ្នាំ២០០៦ និងអនុក្រឹត្យលេខ១២៤ ស្តីពីការរៀបចំនិងការប្រព្រឹត្តទៅរបស់ម.ជ.ម.។ តាមរយៈអនុក្រឹត្យលេខ១២៤ ម.ជ.ម. មានតួនាទីក្នុងការផ្តល់នូវសេវាកម្មមជ្ឈត្តការ និងការបណ្តុះបណ្តាលនៃយន្តការដោះស្រាយវិវាទក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការផ្សេងៗទៀតផងដែរ។ បេសកម្មចម្បងរបស់ ម.ជ.ម. រួមមានទី១ ការលើកកម្ពស់ការដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្មតាមរយៈមជ្ឈត្តការនៅកម្ពុជា។ ទី២ បង្កើតរចនាសម្ព័ន្ធចាំបាច់ និងវិធានសម្រាប់ការចាត់ចែងសំណុំរឿងមជ្ឈត្តការ និងទី៣គឺដើម្បីធានាឱ្យបាននូវការរក្សាគុណភាពស្តង់ដារខ្ពស់នៃយន្តការមជ្ឈត្តការនៅកម្ពុជា។[២៨]

---

[២៥] អនុក្រឹត្យស្តីពីការរៀបចំ និងប្រព្រឹត្តទៅនៃម.ជ.ម., លេខ ១២៤ អនក្រ. បកមាត្រា ១២ សីហា ២០០៩, មាត្រា៣០។

[២៦] អនុក្រឹត្យស្តីពីការរៀបចំ និងប្រព្រឹត្តទៅនៃម.ជ.ម., លេខ ១២៤ អនក្រ. បកមាត្រា ១២ សីហា ២០០៩, មាត្រា៤២។

[២៧] គេហទំព័រផ្លូវការរបស់ ម.ជ.ម. https://ncac.org.kh/ ចូលទស្សនាថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២១។

[២៨] ច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម, លេខ នស/រកម/០៥០៦/០១០, ០៥ ឧសភា ២០០៦, មាត្រា១០។

២.១.៣ ចក្ខុវិស័យ និងបេសកម្ម

ចក្ខុវិស័យរបស់ ម.ជ.ម. គឺធ្វើយ៉ាងណាដើម្បីធានាដល់ការដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្មដែលមានភាពមិនលំអៀង ឆាប់រហ័ស ស្របតាមឆន្ទៈរបស់គូភាគីវិវាទ ការពារសិទ្ធិ និងផលប្រយោជន៍ស្របច្បាប់របស់ពួកគេក្នុងគោលបំណងលើកកម្ពស់ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចឱ្យបានរីកចម្រើន។ ដើម្បីសម្រេចបាននូវចក្ខុវិស័យនេះ ម.ជ.ម. មានបេសកម្មចម្បងចំនួនបីរួមមានដូចជា៖[២៩]

- សម្រេចឱ្យបាននូវការពេញចិត្តរបស់អ្នកប្រើប្រាស់ខ្ពស់តាមរយៈសេវាកម្មល្អបំផុត គ្រឿងបរិក្ខា និងមានឧបករណ៍ទំនើប និងការអនុវត្តបទបញ្ជា និងវិធានប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព
- បង្កើនការយល់ដឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្មតាមរយៈ ការសហការជាមួយភាគីពាក់ព័ន្ធទាំងអស់
- ជំរុញឱ្យមានការចូលរួមជាអន្តរជាតិ និងការចូលរួមចំណែកក្នុងការអភិវឌ្ឍយន្តការដោះស្រាយវិវាទ។

២.១.៤ តួនាទី និងភារកិច្ច

មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មមានសមត្ថកិច្ចដោះស្រាយ តែចំពោះវិវាទផ្នែកពាណិជ្ជកម្មតែប៉ុណ្ណោះ។ វិវាទពាណិជ្ជកម្ម គឺសំដៅដល់ជំនួញគ្រប់ប្រភេទដូចជាការផ្គត់ផ្គង់ទំនិញ សេវាភ្នាក់ងារ ការពិគ្រោះយោបល់ពាណិជ្ជកម្ម ការវិនិយោគ វិស័យធនាគារនិងហិរញ្ញវត្ថុ ធានារ៉ាប់រង ការដឹកជញ្ជូន ការសាងសង់និងសកម្មភាពពាណិជ្ជកម្មផ្សេងៗជាច្រើនទៀត។ ពោលគឺឱ្យតែទាក់ទង និងវិស័យពាណិជ្ជកម្ម បើមានជម្លោះគឺអាចដាក់ពាក្យស្នើសុំការដោះស្រាយវិវាទទៅ ម.ជ.ម. បាន។

២.២ សាវតា

សញ្ញាណនៃមជ្ឈត្តការមានវត្តមានដំបូងនៅកម្ពុជាតាំងពី៦៦ ឆ្នាំមុន គិតត្រឹមឆ្នាំ២០២១នេះ។ ប្រទេសកម្ពុជាបានក្លាយជារដ្ឋសមាជិកនៃអនុសញ្ញាទីក្រុងញូវយ៉កក្នុងឆ្នាំ១៩៦០។ ច្បាប់ស្ដីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មត្រូវបានអនុម័តនៅឆ្នាំ២០០៦ ដោយបានបង្កើត ម.ជ.ម. ជាស្ថាប័នមជ្ឈត្តការឯករាជ្យមួយនៅកម្ពុជា ហើយ៧ឆ្នាំក្រោយមក (ឆ្នាំ២០១៣) ម.ជ.ម. ត្រូវបានបើកដំណើរការជាផ្លូវការ។ មុននឹងឈានដល់ការបង្កើតឱ្យមានច្បាប់ស្ដីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មនៅឆ្នាំ២០០៦ មានដំណើរដើមទងមួយចំនួន។ នៅឆ្នាំ១៩៥៤ ព្រះរាជក្រមស្ដីពីការតាំងបទបញ្ជាអំពីទម្រង់ និងផលនៃកិច្ចសន្យាសម្របសម្រួល និងអនុញ្ញាតឱ្យមានខចែងសម្រាប់សម្របសម្រួលក្នុងរឿងជំនួញ តែបច្ចុប្បន្ននេះត្រូវបាននិរាករណ៍។[៣០] បន្ទាប់ពីនេះនៅឆ្នាំ១៩៦០ ប្រទេសកម្ពុជាបានចូលជាសមាជិកនៃអនុសញ្ញាទីក្រុងញូវយ៉ក ហើយក្រោយមកទៀតនៅឆ្នាំ២០០១ ក៏មានការបញ្ជាក់ម្ដង

[២៩] បទបង្ហាញរបស់ម.ជ.ម. ស្ដីអំពីទិដ្ឋភាពទូទៅនៃវិធានស្ដីពីមជ្ឈត្តការ ម.ជ.ម. ឆ្នាំ២០២១(ថ្ងៃទី៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២១)។

[៣០] បទបង្ហាញរបស់ម.ជ.ម. ស្ដីអំពីទិដ្ឋភាពទូទៅនៃវិធានស្ដីពីមជ្ឈត្តការ ម.ជ.ម. ឆ្នាំ២០២១(ថ្ងៃទី៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២១)។

ទៀតពីការទទួលស្គាល់អនុសញ្ញាទីក្រុងញូវយ៉កនេះផងដែរ។ នៅឆ្នាំ២០០៥ គឺជាដំណាក់កាលនៃការចូលជាធរមាននៃអនុសញ្ញាស្តីពីការដោះស្រាយវិវាទផ្នែកវិនិយោគរវាងរដ្ឋ និងវិនិយោគិននៃរដ្ឋដទៃ។ ជាលទ្ធផល នៅក្នុងឆ្នាំ២០០៦ មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មបានបង្កើតឡើង ដឹកនាំលើកាងារមជ្ឈត្តការនៅកម្ពុជា។

២.៤ រចនាសម្ព័ន្ធ និងការគ្រប់គ្រង

២.៤.១ រចនាគ្រប់គ្រងរបស់មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម

មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មត្រូវបានធ្វើគ្រប់គ្រងដោយមហាសន្និបាតនិងក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ។ មហាសន្និបាត គឺត្រូវបានចូលរួមដោយសមាជិកដែលជារូបវ័នបុគ្គល និងជាអ្នកតំណាងនៃនីតិបុគ្គលនីមួយៗ។ ចំណែកឯសមាសភាពក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិវិញ គឺត្រូវបានបង្កើតឡើងតាមការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងក្នុងចំណោមសមាជិក ម.ជ.ម. ដោយមហាសន្និបាត ហើយប្រធាននៃក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិនេះគឺជាប្រធាននៃមជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម។[៣១]

២.៤.១.១ មហាសន្និបាត

សិទ្ធិអំណាចគ្រប់គ្រងលើមជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម គឺប្រគល់សមត្ថកិច្ចឱ្យមហាសន្និបាតមានន័យថា រាល់ការសម្រេចដែលបានធ្វើឡើងដោយមហាសន្និបាតគឺមជ្ឈមណ្ឌលត្រូវតែគោរពនិងអនុវត្តតាម។ មហាសន្និបាតប្រចាំឆ្នាំត្រូវធ្វើឡើងតាមកាលបរិច្ឆេទដែលកំណត់ដោយក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ។ មហាសន្និបាតប្រចាំឆ្នាំត្រូវបានធ្វើការជូនដំណឹងមុនថ្ងៃប្រជុំយ៉ាងតិចចំនួន ៣០ថ្ងៃមុនថ្ងៃមហាសន្និបាតត្រូវបានធ្វើឡើង ហើយសេចក្តីជូនដំណឹងនេះត្រូវមានបញ្ជាក់អំពី ការលបរិច្ឆេទ ទីកន្លែង និងរបៀបវារៈផងដែរ។[៣២] មហាមហាសន្និបាតអាចប្រព្រឹត្តទៅបានលុះត្រាតែមានវត្តមាន២/៣ នៃសមាជិកទាំងអស់ ហើយបញ្ហានានាដែលលើកមកពិភាក្សាគឺត្រូវសម្រេចដោយសំលេងភាគច្រើនដាច់ខាត។ នៅក្នុងករណីមិនមានចំនួនក្វ៉ូមគ្រប់ដើម្បីបើកមហាសន្និបាតកិច្ចប្រជុំនេះត្រូវពន្យាពេលបានចំនួន ១៤ថ្ងៃ ហើយក្វ៉ូមនៃកិច្ចប្រជុំលើកទី២ គឺត្រូវការ១/២នៃសមាជិកទាំងអស់ប៉ុណ្ណោះ។ នៅក្នុងករណីដែលកិច្ចប្រជុំលើកទី២ នេះ នៅតែមិនមានវត្តមានគ្រប់ចំនួនក្វ៉ុមទៀត មហាសន្និបាតលើកទី២ នេះត្រូវពន្យារយៈពេលចំនួន ១៤ថ្ងៃទៀត ហើយប្រសិនបើនៅតែមិនមានក្វ៉ូមគ្រប់នៅក្នុងការពន្យាលើកទី២ ចំនួនអ្នកដែលចូលរួមប្រជុំដែលត្រូវពន្យាពេលជាលើកទី២ត្រូវចាត់ទុកថាជាក្វ៉ូមដើម្បីបើកមហាសន្និបាត។[៣៣]

ក្នុងករណីចាំបាច់ប្រធានក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ អាចធ្វើការស្នើសុំបើកមហាសន្និបាតជាវិសាមញ្ញបានដោយមានភ្ជាប់មកនូវជាមួយផងដែរនូវរបៀបវារៈក្នុងរយៈពេលយ៉ាងតិច១៥(ដប់ប្រាំ)ថ្ងៃមុនកាលបរិច្ឆេទនៃការប្រជុំ។

[៣១] ច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម, លេខ នស/រកម/០៥០៦/០១០, ០៥ ឧសភា ២០០៦, មាត្រា១៦។

[៣២] អនុក្រឹត្យស្តីពីការរៀបចំនិងការប្រព្រឹត្តទៅរបស់ម.ជ.ម. លេខ២១៤ អនក្រ.បក, ១២ សីហា ២០០៩, មាត្រា៥។

[៣៣] អនុក្រឹត្យស្តីពីការរៀបចំនិងការប្រព្រឹត្តទៅរបស់ម.ជ.ម. លេខ២១៤ អនក្រ.បក, ១២ សីហា ២០០៩, មាត្រា៦។

មហាសន្និបាតវិសាមញ្ញនេះ ត្រូវបានពិចារណាតែទៅលើបញ្ហាណាដែលមិនបានលើកឡើង ឬដោះស្រាយក្នុងមហាសន្និបាតប្រចាំឆ្នាំដែលបានធ្វើ រួចហើយតែប៉ុណ្ណោះ។[៣៤] ប្រសិនបើក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិមិនបានកោះប្រជុំមហាសន្និបាតវិសាមញ្ញតាមការស្នើសុំជាលាយលក្ខណ៍អក្សរក្នុងរយៈពេល ៣ខែនោះទេ សមាជិកដែលស្នើសុំឲ្យបើកមហាសន្និបាតអាចបើកមហាសន្និបាតបានតាមការជូនដំណឹងទៅសមាជិកទាំងអស់ក្នុងរយៈពេល ៣០ថ្ងៃមុនពេលបើកមហាសន្និបាត។[៣៥]

កាលពីថ្ងៃទី១១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤កន្លងទៅ មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មបានបើកមហាសន្និបាតប្រចាំឆ្នាំលើកទីមួយរបស់ខ្លួន ដែលនឹងលើកយកមកអនុម័តនូវបទបញ្ញាផ្ទៃក្នុង វិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការក្រមសីលធម៌សម្រាប់មជ្ឈត្តករ គម្រោងថវិកាប្រចាំឆ្នាំឆ្នាំ២០១៤ ដល់ឆ្នាំ២០១៦ សៀវភៅកម្រងគោលនយោបាយនិងវិធានណែនាំផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុរបស់ ម.ជ.ម។[៣៦] ជាលទ្ធផលនៃមហាសន្និបាតប្រចាំឆ្នាំលើកទី១របស់ ម.ជ.ម មហាសន្និបាតបានអនុម័តប្រកបដោយជោគជ័យលើកិច្ចការមួយចំនួនរួមមានបទបញ្ញាផ្ទៃក្នុងវិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម គម្រោងថវិកាប្រចាំឆ្នាំពីខែតុលា ឆ្នាំ២០១៤ ដល់ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ សៀវភៅកម្រងគោលនយោបាយ និងវិធានណែនាំផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុរបស់ ម.ជ.ម ដែលសម្រេចដាក់ឲ្យអនុវត្តចាប់ពីថ្ងៃទី១១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤ តទៅ។[៣៧]

២.៤.១.២ ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ

មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម ត្រូវបានគ្រប់គ្រងដោយក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ។ សមាជិករបស់ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិអាចមានយ៉ាងច្រើនចំនួន ៧នាក់ និងមានអាណត្តិរយៈពេល ៣ឆ្នាំ ហើយអាចបន្តឈរឈ្មោះបាន ១អាណត្តិទៀត។[៣៨] សមាសភាពក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិរួមមាន ប្រធានមួយរូប អនុប្រធានមួយរូប ហិរញ្ញិកមួយរូប និងសមាជិក។ ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិមានតួនាទី និងភារៈកិច្ចដូចជា៖[៣៩]

- គ្រប់គ្រង និងសម្រេចការងារប្រចាំថ្ងៃ
- ការបង្កើត រៀបចំតាក់តែង ពិនិត្យ កែប្រែ និងអនុម័តវិធាន គោលនយោបាយ និងនីតិវិធីនានារបស់ ម.ជ.ម ព្រមទាំងការពិនិត្យពិច័យលើទម្រង់នៃមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ
- រៀបចំ និងត្រួតពិនិត្យរាល់សកម្មភាពរបស់មជ្ឈត្តករ អគ្គលេខាធិការ និងអគ្គលេខាធិការដ្ឋានទាំងមូល ព្រមទាំងតាមដានស្ថានភាពហិរញ្ញវត្ថុរបស់ ម.ជ.ម

[៣៤] អនុក្រឹត្យស្តីពីការរៀបចំនិងការប្រព្រឹត្តទៅរបស់ម.ជ.ម. លេខ២១៤ អនក្រ.បក, ១២ សីហា ២០០៩, មាត្រា៣។

[៣៥] អនុក្រឹត្យស្តីពីការរៀបចំនិងការប្រព្រឹត្តទៅរបស់ម.ជ.ម. លេខ២១៤ អនក្រ.បក, ១២ សីហា ២០០៩, មាត្រា៧។

[៣៦] លិខិតលេខ ០០៧/ម.ជ.ម./២០១៤ របស់មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៤។

[៣៧] សេចក្តីសម្រេចរបស់មហាសន្និបាតប្រចាំឆ្នាំលើកទី១ របស់ ម.ជ.ម នៅថ្ងៃទី១១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤។

[៣៨] ច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម, លេខ នស/រកម/០៥០៦/០១០, ០៥ ឧសភា ២០០៦, មាត្រា១២។

[៣៩] ច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម, លេខ នស/រកម/០៥០៦/០១០, ០៥ ឧសភា ២០០៦, មាត្រា១៤។

- កំណត់ពីលក្ខខណ្ឌនានាសំរាប់បុគ្គលិក ម.ជ.ម
- ធ្វើរបាយការណ៍ហិរញ្ញវត្ថុប្រចាំឆ្នាំ គម្រោងថវិកាប្រចាំឆ្នាំ និងរបាយការណ៍ស្តីពីសកម្មភាពការងាររបស់ ម.ជ.ម ជូនមហាសន្និបាត។

ការប្រជុំរបស់ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិត្រូវធ្វើឡើងជាផៀងរាល់ខែ ហើយការប្រជុំក៏អាចធ្វើឡើងបន្ថែមនៅពេលណាក៏បាន ដោយមានការកោះហៅពីប្រធានក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ និងធ្វើការជូនដំណឹងទៅសមាជិកមុនរយៈពេល ៧ថ្ងៃមុនថ្ងៃប្រជុំ។ រាល់ការប្រជុំ គឺត្រូវមានវត្តមានសមាជិក ២/៣ នៃសមាជិកទាំងអស់ដើម្បីដំណើរការការប្រជុំ ហើយរាល់ការសម្រេចនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំ ត្រូវសម្រេចដោយសំលេងភាគច្រើន ក៏ប៉ុន្តែក្នុងករណីដែលមានសំលេងស្មើគ្នា សំលេងរបស់ប្រធានក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិមានឧត្តមានុភាព។[៤០] ការជ្រើសតាំងសមាជិករបស់ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ គឺត្រូវបានធ្វើឡើងនៅក្នុងមហាសន្និបាត។[៤១] ប៉ុន្តែការជ្រើសតាំងប្រធាន អនុប្រធាន និងហិរញ្ញិកនៃក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិត្រូវធ្វើការជ្រើសរើសដោយឡែកតាមរយៈការបោះឆ្នោត។[៤២]

ក. ប្រធាន និងអនុប្រធាននៃក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ

ប្រធានក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ ជាប្រធានរបស់មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម ហើយប្រធានក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ គឺត្រូវបានជ្រើសរើសនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំដំបូងរបស់ខ្លួន។ ក្នុងករណីដែលការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសប្រធានក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ មិនមានបេក្ខជនណាម្នាក់ទទួលបានសំលេងភាគច្រើនដាច់ខាតទេ បេក្ខជន ២រូបដែលទទួលបានសំលេងឆ្នោតច្រើនជាងគេ នឹងត្រូវបានឲ្យឈរឈ្មោះម្តងទៀតនៅក្នុងការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសប្រធាននៃក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិជាលើកទី២។[៤៣]

អនុប្រធាន គឺជាអ្នកជួយដល់ការងាររបស់ប្រធានក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ ហើយជំនួសតំណែងប្រធាននៅពេលដែលប្រធានអវត្តមាន។ ការជ្រើសរើសអនុប្រធាន គឺត្រូវយកតាមសំលេងបោះឆ្នោតភាគច្រើន ហើយក្នុងករណីការបោះឆ្នោតមានសំលេងស្មើគ្នា អ្នកដែលមានអាយុច្រើនជាងមានអត្ថិភាព។[៤៤]

ខ. ហិរញ្ញិក និងសមាជិកនៃក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ

ហិរញ្ញិកនៃ ម.ជ.ម. គឺជាអ្នកគ្រប់គ្រងមូលនិធិរបស់មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម ព្រមទាំងប្រមូលចំណូល និងទូទាត់រាល់ការចំណាយផ្សេងៗ ហើយត្រូវមានគណនីចរន្ត និងទទួលខុសត្រូវលើ

[៤០] អនុក្រឹត្យស្តីពីការរៀបចំនិងការប្រព្រឹត្តទៅរបស់ម.ជ.ម. លេខ២១៤ អនក្រ.បក, ១២ សីហា ២០០៩, មាត្រា២២។

[៤១] អនុក្រឹត្យស្តីពីការរៀបចំនិងការប្រព្រឹត្តទៅរបស់ម.ជ.ម. លេខ២១៤ អនក្រ.បក, ១២ សីហា ២០០៩, មាត្រា១២។

[៤២] អនុក្រឹត្យស្តីពីការរៀបចំនិងការប្រព្រឹត្តទៅរបស់ម.ជ.ម. លេខ២១៤ អនក្រ.បក, ១២ សីហា ២០០៩, មាត្រា១៣។

[៤៣]អនុក្រឹត្យស្តីពីការរៀបចំនិងការប្រព្រឹត្តទៅរបស់ម.ជ.ម. លេខ២១៤ អនក្រ.បក, ១២ សីហា ២០០៩, មាត្រា១៤។

[៤៤] អនុក្រឹត្យស្តីពីការរៀបចំនិងការប្រព្រឹត្តទៅរបស់ម.ជ.ម. លេខ២១៤ អនក្រ.បក, ១២ សីហា ២០០៩, មាត្រា១៤។

គណនីនោះ។ ការជ្រើសរើសហិរញ្ញិក គឺមានភាពដូចគ្នាទៅនឹងការជ្រើសរើសអនុប្រធានរបស់ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ។[៤៥]

សមាជិករបស់ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិជាអ្នកជួយដល់ការងាររបស់ ម.ជ.ម និងបំពេញភារកិច្ចដែលក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិប្រគល់ជូន។ ការជ្រើសរើសសមាជិករបស់ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិត្រូវធ្វើឡើងតាមការបោះឆ្នោតជាសម្ងាត់ ហើយអ្នកដែលអាចមានសិទ្ធិក្នុងការឈរឈ្មោះឲ្យមហាសន្និបាតបោះឆ្នោតបាន លុះត្រាតែបុគ្គលនោះបានចុះឈ្មោះជាមជ្ឈត្តករក្នុងបញ្ជីនៃ ម.ជ.ម។[៤៦]

មជ្ឈត្តករដែលអាចឈរឈ្មោះជាសមាជិកបានត្រូវបំពេញនូវលក្ខខណ្ឌដូចខាងក្រោម៖[៤៧]

- ការស្នើតែងតាំងបេក្ខជនមួយរូបដោយសមាជិកនៃ ម.ជ.ម ២រូប
- មានការយល់ព្រមពីសាម៉ីខ្លួន
- សំណើរត្រូវធ្វើជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ និងមានការចុះហត្ថលេខា។

ទោះបីជាបានក្លាយជាសមាជិកនៃក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិក៏ដោយ ប្រសិនបើសមាជិកណាម្នាក់របស់ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិក្លាយជាជនអសមត្ថភាព ឬត្រូវបានផ្តន្ទាទោសពីបទមជ្ឈឹម ឬឧក្រិដ្ឋ ឬអវត្តមានក្នុងការប្រជុំចំនួន ៣ដងជាប់ៗគ្នាដោយគ្មានមូលហេតុ។ ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ២១នៃអនុក្រឹត្យស្តីពីការរៀបចំនិងការប្រព្រឹត្តទៅរបស់មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម សមាជិកនោះនឹងត្រូវបានបាត់បង់មុខតំណែងជាសមាជិកនៃក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ។ ក្នុងករណីដែលមានការបាត់បង់សមាជិក ប្រធាន ម.ជ.ម ត្រូវកោះប្រជុំដើម្បីជ្រើសរើសសមាជិកបង្គ្រប់ដើម្បីជំនួសកន្លែងសមាជិកដែលបានបាត់បង់នោះ។[៤៨]

២.៤.១.៣ អគ្គលេខាធិការដ្ឋាន

អគ្គលេខាធិការដ្ឋាន មានតួនាទីជាសេនាធិការក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ ដែលមានអគ្គលេខាធិការមួយរូប និងអគ្គលេខាធិការរងមួយចំនួន ដែលត្រូវបានជ្រើសរើសដោយក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ។ អគ្គលេខាធិការដ្ឋានក្នុងនាមជាសេនាធិការ គឺមានតួនាទី និងភារកិច្ចដូចតទៅ៖

- គ្រប់គ្រងលើការងារ និងសកម្មភាពប្រចាំថ្ងៃរបស់ ម.ជ.ម
- អនុវត្តគោលនយោបាយដែលក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិបានដាក់ចេញ
- រៀបចំកិច្ចប្រជុំរបស់ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ មហាសន្និបាត និងកិច្ចប្រជុំផ្សេងៗ
- រក្សាទុកនៅឯកសារផ្សេងៗ
- ប្រមូលព័ត៌មានដែលពាក់ព័ន្ធ និងសកម្មភាពមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម

---

[៤៥]អនុក្រឹត្យស្តីពីការរៀបចំនិងការប្រព្រឹត្តទៅរបស់ម.ជ.ម. លេខ២១៤ អនក្រ.បក, ១២ សីហា ២០០៩, មាត្រា១៤។

[៤៦]អនុក្រឹត្យស្តីពីការរៀបចំនិងការប្រព្រឹត្តទៅរបស់ម.ជ.ម. លេខ២១៤ អនក្រ.បក, ១២ សីហា ២០០៩, មាត្រា១៦។

[៤៧] អនុក្រឹត្យស្តីពីការរៀបចំនិងការប្រព្រឹត្តទៅរបស់ម.ជ.ម. លេខ២១៤ អនក្រ.បក, ១២ សីហា ២០០៩, មាត្រា១៩។

[៤៨]អនុក្រឹត្យស្តីពីការរៀបចំនិងការប្រព្រឹត្តទៅរបស់ម.ជ.ម. លេខ២១៤ អនក្រ.បក, ១២ សីហា ២០០៩, មាត្រា២២។

- ផ្តួចផ្តើមគំនិតលើកិច្ចការថ្មីៗ រៀបចំសកម្មភាព និងគម្រោងនានាដែលជួយទ្រទ្រង់តួនាទីរបស់មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម
- ទ្រទ្រង់ផ្នែកបោះឆ្នោតនានារបស់ ម.ជ.ម រួមទាំងកាន់កាប់គេហទំព័ររបស់ ម.ជ.ម
- រៀបចំការបណ្តុះបណ្តាលផ្សេងៗ
- បំពេញភារកិច្ចផ្សេងៗដែលក្រុមប្រឹក្សាប្រគល់ជូន។

ក្រៅពីតួនាទី និងភារកិច្ចដូចមានចែងខាងលើ អគ្គលេខាធិការដ្ឋានត្រូវបំពេញមុខងារបន្ថែមទៀតដែលបានកំណត់នៅក្នុងបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងរបស់ ម.ជ.ម គឺការគ្រប់គ្រងសំណុំរឿង ការងាររដ្ឋបាល និងហិរញ្ញវត្ថុ រួមទាំងការធ្វើទំនាក់ទំនងសាធារណៈជាដើម។ ក្នុងការគ្រប់គ្រងសំណុំរឿងអគ្គលេខាធិការដ្ឋានត្រូវគ្រប់គ្រងកាលវិភាគនៃសំណុំរឿងវិវាទ និងដំណើរការឯកសារផ្សេងៗ ព្រមទាំងទទួល និងពិនិត្យទៅលើពាក្យទាមទាររបស់ភាគីទាមទារនៃវិវាទផងដែរ។ ចំពោះផ្នែករដ្ឋបាល និងហិរញ្ញវត្ថុវិញ គឺត្រូវធ្វើការកំណត់ និងប្រមូលកម្រៃសេវាចុះបញ្ជីកម្រៃសេវារដ្ឋបាល កម្រៃសេវាតែងតាំងមជ្ឈត្តករ និងកម្រៃសេវាវិវាទមជ្ឈត្តការពីភាគីវិវាទ។

២.៤.១.៤ សមាជិកភាព

រូបវន្តបុគ្គល ឬនីតិបុគ្គល ដែលមានចំណាប់អារម្មណ៍ចង់ក្លាយជាសមាជិករបស់ ម.ជ.ម. ត្រូវបានលើកទឹកចិត្តឱ្យដាក់ពាក្យសុំក្លាយជាសមាជិកជាមួយម.ជ.ម.។ សមាជិកភាពរបស់ ម.ជ.ម. មានបួនប្រភេទគឺៈ[៤៩]

- សមាជិកជាមជ្ឈត្តករ
- សមាជិកជានីតិបុគ្គល
- សមាជិកគាំទ្រជារូបវន្តបុគ្គល
- សមាជិកគាំទ្រជានីតិបុគ្គល។

ក. សមាជិកជាមជ្ឈត្តករ

សមាជិកដែលជាមជ្ឈត្តករ សំដៅលើទាំងរូបវន្តបុគ្គលក្នុងស្រុកនិងបរទេសដែលបានបំពេញនូវលក្ខណៈសម្បត្តិជាមជ្ឈត្តករ និងត្រូវបានចុះបញ្ជីសមាជិកជាមជ្ឈត្តកររបស់ ម.ជ.ម.។ សមាជិកជាមជ្ឈត្តករជំនាន់ដំបូងត្រូវបានជ្រើសរើសដោយគណៈកម្មាធិការជ្រើសរើសមជ្ឈត្តករនៅថ្ងៃទី២៦ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១០។ ដើម្បីធានាបាននូវប្រសិទ្ធភាព និងសមត្ថភាពវិជ្ជាជីវៈរបស់ពួកគេ មជ្ឈត្តករជំនាន់ដំបូងបានឆ្លងកាត់នូវវគ្គបណ្តុះបណ្តាលផ្សេងៗជាច្រើនស្តីពីជំនាញមជ្ឈត្តការ និងច្បាប់ពាណិជ្ជកម្ម ដែលត្រូវបានរៀបចំឡើងដោយសាជីវកម្មហិរញ្ញវត្ថុអន្តរជាតិដោយបានសហការជាមួយវិទ្យាស្ថានមជ្ឈត្តការសិង្ហបុរី (SIArb)។ បន្ទាប់ពីបានបញ្ចប់នូវការបណ្តុះបណ្តាលក្នុង

[៤៩] ម.ជ.ម. សិក្ខាសាលាស្តីអំពីទិដ្ឋភាពទូទៅនៃវិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការ ម.ជ.ម. ឆ្នាំ២០២១ កាលពីថ្ងៃទី៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២១។

រយៈពេលពីរឆ្នាំមានសិក្ខាកាមដែលទទួលបានជោគជ័យមានចំនួន ៤៨រូបត្រូវបានចុះឈ្មោះជាមជ្ឈត្តករនៅក្នុងបញ្ជីរបស់មជ្ឈមណ្ឌល។[៥០]

លក្ខណៈសម្បត្តិដើម្បីចុះបញ្ជីសមាជិកជាមជ្ឈត្តករួមមាន៖[៥១]

- មានអាយុយ៉ាងតិច ៣០ (សាមសិប) ឆ្នាំ
- មានសញ្ញាបត្របរិញ្ញាបត្រជំនាញណាមួយ ដែលបានបញ្ចប់ពីមហាវិទ្យាល័យណាមួយទាំងនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឬនៅបរទេស
- បានឆ្លងកាត់វគ្គបណ្តុះបណ្តាលផ្នែកមជ្ឈត្តការ ដែលរៀបចំដោយ ម.ជ.ម. ឬវគ្គបណ្តុះបណ្តាលដែលរៀបចំដោយស្ថាប័នវិជ្ជាជីវៈមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មណាមួយដែលបានទទួលស្គាល់ដោយ ម.ជ.ម.
- បានប្រឡងជាប់ការប្រឡងដែលរៀបចំឡើងដោយ ម.ជ.ម. ឬដោយស្ថាប័នវិជ្ជាជីវៈមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មណាមួយដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់ដោយ ម.ជ.ម.។

យោងតាមការយល់ព្រមពីមហាសន្និបាត ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិអាចនឹងកំណត់នូវលក្ខណៈសម្បត្តិបន្ថែមផ្សេងទៀតប្រសិនបើយល់ឃើញថាសមស្រប និងមានប្រយោជន៍ដល់ ម.ជ.ម.។ ដើម្បីធានាឱ្យបាននូវភាពសុចរិត និងអព្យាក្រឹត្យភាពរបស់មជ្ឈមណ្ឌល បេក្ខជនដែលដាក់ពាក្យសុំទាំងអស់មិនត្រូវជាមន្ត្រីរាជការ ឬមានមុខតំណែង ឬតួនាទីនៅក្នុងឋានានុក្រមជាមន្ត្រីនៃស្ថាប័ននីតិប្រតិបត្តិ នីតិប្បញ្ញត្តិ ឬតុលាការឡើយ។

ខ. សមាជិកជានីតិបុគ្គល

សមាជិកជានីតិបុគ្គល គឺសំដៅទៅលើសមាគមអ្នកធុរកិច្ច ឬសភាពាណិជ្ជកម្មដែលត្រូវបានចុះបញ្ជីជាសមាជិកជានីតិបុគ្គលរបស់ ម.ជ.ម.។ សមាជិកជានីតិបុគ្គលនីមួយៗ ត្រូវតែងតាំងរូបវន្តបុគ្គលមួយរូបឱ្យធ្វើជាអ្នកតំណាងរបស់ខ្លួន ដើម្បីធ្វើសកម្មភាពនានាក្នុងនាមជាសមាជិកជានីតិបុគ្គលសម្រាប់គ្រប់កិច្ចការទាំងអស់ពាក់ព័ន្ធនឹង ម.ជ.ម.ដោយរួមបញ្ចូលទាំងការតំណាងសមាជិកជានីតិបុគ្គលនៅក្នុងក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ ឬក្នុងគណៈកម្មាធិការនានា ប្រសិនបើសមាជិកជានីតិបុគ្គលនោះត្រូវបានតែងតាំងតាមនីតិវិធីកំណត់។ ដើម្បីជៀសវាងការភ័ន្តច្រឡំ អ្នកតំណាងមិនត្រូវបានចាត់ទុកជាសមាជិករបស់ ម.ជ.ម. ឡើយ។ លក្ខណៈសម្បត្តិសម្រាប់ការចុះបញ្ជីជាសមាជិករួមមាន៖

- នីតិបុគ្គល ត្រូវតែស្ថិតក្នុងប្រភេទណាមួយនៃអង្គភាពខាងក្រោម៖[៥២]
    - គណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

[៥០] គេហទំព័រផ្លូវការរបស់ ម.ជ.ម. https://ncac.org.kh/ ចូលទស្សនាថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២១។

[៥១] គេហទំព័រផ្លូវការរបស់ ម.ជ.ម. https://ncac.org.kh/ ចូលទស្សនាថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២១។

[៥២] អនុក្រឹត្យស្តីពីការរៀបចំនិងការប្រព្រឹត្តទៅរបស់ម.ជ.ម. លេខ២១៤ អនក្រ.បក, ១២ សីហា ២០០៩, មាត្រា៣៤។

- សភាពាណិជ្ជកម្មនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឬ
- រាល់សមាគម ដែលប្រមូលផ្តុំសមាជិកជាពាណិជ្ជករ ឧស្សាហករ អាជីវករ ឬសេវាករ

- ត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយមានបុគ្គលភាពគតិយុត្តិ ស្ថិតនៅក្រោម និងស្របតាមច្បាប់ និងបទដ្ឋានគតិយុត្តិជាធរមានផ្សេងៗទៀត ព្រមទាំងបានចុះបញ្ជីនៅក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម ឬនៅស្ថាប័នដែលមានសមត្ថកិច្ចណាមួយ
- មានប្រព័ន្ធអភិបាលកិច្ចច្បាស់លាស់ ក្រុមប្រឹក្សាភិបាល និងសមាជិក ស្របតាមវិធានរបស់ខ្លួន
- មានសមាជិកជានីតិបុគ្គលយ៉ាងតិច ២០(ម្ភៃ)នាក់
- មានសកម្មភាពយ៉ាងសកម្មក្នុងកិច្ចការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មដូចមានកំណត់ក្នុងមាត្រា ២(ឈ)នៃច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម
- មានឆន្ទៈក្នុងការចូលរួមចំណែកយ៉ាងសកម្មនៅក្នុងកម្មវត្ថុ និងសកម្មភាពរបស់ ម.ជ.ម.។

គ. សមាជិកគាំទ្រជារូបវន្តបុគ្គល

សមាជិកគាំទ្រជារូបវន្តបុគ្គល សំដៅលើរូបវន្តបុគ្គលដែលមានចំណាប់អារម្មណ៍ទៅលើវិស័យមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម ប៉ុន្តែមិនទាន់មានលក្ខណៈសម្បត្តិគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីក្លាយជាមជ្ឈត្តករ ឬអ្នកដែលមានបំណងចង់ស្វែងយល់បន្ថែមអំពី ម.ជ.ម.។ លក្ខណៈសម្បត្តិដើម្បីចុះបញ្ជីជាសមាជិករួមមាន៖[៥៣]

- មានអាយុយ៉ាងតិច ២០ (ម្ភៃ) ឆ្នាំ
- បានចុះឈ្មោះជានិស្សិតនៃមហាវិទ្យាល័យណាមួយនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឬនៅបរទេស ឬមានបរិញ្ញាបត្រជំនាញណាមួយ ដែលចេញដោយមហាវិទ្យាល័យណាមួយក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ឬនៅបរទេស
- គ្មានករណីណាមួយក្នុងមាត្រា៣៥(ការដកហូតសមាជិកភាព)ត្រូវបានយកមកអនុវត្តចំពោះសមាជិករូបវន្តបុគ្គលនោះ។

សមាជិកគាំទ្រជារូបវន្តបុគ្គលនឹងទទួលបានព័ត៌មានដែលផ្តល់ឡើងដោយ ម.ជ.ម អាចចូលរួមកម្មវិធីនានាដែលរៀបចំដោយ ម.ជ.ម. និងមានសិទ្ធិចូលរួមវគ្គបណ្តុះបណ្តាលនានាដែលរៀបចំដោយ ម.ជ.ម. ជាមួយតម្លៃចុះឈ្មោះចូលរួមពិសេស ដែលកំណត់ដោយក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ។ សមាជិកគាំទ្រជារូបវន្តបុគ្គលនឹងមានឈ្មោះក្នុងបញ្ជីដែលបោះពុម្ពផ្សាយ ។

[៥៣] អនុក្រឹត្យស្តីពីការរៀបចំនិងការប្រព្រឹត្តទៅរបស់ម.ជ.ម. លេខ២១៤ អនក្រ.បក, ១២ សីហា ២០០៩, មាត្រា២៩។

ឃ. សមាជិកគាំទ្រជានីតិបុគ្គល

សមាជិកគាំទ្រជានីតិបុគ្គល គឺសំដៅទៅលើនីតិបុគ្គលដែលមានចំណាប់អារម្មណ៍ទៅលើវិស័យមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម និងបានចុះឈ្មោះជាសមាជិកនីតិបុគ្គលនៅម.ជ.ម.។ លក្ខណៈសម្បត្តិដើម្បីចុះបញ្ជីជាសមាជិករួមមានៈ[៥៤]

- ត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយមានបុគ្គលភាពគតិយុត្តិ ស្ថិតនៅក្រោម និងស្របតាមច្បាប់ និងបទដ្ឋានគតិយុត្តិជាធរមានផ្សេងៗទៀត និងបានចុះបញ្ជីនៅក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម ឬស្ថាប័នមានសមត្ថកិច្ចណាមួយផ្សេងទៀត
- មានប្រព័ន្ធអភិបាលកិច្ចច្បាស់លាស់ ក្រុមប្រឹក្សាភិបាល និងសមាជិក ស្របតាមវិធានរបស់ខ្លួន
- មានឆន្ទៈក្នុងការចូលរួមចំណែកយ៉ាងសកម្មនៅក្នុងកម្មវត្ថុ និងសកម្មភាពរបស់ ម.ជ.ម.។

សមាជិកគាំទ្រជានីតិបុគ្គលនឹងទទួលបានព័ត៌មានដែលចែកចាយដោយ ម.ជ.ម ចូលរួមកម្មវិធីនានាដែលរៀបចំដោយ ម.ជ.ម. ជាមួយតម្លៃចុះឈ្មោះចូលរួមពិសេស និងក្រោមការចាត់ចែងជាក់លាក់ដែលកំណត់ដោយក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ។

២.៤.១.៥. ការបាត់បង់សមាជិកភាពរបស់សមាជិកនៃ ម.ជ.ម.

ទោះបីជាបានក្លាយទៅជាសមាជិកនៃ ម.ជ.ម ហើយក្តី ក្នុងករណីដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ៤៣៥ នៃអនុក្រឹត្យស្តីពីការរៀបចំនិងការប្រព្រឹត្តទៅរបស់មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្ម សមាជិកនៃ ម.ជ.ម អាចនឹងត្រូវបានបាត់បង់សមាជិកភាពរបស់ខ្លួនក្នុងករណីដូចខាងក្រោមៈ[៥៥]

- មិនបានបន្តចុះបញ្ជីជាមជ្ឈត្តករជាមួយ ម.ជ.ម តាមការកំណត់
- ក្លាយជាជនអសមត្ថភាព ដែលមិនអាចបំពេញការងាររបស់ខ្លួនបាន
- ត្រូវបានវិនិច្ឆ័យថា ក្ស័យធន ឬដាក់ឲ្យជំរះបញ្ជី
- សុំលាលែងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរទៅ ម.ជ.ម
- ត្រូវផ្តន្ទាទោសពីបទមជ្ឈិម ឬឧក្រិដ្ឋ
- បានរំលោភក្រមសីលធម៌របស់មជ្ឈត្តករ និងបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុង
- ទទួលមរណភាព
- ខកខានមិនបានបង់ភាគទានតាមការកំណត់

[៥៤] គេហទំព័រផ្លូវការរបស់ ម.ជ.ម. https://ncac.org.kh/ ចូលទស្សនាថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២១។

[៥៥] អនុក្រឹត្យស្តីពីការរៀបចំនិងការប្រព្រឹត្តទៅរបស់ម.ជ.ម. លេខ២១៤ អនក្រ.បក, ១២ សីហា ២០០៩, មាត្រា៣៥។

មុននឹងធ្វើការដកហូតសមាជិកភាពរបស់សមាជិកណាម្នាក់ សមាជិកនោះត្រូវបានផ្តល់ឱកាសឲ្យធ្វើការដោះសារទៅ ម.ជ.ម ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរក្នុងពេលវេលាកំណត់មួយ។ ក្រោយពីបានផ្តល់ឱកាសដល់សមាជិកនោះក្នុងការដោះសាររួចហើយ ប្រសិនបើក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិសម្រេចដកសមាជិកភាពក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិត្រូវផ្តល់ហេតុផលជាលាយលក្ខណ៍អក្សរទៅដល់សមាជិកនោះវិញ។ ក្នុងករណីដែលសមាជិកដែលត្រូវបានដកហូតសមាជិកភាពមិនសុខចិត្តនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ សមាជិកនោះអាចធ្វើការប្តឹងទៅសាលាឧទ្ធរណ៍បាន។

២.៥ លទ្ធផលសម្រេចបាន

មានសំណុំរឿងមជ្ឈត្តការចំនួន ២៥ករណីហើយ បានដាក់មកកាន ម.ជ.ម. ដើម្បីធ្វើការដោះស្រាយដែលមានតម្លៃកម្មវត្ថុនៃវិវាទសរុបលើសពី ៧២(ចិតសិបពីរ)លានដុល្លារអាមេរិក ដោយរាប់គិតចាប់ពីឆ្នាំ២០១៥ ដល់ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២០។ មិនមែនគ្រប់សំណុំរឿងមជ្ឈត្តការដែលបានដាក់មក ម.ជ.ម. ត្រូវបានចាត់ចែងដោយ ម.ជ.ម.នោះទេ គឺមានសំណុំរឿងខ្លះត្រូវបានគូភាគីវិវាទដកចេញ ហើយមានវិវាទខ្លះទៀតស្ថិតនៅក្រៅសមត្ថកិច្ចរបស់មជ្ឈមណ្ឌល។ ក្នុងនោះមាន ៨% មិនមានសមត្ថកិច្ច ៤% ត្រូវបានដកចេញដោយភាគីវិវាទ ២៨% ត្រូវបានចេញ មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យរួចរាល់ និង៦០% នៅកំពុងដំណើរការ។

ក្រាបទី១៖ ចំនួនសំណុំរឿងដែលបានដាក់មកម.ជ.ម

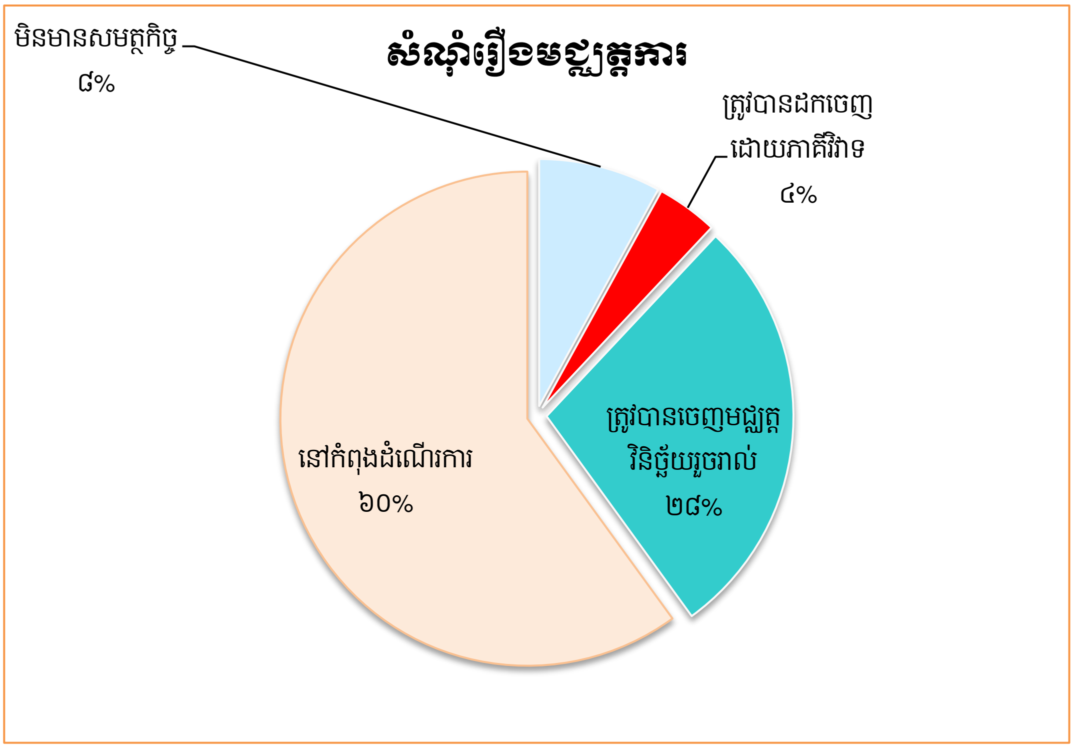

ប្រភេទនៃវិវាទដែលបានដាក់មក ម.ជ.ម. មានដូចជាជំនួញអន្តរជាតិ (៨%) សេវាធនាគារ និងហិរញ្ញវត្ថុ (២៨%) សាជីវកម្ម(៨%) អចលនទ្រព្យ(៤៤%) និងសំណង់(១២%)។ ក្នុងនោះដែរមានភាគីវិវាទសរុបចំនួន៥៥ ភាគី មកពី ០៦ ដែនសមត្ថកិច្ច ដែលក្នុងនោះ៤២% ជារូបវន្តបុគ្គល ៥៦% ជានីតិបុគ្គល និង ០២% ជាស្ថាប័នរដ្ឋ។

ក្រាបទី២ ៖ ប្រភេទវិវាទដែលបានដាក់មកម.ជ.ម

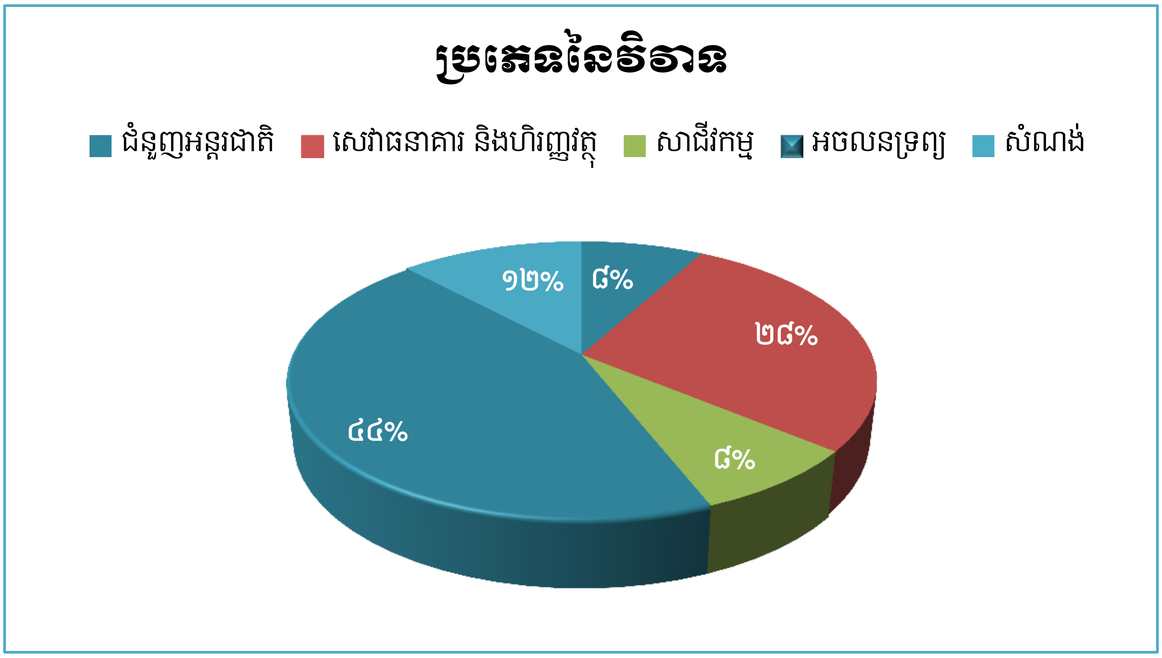

(ទិន្នន័យទទួលបានពីការចុះផ្សាយក្នុងគេហទំព័ររបស់ ម.ជ.ម., ២០២១)

ទន្ទឹមនឹងការទទួលបានសំណុំរឿងមជ្ឈត្តការទាំងនេះ ម.ជ.ម. គឺបានធ្វើការបង្កើតនូវវិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការរបស់មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម សម្រាប់គ្រងគ្រងលើដំណើរការមជ្ឈត្តការរបស់ខ្លួនលើកដំបូងនៅឆ្នាំ២០១៤។ ដោយសារកាកើចម្រើននៃការអភិវឌ្ឍនៃបច្ចេកវិទ្យា និងស្របតាមបរិបទនៃសាកលភាវូបនីយកម្ម នៅថ្ងៃទី២៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២១ ម.ជ.ម.បានធ្វើការអភិវឌ្ឍទៅលើវិធានរបស់ខ្លួនបន្ថែមទៀតដើម្បីកាន់តែមានភាពងាយស្រួលក្នុងការដំណើរការលើរឿងក្តី។

គិតមកត្រឹមខែ មិថុនា ឆ្នាំ២០២១ ម.ជ.ម. បានបើកវគ្គបណ្តុះបណ្តាលលើជំនាញមជ្ឈត្តការបានចំនួន៣ជំនាន់រួចមកហើយ និងបាននឹងកំពុងត្រៀមរៀបចំបើកវគ្គបណ្តុះបណ្តាលជំនាន់ទី៤ បន្ថែមទៀតដែលគ្រោងនឹងចាប់ផ្តើមនៅថ្ងៃទី២១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០២១។[៥៦] ទន្ទឹមនឹងការបើកវគ្គបណ្តុះបណ្តាលនេះ ម.ជ.ម. ក៏បានរៀបចំ

[៥៦] ការប្រកាសជាផ្លូវការផ្លូវការក្នុងការកំណត់យកថ្ងៃទី២១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០២១ ជាកាលបរិច្ឆេទបើកវគ្គបណ្តុះបណ្តាលជំនាញមជ្ឈត្តការជំនាន់ទី៤ កាលពីថ្ងៃទី១៣ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០២១។

ឱ្យមានជាសិក្ខាសាលា និងវគ្គបណ្តុះបណ្តាលនានាជាបន្តបន្ទាប់ដើម្បីចែករំលែកនូវចំណេះដឹងពាក់ព័ន្ធនឹងការធ្វើមជ្ឈត្តការនៅកម្ពុជា និងនៅបរទេសដល់សាធារណៈជនផងដែរ។

២.៦បញ្ហាប្រឈម និងដំណោះស្រាយ

នៅពេលដែលមជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការត្រូវបានបង្កើតឡើងភ្លាមៗកាលពីឆ្នាំ២០០៦ ឃើញថានៅមានចំណុចខ្វះខាតនៅឡើយ ដោយហេតុថាជារឿងថ្មីមួយសម្រាប់ការប្រើប្រាស់មជ្ឈត្តការជាមធ្យោបាយដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្ម។ ជាមួយគ្នានេះដែរ កាលនោះគឺមជ្ឈមណ្ឌលពុំទាន់មានវិធានសម្រាប់គ្រប់គ្រងកិច្ចការមជ្ឈត្តការនេះនៅឡើយទេ។ នៅឆ្នាំ២០១៤ ម.ជ.ម. បានបង្កើតវិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មឡើងដើម្បីធ្វើការសម្រួលដល់ដំណើរការឱ្យកាន់តែមានភាពល្អប្រសើរ។ ចំពោះមជ្ឈត្តករវិញដូចគ្នា គឺត្រូវការការបណ្តុះបណ្តាលនូវជំនាញមជ្ឈត្តការជាមុនសិន បន្ទាប់មកត្រូវឆ្លងកាត់ការប្រឡងប្រជែងដែលរៀមចំដោយ ម.ជ.ម.។ ដើម្បីឆ្លើយតបនឹងតម្រូវការ ម.ជ.ម. បានបើកវគ្គបណ្តុះបណ្តាលជំនាញមជ្ឈត្តការដំបូងគេបង្អស់ក្នុងឆ្នាំ២០១០។[៥៧] ដោយសារការវិវត្តនៃសង្គម គឺទាមទារឱ្យមានការកែតម្រូវនូវវិធានសម្រាប់អនុវត្តឱ្យកាន់តែមានភាពទំនើបជាងមុនស្របតាមការរីកចម្រើននៃប្រព័ន្ធបច្ចេកវិទ្យា និងផ្តល់ភាពងាយស្រួលដល់គូភាគីជាងមុន តួយ៉ាងការអនុញ្ញាតឱ្យមានមជ្ឈត្តការតាមរយៈប្រព័ន្ធ អេឡិចត្រូនិច ក៏ដូចជាការកែប្រែតម្លៃសេវាផ្សេងៗជាដើម។ អាស្រ័យហេតុនេះហើយទើប ម.ជ.ម. បានសម្រេចចិត្តធ្វើវិសោធនកម្មនូវវិធានចាស់របស់ខ្លួនដោយជំនួសដោយវិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការថ្មីនៅដើមឆ្នាំ២០២១នេះ។ ដោយសារតែមជ្ឈត្តការជាយន្តការដែលទើបតែមានវត្តមានជាផ្លូវការបានទូលំទូលាយជាហេតុនាំឱ្យមានភាពមិនទុកចិត្តពីអ្នកប្រើប្រាស់។ អាស្រ័យហេតុនេះហើយ តម្រូវឱ្យមានការផ្សព្វផ្សាយឱ្យបានកាន់តែទូលំទូលាយបន្ថែមទៀតដូចជា ការបើកវគ្គបណ្តុះបណ្តាល និងបង្កើតជាសិក្ខាសាលាផ្សេងៗដើម្បីផ្តល់ជាចំណេះដឹងជូនដល់ប្រជាពលរដ្ឋអំពីវិស័យនេះ។ តាមរយៈការកែប្រែវិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការ ការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញមជ្ឈត្តការ និងបង្កើតឱ្យមានសិក្ខាសាលាស្តីអំពីចំណេះដឹងទាក់ទងនឹងយន្តការមជ្ឈត្តការ និងសិក្ខាសាលាផ្សេងៗទៀត បានធ្វើឱ្យមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មនៅកម្ពុជាបាននឹងកំពុងទទួលបានការគាំទ្រពីបណ្តាក្រុមពាណិជ្ជករ និងភាគីពាក់ព័ន្ធនានាបានប្រសើរជាងមុនគួរឱ្យកត់សម្គាល់។

[៥៧] គេហទំព័រផ្លូវការរបស់ ម.ជ.ម. https://ncac.org.kh/ ចូលទស្សនាថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២១។

ជំពូកទី៣
ដំណើរការដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្មតាមរយៈមជ្ឈត្តការនៅកម្ពុជា

៣.១ បទបញ្ញត្តិទូទៅនៃដំណើរការមជ្ឈត្តការ

៣.១.១ ការកំណត់ទីកន្លែង

ដំណើរការនៃវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ត្រូវធ្វើឡើងនៅរាជធានីភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។ ក្នុងករណីដែលគូភាគីវិវាទបានព្រមព្រៀងគ្នាផ្សេងពីនេះ ឬដោយសារកាលៈទេសៈនានានៃសំណុំរឿងដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មសម្រេចថាតើត្រូវធ្វើនៅទីកន្លែងផ្សេងទៀតដែលមានលក្ខណៈសមស្របជាង ត្រូវអនុលោមទៅតាមការព្រមព្រៀង ឬសេចក្តីសម្រេចនោះ ។[៥៨]

៣.១.២ ភាសា

៣.១.២.១ ភាសានៃដំណើរការមជ្ឈត្តការ

ដោយយោងទៅតាមប្រការ ៣៣នៃវិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការឆ្នាំ២០២១ ដែលចេញដោយមជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម ចំពោះភាសានៃដំណើរការមជ្ឈត្តការ គឺគូភាគីវិវាទមានមានសេរីភាពក្នុងការព្រមព្រៀងយកភាសាណាណាមួយ ឬច្រើនមកប្រើក្នុងដំណើរការមជ្ឈត្តការ។ ក្នុងករណីដែលមិនមានការព្រមព្រៀងគ្នា វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មសម្រេចយកភាសាណាមួយសម្រាប់ដំណើរការមជ្ឈត្តការដោយគិតពិចារណាទៅលើកាលៈទេសៈនានាដែលពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ រួមទាំងភាសានៃកិច្ចសន្យាផងដែរ។

វេទិការមជ្ឈត្តកម្មអាចធ្វើការបង្គាប់ឱ្យភាគីវិវាទណាមួយធ្វើការបកប្រែការទំនាក់ទំនងគ្នាជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ឬដោយផ្ទាល់មាត់ណាមួយទៅជាភាសាណាមួយក្នុងទម្រង់ដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មយល់ថាសមស្រប។[៥៩]

៣.១.២.២. ភាសានៃមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ ឬសេចក្តីបង្គាប់

បន្ទាប់ពីបានពិភាក្សាជាមួយគូវិវាទរួចហើយ វេទិការមជ្ឈត្តកម្មត្រូវចេញមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យជាភាសាខ្មែរ ឬជាភាសាអង់គ្លេសទោះបីជាភាសាដែលត្រូវបានប្រើក្នុងដំណើរការមជ្ឈត្តការត្រូវបានជ្រើសរើសដោយគូភាគី ឬតាមការកំណត់របស់វេទិការមជ្ឈត្តកម្មក្តីដែលខុសពីភាសាខ្មែរ ឬភាសាអង់គ្លេស។[៦០]

---

[៥៨] វិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការ, ២៨ មីនា ២០២១, ប្រការ ៣៩.៣។

[៥៩] វិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការ, ២៨ មីនា ២០២១, ប្រការ ៣៣.២។

[៦០] វិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការ, ២៨ មីនា ២០២១, ប្រការ ៣៣.៣។

៣.១.៣ បញ្ញត្តិទូទៅអំពីភស្តុតាង

ភាគីវិវាទនីមួយៗត្រូវមានបន្ទុកបង្ហាញអង្គហេតុ វិធានដែលត្រូវអនុវត្ត និងទម្លាប់ពាណិជ្ជកម្មនានាដែលជាមូលដ្ឋាននៃការទាមទារ ឬបណ្តឹងតប ឬការដោះសារបស់ភាគីវិវាទ។ ភស្តុតាងដែលគូភាគីបានដាក់មកក្នុងវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម គឺត្រូវកំណត់អំពីភាពអាចទទួលយកបាន ទំនាក់ទំនង សារៈសំខាន់ និងទម្ងន់នៃភស្តុតាងទាំងអស់។ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មមិនត្រូវតែតម្រូវឲ្យអនុវត្តវិធាននៃភស្តុតាងនៃច្បាប់ណាមួយឡើយក្នុងការធ្វើការកំណត់នោះ។

នៅពេលណាមួយក្នុងអំឡុងពេលនៃដំណើរការមជ្ឈត្តការ ភាគីវិវាទមានសិទ្ធិក្នុងការត្រួតពិនិត្យភស្តុតាងដែលបង្ហាញដោយភាគីវិវាទម្ខាងទៀត។ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចរៀបចំឲ្យមានការសាកសួរ ឬបង្គាប់ភាគីវិវាទណាមួយដើម្បីផ្តល់ការបង្ហាញផ្សេងៗ ដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មយល់ថាចាំបាច់ ឬសមស្របដូចជា៖[៦១]

- ផ្តល់ឯកសារ វត្ថុតាង ឬភស្តុតាងផ្សេងទៀត
- ផ្តល់តារាងរៀបតាមអក្សរ ឬសេចក្តីសង្ខេបរបស់ឯកសារ ឬភស្តុតាងផ្សេងទៀតដែលភាគីវិវាទនោះបានបង្ហាញ ឬមានបំណងបង្ហាញ
- ផ្តល់ទីកន្លែង វត្ថុ ឬឯកសារនានាដែលស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ខ្លួនសម្រាប់ប្រើប្រាស់ក្នុងវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ភាគីវិវាទម្ខាងទៀត ឬអ្នកជំនាញដែលត្រូវបានតែងតាំងដើម្បីធ្វើការត្រួតពិនិត្យលើភសត្តុតាងទាំងនោះ
- រៀបចំការយកគំរូដែលត្រូវយកពីទីកន្លែង សម្ភារៈ ឬឯកសារដែលស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ គូភាគីវិវាទ ឬរៀបចំឲ្យមានការអង្កេតលើ ឬការពិសោធលើដែលគំរូនោះនឹងត្រូវយកទៅពិនិត្យ ឬសម្រាប់ការពិសោធណាមួយទាំងនោះ។

៣.១.៤ អំពីសាក្សី

នៅមុនពេលដំណើរការសវនការ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចតម្រូវឲ្យភាគីវិវាទនីមួយៗផ្តល់សេចក្តីជូនដំណឹងជាមុនអំពីអត្តសញ្ញាណរបស់សាក្សីដោយរួមបញ្ចូលទាំងសាក្សីជំនាញផងដែរនៅក្នុងប្រការ ៤១ (សាក្សី)ដែលភាគីវិវាទនីមួយៗមានបំណងកោះហៅ ក៏ដូចជាអំពីកម្មវត្ថុ និងទំនាក់ទំនងនៃសក្ខីកម្មរបស់សាក្សីរួមទាំងភាសាដែលសាក្សីនោះនឹងប្រើក្នុងការធ្វើសក្ខីកម្ម។

វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មមានឆន្ទានុសិទ្ធិក្នុងការអនុញ្ញាត ការកម្រិត ឬការបដិសេធការបង្ហាញរបស់សាក្សី។ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចធ្វើការកំណត់ឲ្យសាក្សីធ្វើសក្ខីកម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ឬក្នុងទម្រង់ផ្សេងទៀតសម្រាប់ធ្វើកំណត់ត្រា។ ស្របតាមប្រការ ៤១.២ (ការអនុញ្ញាត ការកម្រិត ឬការបដិសេធការបង្ហាញរបស់សាក្សី) គូវិវាទអាចស្នើឲ្យសាក្សីចូលរួមក្នុងការសាកសួរផ្ទាល់មាត់។ ប្រសិនបើសាក្សីខកខានក្នុងការចូលរួមការសាកសួរដោយ

[៦១] វិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការ, ២៨ មីនា ២០២១, ប្រការ ៤០។

ផ្ទាល់មាត់ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចដាក់ទម្ងន់នៃការពិចារណារបស់ខ្លួនទៅលើសក្ខីកម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សរដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មយល់ថាសមស្រប ឬទាត់ចោល ឬលុបចោល សក្ខីកម្មនោះទាំងស្រុង។ សាក្សីណាម្នាក់ ដែលផ្តល់សក្ខីកម្មដោយផ្ទាល់មាត់អាចត្រូវបានសាកសួរដោយវេទិការមជ្ឈត្តកម្មនិងដោយភាគីវិវាទនីមួយៗក្នុងទម្រង់ណាមួយដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មបានកំណត់។ សាក្សីណាម្នាក់អាចត្រូវបានវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មតម្រូវឲ្យធ្វើសក្ខីកម្មក្រោមសម្បថ ឬធ្វើការអះអាង។

៣.១.៥ ច្បាប់អនុវត្ត និងសមធម៌

គូភាគីវិវាទ មានសេរីភាពក្នុងការព្រមព្រៀងយកច្បាប់ ឬបទបញ្ញត្តិគតិយុត្តណាមួយដើម្បីឱ្យវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអនុវត្តចំពោះខ្លឹមសារនៃវិវាទ។ ក្នុងករណីដែលមិនមានការព្រមព្រៀងគ្នា វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មជាអ្នកកំណត់ថាតោះត្រូវយកច្បាប់ ឬបទបញ្ញត្តិគតិយុត្តណាមួយដែលសមស្របយកមកអនុវត្ត។[៦២] វេទិការមជ្ឈត្តកម្មត្រូវធ្វើមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យតាមសមធម៌ ឬតាមការសម្រុះសម្រួលតែក្នុងករណី និងក្នុងកម្រិតដែលគូវិវាទបានអនុញ្ញាតយ៉ាងច្បាស់លាស់ឱ្យវេទិការមជ្ឈត្តកម្មធ្វើដូច្នោះតែប៉ុណ្ណោះ។

៣.១.៦ កម្រៃសេវាមជ្ឈត្តកម្ម

ស្របប្រការ ៥៦.១នៃវិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការ ការដោះស្រាយវិវាទតាមរយៈការមជ្ឈត្តការដោយ ម.ជ.ម. គូវិវាទត្រូវចំណាយលើសេវាផ្សេងៗមួយចំនួនដូចខាងក្រោម៖

- កម្រៃសេវាចុះបញ្ជីសំណុំរឿង និងកម្រៃសេវាលើពាក្យសុំនានា
- កម្រៃសេវារដ្ឋបាល
- កម្រៃតែងតាំងមជ្ឈត្តករ
- កម្រៃសេវាវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម
- កម្រៃសេវានានាសម្រាប់នីតិវិធីមជ្ឈត្តករបន្ទាន់ និង
- កម្រៃចំណាយផ្សេងៗរបស់មជ្ឈត្តករបន្ទាន់ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម និង ម.ជ.ម.។

៣.២ ការដាក់ពាក្យប្តឹង

ការដាក់ពាក្យប្តឹងរបស់គូភាគីវិវាទ ចំពោះគូវិវាទដែលបានមានបំណងដាក់វិវាទរបស់ខ្លួនដើម្បីដោះស្រាយតាមរយៈការធ្វើមជ្ឈត្តកម្មគឺភាគីប្តឹងទាមទារត្រូវបញ្ជូនពាក្យបណ្តឹងរបស់ខ្លួនទៅអគ្គលេខាធិការដ្ឋាននៃ ម.ជ.ម.

[៦២] វិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការ, ២៨ មីនា ២០២១, ប្រការ ៣២។

នូវសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្ម។ ដោយឡែកចំពោះភាគីវិវាទម្ខាងទៀតដែលត្រូវបានគេហៅថាភាគីឆ្លើយតបត្រូវឆ្លើយតបក្នុងរយៈពេល១៥(ដប់ប្រាំ)ថ្ងៃនៃប្រតិទិនបន្ទាប់ពីទទួលបានសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្ម។[៦៣]

៣.២.១ ការដាក់ពាក្យប្តឹងរបស់ភាគីអ្នកប្តឹងទាមទារ

៣.២.១.១ ការដាក់សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្ម

ភាគីអ្នកប្តឹងទាមទារដែលមានមានបំណងចង់ដាក់វិវាទរបស់ខ្លួនដើម្បីធ្វើការដោះស្រាយវិវាទតាមមជ្ឈត្តការត្រូវធ្វើការជូនដំណឹងទៅអគ្គលេខាធិការដ្ឋាននៃមជ្ឈមណ្ឌលនូវសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្ម។ ក្រៅពីភាសាដែលត្រូវបានប្រើក្នុងដំណើរការមជ្ឈត្តការ សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្មត្រូវធ្វើជាភាសាសម្រាប់មជ្ឈត្តកម្ម និងត្រូវបកប្រែជាភាសាខ្មែរ ឬជាភាសាអង់គ្លេស។[៦៤] ការជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្ម ត្រូវមានភ្ជាប់មកជាមួយនូវការបង់ប្រាក់សម្រាប់កម្រៃសេវាចុះបញ្ជីដែលអាចជាមូលបទានប័ត្រ ឬការផ្ទេរចូលគណនីធនាគាកំណត់ណាមួយរបស់ ម.ជ.ម.។ ទម្រង់នៃសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្មដោយត្រូវមានភ្ជាប់នូវព័ត៌មានដូចខាងក្រោមៈ[៦៥]

- សេចក្តីថ្លែងដែលបញ្ជាក់ថាភាគីដាក់វិវាទឱ្យដោះស្រាយតាមរយៈការធ្វើមជ្ឈត្តកម្ម
- ឈ្មោះ អាស័យដ្ឋាន លេខទូរស័ព្ទ លេខទូរសារ និងអាស័យដ្ឋានសារអេឡិចត្រូនិច ហើយប្រសិនមានព័ត៌មានរបស់គូភាគីវិវាទ និងរបស់អ្នកតំណាង ប្រសិនបើមាន
- សញ្ជាតិ ឬប្រសិនបើតម្រូវ និងមានព័ត៌មានអំពីអត្តសញ្ញាណរបស់ក្រុមហ៊ុនរបស់គូភាគីវិវាទ
- សេចក្តីយោងនៃខចែងស្តីអំពីមជ្ឈត្តកម្ម ឬកិច្ចសន្យាមជ្ឈត្តកម្មដោយឡែកដែលយកមកប្រើប្រាស់ និងភ្ជាប់សំណៅចម្លងនៃខចែងស្តីអំពីមជ្ឈត្តកម្ម ឬកិច្ចសន្យាមជ្ឈត្តកម្មដោយឡែកនោះ
- សេចក្តីយោងនៃកិច្ចសន្យា ឬទំនាក់ទំនងផ្សេងៗដែលកើតចេញពីវិវាទ ឬដែលទាក់ទងនឹងវិវាទ ព្រមទាំងភ្ជាប់នូវសំណៅចម្លងនៃកិច្ចសន្យាទាំងនោះផងដែរប្រសិនបើអាច
- សេចក្តីថ្លែងសង្ខេបដែលពិព៌ណនាអំពីលក្ខណៈនៃវិវាទ និងកាលៈទេសៈនៃវិវាទ ការទាមទារ ឬការសង្គ្រោះដែលទាមទារ និងបើអាចភ្ជាប់នូវតម្លៃបឋមនៃការទាមទារដែលភាគីប្តឹងទាមទារមានបំណងដាក់ស្នើ
- ចំនួនមជ្ឈត្តករដែលបានព្រមព្រៀង ឬក្នុងករណីដែឡមិនបានព្រមព្រៀងទេនោះ ចំនួនមជ្ឈត្តករដែលត្រូវស្នើសុំអាចមានចំនួន ១រូប ឬ៣រូប

---

[៦៣] វិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការ, ២៨ មីនា ២០២១, ប្រការ ៣៧។

[៦៤] វិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការ, ២៨ មីនា ២០២១, ប្រការ ៧។

[៦៥] ដដែល។

- សេចក្ដីថ្លែង ឬសំណើបន្ថែមផ្សេងៗ ពាក់ព័ន្ធនឹងដំណើរការមជ្ឈត្តការ រួមបញ្ចូលទាំងច្បាប់ដែលត្រូវយកមកអនុវត្ត ភាសាសម្រាប់ដំណើការមជ្ឈត្តការ និងលក្ខណៈសម្បត្តិនិងសញ្ជាតិរបស់មជ្ឈត្តករដែលបានព្រមព្រៀង ឬដែលចង់បានប្រសិនបើមាន។

ក្នុងករណីភាគីវិវាទជាអ្នកប្ដឹងបានដាក់សេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្ម ប៉ុន្តែមានលក្ខណៈមិនពេញលេញ អគ្គលេខាធិការដ្ឋាននៃ ម.ជ.ម. អាចស្នើសុំឱ្យភាគីប្ដឹងទាមទារបំពេញបន្ថែមនូវចំណុចខ្វះខាតទាំងនោះក្នុងកំឡុងពេលសមស្របណាមួយ។ នៅពេលដែលសេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្មត្រូវបានបំពេញចប់សព្វគ្រប់ហើយ សេចក្ដីជូនដំណឹងនោះត្រូវបានចាត់ទុកថាបានដាក់ក្នុងថ្ងៃដែលអគ្គលេខាធិការដ្ឋានបានទទួលនូវសំណៅឯកសារដំបូង។ អគ្គលេខាធិការដ្ឋានត្រូវជូនដំណឹងទៅភាគីវិវាទ បន្ទាប់ពីបានទទួលសេចក្ដីជូនដំណឹងពេញលេញអំពីមជ្ឈត្តកម្ម។[៦៦]

៣.២.១.២ សេចក្តីថ្លែងទាមទារ

សេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្មអាចត្រូវបានភ្ជាប់មកជាមួយនូវសេចក្ដីថ្លែងទាមទារមកជាមួយផងដែរ ដោយភ្ជាប់ជាមួយនឹងសេចក្ដីលម្អិតដូចខាងក្រោម៖[៦៧]

ក- អង្គហេតុដែលគាំទ្រការទាមទារនោះ

ខ- មូលដ្ឋានច្បាប់ ឬទល្លីករណ៍តាមផ្លូវច្បាប់ដែលគាំទ្រការទាមទារនោះ

គ- សំណងការខូចខាត ឬការសង្គ្រោះដែលទាមទារ ឬចំនួនទឹកប្រាក់នៃការទាមទារដែលអាចកំណត់បានទាំងអស់។

៣.២.១.៣ សេចក្តីថ្លែងដោះសារចំពោះបណ្តឹងតប

ប្រសិនបើមានបណ្ដឹងតបត្រូវបានធ្វើឡើង ភាគីប្ដឹងទាមទារត្រូវបញ្ជូនសេចក្ដីថ្លែងដោះសារចំពោះបណ្ដឹងតបនោះក្នុងកំឡុងពេល ៣០ថ្ងៃប្រតិទិនបន្ទាប់ពីបានទទួលសេចក្ដីថ្លែងដោះសាររបស់ភាគីអ្នកឆ្លើយតប។ ក្នុងសេចក្ដីថ្លែងដោះសារចំពោះបណ្ដឹងតបត្រូវបំពេញនូវលក្ខខណ្ឌដូចគ្នាទៅនឹងសេចក្ដីថ្លែងដោះសាររបស់ខាងភាគីអ្នកឆ្លើយតបដែរ។[៦៨]

---

[៦៦] វិធានស្ដីពីមជ្ឈត្តការ, ២៨ មីនា ២០២១, ប្រការ ៧។

[៦៧] វិធានស្ដីពីមជ្ឈត្តការ, ២៨ មីនា ២០២១, ប្រការ ៣៧។

[៦៨] វិធានស្ដីពីមជ្ឈត្តការ, ២៨ មីនា ២០២១, ប្រការ ៣៧។

៣.២.២ ការដាក់ពាក្យប្ដឹងរបស់ភាគីឆ្លើយតប

នៅពេលភាគីអ្នកប្ដឹងទាមទារបានដាក់ពាក្យបណ្ដឹងរួច ភាគីឆ្លើយតបត្រូវមកដាក់ពាក្យបណ្ដឹងរបស់ខ្លួនដូចគ្នាដែរ។ ភាគីឆ្លើយតបត្រូវធ្វើពាក្យដោះសាររបស់ខ្លួនដែលឆ្លើយតបទៅនឹងចំណុចដែលភាគីអ្នកប្ដឹង ព្រមទាំងភ្ជាប់មកជាមួយនូវឯកសារពាក់ព័ន្ធ និងបណ្ដឹងតបដែលខ្លួនមានផង។

ក្នុងរយៈពេល ១៥ថ្ងៃនៃប្រតិទិនបន្ទាប់ពីទទួលបានសេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្មរួចមក ភាគីឆ្លើយតបត្រូវបញ្ជូនសេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីការឆ្លើយតបរបស់ខ្លួនទៅកាន់អគ្គលេខាធិការដ្ឋាននៃ ម.ជ.ម. ។[៦៩] ក្រៅពីភាសាដែលត្រូវបានប្រើក្នុងដំណើរការមជ្ឈត្តការហើយ សេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្មត្រូវធ្វើជាភាសាសម្រាប់មជ្ឈត្តកម្មត្រូវបកប្រែជាភាសាខ្មែរ ឬជាភាសាអង់គ្លេស។ សេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីការឆ្លើយតបរបស់ភាគីឆ្លើយតបត្រូវមានបញ្ជាក់នូវព័ត៌មានមួយចំនួនរួមមានដូចខាងក្រោមៈ[៧០]

- ឈ្មោះ អាស័យដ្ឋាន លេខទូរស័ព្ទ លេខទូរសារ និងអាស័យដ្ឋានសារអេឡិចត្រូនិច ហើយប្រសិនបើមានព័ត៌មានរបស់គូភាគីវិវាទ និងរបស់អ្នកតំណាង ប្រសិនបើមាន និងប្រសិនបើមានព័ត៌មានដែលខុសពីព័ត៌មានដែលមានក្នុងសេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្ម
- សញ្ជាតិ ឬប្រសិនបើអាចគឺតម្រូវឱ្យមានអត្តសញ្ញាណរបស់ក្រុមហ៊ុនរបស់ភាគីវិវាទ និងប្រសិនបើមានព័ត៌មានដែលខុសពីព័ត៌មានដែលមានក្នុងសេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្ម
- ការបញ្ជាក់សង្ខេបអំពីការទទួលយក ឬការបដិសេធចំពោះការទាមទារទាំងស្រុងឬដោយផ្នែក
- សេចក្ដីថ្លែងសង្ខេបដែលពិណ៌នាអំពីលក្ខណៈ និងកាលៈទេសៈនៃបណ្ដឹងតប និងប្រសិនបើអាចត្រូវភ្ជាប់តម្លៃបឋមនៃបណ្ដឹងតប ឬការដោះសារតាមការកាត់កងនោះ
- ចំនួនមជ្ឈត្តករដែលបានព្រមព្រៀង ឬក្នុងករណីដែលមិនបានព្រមព្រៀងចំនួនមជ្ឈត្តករដែលត្រូវស្នើ
- ប្រសិនបើមានសេចក្ដីថ្លែងការ ឬសំណើបន្ថែមផ្សេងៗដែលពាក់ព័ន្ធនឹងដំណើរការមជ្ឈត្តការរួមទាំងច្បាប់ដែលត្រូវអនុវត្ត ភាសាសម្រាប់ដំណើរការមជ្ឈត្តការ លក្ខណៈសម្បត្តិរបស់មជ្ឈត្តករ និងសញ្ជាតិរបស់មជ្ឈត្តករដែលតម្រូវ ឬដែលជាការឆ្លើយតបចំពោះសេចក្ដីថ្លែង ឬសំណើនានាដែលមានក្នុងសេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្ម។

ក្នុងករណីដែលសេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈកម្មដែលមានភ្ជាប់មកនូវជាមួយសេចក្ដីថ្លែងទាមទារខាងភាគីអ្នកឆ្លើយតបអាចត្រូវមានភ្ជាប់មកនូវជាមួយផងដែរនូវសេចក្ដីថ្លែងដោះសារដែលអាចជាបណ្ដឹងតប ឬការដោះសារ

[៦៩] វិធានស្ដីពីមជ្ឈត្តការ, ២៨ មីនា ២០២១, ប្រការ ៨។

[៧០] វិធានស្ដីពីមជ្ឈត្តការ, ២៨ មីនា ២០២១, ប្រការ ៨។

តាមការកាត់កង និងទឡ្ហីករណ៍ចំពោះយុត្តាធិការរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម។ សេចក្តីថ្លែងដោះសាររបស់ភាគីឆ្លើយតបត្រូវមានបញ្ជាក់សេចក្តីលម្អិតមួយចំនួនដូចខាងក្រោម៖[៧១]

ក- អង្គហេតុ និងអំណះអំណាងតាមផ្លូវច្បាប់ក្នុងសេចក្តីថ្លែងទាមទារដែលភាគីឆ្លើយតបបានទទួលស្គាល់

ខ- អង្គហេតុ រួមទាំងអំណះអំណាងតាមផ្លូវច្បាប់ក្នុងសេចក្តីថ្លែងទាមទារដែលភាគីឆ្លើយតបបដិសេធន៍ និងមូលហេតុនៃការបដិសេធន៍នោះ

គ- អង្គហេតុ និងអំណះអំណាងតាមផ្លូវច្បាប់ផ្សេងទៀតដែលភាគីឆ្លើយតបផ្អែកជាមូលដ្ឋាន។

ក្រៅតែអំពីសេចក្តីថ្លែងដោះសារ សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការឆ្លើយតបអាចនឹងត្រូវបានរួមបញ្ចូលផងដែរនូវបណ្តឹងតបឬការដោះសារតាមការកាត់កង ប៉ុន្តែបណ្តឹងតប ឬការដោះសារតាមការកាត់កងនោះត្រូវស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការរបស់វេទិការមជ្ឈត្តកម្ម និងត្រូវបំពេញលក្ខខណ្ឌមួយចំនួនដូចជា៖[៧២]

ក- អង្គហេតុដែលគាំទ្រការទាមទារ

ខ- មូលដ្ឋានច្បាប់ ឬទឡ្ហីករណ៍តាមផ្លូវច្បាប់ដែលគាំទ្រការទាមទារ

គ- សំណងការខូចខាត ឬការសង្គ្រោះដែលទាមទារ ឬចំនួនទឹកប្រាក់នៃការទាមទារដែលអាចកំណត់បានទាំងអស់។

៣.២.៣ ការដកពាក្យបណ្តឹង ការកែប្រែពាក្យបណ្តឹង និងការកែប្រែការដោះសារ

៣.២.៣.១ ការដកពាក្យបណ្តឹង

បន្ទាប់ពីបានធ្វើសេចក្តីជូនដំណឹងទៅវេទិការមជ្ឈត្តកម្មរួចហើយ ភាគីប្តឹងទាមទារមានសិទ្ធិក្នុងដកពាក្យបណ្តឹងរបស់ខ្លួនលើកលែងតែមានការជំទាស់ពីភាគីឆ្លើយតប និងវេទិការមជ្ឈត្តកម្មទទួលស្គាល់ផលប្រយោជន៍ស្របច្បាប់របស់ភាគីឆ្លើយតបក្នុងការទទួលបានសេចក្តីសម្រេចស្ថាពរលើវិវាទ។ ក្នុងករណីមានការដកពាក្យបណ្តឹងវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ត្រូវចេញសេចក្តីបង្គាប់បញ្ឈប់ដំណើរការមជ្ឈត្តការ។[៧៣]

៣.២.៣.២ ការកែប្រែពាក្យបណ្តឹង និងការកែប្រែការដោះសារ

ក្នុងដំណើរការមជ្ឈត្តការ គូភាគីវិវាទអាចកែប្រែ ឬបន្ថែមការទាមទារ ការដោះសារ បណ្តឹងតប ឬការដោះសារតាមការកាត់កង លើកលែងតែវេទិការមជ្ឈត្តកម្មយល់ឃើញថាការកែប្រែ ឬការបន្ថែមនោះមានលក្ខណៈមិនសមស្របដោយសារតែការកែប្រែ ឬការបន្ថែមនោះធ្វើឱ្យមានការពន្យាពេលចំពោះដំណើរការមជ្ឈត្តការ និងបង្កឱ្យមាន

[៧១] វិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការ, ២៨ មីនា ២០២១, ប្រការ ៣៧។

[៧២] វិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការ, ២៨ មីនា ២០២១, ប្រការ ៣៧។

[៧៣] វិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការ, ២៨ មីនា ២០២១, ប្រការ ៣៨។

សេចក្តីលំអៀងដល់ភាគីវិវាទម្ខាងទៀត ឬកាលៈទេសៈណាមួយផ្សេងទៀត។ ក្នុងករណីដែលការកែប្រែ ឬការបន្ថែមលើពាក្យបណ្តឹង ឬសេចក្តីថ្លែងដោះសារមិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យធ្វើឡើងទេ ប្រសិនបើការកែប្រែ ឬការបន្ថែមនោះនៅក្រៅយុត្តាធិការរបស់វេទិការមជ្ឈត្តកម្ម។[៧៤]

៣.៣ ការបង្កើតវេទិការមជ្ឈត្តកម្ម

៣.៣.១ ចំនួនមជ្ឈត្តករ

នៅគ្រប់ករណីទាំងអស់ វេទិការមជ្ឈត្តកម្មត្រូវមានសមាសភាពមជ្ឈត្តករជាចំនួនសេស។[៧៥] ស្របតាមខ្លឹមសារនេះវេទិការមជ្ឈត្តអាចមានមជ្ឈត្តករចំនួន ៣រូប ឬចំនួនច្រើន ឬតិចជាងនេះអាស្រ័យលើការព្រមព្រៀងផ្សេងពីនេះរបស់របស់គូវិវាទ។

៣.៣.២ ការតែងតាំងមជ្ឈត្តករ

ការតែងតាំងមជ្ឈត្តករសម្រាប់វេទិការមជ្ឈត្តកម្ម គឺអាចត្រូវបានកំណត់ដោយវិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការ ឬអាចត្រូវបានតែងតាំងតាមរយៈគូភាគីវិវាទធ្វើការព្រមព្រៀងគ្នា។ ហេតុនេះហើយការជ្រើសតាំងមជ្ឈត្តករសម្រាប់ដោះស្រាយវិវាទគឺមានភាពខុសៗគ្នាទៅតាមការឯកភាពគ្នារវាងភាគីជម្លោះ។ រាល់ការតែងតាំងមជ្ឈត្តករ ត្រូវធ្វើការជូនដំណឹងទៅអគ្គលេខាធិការដ្ឋានភ្លាមបន្ទាប់ពីមជ្ឈត្តករត្រូវបានតែងតាំង ហើយអគ្គលេខាធិការដ្ឋានត្រូវជូនដំណឹងទៅភាគីវិវាទអំពីឈ្មោះ និងព័ត៌មានលម្អិតសម្រាប់ទាក់ទងមជ្ឈត្តករទាំងអស់ដែលត្រូវបានតែងតាំង។ បន្ទាប់មកទៀតអគ្គលេខាធិការរដ្ឋាននៃ ម.ជ.ម. ត្រូវផ្ញើសំណុំរឿងនោះទៅវេទិការមជ្ឈត្តកម្ម។[៧៦]

៣.៣.២.១ ការតែងតាំងវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនៃមជ្ឈត្តករមួយរូប

ចំពោះវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មដែលមានមជ្ឈត្តករមួយរូប ប្រសិនបើមជ្ឈត្តករមិនទាន់ត្រូវបានតែងតាំងតាមរយៈសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្ម ឬសេចក្តីជូណដំណឹងអំពីការឆ្លើយតបទេនោះ គូភាគីត្រូវធ្វើការតែងតាំងមជ្ឈត្តករមួយរូបរួមគ្នាក្នុងកំឡុងពេល ១៥ថ្ងៃនៃថ្ងៃប្រតិទិនបន្ទាប់ពីបានទទួលការជូនដំណឹងអំពីការឆ្លើយតបពេញលេញ ឬបន្ទាប់ពីផុតរយៈពេល ៣០ថ្ងៃនៃថ្ងៃប្រតិទិនបន្ទាប់ពីថ្ងៃបន្ទាប់ពីបានទទួលដំណឹងអំពីការឆ្លើយតបរបស់គូភាគី។[៧៧] ប្រការ២៥.៣ វាក្យខ័ណ្ឌទី២ បានកំណត់ផងដែរថា ប្រសិនបើភាគីវិវាទទាំងពីរខកខានក្នុងការ

[៧៤] វិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការ, ២៨ មីនា ២០២១, ប្រការ ៣៧។

[៧៥] វិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការ, ២៨ មីនា ២០២១, ប្រការ ២៤។

[៧៦] វិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការ, ២៨ មីនា ២០២១, ប្រការ ២៤។

[៧៧] វិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការ, ២៨ មីនា ២០២១, ប្រការ ២៥។

តែងតាំងមជ្ឈត្តកក្នុងកំឡុងដែលវិធានបានកំណត់ គណៈកម្មធិការតែងតាំង និងនីតិវិធីត្រូវតែងតាំងមជ្ឈត្តករមួយរូបដើម្បីបង្កើតវេទិការមជ្ឈត្តកម្ម។

៣.៣.២.២ ការតែងតាំងវេទិការមជ្ឈត្តកម្មនៃមជ្ឈត្តករបីរូប ឬច្រើនរូប

ចំពោះវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនៃមជ្ឈត្តករ ៣រូប ឬវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនៃមជ្ឈត្តករច្រើនរូប ប្រសិនបើការតែងតាំងមិនត្រូវបានធ្វើឡើងតាមរយៈសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្ម ឬសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការឆ្លើយតបទេគូភាគីទាំងពីរត្រូវធ្វើការតែងតាំងមជ្ឈត្តករម្នាក់មួយរូប ឬច្រើនរូបស្មើៗគ្នា ក្នុងកំឡុងពេល១៥ថ្ងៃប្រតិទិន បន្ទាប់ពីទទួលបានការជូនដំណឹងអំពីការឆ្លើយតបចំពោះសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម។[៧៨] ប្រការ ២៥.២ នេះក៏បានបញ្ជាក់ផងដែរថា ក្នុងគំឡុងពេលរយៈពេល ១៥ថ្ងៃប្រតិទិនបន្ទាប់ពីមានការតែងតាំងមជ្ឈត្តកររូបចុងក្រោយ។ មជ្ឈត្តករដែលត្រូវបានតែងតាំងទាំងអស់ត្រូវរួមគ្នាតែងតាំងមជ្ឈត្តករមួយរូបផ្សេងទៀតដើម្បីធ្វើជាប្រធាននៃវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម។ ក្នុងករណីដែលភាគីវិវាទខកខានក្នុងការតែងតាំងមជ្ឈត្តករតាមករតម្រូវ ឬមជ្ឈត្តករដែលត្រូវបានតែងតាំងនោះខកខានមិនបានតែងតាំងប្រធានវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មក្នុងកំឡុងពេលដែលវិធានស្តីអំពីមជ្ឈត្តការដែលបានកំណត់ គណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធីត្រូវតែងតាំងមជ្ឈត្តករ ឬប្រធានវេទិការមជ្ឈត្តកម្ម។

៣.៣.២.៣ ការតែងតាំងមជ្ឈត្តករដោយពហុភាគីវិវាទ

ក្នុងករណីដែលភាគីវិវាទមានលើសពី២(ពីរ)ក្នុងមជ្ឈត្តកម្ម និងវេទិការមជ្ឈត្តកម្មនៃមជ្ឈត្តករមួយរូបគូភាគីត្រូវរួមគ្នាធ្វើការតែងតាំងមជ្ឈត្តករណាម្នាក់។ ប្រសិនបើផុតកំឡុងពេលដែលវិធានបានកំណត់ក្នុងការតែងតាំងមជ្ឈត្តករ ហើយប្រសិនបើមិនមានជម្បត្តករណាម្នាក់ត្រូវបានតែងតាំង គណៈកម្មធិការតែងតាំង និងនីតិវិធីធ្វើការតែងតាំងមជ្ឈត្តករមួយរូបដើម្បីបង្កើតវេទិការមជ្ឈត្តកម្ម។ ការតែងតាំងមជ្ឈត្តករដោយគណៈកម្មាធិការនៃមជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃ មជ្ឈត្តកាផ្នែកពាណិជ្ជកម្មកម្ពុជាអាចធ្វើទៅបានក្នុងករណីដែលគូភាគីមិនបានជូនដំណឹងទៅអគ្គលេខាធិការដ្ឋានរបស់មជ្ឈមណ្ឌលអំពីការតែងតាំងក្នុងកំឡុងពេលដែលបានកំណត់ ឬក្នុងករណីដែលភាគីវិវាទណាមួយមានបំណងផ្តល់សមត្ថកិច្ចនៃការតែងតាំងនោះទៅ ម.ជ.ម.។ គណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធីត្រូវធ្វើការតែងតាំងមជ្ឈត្តករដោយផ្អែកលើលក្ខណៈសម្បត្តិ រួមបញ្ចូលទាំងសញ្ជាតិរបស់មជ្ឈត្តករដែលតម្រូវ ឬត្រូវស្នើឡើងដោយភាគីវិវាទ និងតាមលក្ខណៈជាក់លាក់នៃវិវាទ ដូចមានចែងក្នុងប្រការ ២៥ វិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការ។ ក្នុងករណីនេះប្រការដដែលនេះបានកំណត់ផងដែរ ចំពោះសមាជិកណាម្នាក់នៃក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិរបស់ ម.ជ.ម. ឬគណៈកម្មការតែងតាំង និងនីតិវិធីមិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យតែងតាំងធ្វើជាមជ្ឈត្តករសម្រាប់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មឡើយ។

---

[៧៨] វិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការ, ២៨ មីនា ២០២១, ប្រការ ២៥។

ចំណែកឯវិវាទដែលមានភាគីវិវាទលើពី ២(ពីរ)ក្នុងមជ្ឈត្តការ និងវេទិការមជ្ឈត្តកម្មនៃមជ្ឈត្តករ ៣រូប ឬច្រើនរូប ភាគីប្ដឹងទាមទារត្រូវរួមគ្នាតែងតាំងមជ្ឈត្តករមួយរូប ឬច្រើនរូប និងភាគីឆ្លើយតបទាំងអស់ត្រូវរួមគ្នាតែងតាំងមជ្ឈត្តករមួយរូប ឬច្រើនរូបដូចគ្នា។ ប្រសិនបើផុតកំឡុងពេលដែលវិធានបានកំណត់ក្នុងការតែងតាំងមជ្ឈត្តករ គណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធីនឹងធ្វើការតែងតាំងមជ្ឈត្តករមួយរូប ឬច្រើនរូបដោយផ្អែកតាមលក្ខណៈដូចនីតិវិធីតែងតាំងមជ្ឈត្តករសម្រាប់វេទិការមជ្ឈត្តកម្មនៃមជ្ឈត្តករមួយរូបដែរ។[៧៩]

៣.៣.៣ ការជំទាស់ទៅនឹងមជ្ឈត្តករ

ការជំទាស់ទៅនឹងមជ្ឈត្តការអាចនឹងត្រូវបានធ្វើឡើងក្នុងករណីដែលមានកាលៈទេសៈណាមួយបង្កឱ្យមានការសង្ស័យសមហេតុផលចំពោះឯករាជ្យភាព ឬអព្យាក្រឹត្យភាពរបស់មជ្ឈត្តករ។[៨០] មជ្ឈត្តករអាចត្រូវបានជំទាស់ផងដែរប្រសិនបើមជ្ឈត្តកររូបនោះពុំមានលក្ខណៈសម្បត្តិដូចដែលគូភាគីបានព្រមព្រៀង។ គូវិវាទអាចធ្វើការជំទាស់ទៅនឹងមជ្ឈត្តករអាចធ្វើទៅបានតែក្នុងករណីដែលខ្លួនពុំបានដឹងអំពីមូលហេតុក្នុងការជំទាស់មុនពេលតែងតាំងមជ្ឈត្តករតែប៉ុណ្ណោះ។

ភាគីវិវាទដែលមានបំណងចង់ជំទាស់ទៅនឹងមជ្ឈត្តករ ត្រូវបញ្ជូនសេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីការជំទាស់របស់ខ្លួនដោយមានបញ្ជាក់អំពីមូលហេតុនៃការជំទាស់ទៅវេទិការមជ្ឈត្តកម្ម គូភាគីវិវាទ និងអគ្គលេខាធិការដ្ឋានក្នុងកំឡុងពេល ១៥ថ្ងៃប្រតិទិនបន្ទាប់ពីទទួលបានដំណឹងអំពីការបង្កើតវេទិការមជ្ឈត្តកម្ម ឬក្នុងកំឡុងពេល ១៥ថ្ងៃប្រតិទិន ដូចគ្នាបន្ទាប់ពីខ្លួនបានដឹងអំពីកាលៈទេសៈនានាដែលអាចជំទាស់ទៅនឹងមជ្ឈត្តករ។[៨១] មជ្ឈត្តករដែលត្រូវបានជំទាស់អាចធ្វើការបដិសេធទៅលើការជំទាស់ដែលធ្វើឡើងដោយគូភាគីវិវាទណាមួយបាន ហើយភាគីដែលធ្វើការជំទាស់អាចធ្វើការដាក់ពាក្យតវ៉ាទៅមជ្ឈមណ្ឌលតាមរយៈអគ្គលេខាធិការដ្ឋានក្នុងរយៈពេល ៣០ថ្ងៃប្រតិទិនបន្ទាប់ពីទទួលបានការជូនដំណឹងបដិសេធន៍លើការជំទាស់នោះ។ ចំពោះការជំទាស់ទៅនឹងមជ្ឈត្តករភាគីម្ខាងទៀត ឬសមាជិកដទៃទៀតរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម អាចធ្វើការផ្ដល់យោបល់របស់ខ្លួនពាក់ព័ន្ធនឹងការជំទាស់នេះបានក្នុងរយៈពេល ១៥ថ្ងៃទៅវេទិការមជ្ឈត្តកម្ម ឬភាគីវិវាទ និងអគ្គលេខាធិការដ្ឋានប្រសិនបើមាន។[៨២]

៣.៣.៤ សេចក្ដីសម្រេចរបស់ ម.ជ.ម. លើការជំទាស់ទៅនឹងមជ្ឈត្តករ

គណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធីត្រូវធ្វើការសម្រេចលើការតវ៉ាចំពោះការជំទាស់ទៅនឹងមជ្ឈត្តករក្នុងកំឡុងពេល ១៥ថ្ងៃប្រតិទិនបន្ទាប់ពីអគ្គលេខាធិការដ្ឋានបានទទួលការតវ៉ាចំពោះការជំទាស់ទៅនឹងមជ្ឈត្តករ។

---

[៧៩] វិធានស្ដីពីមជ្ឈត្តការ, ២៨ មីនា ២០២១, ប្រការ ២៥។

[៨០] វិធានស្ដីពីមជ្ឈត្តការ, ២៨ មីនា ២០២១, ប្រការ ២៨។

[៨១] វិធានស្ដីពីមជ្ឈត្តការ, ២៨ មីនា ២០២១, ប្រការ ២៨។

[៨២] វិធានស្ដីពីមជ្ឈត្តការ, ២៨ មីនា ២០២១, ប្រការ ២៨។

សេចក្តីសម្រេចរបស់គណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធីមិនចាំបាច់បង្ហាញហេតុផលឡើយ។ ហើយសេចក្តីសម្រេចនោះជាសេចក្តីសម្រេចជាស្ថាពរ និងបិទផ្លូវតវ៉ា។ អគ្គលេខាធិការដ្ឋានត្រូវជូនដំណឹងទៅគូភាគី និងវេទិការមជ្ឈត្តកម្មអំពីសេចក្តីសម្រេចរបស់គណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធីនោះ។[៩៣] មជ្ឈត្តករដែលត្រូវបានជំទាស់នោះ ត្រូវបន្តបំពេញតួនាទីរបស់ខ្លួនជាមជ្ឈត្តករបន្តទៀត ប្រសិនបើគណៈកម្មាធិការបដិសេធចំពោះការជំទាស់ទៅនឹងមជ្ឈត្តករ។ ប្រសិនបើគណៈកម្មធិការ យល់ស្របចំពោះការជំទាស់ អាណត្តិរបស់មជ្ឈត្តករដែលត្រូវបានជំទាស់នោះនឹងត្រូវបញ្ចប់ដោយមានអានុភាពចាប់ពីថ្ងៃចេញសេចក្តីសម្រេចនោះ។ ក្នុងករណីនេះដើម្បីដំណើរការវេទិការមជ្ឈត្តការ គឺការដាក់មជ្ឈត្តករជំនួសត្រូវបានយកមកអនុវត្ត។

៣.៣.៥ ការដាក់មជ្ឈត្តករជំនួស

ការដាក់មជ្ឈត្តករជំនួសត្រូវបានយកមកអនុវត្ត នៅពេលមជ្ឈត្តករនោះទទួលមរណភាព ឬលាលែងពីដំណែង ឬពេលបញ្ចប់អាណត្តិរបស់មជ្ឈត្តករណាម្នាក់ដោយមូលហេតុផ្សេងៗស្របតាមវិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការ។[៩៤] ការតែងតាំងមជ្ឈត្តករជំនួសអាចត្រូវបានធ្វើឡើងភាគីវិវាទ និងតាំងតាំងដោយ ម.ជ.ម.។ ប្រសិនបើមជ្ឈត្តករតែមួយរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនៃមជ្ឈត្តករមួយរូប ឬប្រធានវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនៃសមាជិកមជ្ឈត្តករច្រើនរូបត្រូវបានដាក់ជំនួស សវនាការដែលបានធ្វើហើយត្រូវធ្វើសាជាថ្មី លើកលែងតែគូភាគីបានព្រមព្រៀងផ្សេងពីនេះ។ ស្របតាមឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់វេទិការមជ្ឈត្តកម្មដោយមានការពិភាក្សាជាមួយភាគីវិវាទ សវនាការដែលបានធ្វើឡើងពីមុនអាចត្រូវបានធ្វើឡើងសារជាថ្មីផងដែរ។

ក្នុងករណីដែលវេទិការមជ្ឈត្តកម្មបានចេញមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យបណ្តោះអាសន្ន ឬមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យដោយផ្នែកទាំងនោះមិនត្រូវបានធ្វើឡើងសារឡើងវិញទេ ហើយមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យទាំងនោះត្រូវបន្តសុពលភាពដដែល។[៩៥]

៣.៤ ដំណើរការនៃមជ្ឈត្តការ

៣.៤.១ បញ្ញត្តិទូទៅអំពីដំណើរការមជ្ឈត្តការ

៣.៤.១.១ ដំណើរការមជ្ឈត្តការ សេចក្តីបង្គាប់ និងសេចក្តីណែនាំ

បន្ទាប់ពីពិភាក្សាជាមួយភាគីវិវាទ ដោយផ្អែកលើភាពសាំញ៉ាំនិងតម្លៃនៃវិវាទ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវដំណើរការក្នុងលក្ខណៈមួយដែលវេទិការមជ្ឈត្តកម្មយល់ថាសមស្របដើម្បីធានាឱ្យបាននូវយុត្តិធម៌ មានភាពឆាប់រហ័ស

[៩៣] វិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការ, ២៨ មីនា ២០២១, ប្រការ ២៨។

[៩៤] វិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការ, ២៨ មីនា ២០២១, ប្រការ ៣៦។

[៩៥] វិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការ, ២៨ មីនា ២០២១, ប្រការ ៣០។

មានប្រសិទ្ធភាព ចំណាយតិច និងផ្ដល់ដំណោះស្រាយចុងក្រោយនៃវិវាទ។[៨៦] វេទិការមជ្ឈត្តកម្មត្រូវដំណើរការគ្រប់ករណីទាំងអស់ដោយគូវិវាទត្រូវបានទទួលការយកចិត្តទុកដាក់ស្មើៗគ្នា និងភាគីវិវាទនីមួយៗត្រូវបានផ្ដល់ឱកាសសមរម្យក្នុងការបង្ហាញហេតុផល និងទឡ្ហីករណ៍របស់ខ្លួន។

វេទិការមជ្ឈត្តកម្មត្រូវចេញសេចក្ដីបង្គាប់ ឬសេចក្ដីណែនាំដែលមានលក្ខណៈសមស្របដើម្បីធានានូវដំណើរការមជ្ឈត្តការប្រព្រឹត្តទៅដោយរលូន។ សេចក្ដីបង្គាប់ ឬសេចក្ដីណែនាំនេះមិនត្រូវផ្ទុយនឹងវិធានស្ដីមជ្ឈត្តកម្ម ឬច្បាប់ដែលគ្រប់គ្រងមជ្ឈត្តការឡើយ។ ការធ្វើសេចក្ដីបង្គាប់ ឬសេចក្ដីណែនាំនេះតម្រូវឱ្យធ្វើជាលាយលក្ខណ៍អក្សរលើកលែងតែការទាក់ទងដោយផ្ទាល់មាត់នៅពេលសវនាការ និងក្នុងកិច្ចប្រជុំនានាដែលរៀបចំឡើងដោយវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម។[៨៧]

៣.៤.១.២ ការប្រជុំត្រៀម និងការប្រជុំបន្ថែមនានា

ការរៀបចំការប្រជុំត្រៀម និងការប្រជុំបន្ថែមផ្សេងទៀតអាចធ្វើទៅបានភ្លាមៗតាមដែលអាចធ្វើទៅបាន។ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចរៀបចំការប្រជុំត្រៀមជាមួយគូវិវាទដោយផ្ទាល់ ឬដោយមធ្យោបាយផ្សេងៗទៀតដើម្បីរៀបចំ និងកំណត់កាលវិភាគនៃដំណើរការមជ្ឈត្តការបន្ទាប់ ឬពិភាក្សាអំពីនីតិវិធីដែលមានភាពសមស្រប និងចំណាយអស់តិចបំផុតចំពោះសំណុំរឿង។ បន្ថែមពីលើការប្រជុំត្រៀម វេទិការមជ្ឈត្តកម្មអាចរៀបចំឱ្យមានការប្រជុំបន្ថែមទៀតដូចជាការប្រជុំដើម្បីត្រួតពិនិត្យទីតាំង សម្ភារៈ ឬឯកសារនានា ឬត្រួតពិនិត្យលើភាពរីកចម្រើននៃដំណើរការមជ្ឈត្តការ។[៨៨]

៣.៤.១.៣ ការស្វែងរកដំណោះស្រាយដោយស្រុះស្រួលគ្នា

មុនពេល ឬក្នុងកំឡុងពេលប្រជុំត្រៀម វេទិការមជ្ឈត្តកម្មត្រូវពិភាក្សាជាមួយគូភាគីវិវាទដើម្បីស្វែងរកលទ្ធភាពក្នុងការដោះស្រាយវិវាទដោយមានការស្រុះស្រួលគ្នា និងត្រូវជួយដល់គូភាគីវិវាទក្នុងលក្ខណៈណាមួយដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មយល់ថាសមស្រប។[៨៩]

៣.៤.១.៤ ការបំបែកដំណើរការមជ្ឈត្តការដាច់ៗពីគ្នា

ដំណើរមជ្ឈត្តការអាចត្រូវបានធ្វើឡើងដោយបំបែកដាច់ៗពីគ្នាបាន បន្ទាប់ពីបានពិភាក្សាជាមួយគូភាគីវិវាទ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មតាមរយៈឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួន។ ក្នុងការបំបែកដំណើរការមជ្ឈត្តការដាច់ពីគ្នា វេទិកាជ្ឈត្តកម្ម

[៨៦] វិធានស្ដីពីមជ្ឈត្តការ, ២៨ មីនា ២០២១, ប្រការ ៣៥។

[៨៧] វិធានស្ដីពីមជ្ឈត្តការ, ២៨ មីនា ២០២១, ប្រការ ៣៥។

[៨៨] វិធានស្ដីពីមជ្ឈត្តការ, ២៨ មីនា ២០២១, ប្រការ ៣៩។

[៨៩] វិធានស្ដីពីមជ្ឈត្តការ, ២៨ មីនា ២០២១, ប្រការ ៣៥។

ត្រូវកំណត់ឱ្យគូភាគីវិវាទផ្តោតលើការបង្ហាញផ្សេងៗរបស់ពួកគេលើបញ្ហានានា និងសេចក្តីសម្រេចដែលសម្រេចលើបញ្ហាទាំងនោះថាអាចត្រូវបានបំបែកសំណុំរឿងទាំងមូល ឬដោយផ្នែក។[៩០]

៣.៤.១.៥ ការរួមបញ្ចូលមជ្ឈត្តការ

តមតាមសំណើររបស់ភាគីវិវាទណាមួយដោយមានការយល់ព្រមពីគូភាគីវិវាទ អគ្គលេខាធិការដ្ឋានអាចរួមបញ្ចូលមជ្ឈត្តការ២(ពីរ)ឬច្រើនឱ្យទៅជាមជ្ឈត្តការតែមួយបាន ដែលការរួមបញ្ចូលមជ្ឈត្តការនានាគឺត្រូវអនុលោមទៅតាមប្រការ ៣៦.៣ នៃវិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការ ឆ្នាំ២០២១។[៩១] នៅពេលរួមបញ្ចូលគ្នានៃមជ្ឈត្តការនានា មជ្ឈត្តការទាំងនោះត្រូវរួមបញ្ចូល ដើម្បីសម្រេចលើការរួមបញ្ចូលមជ្ឈត្តការ អគ្គលេខាធិការដ្ឋាននៃ ម.ជ.ម. អាចពិចារណាលើ កាលៈទេសៈផ្សេងៗជាច្រើន ដែលអគ្គលេខាធិការដ្ឋានយល់ថាពាក់ព័ន្ធដូចខាងក្រោម៖[៩២]

- តើការទាមទារទាំងអស់នៅក្នុងមជ្ឈត្តការនានាត្រូវបានធ្វើឡើងក្រោមកិច្ចសន្យាមជ្ឈត្តកម្មតែមួយដែរឬទេ
- ប្រសិនបើការទាមទារត្រូវបានធ្វើឡើងក្រោមកិច្ចសន្យាមជ្ឈត្តកម្មផ្សេងគ្នាហើយមជ្ឈត្តការធ្វើឡើដោយភាគីវិវាទដូចគ្នា តើវិវាទនានាក្នុងមជ្ឈត្តការទាំងនោះ កើតឡើងពាក់ព័ន្ធនឹងទំនាក់ទំនងគតិយុត្តិតែមួយ និងកិច្ចសន្យាមជ្ឈត្តកម្មទាំងនោះមិនត្រូវបានចាត់ទុកថាផ្ទុយគ្នាដែរទេ
- តើមជ្ឈត្តករដែលត្រូវបានតែងតាំងសម្រាប់មជ្ឈត្តការលើសពីមួយដែរឬទេ និងប្រសិនបើតែងតាំងមជ្ឈត្តករដែលបានតែងតាំងនោះតែមួយឬផ្សេងគ្នា។

៣.៤.១.៦ ការចូលរួមពីតតិយជន

ក្នុងករណីមានការព្រមព្រៀងគ្នារវាងគូភាគីវិវាទនិងតតិយជនជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ វេទិការមជ្ឈត្តកម្មមានអំណាចក្នុងការអនុញ្ញាតឱ្យតតិយជនចូលរួមក្នុងដំណើរការមជ្ឈត្តការបាន។ ក្នុងករណីនេះ វេទិការមជ្ឈត្តកម្មអាចចេញមជ្ឈត្តិនិច្ឆ័យស្ថាពរតែមួយ ឬដោយឡែកសម្រាប់ដោះស្រាយវិវាទរបស់គូភាគី។[៩៣]

---

[៩០] វិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការ, ២៨ មីនា ២០២១, ប្រការ ៣៧។

[៩១] ប្រការ៣៦.៣ «ការរួមបញ្ចូលមជ្ឈត្តការនានាទៅក្នុងមជ្ឈត្តការដំបូងដែលបានទទួល និងចាប់ផ្តើម»៖ លើកលែងតែគូវិវាទបានព្រមព្រៀងផ្សេងពីនេះនៅពេលរួមបញ្ចូលគ្នានូវមជ្ឈត្តការនានា មជ្ឈត្តការទាំងនោះត្រូវរួមបញ្ចូលទៅក្នុងមជ្ឈត្តការមួយដែលអគ្គលេខាធិការដ្ឋានទទួលដំបូងគេបង្អស់នូវសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តការនោះ ប្រសិនបើមិនទាន់មានមជ្ឈត្តការណាមួយត្រូវបានចាប់ផ្តើមដំណើរការនៅឡើយទេនោះ ឬទៅក្នុងមជ្ឈត្តការមួយដែលបានដំណើរការមុនគេ ប្រសិនបើមជ្ឈត្តការនៃសំណុំរឿងត្រូវបានចាប់ផ្តើមហើយនោះ។

[៩២] វិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការ, ២៨ មីនា ២០២១, ប្រការ ៣៦។

[៩៣] វិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការ, ២៨ មីនា ២០២១, ប្រការ ២០។

៣.៥ សវនាការមជ្ឈត្តការ

ដើម្បីដំណើរការសវនាការមជ្ឈត្តការបាន វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវកំណត់កាលបរិច្ឆេទ ពេលវេលា ទីកន្លែង និងរបៀបនៃការធ្វើមជ្ឈត្តការជាមុនសិន។ បន្ទាប់មកទៀតវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវធ្វើការជូនដំណឹងជាមុនទៅគូភាគីវិវាទអំពីបញ្ហាទាំងនេះ យ៉ាងហោចណាស់ ១៥ថ្ងៃ មុនកាលបរិច្ឆេទធ្វើសវនាការ។ ជាមួយគ្នានេះដែរ យ៉ាងហោចណាស់ ១៥ថ្ងៃមុនពេលធ្វើសវនាការ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចផ្តល់នូវបញ្ជីនៃចំណុចវិវាទ ឬសំណួរផ្សេងៗដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មមានបំណងផ្តល់ឱ្យគូវភាគីវិវាទទាំងអស់ដើម្បីពិចារណាជាពិសេស។[៩៤]

លើកលែងតែគូភាគីវិវាទបានព្រមព្រៀងអំពីរបៀបនៃការធ្វើសនវនការ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវសម្រេចថាតើត្រូវធ្វើសវនការដោយផ្ទាល់មាត់ ឬត្រូវដំណើរការមជ្ឈត្តការដោយផ្អែកលើឯកសារ និងលិខិតស្នាមផ្សេងៗតែប៉ុណ្ណោះ។ ប៉ុន្តែក្នុងករណីមានការស្នើសុំដោយភាគូវិទាទណាមួយ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវធ្វើសវនការដោយផ្ទាល់មាត់នៅដំណាក់កាលសមរម្យណាមួយនៃដំណើរការមជ្ឈត្តការ។[៩៥] ប្រសិនការធ្វើសវនការផ្ទាល់មាត់ត្រូវបានធ្វើឡើង វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចសម្រេចថាតើ សវនការនឹងត្រូវធ្វើឡើងដោយមានការចូលរួមដោយផ្ទាល់ ឬពីចម្ងាយតាមរយៈសន្និសីទវីដេអូ ទូរស័ព្ទ ឬដោយមធ្យោបាយអេឡិចត្រូនិចផ្សេងទៀតជាមួយអ្នកចូលរួមដែលស្ថិតនៅទីកន្លែងមួយ ឬច្រើនបន្ទាប់ពីបានពិភាក្សាជាមួយគូភាគីវិវាទ ដោយផ្អែកលើអង្គហេតុពាក់ព័ន្ធ និងកាលៈទេសៈនៃសំណុំរឿង។ ដោយផ្អែកលើកាលៈទេសៈនៃមជ្ឈត្តការតម្រូវ ក្នុងដំណាក់កាលណាមួយនៃដំណើរការមជ្ឈត្តការ និងមុនពេលចេញមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យស្ថាពរ វេទិកាមជ្ឈត្តការអាចម្រេចឱ្យមានមជ្ឈត្តការបន្ថែមបាន។[៩៦]

ក្នុងដំណើរការមជ្ឈត្តការ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវទទួលបន្ទុកគ្រប់គ្រងទាំងស្រុងលើសវនាការដែលគូភាគីនៃវិវាទទាំងអស់មានសិទ្ធិចូលរួម។ លើកលែងតែមានការឯកភាពពីវេទិការមជ្ឈត្តកម្មនិងគូភាគីវិវាទ អ្នកដែលមិនពាក់ព័ន្ធនឹងដំណើរការនៃនីតិវិធី មិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យចូលរួមឡើយ។[៩៧] ក្នុងករណីដែលគូភាគីវិវាទនៃដំណើរការមជ្ឈត្តការមានការខកខានមិនបានចូលរួមក្នុងការបង្ហាញខ្លួននៅក្នុងសវនាការដោយផ្ទាល់មាត់ដោយមិនបានប្រាប់អំពីមូលហេតុគ្រប់គ្រាន់នៃការខកខាននេះ វេទិកាអាចបន្តធ្វើមជ្ឈត្តកម្មអាចចេញមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យដោយផ្អែកលើសេចក្តីថ្លែង និងភស្តុតាងដែលបានដាក់មកវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម។

យើងសង្កេតឃើញថា ដំណើរការនៃនីតិវិធីមជ្ឈការមានលក្ខណៈបត់បែន និងទន់ភ្លន់ ជាងនីតិវិធីនៅក្នុងតុលាការ ដោយហេតុថាប្រសិនបើមានការព្រមព្រៀងរវាងគូវិវាទការធ្វើសវនាការផ្ទាល់មិនចាំបាច់ប្រព្រឹត្តឡើងបានដោយគ្រាន់តែធ្វើការបង្ហាញនូវភស្តុតាងជាឯកសារ និងធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់ជាលាលក្ខណ៍អក្សរដាក់ជូន

[៩៤] វិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការ, ២៨ មីនា ២០២១, ប្រការ ៣៩។

[៩៥] វិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការ, ២៨ មីនា ២០២១, ប្រការ ៣៩។

[៩៦] វិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការ, ២៨ មីនា ២០២១, ប្រការ ៣៩។

[៩៧] វិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការ, ២៨ មីនា ២០២១, ប្រការ ៣៩។

វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មដើម្បីធ្វើការពិចារណាផងដែរ។ ប៉ុន្តែបើមានការស្នើឲ្យមានសវនាការដោយផ្ទាល់មាត់ដោយភាគីវិវាទ សវនាការនឹងត្រូវប្រព្រឹត្តឡើងដែរ។[៩៨]

៣.៦ ការសម្រេច និងធ្វើមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ

៣.៦.១ ទម្រង់នៃមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ

មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យត្រូវធ្វើជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ លើលែងតែគូភាគីវិវាទបានព្រមព្រៀងគ្នាផ្សេងពីនេះ និងស្រប តាមវិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការដែលចែងអំពី ការដោះស្រាយវិវាទដោយស្ម័គ្រចិត្ត[៩៩] មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យត្រូវមានសំអាងហេតុ ដែលជាមូលដ្ឋាននៃការសម្រេចចិត្ត។[១០០]

មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យត្រូវមានការចុះកាលបរិច្ឆេទ និងទីកន្លែងដែលចេញមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យនោះ និងត្រូវចុះហត្ថលេខា ដោយមជ្ឈត្តករទាំងអស់ ដោយឡែកចំពោះវេទិការមជ្ឈត្តកម្មដែលមានមជ្ឈត្តករច្រើនរូប ហត្ថលេខារបស់ សមាជិកភាគច្រើននៃវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ត្រូវចាត់ទុកថាគ្រប់គ្រាន់ ប៉ុន្តែមជ្ឈត្តករដទៃទៀតដែលមិនបានចុះ ហត្ថលេខាតម្រូវឱ្យធ្វើការបញ្ជាក់ពីមូលហេតុដែលខ្លួនអវត្តមានមិនបានចុះហត្ថលេខាលើមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យនោះ។[១០១]

មជ្ឈត្តករ ឬវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម អាចធ្វើការចេញមជ្ឈត្តវិន្ឆ័យរបស់ខ្លួនបានបន្ទាប់ពីអគ្គលេខាធិការដ្ឋាន បានពិនិត្យនិងឯកភាពចំពោះទម្រង់របស់មជ្ឈត្តវិនច្ឆ័យនោះ។

៣.៦.២ ការត្រួតពិនិត្យលើទម្រង់របស់មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ

មុនពេលចេញមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវបញ្ជូនសេចក្តីព្រាងមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យទៅអគ្គលេខាធិការដ្ឋាន ដើម្បីធ្វើការពិនិត្យពិច័យលើទម្រង់របស់មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ។ សេចក្តីព្រាងមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យនឹងត្រូវបានបញ្ជូនទៅ អគ្គលេខាធិការដ្ឋានក្នុងកំឡុងពេល ៤៥ថ្ងៃប្រតិទិនគិតចាប់បីថ្ងៃដែលវេទិការមជ្ឈត្តកម្មប្រកាសបិទដំណើរការ មជ្ឈត្តកម្ម ប្រសិនបើអគ្គលេខាធិការពន្យាពេលកំណត់ស្របតាមសំណើរបស់វេទិការមជ្ឈត្តកម្ម ឬការព្រមព្រៀង របស់គូភាគីវិវាទ។ ស្របតាមប្រការ ៥០.១ វិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការ ឆ្នាំ២០២១ ក្នុងកំឡុងពេល ៣០ថ្ងៃប្រតិទិនគិត ចាប់ពីថ្ងៃទទួលបានសេចក្តីព្រាងមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ អគ្គលេខាធិការដ្ឋានអាចធ្វើការស្នើកែប្រែលើទម្រង់របស់មជ្ឈត្ត-

[៩៨] វិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការ, ២៨ មីនា ២០២១, ប្រការ ៣៧។

[៩៩] ការដោះស្រាយវិវាទដោយស្ម័គ្រចិត្តៈ ប្រសិនបើមុនពេលចេញមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យជាស្ថាពរ គូភាគីវិវាទព្រមព្រៀងដោះស្រាយវិវាទដោយ ស្ម័គ្រចិត្ត វេទិការមជ្ឈត្តកម្មត្រូវចេញសេចក្តីបង្គាប់បញ្ឈប់ដំណើរការមជ្ឈត្តការ ឬប្រសិនបើមានសំណើររបស់ភាគីវិវាទទាំងពិរ និង តាមវិសាលភាពនៃសំណើរនោះ និងតាមការទទួលយល់ព្រមរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម វេទិការមជ្ឈត្តកម្មត្រូវកត់ត្រាដំណោះស្រាយវិវាទ ដោយស្ម័គ្រចិត្តនោះក្នុងទម្រង់មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យតាមការព្រមព្រៀង។ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មមិនមានកាតព្វកិច្ចក្នុងការផ្តល់មូលហេតុចំពោះម ជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យបែបនោះទេ (ប្រការ៤៥ នៃវិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការ ឆ្នាំ២០២១)។

[១០០] វិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការ, ២៨ មីនា ២០២១, ប្រការ ៤៩។

[១០១] វិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការ, ២៨ មីនា ២០២១, ប្រការ ៣៩។

វិនិច្ឆ័យ និងមិនធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់សេរីភាពក្នុងការសម្រេចរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មឡើយ ។ ការស្នើឱ្យមានការកែប្រែលើមជ្ឈត្តិវិនិច្ឆ័យក៏អាចជាកម្មវត្ថុក្នុងការឱ្យមានការកែតម្រូវ ការបំភ្លឺលំអិត និងការបកស្រាយនូវមជ្ឈត្តិវិនិច្ឆ័យ និងមជ្ឈត្តិវិនិច្ឆ័យបន្ថែមផងដែរ។ ការកែតម្រូវទៅលើមជ្ឈត្តិវិនិច្ឆ័យ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវធ្វើឡើងក្នុងរយៈពេល ៣០ថ្ងៃប្រតិទិនបន្ទាប់ពីទទួលបានមជ្ឈត្តិវិនិច្ឆ័យ។[១០២]

៣.៦.៣ ការចេញមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ

នៅពេលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មបានចេញមជ្ឈត្តិវិនិច្ឆ័យសមស្របទៅតាមទម្រង់ហើយនោះ អគ្គលេខាធិការដ្ឋានត្រូវបោះត្រារបស់មជ្ឈមណ្ឌលលើមជ្ឈត្តិវិនិច្ឆ័យដោយមិនបង្អង់ និងបញ្ជូនមជ្ឈត្តិវិនិច្ឆ័យនោះទៅភាគីវិវាទទាំងអស់ប្រសិនបើការបង់ប្រាក់ជាមុន[១០៣] ដែលតម្រូវត្រូវបានបង់ទៅ ម.ជ.ម. ឬក្នុងករណីបើកម្រៃសេវាទាំងអស់បើមជ្ឈត្តការត្រូវបានបង់គ្រប់ចំនួនទៅ ម.ជ.ម. សម្រាប់មជ្ឈត្តិវិនិច្ឆ័យស្ថាពរ។

៣.៦.៤ អានុភាព និងការអនុវត្តមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ

ក្រោយពេលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មបានចេញមជ្ឈត្តិវិនិច្ឆ័យស្ថាពរហើយ មជ្ឈត្តិវិនិច្ឆ័យនោះនឹងមានអានុភាពអនុវត្តចំពោះគូភាគីវិវាទចាប់ពីកាលបរិច្ឆេទដែលមជ្ឈត្តិវិនិច្ឆ័យនោះត្រូវបានចេញ។ មជ្ឈត្តិវិនិច្ឆ័យទោះជាបានធ្វើឡើងក្នុងប្រទេសណាក៏ដោយ គឺត្រូវបានគេទទួលស្គាល់ថាជាកាតព្វកិច្ច។[១០៤]

៣.៦.៥ ការធ្វើបណ្តឹងឧបាស្រ័យទៅនឹងមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ

សេចក្តីសម្រេចរបស់មជ្ឈត្តការ ឬមជ្ឈត្តិវិនិច្ឆ័យ ជាសេចក្តីសម្រេចចុងក្រោយដែលភាគីមិនអាចធ្វើការតវ៉ាបាន។ តែទោះជាយ៉ាងនេះក្តី បញ្ញត្តិនៃច្បាប់បានកំណត់នូវលក្ខខណ្ឌមួយចំនួនដែលភាគីវិវាទអាចធ្វើការប្តឹងតវ៉ានឹងសេចក្តីសម្រេចនោះ។ ការប្តឹងជំទាស់នឹងសេចក្តីសម្រេចមជ្ឈត្តការមិនអាចធ្វើឡើងចំពោះការមិនពេញចិត្តនឹងសេចក្តីសម្រេចនោះទេ ភាគីវិវាទអាចប្តឹងជំទាស់នឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់មជ្ឈត្តការបានតែចំពោះដំណើរការនៃវិវាទមជ្ឈត្តការបានធ្វើខុសទៅនឹងនីតិវិធីដែលភាគីបានកំណត់ក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀង ឬក៏ផ្ទុយនឹងបញ្ញត្តិនៃច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម។[១០៥] ការប្តឹងជំទាស់នឹងនីតិវិធីក្នុងដំណើរការមជ្ឈត្តការអាចត្រូវធ្វើឡើង បើភាគីណាមួយនៃវិវាទបានបាត់បង់សិទ្ធិមួយចំនួនដូចជាការតែងតាំងមជ្ឈត្តករ ឬមិនបានទទួលដំណឹងពីដំណើរការមជ្ឈត្តការ

---

[១០២] វិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការ, ២៨ មីនា ២០២១, ប្រការ ៥៣។

[១០៣] ការបង់ប្រាក់ជាមុនសម្រាប់កម្រៃសេវាមជ្ឈត្តកម្មៈ គូភាគីត្រូវបង់ទៅ ម.ជ.ម. នូវប្រាក់បង់ជាមុនសម្រាប់កម្រៃសេវាមជ្ឈត្តកម្មក្នុងតម្លៃប៉ាន់ស្មានណាមួយ លើកលែងតែកម្រៃនៃការចុះបញ្ជីដែលត្រូវបានបង់ទាំងស្រុងនៅពេលភាគីដាក់សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្ម (ប្រការ៦៤ វិធានស្តីពីមជ្ឈត្តកម្ម ឆ្នាំ២០២១)។

[១០៤] ច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម, លេខ នស/រកម/០៥០៦/០១០, ០៥ ឧសភា ២០០៦, មាត្រា៤៥។

[១០៥] ច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម, លេខ នស/រកម/០៥០៦/០១០, ០៥ ឧសភា ២០០៦, មាត្រា៤៤។

ឬកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការនោះពុំអាចយកជាការបាន ឬកម្មវត្ថុនៃវិវាទពុំអាចដោះស្រាយតាមរយៈមជ្ឈត្តការបាន ឬដំណើរការនៃមជ្ឈត្តការមិនស្របតាមកិច្ចព្រមព្រៀងរបស់ភាគី ឬមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យផ្ទុយនឹងនយោបាយសាធារណៈជាដើម។[១០៦]

ក្នុងការប្តឹងជំទាស់នឹងសេចក្តីសម្រេចមជ្ឈត្តការ ភាគីវិវាទណាមួយដែលមានបំណងចង់ប្តឹងអាចធ្វើការដាក់ពាក្យប្តឹងជំទាស់ទៅសាលាឧទ្ធរណ៍ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ និងភស្តុតាងផ្សេងៗដែលបង្ហាញពីកំហុសឆ្គងនៃនីតិវិធីរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មដើម្បីឲ្យសាលាឧទ្ធរណ៍ធ្វើការពិនិត្យនឹងសម្រេចលើបណ្តឹងទាស់នោះក្នុងរយៈពេល ៣០ថ្ងៃដោយគិតចាប់ពីថ្ងៃដែលភាគីនោះបានទទួលមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ។[១០៧] ក្រោយពីសាលាឧទ្ធរណ៍បានចេញសេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងទាស់នោះហើយ ប្រសិនបើភាគីមិនពេញចិត្តសេចក្តីសម្រេចនោះ ភាគីវិវាទអាចធ្វើការប្តឹងបន្តទៅតុលាការកំពូលក្នុងរយៈពេល ១៥ថ្ងៃ ហើយសេចក្តីរបស់តុលាការកំពូលលើបណ្តឹងជំទាស់នេះគឺជាសេចក្តីសម្រេចចុងក្រោយបង្អស់។[១០៨]

[១០៦] ច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម, លេខ នស/រកម/០៥០៦/០១០, ០៥ ឧសភា ២០០៦, មាត្រា៤៤។

[១០៧] ច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម, លេខ នស/រកម/០៥០៦/០១០, ០៥ ឧសភា ២០០៦, មាត្រា៤២ និងមាត្រា៤៤។

[១០៨] ច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម, លេខ នស/រកម/០៥០៦/០១០, ០៥ ឧសភា ២០០៦, មាត្រា៤៤។

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

ការដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្មតាមរយៈមជ្ឈត្តការនៅកម្ពុជា គឺជាជំហានថ្មីមួយទៀតសម្រាប់សង្គមកម្ពុជាដែលបានបង្ហាញនូវភាពសម្បូរបែបមួយកម្រិតថែមទៀតសម្រាប់ក្រុមអាជីវករ និងភាគីពាក់ព័ន្ធ។ យន្តការមជ្ឈត្តការ ជាឧបករណ៍ដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្មដ៏ពេញនិយមដែលបានវិវត្តខ្លួនស្ទើរតែពាសពេញពិភពលោក។

សង្គមកម្ពុជាបានទទួលស្គាល់ និងបង្កើតឱ្យមានយន្តការដោះស្រាយវិវាទតាមរយៈមជ្ឈត្តការនេះជាផ្លូវការលើកដំបូងក្នុងឆ្នាំ២០០២ ដោយបង្កើតឱ្យមានក្រុមប្រឹក្សាអជ្ញាកណ្តាលដែលជាមជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តការសម្រាប់ដោះស្រាយវិវាទការងាររួម។ បន្ទាប់មកទៀតកម្ពុជាក៏បានបង្កើតច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការដើម្បីគ្រប់គ្រងលើកកិច្ចការមជ្ឈត្តការក្នុងគោលបំណងធានាឱ្យបាននូវប្រព័ន្ធមជ្ឈត្តការមួយដែលមានលក្ខណៈស្របតាមបទដ្ឋានមួយដែលមានការទទួលស្គាល់ជាអន្តរជាតិ។ ក្នុងការធ្វើពាណិជ្ជកម្ម គឺអាចមានវិវាទកើតឡើងដោយចៀសមិនផុតនោះទេ ហេតុនេះហើយទើបតម្រូវនៃការប្រើប្រាស់យន្តការមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មកើតមានឡើង។ ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងតម្រូវការរដ្ឋាភិបាលបានបង្កើតមជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មសម្រាប់ទទួលបន្ទុក ដោះស្រាយវិវាទក្នុងវិស័យពាណិជ្ជកម្មនៅកម្ពុជា។

មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម ក៏បានបង្កើតនូវវិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការដោយអនុលោមតាមច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម។ ក្នុងន័យនេះ ការបង្កើតឱ្យមានវិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការ គឺដើម្បីកំណត់ឱ្យបានច្បាស់លាស់នូវដំណើរការ និងនីតិវិធីសម្រាប់អនុវត្តចំពោះដំណើរការដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្មតាមរយៈមជ្ឈត្តការនៅកម្ពុជា។ វិធាននេះ ក៏បានកំណត់អំពីលក្ខខណ្ឌតម្រូវនានាដើម្បីឱ្យមជ្ឈត្តការអាចដំណើរការទៅបានក៏ដូចជាគោលការណ៍ទូទៅ និងអានុភាពនៃមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យដែលអាចអនុវត្តបាន ព្រមទាំងសិទ្ធិក្នុងការធ្វើបណ្តឹងឧបាស្រ័យចំពោះមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យនេះផងដែរ ពោលគឺបង្ហាញអំពីដំណើរការនៃការធ្វើមជ្ឈត្តការតាំងពីការដាក់ពាក្យប្តឹងរហូតដល់ពេលបញ្ចប់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម។ តាមរយៈការបង្កើតឱ្យមានវិធានសម្រាប់គ្រប់គ្រងនេះ គឺដើម្បីធានាឱ្យបាននូវប្រសិទ្ធភាពនៃមជ្ឈត្តការ ក៏ដូចជាផ្តល់ជាមូលដ្ឋាននៃការពិចារណារដល់គូភាគីដែលមានបំណងចង់ប្រើប្រាស់មជ្ឈត្តការក្នុងការសម្រេចថាតើគួរតែប្រើប្រាស់សេវាមជ្ឈត្តការ ឬក៏ជ្រើសរើសយកយន្តការដោះស្រាយតាមរបៀបណាមួយផ្សេងទៀត។ ការបង្កើតឱ្យមានការដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្មតាមរយៈមជ្ឈត្តការបានរួមចំណែកក្នុងការកែលម្អបរិយាកាសពាណិជ្ជកម្មឱ្យកាន់តែមានភាពប្រសើរឡើងតាមរយៈការផ្តល់ជម្រើសមួយទៀតដែលគេត្រូវការបន្ថែមពីលើយន្តការដោះស្រាយវិវាទនាពេលបច្ចុប្បន្ន និងបង្កើនភាពជឿជាក់ដល់អ្នកវិនិយោគទាំងក្នុងនិងក្រៅប្រទេសក្នុងការបណ្តាក់ទុនរកស៊ីនៅកម្ពុជា។ ក្នុងន័យនេះ មជ្ឈត្តការបានដើរតួជាផ្នែកមួយសំខាន់ផងដែរក្នុងជំរុញឱ្យវិស័យពាណិជ្ជកម្មនៅកម្ពុជាមានការរីកចម្រើន។

អនុសាសន៍

បច្ចុប្បន្ននេះ យន្តការមជ្ឈត្តការនៅកម្ពុជាបាននឹងកំពុងមានការវិវត្តទៅកាន់តែមានភាពល្អប្រសើរឡើង ពីមួយឆ្នាំទៅមួយឆ្នាំតាមរយៈការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញមជ្ឈត្តការបានកាន់តែទូលំទូលាយ និងការមានវិធានគ្រប់គ្រងមួយដែលមានលក្ខណៈស្របតាមបទដ្ឋានដែលមានការទទួលស្គាល់ជាអន្តរជាតិ ជាពិសេសគឺការបង្កើតឱ្យមានស្ថាប័នទទួលបន្ទុកកិច្ចមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម។ ការណ៍នេះបង្ហាញឱ្យឃើញថា គូភាគីវិវាទពាណិជ្ជកម្មទាំងឡាយគឺមានជម្រើសមួយថ្មីបន្ថែមទៀតសម្រាប់ជាមធ្យោបាយដោះស្រាយវិវាទរបស់ខ្លួន។ ដើម្បីឱ្យគុណភាពនៃមជ្ឈត្តការនៅកម្ពុជាកាន់តែមានប្រសើរឡើង ទទួលបានការជឿទុកចិត្តពីអ្នកប្រើប្រាស់ និងមានការទទួលស្គាល់ជាអន្តរជាតិ ស្ថាប័នដែលទទួលខុសត្រូវលើការងារមជ្ឈត្តការនៅកម្ពុជាគួរពិចារណានូវចំណុចមួយចំនួនដូចខាងក្រោម៖

- ធ្វើការបណ្តុះបណ្តាល និងពង្រឹងសមត្ថភាពដល់មជ្ឈត្តករដែលមានឈ្មោះក្នុងបញ្ជីដើម្បីធានាឱ្យបាននូវមជ្ឈត្តករទាំងអស់មានជំនាញច្បាស់លាស់ និងមានក្រមសីលធម៌វិជ្ជាជីវៈខ្ពស់ក្នុងការបំពេញភារកិច្ច។
- មជ្ឈត្តករត្រូវមានជំនាញ និងក្រមសីលធម៌វិជ្ជាជីវៈខ្ពស់ ពោលគឺមជ្ឈត្តករត្រូវចេញមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យដោយយុត្តធម៌។ ប្រសិនបើមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យដែលចេញដោយមជ្ឈត្តករប្រកបដោយភាពយុត្តិធម៌ដែលគូភាគីវិវាទអាចទទួលយកបាន និងមិនមានការប្តឹងឧទ្ធរណ៍លើមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យនោះនឹងធ្វើឱ្យមជ្ឈមណ្ឌលមានឈ្មោះល្បីដែលធ្វើឱ្យពាណិជ្ជករប្រើប្រាស់សេវាមជ្ឈត្តការកាន់តែច្រើន។
- មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មគួរជំរុញឱ្យមានមជ្ឈត្តករបរទេសបន្ថែមទៀតដើម្បីផ្តល់នូវជាជម្រើសកាន់តែច្រើនដល់គូភាគីវិវាទ ជាពិសេសគូវិវាទដែលជាជនបរទេសក្នុងការជ្រើសរើសមជ្ឈត្តករក្នុងដំណើរការដោះស្រាយវិវាទរបស់ខ្លួន។
- ចំពោះមជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម ត្រូវតែរក្សាឱ្យបាននូវឯករាជ្យភាព យុត្តិធម៌ និងមិនលម្អៀង ព្រមទាំងផ្តល់ការដោះស្រាយវិវាទដែលមានគុណភាពខ្ពស់ ចំណេញពេលវេលា និងចំណាយថវិកាតិច។

ឯកសារពិគ្រោះ

➢ ឯកសារពិគ្រោះជាភាសាខ្មែរ

- ច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម, លេខ នស/រកម/០៥០៦/០១០, ០៥ ឧសភា ២០០៦។
- អនុក្រឹត្យស្តីពីការរៀបចំនិងការប្រព្រឹត្តទៅរបស់មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម, លេខ១២៤ អនក្រ.បក, ១២ សីហា ២០០៩។
- ប្រកាសស្តីអំពីក្រុមប្រឹក្សាអង្គាកណ្តាល, លេខ៣៣៨ សកបយ, ១១ ធ្នូ ២០០២។
- មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម. ២០២១. *វិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការ.* ភ្នំពេញ៖ ម.ជ.ម.។
- មេធាវី ស្វ៊ិន អ៊ែម អូស្ទើរមីឡឺរ៍. ២០១០. *ដំណោះស្រាយវិវាទក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ : នៅកម្ពុជា,* បោះពុម្ពលើកទី២. ប្រទេសកម្ពុជា៖ គណៈមេធាវីអាមេរិច។
- គេហទំព័រផ្លូវការរបស់ ម.ជ.ម. អាចរកបាននៅ https://ncac.org.kh/ ចូលទស្សនាថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២១។

➢ ឯកសារពិគ្រោះជាភាសាអង់គ្លេស

- CIETAC, 2015. *CIETAC Arbitration Rules.* Beijing: CIETAC អាចរកបាននៅ http://www.cietac.org (ចូលទស្សនាថ្ងៃទី២៣ ឧសភា ២០២១)។
- Hong Kong International Arbitration Centre, 2018. *2018 Hong Kong Administered ArbitrationRule.* Hong Kong: HKIAC អាចរកបាននៅ https://www.hkiac.org/arbitration/rules-practice-notes/hkiac-administered-2018 (ចូលទស្សនាថ្ងៃទី២១ ឧសភា ២០២១)។
- Singapore International Arbitration Centre, 2016. *Singapore International Arbitration Centre Rule 6th Edition.* Singapore: SIAC អាចរកបាននៅ https://fes3.siac.org.sg/our-rules/rules/siac-rules-2016 (ចូលទស្សនាថ្ងៃទី២១ ឧសភា ២០២១)។
- Thai Arbitration Center, 2015. *Arbitration Rule* [វិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការ]. Bangkok: THAC អាចរកបាននៅ https://thac.or.th/rule/ (ចូលទស្សនាថ្ងៃទី២០ ឧសភា ២០២១)។

ឧបសម្ព័ន្ធ

ឆ្នាំ ទី ៦ លេខ ៣៧ · សប្តាហ៍ ទី ៣ ថ្ងៃ ទី ១៩ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០០៦ រាជកិច្ច ទំព័រ ៣០០០

ព្រះរាជក្រម

នស/រកម/០៥០៦/០១០

យើង

ព្រះករុណាព្រះបាទសម្តេចព្រះបរមនាថ នរោត្តម សីហមុនី
សមានភូមិជាតិសាសនា រក្ខតខត្តិយា ខេមរារដ្ឋរាស្ត្រ ពុទ្ធិន្ទ្រាធរាមហាក្សត្រ
ខេមរាជនា សមូហោភាស កម្ពុជឯករាជរដ្ឋបូរណសន្តិ សុភមង្គលា សិរីវិបុលា
ខេមរាស្រីពិរាស្ត្រ ព្រះចៅក្រុងកម្ពុជាធិបតី

-បានទ្រង់យល់រដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

-បានទ្រង់យល់ព្រះរាជក្រឹត្យលេខ នស/រកត/០៧០៤/១២៤ ចុះថ្ងៃទី ១៥ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០០៤ ស្តីពីការតែងតាំងរាជរដ្ឋាភិបាលនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

-បានទ្រង់យល់ព្រះរាជក្រមលេខ ០២/នស/៩៤ ចុះថ្ងៃទី ២០ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩៤ ដែលប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំ និងការប្រព្រឹត្តទៅនៃគណៈរដ្ឋមន្ត្រី

-បានទ្រង់យល់ព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/០១៩៦/១៦ ចុះថ្ងៃទី ២៤ ខែ មករា ឆ្នាំ ១៩៩៦ ដែលប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម

-បានទ្រង់យល់សេចក្តីក្រាបបង្គំទូលថ្វាយ របស់សម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងរបស់ទេសរដ្ឋមន្ត្រី រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម

ប្រកាសឱ្យប្រើ

ច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម ដែលរដ្ឋសភាបានអនុម័តកាលពីថ្ងៃទី ០៦ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០០៦ នាសម័យប្រជុំរដ្ឋសភាលើកទី ៤ នីតិកាលទី ៣ និងដែលព្រឹទ្ធសភាពុំមានពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់ដើម្បី ពិនិត្យច្បាប់នេះឱ្យទាន់តាមកាលកំណត់របស់មាត្រា១១៣ថ្មី នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ និងដែលក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញប្រកាសថាស្របនឹងរដ្ឋធម្មនុញ្ញតាមសេចក្តីសម្រេចលេខ ០៧៥/០០២/២០០៦ កបធ.ច ចុះថ្ងៃទី ០៧ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០០៦ ហើយដែលមានសេចក្តីទាំងស្រុងដូចតទៅនេះ :

ជំពូកទី ១

បទប្បញ្ញត្តិទូទៅ

មាត្រា ១.-

ច្បាប់នេះមានគោលបំណងសម្រួលដល់ការដោះស្រាយជាបន្ទាន់ តាមការផ្សះផ្សានូវវិវាទពាណិជ្ជកម្មដែលកើតមានឡើងក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាស្របតាមការស្ម័គ្រចិត្តរបស់ភាគីវិវាទដើម្បីការពារសិទ្ធិនិងផលប្រយោជន៍នៃភាគីវិវាទទាំងនេះ និងដើម្បីលើកស្ទួយការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច ។

ច្បាប់នេះមិនប៉ះពាល់ដល់អានុភាពគតិយុត្តិនៃច្បាប់នានាឯទៀតរបស់ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាដែលនៅក្នុងនោះ ករណីវិវាទខ្លះផ្សះផ្សាបាន ឬ ដោះស្រាយបានតាមនីតិវិធីផ្សេងៗទៀត និងវិវាទខ្លះទៀតផ្សះផ្សាមិនបាន ។

មាត្រា ២.-

និយមន័យ និងវិធាននៃការបកស្រាយពាក្យដែលប្រើក្នុងច្បាប់នេះ :

ក- "មជ្ឈត្តការ" គឺជាការផ្សះផ្សាវិវាទដោយប្រើប្រាស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ហើយអាចស្ថិតនៅក្នុង ឬ នៅក្រៅក្របខ័ណ្ឌនៃការគ្រប់គ្រងរបស់ស្ថាប័នផ្សះផ្សាអចិន្ត្រៃយ៍ ។

ខ- "វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម" គឺជាមជ្ឈត្តករមួយនាក់ ឬ មួយក្រុម ។

គ- "តុលាការ" គឺជាស្ថាប័ន ឬ អង្គការនៃប្រព័ន្ធតុលាការរបស់ប្រទេសមួយ ។

ឃ- "កិច្ចព្រមព្រៀងផ្សះផ្សា" ជាកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងភាគីវិវាទក្នុងការធ្វើមជ្ឈត្តការវិវាទទាំងអស់ ឬ វិវាទបែបណាមួយដែលកើតឡើង ឬ ដែលអាចកើតឡើងរវាងភាគីវិវាទនានា ដោយគោរពតាមទំនាក់ទំនងកំណត់ដោយច្បាប់ ទោះបីជាមានកិច្ចសន្យា ឬ គ្មានក៏ដោយ ។

ង-ក្រៅពីមាត្រា ៣៦ កាលណាបទប្បញ្ញត្តិនានានៃច្បាប់នេះទុកសេរីភាពឱ្យភាគីវិវាទកំណត់ពីបញ្ហាណាមួយ សេរីភាពនេះគឺរាប់បញ្ចូលទាំងសិទ្ធិរបស់ភាគីវិវាទក្នុងការអនុញ្ញាតឱ្យមានភាគីទី ៣ រួមបញ្ចូលទាំងស្ថាប័នមួយ ដើម្បីធ្វើការសម្រេចលើបញ្ហានោះ ។

ᯤ

4/284

ច-ក្នុងករណីដែលបទប្បញ្ញត្តិនៃច្បាប់នេះ យោងតាមអ្វីដែលភាគីវិវាទបានព្រមព្រៀង ឬ អាចនឹងព្រមព្រៀងគ្នា ឬ យោងតាមមធ្យោបាយផ្សេងទៀតនៃកិច្ចព្រមព្រៀងរបស់ភាគីវិវាទ កិច្ចព្រមព្រៀងនោះ ។

ឆ-ក្រៅពីមាត្រា ៣៣ (១) និងមាត្រា ៤០ (១) នៃច្បាប់នេះ កាលណាបទប្បញ្ញត្តិនៃច្បាប់នេះយោងតាមការប្តឹងទាមទារ បទប្បញ្ញត្តិនោះក៏ត្រូវអនុវត្តចំពោះការប្តឹងទាមទារបកវិញដែរ ហើយនៅពេលដែលយោងតាមការដោះសាពីការប្តឹងទាមទារ ក៏ត្រូវអនុវត្តចំពោះការដោះសាពីការប្តឹងទាមទារបកវិញដែរ ។

ជ-មជ្ឈត្តការមានលក្ខណៈជា "អន្តរជាតិ" ក្នុងករណី :

ជ.១-ភាគីវិវាទ និងកិច្ចព្រមព្រៀងផ្សះផ្សាមានទីកន្លែងធ្វើពាណិជ្ជកម្មនៅក្នុងប្រទេសផ្សេងពីគ្នា ក្នុងពេលសម្រេចកិច្ចព្រមព្រៀងនោះ ឬ

ជ.២-ទីកន្លែងមួយក្នុងចំណោមទីកន្លែងខាងក្រោមនោះ ស្ថិតនៅក្រៅប្រទេសធ្វើពាណិជ្ជកម្មរបស់ភាគីវិវាទ :

-ទីកន្លែងធ្វើមជ្ឈត្តការ : ប្រសិនបើបានកំណត់ ឬ បានយោងក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងផ្សះផ្សា ។

-ទីកន្លែងដែលកាតព្វកិច្ចសំខាន់នៃទំនាក់ទំនងពាណិជ្ជកម្មបានប្រព្រឹត្តទៅ ឬ ទីកន្លែងជិតជាងគេនៃរឿងពាក់ព័ន្ធនឹងវិវាទ ។

ជ.៣-ភាគីវិវាទបានព្រមព្រៀងជាក់លាក់ថា រឿងនៃកិច្ចព្រមព្រៀងផ្សះផ្សាទាក់ទងទៅនឹងប្រទេសលើសពីមួយ ។

ជ.៤-តាមគោលបំណងក្នុងកថាខណ្ឌ (ជ) នេះ :

-ប្រសិនបើភាគីវិវាទមួយមានទីកន្លែងប្រកបពាណិជ្ជកម្មលើសពីមួយកន្លែង ទីកន្លែងដែលមានទាក់ទងជិតស្និទ្ធជាងគេបំផុតទៅនឹងកិច្ចព្រមព្រៀងផ្សះផ្សាគឺជាទីកន្លែងពាណិជ្ជកម្ម ។

-ប្រសិនបើភាគីវិវាទមួយមិនមានទីកន្លែងប្រកបពាណិជ្ជកម្មទេ ការយោងក្នុងច្បាប់នេះគឺទីលំនៅអចិន្ត្រៃយ៍របស់ភាគីនោះ ។

ឈ-ពាក្យថា "ពាណិជ្ជកម្ម" ត្រូវបកស្រាយឱ្យបានទូលំទូលាយ ដើម្បីគ្របដណ្តប់លើធុរកិច្ចដែលមានប្រភេទជាពាណិជ្ជកម្ម ទោះបីជាមានកិច្ចសន្យា ឬ គ្មានកិច្ច

សន្យាក៏ដោយ ។ ធុរកិច្ចដែលមានប្រភេទជាពាណិជ្ជកម្មមានជាអាទិ៍ : កិច្ចការជំនួញដើម្បីផ្គត់ផ្គង់ ឬ ការផ្លាស់ប្តូរទំនិញ ឬ សេវាផ្សេងៗ កិច្ចព្រមព្រៀងនៃការចែកចាយតំណាង ឬ ទីភ្នាក់ងារពាណិជ្ជកម្ម ការទិញ-លក់គណនីក្រុមហ៊ុន ការជួលទីតាំង ឬ សម្ភារៈវត្ថុ ការងារស្ថាបនា ការពិគ្រោះយោបល់ វិស្វកម្ម ការចេញអាជ្ញាប័ណ្ណ ការវិនិយោគទុន ការផ្តល់ហិរញ្ញវត្ថុ ការធ្វើអាជីវកម្មធនាគារ ការធានារ៉ាប់រង កិច្ចព្រមព្រៀងធ្វើអាជីវកម្ម ឬ សម្បទាន ក្រុមហ៊ុនចំរុះ និងប្រភេទផ្សេងៗទៀតនៃសហប្រតិបត្តិការឧស្សាហកម្ម ឬ ពាណិជ្ជកម្ម និងការដឹកជញ្ជូនទំនិញ ឬ អ្នកដំណើរតាមផ្លូវអាកាស ផ្លូវទឹក ផ្លូវគោក ។

មាត្រា ៣.–

លើកលែងតែភាគីទាំងអស់បានព្រមព្រៀងផ្សេងពីនេះ :

១-លិខិតឆ្លើយឆ្លងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ត្រូវចាត់ទុកថាបានទទួល ក្នុងករណីដែលបានប្រគល់ឱ្យអ្នកទទួលដោយផ្ទាល់ដៃ ឬ ប្រគល់ដល់កន្លែងប្រកបពាណិជ្ជកម្ម ឬ ទីលំនៅអចិន្ត្រៃយ៍ ឬ អាសយដ្ឋានប្រៃសណីយ៍របស់អ្នកទទួល ។ ប្រសិនបើរកកន្លែងទាំងនោះមិនឃើញទេ ក្រោយពីការស្វះស្វែងរកយ៉ាងល្អិតល្អន់រួចមក លិខិតឆ្លើយឆ្លងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ត្រូវចាត់ទុកថាបានទទួលក្នុងករណីបានធ្វើតាមរយៈលិខិតអនុសិដ្ឋ ឬ តាមមធ្យោបាយផ្សេងៗដែលផ្តល់ហេតុផលថា ពិតជាបានខំប្រឹងប្រែងប្រគល់លិខិតទៅដល់កន្លែងប្រកបពាណិជ្ជកម្ម ឬ ទីលំនៅអចិន្ត្រៃយ៍ ឬ អាសយដ្ឋានរបស់អ្នកទទួលដែលស្គាល់ចុងក្រោយបំផុត ។

២-បទប្បញ្ញត្តិនានាក្នុងមាត្រា ៣ នៃច្បាប់នេះ មិនយកទៅអនុវត្តលើលិខិតឆ្លើយឆ្លងក្នុងពេលដំណើរការកាត់ក្តីរបស់តុលាការទេ ។

មាត្រា ៤.–

ត្រូវបានចាត់ទុកថាបានបោះបង់សិទ្ធិជំទាស់របស់ខ្លួន ប្រសិនបើភាគីវិវាទមួយបានដឹងថាភាគីវិវាទផ្សេងទៀត អាចប្រព្រឹត្តខុសនឹងបទប្បញ្ញត្តិនៃច្បាប់នេះ ឬ ពុំគោរពតាមការតម្រូវរបស់កិច្ចព្រមព្រៀងផ្សះផ្សា ប៉ុន្តែភាគីវិវាទនោះនៅតែបន្តដំណើរការមជ្ឈត្តការដោយមិនបានជំទាស់ទៅនឹងការមិនគោរពនោះ ហើយក្នុងករណីដែលមានចែងពីរយៈពេលកំណត់សម្រាប់ការជំទាស់ ភាគីវិវាទនោះពុំបានធ្វើការពន្យារពេលជាចាំបាច់ ។

មាត្រា ៥.–

នៅក្នុងបទប្បញ្ញត្តិនៃច្បាប់នេះ តុលាការធ្វើអន្តរាគមន៍បានតែក្នុងករណីទាំងឡាយណាដែលច្បាប់នេះបានចែង ។

មាត្រា ៦.–

មុខងារផ្សេងៗដែលមានចែងក្នុងមាត្រា ១៩ កថាខណ្ឌទី ៣, ៤ និង ៥ មាត្រា ២១ កថាខណ្ឌទី ៣ មាត្រា ២២ មាត្រា ២៤ កថាខណ្ឌទី ៣ នៃច្បាប់នេះ ត្រូវបំពេញដោយតុលាការ (តុលាការពាណិជ្ជកម្ម ឬ សាលាឧទ្ធរណ៍ ឬ តុលាការកំពូល) ឬ មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម ។

ជំពូកទី ២

កិច្ចព្រមព្រៀងផ្សះផ្សា

មាត្រា ៧.–

កិច្ចព្រមព្រៀងផ្សះផ្សារួមមានខចែងស្តីពីមជ្ឈត្តការដែលបានចែងនៅក្នុងកិច្ចសន្យា ឬ ក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងដោយឡែក ។

កិច្ចព្រមព្រៀងផ្សះផ្សាត្រូវសរសេរជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ។ ដែលហៅថាកិច្ចព្រមព្រៀងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ គឺជាកិច្ចព្រមព្រៀងដែលស្ថិតនៅក្នុងឯកសារចុះហត្ថលេខាដោយភាគីវិវាទ ឬ ដែលស្ថិតនៅក្នុងការផ្ទេរលិខិតស្នាម ឬ មធ្យោបាយទូរគមនាគមន៍តាមប្រព័ន្ធអេឡិចត្រូនិច ដែលផ្តល់កំណត់ត្រាបញ្ជាក់ពីការព្រមព្រៀងគ្នា ឬ ដែលស្ថិតនៅក្នុងការប្តូរគ្នាទៅវិញទៅមកនូវពាក្យទាមទារ ឬ ពាក្យដោះសាដែលក្នុងនោះ ភាគីវិវាទមួយបានទាមទារ ហើយមិនត្រូវបានបដិសេធដោយភាគីវិវាទម្ខាងទៀត ។ សេចក្តីយោងក្នុងកិច្ចសន្យា និង ឯកសារមួយដែលមានប្រការស្តីពីមជ្ឈត្តការអាចក្លាយជាកិច្ចព្រមព្រៀងផ្សះផ្សាបាន ល្គឹកណាកិច្ចសន្យានោះសរសេរជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ហើយសេចក្តីយោងនោះគឺជាប្រការដែលក្លាយជាផ្នែកមួយនៃកិច្ចសន្យា ។

មាត្រា ៨.-

នៅពេលដោះស្រាយបណ្តឹងវិវាទ តុលាការដែលទទួលដោះស្រាយវិវាទដែលជាកម្ម-វត្ថុកិច្ចព្រមព្រៀងផ្សះផ្សា ត្រូវបញ្ជូនភាគីវិវាទទៅធ្វើមជ្ឈត្តការ ប្រសិនបើមានសំណើពីភាគីវិវាទមួយ វៀរលែងតែតុលាការនោះរកឃើញថាកិច្ចព្រមព្រៀងផ្សះផ្សានោះត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈ ឬ មិនអាចអនុវត្តបាន ។

ទោះបីជាមានបណ្តឹងទាមទារទៅតុលាការដូចមានចែងក្នុងកថាខណ្ឌទី ១ នៃមាត្រានេះក៏ដោយ ក៏ដំណើរការរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចចាប់ផ្តើម ឬ បន្តដំណើរការបានតទៅទៀត ហើយតុលាការត្រូវបង្វែរសមត្ថកិច្ចជូនទៅវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មវិញ ដោយរង់ចាំការសម្រេចរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ។

មាត្រា ៩.-

នៅមុនពេល ឬ ក្នុងពេលកំពុងដំណើរការមជ្ឈត្តការ ការធ្វើសំណូមពររបស់ភាគីវិវាទមួយទៅតុលាការឱ្យផ្តល់វិធានការបណ្តោះអាសន្ន ដើម្បីការពារ និងការផ្តល់នូវវិធានការទាំងនោះដោយតុលាការពុំមានវិសមិតភាពជាមួយកិច្ចព្រមព្រៀងផ្សះផ្សាឡើយ ។

ជំពូកទី ៣
មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម

មាត្រា ១០.-

ត្រូវបានបង្កើតមជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការមួយឯករាជ្យ នៅក្រោមការឧបត្ថម្ភរបស់ក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម ។ គោលបំណងនៃមជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការគឺ :

១-ជម្រុញការដោះស្រាយវិវាទពាណិជ្ជកម្ម តាមរយៈការផ្សះផ្សានៅក្នុងព្រះរា-ជាណាចក្រកម្ពុជា

២-បង្កើតរចនាសម្ព័ន្ធ និងវិធានចាំបាច់សម្រាប់គ្រប់គ្រងរឿងមជ្ឈត្តការនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជានៅពេលដែលកិច្ចព្រមព្រៀងជាក់ច្បាស់មួយនៃភាគីវិវាទ ដាក់វិវាទទៅមជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការ

៣-ធានាឱ្យមជ្ឈត្តការនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាមានគុណភាពខ្ពស់ ។ គោល

9/28K

បំណងនេះរួមបញ្ចូលការកំណត់ស្តង់ដាសម្រាប់លក្ខណៈសម្បត្តិរបស់មជ្ឈត្តករ ។

មាត្រា ១១.-

រូបវន្តបុគ្គលមានសញ្ជាតិខ្មែរ ឬ បរទេសដែលជាមជ្ឈត្តករត្រូវចុះបញ្ជីនៅមជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការ ។ មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការមានភារកិច្ចកំណត់ពីលក្ខណៈសម្បត្តិរបស់មជ្ឈត្តករ ហើយត្រូវធ្វើសេចក្តីប្រកាសជាសាធារណៈនូវបញ្ជីឈ្មោះមជ្ឈត្តករជារៀងរាល់ឆ្នាំ ។ បញ្ជីនេះមិនមានលក្ខណៈដាច់ណាត់ទេ ភាគីវិវាទអាចជ្រើសរើសមជ្ឈត្តករក្រៅពីបញ្ជីក៏បាន ។

មាត្រា ១២.-

អាចសុំចូលជាសមាជិកមជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការបាន រូបវន្តបុគ្គល និងនីតិបុគ្គលដូចខាងក្រោម :

- រូបវន្តបុគ្គលជាមជ្ឈត្តករដែលបានចុះឈ្មោះក្នុងបញ្ជីរបស់មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការ
- សភាពាណិជ្ជកម្ម
- គណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
- រាល់សមាគមដែលប្រមូលផ្តុំពាណិជ្ជករ ឧស្សាហករ អាជីវករ និង សេវាករ ។

សំណើសុំចូលជាសមាជិកមជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការ ត្រូវបានពិនិត្យដោយក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិនៃមជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការដែលមានចំនួនមិនលើសពីប្រាំពីរ (៧) នាក់ ។ សមាជិកក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិមានអាណត្តិរយៈពេលបី (៣) ឆ្នាំ ហើយអាចឈរឈ្មោះបន្តមួយអាណត្តិទៀតបាន ។

មាត្រា ១៣.-

សភាពាណិជ្ជកម្មអាចរៀបចំមជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តកម្មមួយនៅភ្នំពេញ ។ រាល់សមាគមដែលប្រមូលផ្តុំពាណិជ្ជករ ឧស្សាហករ អាជីវករ និងសេវាករ អាចបង្កើតមជ្ឈមណ្ឌលមជ្ឈត្តកម្មរបស់ខ្លួនដោយឡែកសម្រាប់ដោះស្រាយវិវាទរវាងសមាជិក និងរវាងសមាជិកជាមួយអ្នកដទៃ ។

ᕗ

7/28 lr

មាត្រា ១៤.-

មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការ ត្រូវគ្រប់គ្រងដោយ ៖

-មហាសន្និបាត

-ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ ។

ភារកិច្ចសំខាន់ៗរបស់មហាសន្និបាតមាន ៖

-ប្រជុំមួយដង ឬ ពីរដងក្នុងមួយឆ្នាំ តាមការអញ្ជើញរបស់ប្រធានមជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការ ឬ តាមសំណើរបស់សមាជិកភាគច្រើននៃក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ ។

-ជ្រើសតាំងក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ

-ពិនិត្យរបាយការណ៍ប្រចាំឆ្នាំរបស់ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ

-សម្រេចលើស្ថានភាពហិរញ្ញវត្ថុរបស់មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការ

-កំណត់សោហ៊ុយ ដែលជាតម្លៃនៃការធ្វើមជ្ឈត្តការ

-ពិនិត្យសម្រេចលើរាល់សំណើកែប្រែលិខិតបទដ្ឋានដែលទាក់ទងដល់ដំណើរការមជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការ និងដំណើរការមជ្ឈត្តការ ។

-បំពេញភារកិច្ចផ្សេងទៀត ដែលកំណត់ដោយអនុក្រឹត្យស្តីពីការរៀបចំ និងការប្រព្រឹត្តិទៅរបស់មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការ ។

មាត្រា ១៥.-

មហាសន្និបាតរួមប្រជុំដោយសមាជិកជារូបវន្តបុគ្គល និងតំណាងមួយរូបរបស់សមាជិកជានីតិបុគ្គលនិមួយៗ ។

មាត្រា ១៦.-

សមាសភាពក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិដែលគ្រប់គ្រងមជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការត្រូវបានបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងក្នុងចំណោមសមាជិកដោយមហាសន្និបាត ។ ប្រធានក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ គឺជាប្រធានរបស់មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការ ។

10/28

មាត្រា ១៧.-

ការរៀបចំ និងការប្រព្រឹត្តទៅរបស់មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការត្រូវកំណត់ដោយអនុក្រឹត្យ ។

ជំពូកទី ៤

សមាសភាពនៃវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម

មាត្រា ១៨.-

ភាគីវិវាទមានសិទ្ធិកំណត់ចំនួនមជ្ឈត្តករនៃវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ។ មជ្ឈត្តករត្រូវមានចំនួនសេស ។

បើគ្មានការកំណត់ពីភាគីវិវាទទេ មជ្ឈត្តករត្រូវមានចំនួនបី (៣) នាក់ ។

មាត្រា ១៩.-

ការជ្រើសតាំងមជ្ឈត្តករត្រូវអនុវត្តតាមបែបបទដូចខាងក្រោម :

១-មិនត្រូវបដិសេធជនណាម្នាក់មិនឱ្យធ្វើមជ្ឈត្តករ ដោយសារមូលហេតុនៃសញ្ជាតិរបស់គេឡើយ លើកលែងតែភាគីវិវាទបានព្រមព្រៀងផ្សេងពីនេះ ។

២-ភាគីវិវាទអាចព្រមព្រៀងលើនីតិវិធីនៃការតែងតាំងមជ្ឈត្តករមួយ (១) នាក់ ឬ ច្រើននាក់ យោងតាមបទប្បញ្ញត្តិក្នុងកថាខណ្ឌទី ៤ និងកថាខណ្ឌទី ៥ នៃមាត្រានេះ ។

៣-ករណីមិនបានព្រមព្រៀងពីនីតិវិធីនេះ :

ក-ក្នុងការធ្វើមជ្ឈត្តការដែលមានមជ្ឈត្តករបី (៣) នាក់ ភាគីវិវាទនីមួយៗត្រូវជ្រើសតាំងមជ្ឈត្តករមួយ (១) នាក់ ហើយមជ្ឈត្តករទាំងពីរនាក់នេះ ត្រូវជ្រើសតាំងមជ្ឈត្តករទីបី ។ ប្រសិនបើភាគីវិវាទណាមួយពុំបានជ្រើសតាំងមជ្ឈត្តករក្នុងរយៈពេលសាមសិប (៣០) ថ្ងៃ ក្រោយពេលទទួលសំណើជ្រើសតាំងពីភាគីវិវាទម្ខាងទៀត ឬ ប្រសិនបើមជ្ឈត្តករទាំងពីរ (២) នាក់ ពុំបានព្រមព្រៀងលើការតែងតាំងមជ្ឈត្តករទីបីក្នុងរយៈពេលសាមសិប (៣០) ថ្ងៃ ក្រោយពីត្រូវបានគេជ្រើសតាំងរួចមក តុលាការ (តុលាការពាណិជ្ជកម្ម ឬ សាលាឧទ្ធរណ៍ ឬ តុលាការកំពូល) ឬ មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជ-

កម្ម ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ៦ នៃច្បាប់នេះ ត្រូវជ្រើសតាំងមជ្ឈត្តករទី ៣ តាមការស្នើសុំនៃភាគីវិវាទណាមួយ ។

ខ-ក្នុងការធ្វើមជ្ឈត្តការដែលមានមជ្ឈត្តករតែមួយនាក់ ប្រសិនបើភាគីវិវាទមិនអាចព្រមព្រៀងលើការជ្រើសតាំងមជ្ឈត្តករទេនោះ តុលាការ (តុលាការ ពាណិជ្ជកម្ម ឬ សាលាឧទ្ធរណ៍ ឬ តុលាការកំពូល) ឬ មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ៦ នៃច្បាប់នេះត្រូវជ្រើសតាំងមជ្ឈត្តករតាមសំណូមពររបស់ភាគីវិវាទណាមួយ ។

៤-តាមនីតិវិធីជ្រើសតាំងមជ្ឈត្តករ ដែលបានព្រមព្រៀងដោយភាគីវិវាទភាគីវិវាទណាក៏ដោយ អាចធ្វើសំណូមពរទៅតុលាការ (តុលាការពាណិជ្ជកម្ម ឬ សាលាឧទ្ធរណ៍ ឬ តុលាការកំពូល) ឬ មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ៦ នៃច្បាប់នេះឱ្យចាត់វិធានការចាំបាច់ ក្នុងករណីណាមួយដូចខាងក្រោម :

ក-ភាគីវិវាទមួយមិនបានប្រតិបត្តិតាមការតម្រូវក្នុងនីតិវិធី ឬ

ខ-ភាគីវិវាទ ឬ មជ្ឈត្តករពីរ (២) នាក់ មិនអាចឈានដល់ការព្រមព្រៀងដូចដែលគេរំពឹងទុកតាមនីតិវិធីនេះ ឬ

គ-ភាគីទីបី ដោយរាប់បញ្ចូលទាំងស្ថាប័នមួយផង មិនបានអនុវត្តតួនាទីណាមួយដូចដែលបានប្រគល់ឱ្យក្នុងនីតិវិធីនោះ ។ មាត្រានេះ មិនត្រូវបានយកមកអនុវត្តទេ ប្រសិនបើការព្រមព្រៀងស្តីពីនីតិវិធីជ្រើសតាំងមជ្ឈត្តករមានចែងពីវិធីផ្សេងទៀតសម្រាប់ធានាដល់ការជ្រើសតាំងនោះ ។

៥-ការជ្រើសតាំងរបស់តុលាការ (តុលាការពាណិជ្ជកម្ម ឬ សាលាឧទ្ធរណ៍ ឬ តុលាការកំពូល) ឬ មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ៦ នៃច្បាប់នេះ លើបញ្ហាណាមួយតាមកថាខណ្ឌទី ៣ ឬ កថាខណ្ឌទី ៤ នៃមាត្រានេះ គឺជាការសម្រេចដែលមិនអាចតវ៉ាបានឡើយ ។ នៅក្នុងការជ្រើសតាំងមជ្ឈត្តករម្នាក់ តុលាការ (តុលាការពាណិជ្ជកម្ម ឬ សាលាឧទ្ធរណ៍ ឬ តុលាការកំពូល) ឬ មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ៦ នៃច្បាប់នេះ ត្រូវពិចារណាពីលក្ខណៈសម្បត្តិរបស់មជ្ឈត្តករដែលបានចែងក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងរបស់ភាគីវិវាទ ដើម្បីធានាដល់ការជ្រើសតាំងមជ្ឈត្តករដែលឯករាជ្យ និងមិនលម្អៀង ។ ក្នុងករណីមានមជ្ឈត្តករតែមួយនាក់

12/28

ឬ មានមជ្ឈត្តករទីបី នៅក្នុងការធ្វើមជ្ឈត្តការដែលមានលក្ខណៈអន្តរជាតិ តុលាការ (តុលាការពាណិជ្ជកម្ម ឬ សាលាឧទ្ធរណ៍ ឬ តុលាការកំពូល) ឬ មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ៦ នៃច្បាប់នេះ ត្រូវពិនិត្យលទ្ធភាពជ្រើសតាំងមជ្ឈត្តករដែលមានសញ្ជាតិផ្សេងពីសញ្ជាតិរបស់ភាគីវិវាទ ដូចមានចែងក្នុងចំណុច ១ នៃមាត្រា ១៩ នៃច្បាប់នេះ ។

មាត្រា ២០.-

បុគ្គលម្នាក់ដែលត្រូវគេជ្រើសតាំងជាមជ្ឈត្តករ ត្រូវបង្ហាញពីលក្ខណៈពិសេសដែលអាចបង្កឱ្យមានការសង្ស័យពីភាពមិនលម្អៀង ឬ ពីភាពឯករាជ្យរបស់ខ្លួន ចាប់ពីពេលដែលត្រូវគេជ្រើសតាំងមករហូតដល់ពេលបញ្ចប់ដំណើរការមជ្ឈត្តការ ។ មជ្ឈត្តករត្រូវបង្ហាញពីលក្ខណៈពិសេសទាំងនោះឱ្យភាគីវិវាទបានដឹង ដោយគ្មានពន្យារពេល លើកលែងតែភាគីវិវាទបានដឹងពីលក្ខណៈសម្បត្តិរបស់មជ្ឈត្តករនោះរួចហើយ ។

មជ្ឈត្តករម្នាក់អាចត្រូវជំទាស់តែក្នុងករណីដែលកើតមានការសង្ស័យពីលក្ខណៈពិសេសដែលប៉ះពាល់ដល់ភាពមិនលម្អៀង ឬ ភាពឯករាជ្យរបស់ខ្លួន ឬ នៅពេលដែលខ្លួនមិនមានលក្ខណៈសម្បត្តិដូចដែលភាគីវិវាទបានព្រមព្រៀង ។ ភាគីវិវាទមួយអាចជំទាស់នឹងមជ្ឈត្តករដែលខ្លួនបានជ្រើសតាំង ឬ បានចូលរួមជ្រើសតាំងតែក្នុងករណីដែលមូលហេតុនៃការជំទាស់នោះត្រូវបានដឹងក្រោយពេលជ្រើសតាំងរួចប៉ុណ្ណោះ ។

មាត្រា ២១.-

ភាគីវិវាទដែលមានបំណងជំទាស់ទៅនឹងមជ្ឈត្តករ ត្រូវអនុវត្តតាមនីតិវិធីដូចខាងក្រោម:

១-ភាគីវិវាទ អាចព្រមព្រៀងលើនីតិវិធីនៃការជំទាស់នឹងមជ្ឈត្តករដោយអនុលោមតាមបទប្បញ្ញត្តិនៃកថាខណ្ឌទី ៣ ក្នុងមាត្រានេះ ។

២-ក្នុងករណីគ្មានការព្រមព្រៀងលើនីតិវិធីនៃការជំទាស់នេះ ភាគីវិវាទមួយដែលមានបំណងជំទាស់នឹងមជ្ឈត្តករ ត្រូវផ្ញើលិខិតតវ៉ាបញ្ជាក់មូលហេតុពីការជំទាស់នោះជាលាយលក្ខណ៍អក្សរទៅកាន់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ក្នុងរយៈពេលដប់ប្រាំ (១៥) ថ្ងៃ ក្រោយពេលបង្កើតវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ឬ ក្រោយពេលបានដឹងពីលក្ខណៈពិសេស ដូចចែងក្នុងមាត្រា ២០ នៃកថាខណ្ឌទី ២ ។ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវសម្រេចលើការជំទាស់ លើកលែងតែមជ្ឈត្តករដែល

13/28

គេជំទាស់នោះ ដកខ្លួនថយពីមុខតំណែង ឬ លើកលែងតែភាគីវិវាទមួយទៀតបានឯកភាព នឹងការជំទាស់នោះ ។

៣-ប្រសិនបើការជំទាស់ដែលត្រូវធ្វើតាមនីតិវិធីដែលព្រមព្រៀងដោយភាគីវិវាទ ឬ តាមនីតិវិធីក្នុងកថាខណ្ឌទី ២ នៃមាត្រានេះពុំបានសម្រេចទេនោះ ភាគីជំទាស់អាចស្នើសុំឱ្យតុលាការ (តុលាការពាណិជ្ជកម្ម ឬ សាលាឧទ្ធរណ៍ ឬ តុលាការកំពូល) ឬ មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ៦ នៃច្បាប់នេះធ្វើការសម្រេចចុងក្រោយលើការជំទាស់ ក្នុងរយៈពេលសាមសិប (៣០) ថ្ងៃ បន្ទាប់ពីបានទទួលសេចក្តីជូនដំណឹងបដិសេធការជំទាស់ ។ ក្នុងពេលរង់ចាំការសម្រេចរបស់តុលាការលើសំណើជំទាស់នេះ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មក្នុងនោះមានទាំងមជ្ឈត្តករដែលត្រូវគេជំទាស់ផងអាចបន្តដំណើរការមជ្ឈត្តការ ហើយអាចធ្វើសេចក្តីសម្រេចបាន ។

មាត្រា ២២.-

ប្រសិនបើមជ្ឈត្តករម្នាក់ពុំអាចបំពេញមុខងាររបស់ខ្លួនបានដោយមូលហេតុខាងច្បាប់ ឬ មូលហេតុជាក់ស្តែងណាមួយ ឬ មូលហេតុដទៃទៀតក្នុងរយៈពេលមួយសមស្របនោះ អាណត្តិរបស់មជ្ឈត្តករនោះត្រូវបានបញ្ចប់ដោយមជ្ឈត្តករនោះដកខ្លួនថយពីមុខតំណែង ឬ ដោយភាគីវិវាទឯកភាពបញ្ចប់អាណត្តិនោះ ។ ផ្ទុយពីនេះ បើនៅតែមានភាពខ្វែងគ្នាស្តីពីមូលហេតុណាមួយ ក្នុងចំណោមមូលហេតុទាំងនេះ ភាគីណាក៏ដោយអាចស្នើសុំឱ្យតុលាការ (តុលាការពាណិជ្ជកម្ម ឬ សាលាឧទ្ធរណ៍ ឬ តុលាកាកំពូល) ឬ មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ៦ នៃច្បាប់នេះធ្វើការសម្រេចចុងក្រោយពីការបញ្ចប់អាណត្តិនោះ ។

តាមមាត្រានេះ ឬ មាត្រា ២១ កថាខណ្ឌទី ២ នៃច្បាប់នេះ ប្រសិនបើមជ្ឈត្តករម្នាក់ដកខ្លួនថយពីមុខតំណែង ឬ ប្រសិនបើភាគីមួយឯកភាពចំពោះការបញ្ចប់អាណត្តិរបស់មជ្ឈត្តករនោះ ហេតុការណ៍នេះមិនបណ្តាលឱ្យមានការទទួលយកជាការបាននូវមូលហេតុណាមួយដែលចែងក្នុងមាត្រានេះ ឬ មាត្រា ២០ កថាខណ្ឌទី ២ នៃច្បាប់នេះឡើយ ។

14/28

មាត្រា ២៣.-

ក្នុងករណីដែលអាណត្តិរបស់មជ្ឈត្តករម្នាក់ត្រូវបញ្ចប់តាមបញ្ញត្តិនៃមាត្រា ២១ ឬ មាត្រា ២២ នៃច្បាប់នេះ មជ្ឈត្តករជំនួសនឹងត្រូវជ្រើសតាំងស្របតាម វិធាននៃមាត្រា ១៩ នៃច្បាប់នេះ ។

ជំពូកទី ៥
សមត្ថកិច្ចរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម

មាត្រា ២៤.-

សមត្ថកិច្ចរបស់វេទិការមជ្ឈត្តកម្មត្រូវកំណត់ដូចខាងក្រោម :

១-វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចសម្រេចទៅតាមសមត្ថកិច្ចរបស់ខ្លួន ក្នុងនោះមានការជំទាស់នានាដែលទាក់ទងនឹងអត្ថិភាព ឬ សុពលភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀងផ្សះផ្សា ។ សម្រាប់គោលដៅនេះ ខចែងស្តីពីការផ្សះផ្សាដែលបង្កើតបានជាផ្នែកមួយនៃកិច្ចសន្យា ត្រូវចាត់ទុកថាជាកិច្ចព្រមព្រៀងដោយឡែក ដែលមិនទាក់ទិនទៅនឹងល័ក្ខខ័ណ្ឌដទៃទៀតក្នុងកិច្ចសន្យាឡើយ ។ ការសម្រេចរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ដែលចាត់ទុកកិច្ចសន្យាថាមោឃៈ និងអសារឥតការមិននាំអោយខចែងស្តីពីការផ្សះផ្សានោះបាត់សុពលភាពឡើយ ។

២-ទឡ្ហីករណ៍ដែលបញ្ជាក់ថា វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មពុំមានអំណាចធ្វើមជ្ឈត្តការនោះត្រូវបង្ហាញឱ្យឃើញមុនការដាក់ជូនពាក្យដោះសា ។ មិនត្រូវហាមឃាត់ភាគីវិវាទមួយមិនឱ្យលើកឡើងពីទឡ្ហីករណ៍បែបនេះ ដោយសារតែភាគីនោះបានតែងតាំង ឬ បានចូលរួមតែងតាំងមជ្ឈត្តករឡើយ ។ ទឡ្ហីករណ៍ដែលបញ្ជាក់ថា ក្របខ័ណ្ឌជំលោះដែលមានកើតហួសពីក្របខ័ណ្ឌនៃសមត្ថកិច្ចរបស់វេទិការមជ្ឈត្តកម្មត្រូវបង្ហាញភ្លាមៗនៅពេលដែលបញ្ហាហួសក្របខ័ណ្ឌសមត្ថកិច្ចនេះ ត្រូវបានគេលើកឡើងក្នុងពេលធ្វើមជ្ឈត្តការ ។ ក្នុងចំណោមករណីទាំងពីរ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចទទួលយកទឡ្ហីករណ៍ ដែលលើកឡើងក្រោយរយៈពេលកំណត់ប្រសិនបើពិចារណាឃើញថា ការយឺតយ៉ាវនេះមានភាពត្រឹមត្រូវ ។

៣-វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចធ្វើសេចក្តីសម្រេចលើទឡ្ហីករណ៍ដូចចែងក្នុងកថាខណ្ឌ

5/284

ទី ២ នៃមាត្រានេះ ដោយចាត់ទុកថាជាបញ្ហាដំបូង ឬ ថាជាការសម្រេចតាមជាក់ស្តែង ។ ប្រសិនបើវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មចាត់ទុកថាជាបញ្ហាដំបូងដែលខ្លួនមានអំណាចសម្រេចនោះ ភាគីណាក៏ដោយ ក៏អាចធ្វើសំណើទៅតុលាការ (តុលាការពាណិជ្ជកម្ម ឬ សាលាឧទ្ធរណ៍ ឬ តុលាការកំពូល) ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ៦ នៃច្បាប់នេះ ឱ្យសម្រេចចុងក្រោយលើបញ្ហានេះក្នុងរយៈពេលសាមសិប (៣០) ថ្ងៃ ក្រោយពីបានទទួលសេចក្តីជូនដំណឹងពីការសម្រេចនោះរបស់វេទិកា ។ ការសម្រេចរបស់តុលាការក្នុងរឿងនេះគឺជាការសម្រេចដែលមិនអាចតវ៉ាបាន ។ ក្នុងពេលរង់ចាំការសម្រេចពីតុលាការនោះ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចបន្តដំណើរការមជ្ឈត្តការ និងអាចធ្វើមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យបាន ។

មាត្រា ២៥.‒

តាមការស្នើសុំរបស់ភាគីវិវាទមួយ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចបង្គាប់ឱ្យភាគីណាមួយចាត់វិធានការបណ្តោះអាសន្នទៅតាមការចាំបាច់ទាក់ទិននឹងកម្មវត្ថុវិវាទ វៀរលែងតែភាគីវិវាទបានព្រមព្រៀងគ្នាផ្សេងពីនេះ ។ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចតម្រូវឱ្យភាគីវិវាទណាមួយបង់ប្រាក់ធានាសមស្របសម្រាប់វិធានការនេះ ។

ជំពូកទី ៦

ដំណើរការនៃនីតិវិធីមជ្ឈត្តការ

មាត្រា ២៦.‒

ភាគីវិវាទត្រូវបានទទួលការយកចិត្តទុកដាក់ស្មើៗគ្នា និងត្រូវបានផ្តល់ឱកាសពេញលេញ ដើម្បីបង្ហាញពីរឿងរ៉ាវរបស់ខ្លួនរួមទាំងសិទ្ធិតែងតាំងជនណាម្នាក់ឱ្យធ្វើជាតំណាងរបស់ខ្លួនបាន ។

មាត្រា ២៧.‒

ភាគីវិវាទអាចព្រមព្រៀង ឬ មិនព្រមព្រៀងលើនីតិវិធីដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ត្រូវអនុវត្តដើម្បីចាត់ចែងដំណើរការមជ្ឈត្តការ ។

16/28N

ក្នុងករណីគ្មានការព្រមព្រៀងពីនីតិវិធីនេះទេ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចចាត់ចែងការធ្វើមជ្ឈត្តការទៅតាមបែបបទណាដែលវេទិកាយល់ឃើញថាសមស្រប ដោយអនុលោមតាមបទប្បញ្ញត្តិនៃច្បាប់នេះ ។ អំណាចដែលត្រូវបានប្រគល់ឱ្យទៅវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មរួមមានអំណាចក្នុងការកំណត់ពីភាពយកជាការបាននៃភស្តុតាងណាមួយ ។

មាត្រា ២៨.-

ភាគីវិវាទអាចព្រមព្រៀងពីទីកន្លែងមជ្ឈត្តការ ។ ក្នុងករណីមិនបានព្រមព្រៀងពីទីកន្លែងទេ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវកំណត់ទីតាំងដោយគិតគូរពីលក្ខណៈពិសេសនៃវិវាទ ក្នុងនោះត្រូវមានការឯកភាពពីភាគីវិវាទផង ។

ថ្វីបើមានបទប្បញ្ញត្តិក្នុងវាក្យខណ្ឌទី ១ នៃមាត្រានេះក៏ដោយ ក៏វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចប្រជុំនៅកន្លែងណាមួយដែលសមស្របក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា លើកលែងតែភាគីវិវាទបានព្រមព្រៀងផ្សេងពីនេះ ក្នុងបំណងពិគ្រោះយោបល់ក្នុងចំណោមសមាជិករបស់វេទិកាស្តាប់សាក្សី ស្តាប់អ្នកជំនាញការ ស្តាប់ភាគីវិវាទ ឬ ធ្វើអធិការកិច្ចលើសម្ភារៈ កម្មសិទ្ធិ ឬឯកសារដទៃទៀត ។

មាត្រា ២៩.-

ដំណើរការមជ្ឈត្តការដែលទាក់ទងនឹងវិវាទណាមួយ ចាប់ផ្តើមឡើងនៅថ្ងៃនៃកាលបរិច្ឆេទ ដែលភាគីឆ្លើយតបបានទទួលសំណើសុំឱ្យធ្វើមជ្ឈត្តការ វៀរលែងតែភាគីវិវាទបានព្រមព្រៀងផ្សេងពីនេះ ។

មាត្រា ៣០.-

ភាគីវិវាទអាចព្រមព្រៀងលើភាសាណាមួយ ឬ លើសពីមួយ ដែលត្រូវប្រើប្រាស់ក្នុងដំណើរការធ្វើមជ្ឈត្តការ ។ ក្នុងករណីគ្មានការឯកភាពលើភាសាទេ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវកំណត់ភាសាណាមួយ ឬ លើសពីមួយសម្រាប់ប្រើប្រាស់ក្នុងដំណើរការមជ្ឈត្តការ ។

វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចបង្គាប់ឱ្យមានការបកប្រែភ្ជាប់ជាមួយនឹងឯកសារ ភស្តុតាង ដោយប្រើប្រាស់ភាសាណាមួយ ឬ លើសពីមួយ ដែលបានឯកភាពដោយភាគីវិវាទ ឬ ដែលបានកំណត់ដោយវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ។

មាត្រា ៣១.-

នៅក្នុងរយៈពេលដែលឯកភាពដោយភាគីវិវាទ ឬ កំណត់ដោយវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម អ្នកប្ដឹងទាមទារត្រូវបញ្ជាក់ពីអង្គហេតុ ដើម្បីគាំទ្រការទាមទាររបស់ខ្លួនព្រមទាំងបញ្ជាក់ពីចំណុចជាក់លាក់នៃបញ្ហា និងសំណងការខូចខាតដែលត្រូវទាមទារ ហើយភាគីឆ្លើយតបត្រូវឆ្លើយបញ្ជាក់ពីការដោះសាលើចំណុចទាំងនេះ វៀរលែងតែភាគីវិវាទបានព្រមព្រៀងថា ក្នុងបណ្ដឹងទាមទារ ឬ ការដោះសា ត្រូវបញ្ជាក់ផ្សេងពីនេះ ។ ភាគីវិវាទអាចភ្ជាប់ឯកសារទាំងអស់ដែលយល់ថាទាក់ទងនឹងពាក្យបណ្ដឹងទាមទារ ឬ ពាក្យដោះសា ឬ អាចបន្ថែមការយោងលើឯកសារ ឬ ភស្តុតាងដទៃទៀត ដែលភាគីទាំងនោះត្រូវដាក់ជូនវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ។

វៀរលែងតែភាគីវិវាទបានព្រមព្រៀងផ្សេងពីនេះ ភាគីវិវាទមួយអាចសុំកែសម្រួល ឬ បំពេញបន្ថែមលើពាក្យបណ្ដឹងទាមទារ ឬ ពាក្យដោះសារបស់ខ្លួនបាន ក្នុងពេលកំពុងដំណើរការធ្វើមជ្ឈត្តការ លើកលែងតែវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មយល់ថា ការសុំពន្យារពេលដើម្បីកែសម្រួលនេះពុំមានលក្ខណៈសមស្រប ។

មាត្រា ៣២.-

លើកលែងតែភាគីវិវាទបានព្រមព្រៀងផ្សេងពីនេះ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវសម្រេចថា តើត្រូវធ្វើសវនាការដោយផ្ទាល់មាត់ដើម្បីបង្ហាញពីភស្តុតាង ឬ ទឡ្ហីករណ៍ផ្ទាល់មាត់ ឬ ក៏ត្រូវដំណើរការមជ្ឈត្តការដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃឯកសារ ឬ លិខិតស្នាមដទៃទៀត ។ ក៏ប៉ុន្តែបើមានសំណើពីភាគីវិវាទមួយ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវរៀបចំសវនាការបែបនេះ ក្នុងដំណាក់កាលសមស្របណាមួយនៃមជ្ឈត្តការ វៀរលែងតែភាគីវិវាទបានឯកភាពថា មិនត្រូវធ្វើសវនាការ ។

ត្រូវជូនដំណឹងឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់ជាមុនដល់ភាគីវិវាទស្ដីពីសវនាការ ឬ ក៏ការប្រជុំណាមួយរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ដែលមានគោលបំណងធ្វើអធិការកិច្ចលើសម្ភារៈ ទំនិញ ទ្រព្យសម្បត្តិ និងឯកសារដទៃទៀត ។

រាល់សេចក្ដីថ្លែង ឯកសារ ឬ ព័ត៌មានដទៃទៀត ដែលភាគីវិវាទមួយផ្ដល់ជូនវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ក៏ត្រូវបញ្ជូនទៅឱ្យភាគីវិវាទម្ខាងទៀតដែរ ។ របាយការណ៍របស់អ្នកជំនាញការ ឬ

18/2 ចុ

ឯកសារភស្តុតាងណាមួយ ដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចយកជាសំអាង ដើម្បីធ្វើការសម្រេច ក៏ត្រូវបញ្ជូនជាដំណឹងឱ្យភាគីវិវាទដែរ ។

មាត្រា ៣៣.-

វៀរលែងតែភាគីវិវាទបានព្រមព្រៀងផ្សេងពីនេះ ហើយបើគ្មានការបង្ហាញមូលហេតុគ្រប់គ្រាន់ :

១-វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវបញ្ចប់ដំណើរការមជ្ឈត្តការ ក្នុងករណីដែលអ្នកប្តឹងពុំមានបញ្ជាក់លើពាក្យបណ្តឹងទាមទាររបស់ខ្លួនតាមមាត្រា ៣១ នៃ កថាខណ្ឌទី ១ នៃច្បាប់នេះ ។

២-បើភាគីឆ្លើយតបពុំអាចផ្តល់សេចក្តីដោះសាររបស់ខ្លួនដូចចែងក្នុងមាត្រា ៣១ នៃកថាខណ្ឌទី ១ នៃច្បាប់នេះ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវបន្តដំណើរការមជ្ឈត្តការដោយពុំចាត់ទុកការខកខាននេះថា ជាការទទួលស្គាល់ពាក្យចោទប្រកាន់របស់ភាគីប្តឹងទាមទារឡើយ ។

៣-បើភាគីវិវាទណាមួយពុំបានបង្ហាញមុខនៅសវនាការ ឬ ពុំបានផ្តល់ឯកសារភស្តុតាង វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចបន្តដំណើរការ ហើយធ្វើសេចក្តីសម្រេចដោយផ្អែកលើភស្តុតាងដែលមាននៅចំពោះមុខ ។

មាត្រា ៣៤.-

វៀរលែងតែភាគីវិវាទបានព្រមព្រៀងផ្សេងពីនេះ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាច :

១-តែងតាំងអ្នកជំនាញការម្នាក់ ឬ ច្រើននាក់ ដើម្បីរាយការណ៍ឱ្យខ្លួនស្តីពីបញ្ហាជាក់លាក់នានា ដែលកំណត់ដោយវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ។

២-តម្រូវឱ្យភាគីវិវាទមួយផ្តល់ព័ត៌មាន ឬ ឯកសារ ឬ អនុញ្ញាតឱ្យអ្នកជំនាញការពិនិត្យលើឯកសារ សម្ភារៈដែលសមស្របផ្សេងៗដែលទាក់ទងដល់ការធ្វើអធិការកិច្ចរបស់អ្នកជំនាញការ ។

វៀរលែងតែភាគីវិវាទបានព្រមព្រៀងផ្សេងពីនេះ ប្រសិនបើមានភាគីវិវាទមួយស្នើសុំ ឬ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មយល់ថាចាំបាច់ អ្នកជំនាញការបន្ទាប់ពីបានបង្ហាញរបាយការណ៍ផ្ទាល់មាត់ ឬ លាយលក្ខណ៍អក្សររួចហើយ ត្រូវចូលរួមក្នុងសវនាការដែលក្នុងឱកាសនោះ ភាគីវិវាទអាចលើកសំណួរ និងអញ្ជើញជំនាញការផ្សេងទៀត ក្នុងនាមជាសាក្សី ដើម្បីបញ្ជាក់ពីចំណុចជាក់លាក់នៃជម្លោះ ។

7/258

មាត្រា ៣៥.–

វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ឬ ភាគីវិវាទមួយដោយបានការឯកភាពពីវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម អាចស្នើសុំជំនួយពីតុលាការ (តុលាការពាណិជ្ជកម្ម ឬ សាលាឧទ្ធរណ៍ ឬ តុលាការកំពូល) ក្នុងការត្រួតពិនិត្យភស្តុតាង ។ តុលាការ (តុលាការពាណិជ្ជកម្ម ឬ សាលាឧទ្ធរណ៍ ឬតុលាការកំពូល) អាចអនុវត្តតាមសំណើនេះនៅក្នុងវង្វង់សមត្ថកិច្ចរបស់ខ្លួន និងដោយអនុលោមតាមវិធានស្តីពីការត្រួតពិនិត្យភស្តុតាង ។

ជំពូកទី ៧
ការធ្វើមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម
និងការបញ្ចប់ដំណើរការមជ្ឈត្តការ

មាត្រា ៣៦.–

ក្នុងការធ្វើមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវ :

១-សម្រេចពីវិវាទមួយទៅតាមវិធាននៃច្បាប់ ដែលជ្រើសរើសដោយភាគីវិវាទ និងដែលអនុវត្តបានចំពោះកម្មវត្ថុនៃវិវាទនេះ ។ ការកំណត់យកច្បាប់ ឬ ប្រព័ន្ធច្បាប់នៃប្រទេសណាមួយដែលត្រូវយកទៅបកស្រាយ គឺមិនត្រូវបកស្រាយដោយសំអាងលើភាពផ្ទុយគ្នានៃច្បាប់ ឬ វិធាននៃច្បាប់នោះឡើយ វៀរលែងតែមានការបញ្ជាក់ផ្សេងពីនេះ ។

២-ប្រើប្រាស់ច្បាប់ណាដែលយល់ថាអាចអនុវត្តបាន ក្នុងករណីដែលភាគីវិវាទមិនបានធ្វើការកំណត់លើប្រព័ន្ធច្បាប់ទេនោះ ។

៣-ធ្វើមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យស្របតាមសមធម៌ ឬ តាមការស្រុះស្រួលតែក្នុងករណីដែលភាគីវិវាទអនុញ្ញាតច្បាស់លាស់ឱ្យធ្វើដូច្នោះ ។

៤-ធ្វើមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យឱ្យស្របតាមល័ក្ខខ័ណ្ឌនៃកិច្ចសន្យា និងត្រូវយកចិត្តទុកដាក់ផងដែរដល់ទម្លាប់ផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម ដែលអនុវត្តបានចំពោះមុខជំនួញនោះ ។

20/28h

មាត្រា ៣៧.-

ក្នុងដំណើរការមជ្ឈត្តការដែលមានមជ្ឈត្តករលើសពីមួយនាក់ មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ត្រូវធ្វើឡើងតាមមតិភាគច្រើនដោយប្រៀបនៃមជ្ឈត្តករ ដែលជាសមាជិកនៃវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ។

មាត្រា ៣៨.-

មុនពេលចាប់ផ្តើមដំណើរការមជ្ឈត្តការផ្លូវការ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវពិភាក្សាជាមួយភាគីវិវាទ ដើម្បីស្វែងរកលទ្ធភាពនៃការដោះស្រាយវិវាទដោយស្ម័គ្រចិត្តរបស់ភាគី :

១-ប្រសិនបើភាគីវិវាទព្រមដោះស្រាយវិវាទដោយស្ម័គ្រចិត្ត វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវជួយភាគីវិវាទទៅតាមបែបបទដែលសមស្រប ។

២-ប្រសិនបើភាគីវិវាទបានស្រុះស្រួលគ្នាមុនពេលចាប់ផ្តើម ឬ ក្នុងពេលកំពុងធ្វើមជ្ឈត្តការជាផ្លូវការ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវបញ្ចប់ដំណើរការ ។ ប្រសិនបើមានការស្នើសុំពីភាគីវិវាទ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចកត់ត្រាទុកការដោះស្រាយនោះ ក្នុងមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ។

៣-មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យដែលផ្អែកលើការស្រុះស្រួល ត្រូវធ្វើឡើងតាមបទប្បញ្ញត្តិក្នុងមាត្រា ៣៩ នៃច្បាប់នេះ ហើយត្រូវបញ្ជាក់ថាជាមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ។ មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យនេះមានលក្ខណៈ និង ឥទ្ធិពលដូចមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យដទៃទៀតដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មធ្វើដោយផ្អែកលើភាពជាក់ស្តែងនៃវិវាទដែរ ។

មាត្រា ៣៩.-

មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យត្រូវមានទ្រង់ទ្រាយ និងខ្លឹមសារដូចខាងក្រោម :

១-មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវធ្វើជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ហើយត្រូវចុះហត្ថលេខាដោយមជ្ឈត្តករ ។ ក្នុងដំណើរការមជ្ឈត្តការដែលមានមជ្ឈត្តករលើសពីមួយនាក់ ហត្ថលេខារបស់សមាជិកភាគច្រើនក្នុងវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវចាត់ទុកថាគ្រប់គ្រាន់ ល្គឹកណាមានការបញ្ជាក់ពីមូលហេតុដែលមជ្ឈត្តករដទៃទៀតមិនបានចុះហត្ថលេខា ។

២-មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យត្រូវបញ្ជាក់ពីមូលហេតុនានាដែលបានយកមកធ្វើជាគោលបង្អែក វៀរលែងតែភាគីវិវាទបានព្រមព្រៀងគ្នាថាមិនចាំបាច់បញ្ជាក់ពីមូលហេតុទេ ឬ វៀរលែងតែ

21/28

មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យដែលផ្អែកលើការស្រុះស្រួលរបស់ភាគី ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ៣៨ នៃច្បាប់នេះ ។

៣-មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យត្រូវបញ្ជាក់ពីសោហ៊ុយចំណាយក្នុងការធ្វើមជ្ឈត្តការ ដែលភាគីវិវាទមានចំណែកត្រូវចេញ ក្នុងនោះមានប្រាក់កម្រៃសម្រាប់មជ្ឈត្តករនិងការចំណាយផ្សេងៗ ដែលបានបម្រុងទុកជាមុន ដោយអនុលោមតាមបែបបទដែលព្រមព្រៀងដោយភាគីវិវាទ ឬ អនុលោមតាមការយល់សមស្របរបស់មជ្ឈត្តករ ប្រសិនបើគ្មានការព្រមព្រៀងដោយភាគីទេ ។ មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យអាចចែងផងដែរពីសោហ៊ុយចំណាយសមស្របសម្រាប់ការពិគ្រោះច្បាប់ដែលត្រូវសងទៅឱ្យភាគីឈ្នះ ប្រសិនបើភាគីវិវាទបានព្រមព្រៀងដូច្នោះ ឬ មជ្ឈត្តករយល់ថាសមស្រប ។

៤-មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យត្រូវចែងពីកាលបរិច្ឆេទ និងទីកន្លែងផ្សះផ្សាដូចកំណត់ក្នុងមាត្រា ២៨ កថាខណ្ឌទី ១ នៃច្បាប់នេះ ។ ត្រូវចាត់ទុកទីកន្លែងធ្វើមជ្ឈត្តការជាទីកន្លែងធ្វើមជ្ឈត្ត-វិនិច្ឆ័យ ។

៥-បន្ទាប់ពីធ្វើមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យរួចហើយ អត្ថបទចម្លងនៃមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យនោះ ដែលចុះហត្ថលេខាដោយមជ្ឈត្តករតាមបែបបទក្នុងកថាខណ្ឌទី ១ នៃមាត្រានេះ ត្រូវបញ្ជូនទៅឱ្យភាគីវិវាទនីមួយៗ ។

មាត្រា ៤០.-

ដំណើរការមជ្ឈត្តការត្រូវបញ្ចប់ដោយធ្វើមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យជាស្ថាពរ ឬ ដោយដីកាបង្គាប់របស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មស្របតាមកថាខណ្ឌទី ២ នៃមាត្រានេះ ។

វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មចេញដីកាបង្គាប់ដើម្បីបញ្ចប់ដំណើរការមជ្ឈត្តការ នៅក្នុងករណីដែល :

១-ភាគីប្តឹងទាមទារដកពាក្យទាមទាររបស់ខ្លួន វៀរលែងតែភាគីឆ្លើយតបធ្វើការជំទាស់នឹងការដកពាក្យនោះ ហើយវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មទទួលស្គាល់ពីអត្ថប្រយោជន៍ស្របច្បាប់របស់ភាគីឆ្លើយតបក្នុងការទទួលដំណោះស្រាយវិវាទជាស្ថាពរ ។

២-ភាគីវិវាទឯកភាពឱ្យបញ្ចប់ដំណើរការមជ្ឈត្តការ ។

៣-វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មរកឃើញមូលហេតុដទៃទៀត ដែលបញ្ជាក់ពីភាពមិនចាំបាច់សម្រាប់បន្តដំណើរការ ឬ ការធ្វើមជ្ឈត្តការនោះពុំអាចបន្តទៅទៀតកើត ។

ៗ

22/28 M

អាណត្តិរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មបញ្ចប់ជាមួយនឹងការបញ្ចប់ដំណើរការមជ្ឈត្តការតាមបទប្បញ្ញត្តិនៃមាត្រា ៤១ និងមាត្រា ៤២ កថាខណ្ឌទី ៤ នៃច្បាប់នេះ ។

មាត្រា ៤១.–

ការកែតម្រូវនិងការបកស្រាយមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យត្រូវគោរពតាមល័ក្ខខ័ណ្ឌដូចខាងក្រោម :

១-ក្នុងកំឡុងពេលសាមសិប (៣០) ថ្ងៃ យ៉ាងយូរបន្ទាប់ពីទទួលមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ វៀរលែងតែភាគីវិវាទបានព្រមព្រៀងលើរយៈពេលបន្តទៀត :

ក-ភាគីវិវាទមួយដែលបានជូនដំណឹងដល់ភាគីវិវាទម្ខាងទៀតអាចស្នើសុំឱ្យវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មកែតម្រូវកំហុសផ្នែកគណនា កំហុសផ្នែកការងារលេខាធិការ និងកំហុសនៃការបោះពុម្ព ឬ កំហុសដទៃទៀត ដែលមានលក្ខណៈស្រដៀងគ្នា ។

ខ-ភាគីវិវាទមួយដែលបានជូនដំណឹងដល់ភាគីវិវាទម្ខាងទៀត អាចស្នើសុំឱ្យវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មផ្តល់ការបកស្រាយ ឬ ការបំភ្លឺលម្អិតពីចំណុច ឬ ផ្នែកណាមួយនៃមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ ប្រសិនបើភាគីវិវាទបានព្រមព្រៀងដូច្នេះ ។ ប្រសិនបើយល់ថាសំណើនោះសមស្របវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវបកស្រាយ ឬ បំភ្លឺលម្អិតក្នុងរយៈពេលយ៉ាងយូរសាមសិប (៣០) ថ្ងៃ បន្ទាប់ពីទទួលសំណើ ។ ការបកស្រាយ ឬ ការបំភ្លឺលម្អិតនោះ ត្រូវបញ្ចូលជាផ្នែកមួយនៃមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ ។

២-ក្នុងរយៈពេលសាមសិប (៣០) ថ្ងៃយ៉ាងយូរ ក្រោយកាលបរិច្ឆេទចេញមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចកែតម្រូវកំហុសដូចដែលចែងក្នុងកថាខណ្ឌទី ១ក នៃមាត្រានេះ ទៅតាមគំនិតផ្តួចផ្តើមរបស់ខ្លួនផ្ទាល់ ។

៣-វៀរលែងតែភាគីវិវាទបានព្រមព្រៀងផ្សេងពីនេះ ក្នុងរយៈពេលយ៉ាងយូរសាមសិប (៣០) ថ្ងៃ ក្រោយពីទទួលបានមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ ភាគីវិវាទមួយដែលបានជូនដំណឹងដល់ភាគីវិវាទម្ខាងទៀត អាចស្នើសុំឱ្យវេទិកាមជ្ឈត្តការធ្វើមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យបន្ថែម ដូចជាដោយសារការទាមទារនានា ដែលលើកឡើងក្នុងដំណើរការមជ្ឈត្តការនោះ មិនបានដាក់ចូលទៅក្នុងមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ ។ ប្រសិនបើយល់ឃើញថាសំណើនោះសមស្របវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ត្រូវធ្វើមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យបន្ថែមក្នុងរយៈពេលយ៉ាងយូរសាមសិប (៣០) ថ្ងៃ ។

23/28 h

៤-ប្រសិនបើចាំបាច់ និងដោយបានជូនដំណឹងដល់ភាគីវិវាទ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម អាចពន្យារយៈពេលដែលកំណត់សម្រាប់ការកែតម្រូវការបកស្រាយ ការបំភ្លឺលម្អិត ឬ ការធ្វើមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យបន្ថែមតាមកថាខណ្ឌទី ១ និងកថាខណ្ឌទី ៣ នៃមាត្រានេះ ។

៥-បទប្បញ្ញត្តិទានានៃមាត្រា ៣៩ នៃច្បាប់នេះ ត្រូវយកទៅអនុវត្តសម្រាប់កែតម្រូវការបកស្រាយ ឬ ការបំភ្លឺលម្អិតលើមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ ឬ ការចេញមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យបន្ថែម ។

ជំពូកទី ៨
ការប្តឹងជំទាស់ ការទទួលស្គាល់
និង ការដាក់ឱ្យអនុវត្តមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ

ផ្នែកទី១
ស្ថាប័នមានសមត្ថកិច្ចក្នុងការប្តឹងជំទាស់
ការទទួលស្គាល់ និងការដាក់ឱ្យអនុវត្តមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ

មាត្រា ៤២.-

សេចក្តីសម្រេចលើការប្តឹងជំទាស់ ការទទួលស្គាល់ និងការដាក់ឱ្យអនុវត្តមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ ជាសមត្ថកិច្ចរបស់សាលាឧទ្ធរណ៍នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។

មាត្រា ៤៣.-

តុលាការកំពូលជាសាលាជំនុំជម្រះក្តីចុងក្រោយ ដែលមានសមត្ថកិច្ចជំនុំជម្រះបណ្តឹងជំទាស់របស់ភាគីវិវាទ ដែលមិនសុខចិត្តនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់សាលាឧទ្ធរណ៍ក្នុងរយៈពេលដប់ប្រាំថ្ងៃ (១៥) ថ្ងៃ ។

ផ្នែកទី ២
បណ្តឹងជំទាស់ទៅនឹងមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ

មាត្រា ៤៤.-

ភាគីវិវាទអាចប្តឹងជំទាស់ទៅនឹងមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យតាមទម្រង់ទ្រាយជាបណ្តឹងបដិសេធ និងតាមបែបបទដូចខាងក្រោម :

១-បណ្តឹងបដិសេធទៅនឹងមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យតាមផ្លូវតុលាការ អាចធ្វើទៅបានលុះត្រាតែស្របតាមល័ក្ខខ័ណ្ឌ ដូចមានចែងក្នុងវាក្យខ័ណ្ឌទី ២. និងវាក្យខ័ណ្ឌទី ៣ នៃមាត្រានេះ ។

២-សាលាឧទ្ធរណ៍ និង តុលាការកំពូលអាចបដិសេធមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យរបស់មជ្ឈត្តករបានក្នុងករណី :

ក-ភាគីដែលដាក់ពាក្យសុំបដិសេធបានផ្តល់ភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ថា :

ក.១-ភាគីមួយនៃកិច្ចព្រមព្រៀងផ្សះផ្សាដូចមានយោងក្នុងមាត្រា ៧ នៃច្បាប់នេះ បានបាត់បង់សិទ្ធិមួយចំនួនខាងផ្លូវច្បាប់ ឬ កិច្ចព្រមព្រៀងផ្សះផ្សានោះ ពុំអាចយកជាការបាន បើយោងតាមច្បាប់ដែលភាគីវិវាទបានសំអាង ឬ កិច្ចព្រមព្រៀងផ្សះផ្សាពុំបានគោរពតាមបញ្ញត្តិណាមួយនៃច្បាប់របស់ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។

ក.២-ភាគីដែលដាក់ពាក្យសុំបដិសេធនោះ មិនបានទទួលដំណឹងត្រឹមត្រូវពីការតែងតាំងមជ្ឈត្តករ ឬ ពីដំណើរការមជ្ឈត្តការ ឬ ភាគីនេះពុំអាចបង្ហាញពីអង្គហេតុរបស់ខ្លួនបានដោយប្រសិទ្ធភាព ។

ក.៣-មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យដែលទាក់ទិននឹងវិវាទនោះពុំឆ្លើយតប ឬ ពុំគោរពល័ក្ខខ័ណ្ឌនៃកិច្ចព្រមព្រៀងផ្សះផ្សា ។ ប្រសិនបើបញ្ហាដែលដាក់ឱ្យធ្វើមជ្ឈត្តការនោះ អាចផ្តាច់ចេញពីបញ្ហាដែលមិនបានដាក់ឱ្យធ្វើមជ្ឈត្តការ ការបដិសេធអាចធ្វើទៅបានតែត្រង់ផ្នែកមួយនៃមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ លើបញ្ហាដែលបានដាក់ឱ្យធ្វើមជ្ឈត្តការពីមុនប៉ុណ្ណោះ ។

ក.៤-ការបង្កើតវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ឬ ដំណើរការមជ្ឈត្តការ ពុំស្របនឹងកិច្ចព្រមព្រៀងរបស់ភាគីវិវាទ ក្នុងករណីដែលកិច្ចព្រមព្រៀងនោះស្របតាមបទបញ្ញត្តិនៃច្បាប់នេះ ។ ក្នុងករណីដែលគ្មានកិច្ចព្រមព្រៀងផ្សះផ្សាទេ ការបង្កើតវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ឬ ដំណើរការមជ្ឈត្តការខាងលើមិនសមស្របតាមច្បាប់នេះ ។

ខ-សាលាឧទ្ធរណ៍ និង តុលាការកំពូលរកឃើញថា :

ខ.១- កម្មវត្ថុនៃវិវាទនោះ ពុំអាចដោះស្រាយបានតាមរយៈការធ្វើមជ្ឈត្តការឡើយ បើយោងទៅតាមច្បាប់នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។

ខ.២-មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យនោះផ្ទុយនឹងនយោបាយសាធារណៈនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។

25/2ch

៣-ការដាក់ពាក្យសុំបដិសេធមិនអាចធ្វើបានឡើយ បើរយៈពេលបានកន្លងផុតសាមសិប (៣០) ថ្ងៃ គិតពីថ្ងៃដែលភាគីសុំបដិសេធនោះទទួលបានមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ ឬ ប្រសិនបើសំណើនោះធ្វើឡើងតាមមាត្រា ៤១ នៃច្បាប់នេះ រយៈពេលសាមសិប (៣០) ថ្ងៃ គិតពីកាលបរិច្ឆេទដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មបានដោះស្រាយលើសំណើនោះ ។

៤-នៅពេលទទួលដំណឹងបដិសេធមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ បើមានលក្ខណៈសមស្របហើយមានសំណើពីភាគីមួយ សាលាឧទ្ធរណ៍ និង តុលាការកំពូលអាចផ្អាកដំណើរការបដិសេធនេះ នៅក្នុងរយៈពេលមួយដែលកំណត់ដោយសាលាឧទ្ធរណ៍ និង តុលាការកំពូល ដើម្បីផ្តល់ឱកាសដល់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មធ្វើដំណើរការមជ្ឈត្តការឡើងវិញ ឬ ចាត់វិធានការមួយតាមការយល់ឃើញរបស់វេទិកាថា អាចនឹងលុបបំបាត់មូលហេតុនៃការសុំបដិសេធនោះបាន ។

ជំពូកទី ៣
ការទទួលស្គាល់ និងការដាក់ឱ្យអនុវត្តមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ

មាត្រា ៤៥.-

មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ ទោះជាបានធ្វើនៅប្រទេសណាក៏ដោយត្រូវបានគេទទួលស្គាល់ថាជាកាតព្វកិច្ច ហើយបន្ទាប់ពីបានដាក់ពាក្យសុំជាលាយលក្ខណ៍អក្សរទៅសាលាឧទ្ធរណ៍រួចមកត្រូវបានអនុវត្តដោយយោងតាមបទប្បញ្ញត្តិក្នុងមាត្រានេះ និងមាត្រា ៤៤ ។

ភាគីដែលសំអាងលើមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ ឬ ដែលដាក់ពាក្យសុំឱ្យមានការអនុវត្តមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យត្រូវផ្តល់ច្បាប់ដើមត្រឹមត្រូវពិតប្រាកដនៃមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ និងច្បាប់ដើមនៃកិច្ចព្រមព្រៀងផ្សះផ្សាដូចចែងក្នុងមាត្រា ៧ នៃច្បាប់នេះ ឬ អត្ថបទថតចម្លងដែលបញ្ជាក់ថាបានចម្លងត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ដើម ។ ប្រសិនបើមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ ឬ កិច្ចព្រមព្រៀងនោះមិនបានធ្វើជាភាសាខ្មែរទេ ភាគីនោះត្រូវផ្តល់សេចក្តីបកប្រែជាភាសាខ្មែរ ដែលមានការបញ្ជាក់ត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ដើម ។

មាត្រា ៤៦.-

ទោះបីជាមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យធ្វើនៅប្រទេសណាក៏ដោយ ការជំទាស់ទៅនឹងការទទួលស្គាល់ ឬ ជំទាស់ទៅនឹងការដាក់ឱ្យអនុវត្តនូវមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ អាចធ្វើបានតែក្នុងករណី :

26/28A/

១-អនុវត្តន៍តាមសំណើរបស់ភាគីជំទាស់ទៅនឹងមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ ដោយភាគីនោះផ្តល់ភស្តុតាងដល់សាលាឧទ្ធរណ៍ថា :

ក-ភាគីមួយនៃកិច្ចព្រមព្រៀងផ្សះផ្សាដូចបានយោងក្នុងមាត្រា ៧ បានបាត់បង់សិទ្ធិមួយចំនួនខាងផ្លូវច្បាប់ ឬ កិច្ចព្រមព្រៀងនោះពុំអាចយកជាការបាន បើយោងតាមច្បាប់ដែលភាគីវិវាទបានសំអាង ឬ កិច្ចព្រមព្រៀងផ្សះផ្សាពុំបានគោរពតាមការកំណត់ណាមួយនៃច្បាប់របស់ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឬ

ខ-ភាគីដែលជំទាស់នឹងមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យនោះ ពុំទទួលបានព័ត៌មានត្រឹមត្រូវពីការតែងតាំងមជ្ឈត្តករ ឬ ពីដំណើរការមជ្ឈត្តការពុំអាចបង្ហាញពីករណីរបស់ខ្លួនបានដោយប្រសិទ្ធភាព ឬ

គ-មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យដែលទាក់ទងនឹងវិវាទនោះពុំឆ្លើយតប ឬ ពុំគោរពល័ក្ខខ័ណ្ឌនៃកិច្ចព្រមព្រៀងផ្សះផ្សា ឬ ក៏បញ្ហាដែលបានសម្រេចនោះហួសពីក្របខ័ណ្ឌនៃកិច្ចព្រមព្រៀងផ្សះផ្សា ។ ប្រសិនបើការសម្រេចលើបញ្ហាដែលបានដាក់ជូនឱ្យផ្សះផ្សា អាចផ្តាច់ចេញពីបញ្ហាដែលពុំបានដាក់ឱ្យផ្សះផ្សានោះ ផ្នែកមួយនៃមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យលើបញ្ហាដែលបានដាក់ជូនអាចត្រូវគេទទួលស្គាល់ និងដាក់អោយអនុវត្ត ឬ

ឃ-ការបង្កើតវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ឬ ដំណើរការមជ្ឈត្តការពុំសមស្របជាមួយនឹងកិច្ចព្រមព្រៀងរបស់ភាគីវិវាទ ឬ ប្រសិនបើគ្មានកិច្ចព្រមព្រៀងផ្សះផ្សានោះទេ ការបង្កើតវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ឬ ដំណើរការមជ្ឈត្តការ គឺពុំសមស្របទៅនឹងច្បាប់នៃប្រទេសដែលការផ្សះផ្សាបានប្រព្រឹត្តទៅ ឬ

ង-មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យនោះពុំទាន់បានក្លាយទៅជាកាតព្វកិច្ចនៅឡើយសម្រាប់ភាគីវិវាទ បើយោងតាមច្បាប់នៃប្រទេសដែលធ្វើសេចក្តីសម្រេចនោះ ឬ ម្យ៉ាងទៀតមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យត្រូវបានបដិសេធ ឬ ព្យួរទុក ដោយតុលាការនៃប្រទេសដែលធ្វើមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ ឬ

២-ប្រសិនបើសាលាឧទ្ធរណ៍រកឃើញថា :

ក-កម្មវត្ថុនៃវិវាទនោះ ពុំអាចដោះស្រាយបានតាមការធ្វើមជ្ឈត្តការឡើយ បើយោងតាមច្បាប់នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឬ

27/258

ខ-ការទទួលស្គាល់មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យនោះ អាចផ្ទុយនឹងនយោបាយសាធារណៈនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។

បើមានការសុំឱ្យសាលាឧទ្ធរណ៍បដិសេធ ឬ ព្យួរទុកមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ ដូចមានចែងក្នុងកថាខណ្ឌទី ១ (ង) នៃមាត្រានេះ ហើយប្រសិនបើសាលាឧទ្ធរណ៍យល់ថាត្រឹមត្រូវ សាលាឧទ្ធរណ៍ដែលភាគីវិវាទស្នើសុំការទទួលស្គាល់ ឬ ការអនុវត្តមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យនោះ អាចបញ្ឈប់ការសម្រេចរបស់ខ្លួន ហើយអាចបញ្ជាឱ្យភាគីវិវាទម្ខាងទៀតផ្តល់ការធានាសមស្របទៅតាមសំណូមពររបស់ភាគីដែលសុំឱ្យមានការទទួលស្គាល់ ឬ ការអនុវត្តមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ ។

ជំពូកទី ៩
អវសានប្បញ្ញត្តិ

មាត្រា ៤៧.-

បទប្បញ្ញត្តិទាំងឡាយណាក្នុងវិស័យមជ្ឈត្តការពាណិជ្ជកម្មដែលផ្ទុយនឹងច្បាប់នេះ ត្រូវទុកជានិរាករណ៍ ។

ធ្វើនៅព្រះបរមរាជវាំងរាជធានីភ្នំពេញថ្ងៃទី ៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ ២០០៦

នស/រកម.០៥០៦/០១៨ ព្រះហស្តលេខា និងព្រះរាជលញ្ឆករ

នរោត្តម សីហមុនី

បានយកសេចក្តីក្រាបបង្គំទូលថ្វាយ

សូមឡាយព្រះហស្តលេខាព្រះមហាក្សត្រ

នាយករដ្ឋមន្ត្រី

ហត្ថលេខា

ហ៊ុន សែន

បានជម្រាបជូនសម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី

ទេសរដ្ឋមន្ត្រី រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម

ហត្ថលេខា

ចម ប្រសិទ្ធ

លេខ ៤២០៩ ច.ល

ដើម្បីចម្លងចែក

រាជធានីភ្នំពេញថ្ងៃទី ១៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៦

អគ្គលេខាធិការរាជរដ្ឋាភិបាល

សាន់ ទាន់

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា

លេខ: ១២៤ អនក្រ.បក

4334
14 08 9

អនុក្រឹត្យ

ស្តីពី

ការរៀបចំនិងការប្រព្រឹត្តទៅរបស់មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម

ថតចម្លង
នាយកដ្ឋាន.រដ្ឋបាល.

រាជរដ្ឋាភិបាល

- បានឃើញរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
- បានឃើញព្រះរាជក្រឹត្យលេខ នស/រកត/០៩០៨/១០៥៥ ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៨ ស្តីពីការតែងតាំងរាជរដ្ឋាភិបាលនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
- បានឃើញព្រះរាជក្រមលេខ ០២/នស/៩៤ ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩៤ ដែលប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំ និងការប្រព្រឹត្តទៅនៃគណៈរដ្ឋមន្ត្រី
- បានឃើញព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/០១៩៦/១៦ ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៩៦ ដែលប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម
- បានឃើញព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/០៥០៦/០១០ ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៦ ដែលប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម
- បានឃើញអនុក្រឹត្យលេខ ៩១ អនក្រ.បក ចុះថ្ងៃទី ០១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៧ ស្តីពីការរៀបចំ និងការប្រព្រឹត្តទៅរបស់ក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម
- បានទទួលការឯកភាពពីគណៈរដ្ឋមន្ត្រីក្នុងសម័យប្រជុំពេញអង្គ នាថ្ងៃទី២៤ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៩

សម្រេច

ជំពូកទី១

បទប្បញ្ញត្តិទូទៅ

មាត្រា១.-

អនុក្រឹត្យនេះកំណត់ពីការរៀបចំ និងការប្រព្រឹត្តទៅរបស់មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម ។

មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម ដែលសរសេរកាត់ថា **ម.ជ.ម.** ជាអង្គភាពមិនស្វែងរកប្រាក់ចំណេញ និងមានទីស្នាក់ការនៅរាជធានីភ្នំពេញ។

ជំពូកទី២

តួនាទីនិងភារកិច្ច

មាត្រា២.-

ម.ជ.ម. មានតួនាទីនិងភារកិច្ចដូចខាងក្រោម ÷

- ជំរុញវិស័យមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
- ផ្តល់ការបណ្តុះបណ្តាលនិងហ្វឹកហ្វឺនបុគ្គលដែលកំពុងអនុវត្តនិងបុគ្គលដែលមានបំណងអនុវត្តវិជ្ជាជីវៈ ជាមជ្ឈត្តករ ដើម្បីធានាឱ្យមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាមានគុណភាពខ្ពស់
- កំណត់ពីលក្ខណសម្បត្តិនៃបុគ្គល ដែលមានបំណងចូលជាសមាជិក **ម.ជ.ម.**
- ផ្តល់សេវាដោះស្រាយវិវាទផ្នែកពាណិជ្ជកម្មក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ
- រៀបចំសន្និសីទថ្នាក់ជាតិនិងអន្តរជាតិ ក្នុងគោលដៅជំរុញវិស័យមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម
- រៀបចំ ចូលរួមសិក្ខាសាលានិងវគ្គសិក្សា លើប្រធានបទទាក់ទងនឹងមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម
- ប្រមូល បោះពុម្ព និងផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មាន អត្ថបទនិពន្ធ សៀវភៅនិងឯកសារ សោតទស្សន៍ឬហ្វូណូក្រាម ដែលទាក់ទងនឹងមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម
- គ្រប់គ្រងនិងចាត់ចែងទ្រព្យសម្បត្តិ **ម.ជ.ម.**
- រៀបចំបណ្ណាល័យនិងបន្ទប់ផ្សេងៗ សម្រាប់បម្រើសេវាទាក់ទងនឹងមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម
- ចុះកិច្ចព្រមព្រៀងនានាដែលចាំបាច់ក្នុងការបំពេញមុខងាររបស់ខ្លួន
- បំពេញភារកិច្ចផ្សេងៗទៀតតាមការកំណត់របស់មហាសន្និបាត **ម.ជ.ម.** ។

ជំពូកទី៣

រចនាសម្ព័ន្ធ

ផ្នែកទី១

មហាសន្និបាត

មាត្រា៣.-

សិទ្ធិអំណាចកំពូលរបស់ **ម.ជ.ម.** គឺមហាសន្និបាត។

មហាសន្និបាតប្រចាំឆ្នាំត្រូវធ្វើឡើងតាមកាលបរិច្ឆេទ ដែលកំណត់ដោយក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ។ ក្នុងករណីចាំបាច់ ប្រធានក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ ឬសមាជិកភាគច្រើននៃក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ អាចស្នើសុំបើកមហាសន្និបាតវិសាមញ្ញបានដោយមានភ្ជាប់មកជាមួយ នូវរបៀបវារៈក្នុងរយៈពេលយ៉ាងតិច១៥ (ដប់ប្រាំ)ថ្ងៃ មុនថ្ងៃប្រជុំ។ មហាសន្និបាតវិសាមញ្ញនេះត្រូវពិចារណាតែបញ្ហាណាដែលមិនបានលើកឡើង ឬដោះស្រាយនៅក្នុងមហាសន្និបាតប្រចាំឆ្នាំ ដែលបានធ្វើឡើងរួចហើយតែប៉ុណ្ណោះ។

មាត្រា៤.-

មហាសន្និបាតប្រចាំឆ្នាំពិនិត្យនិងអនុម័តលើបញ្ហាជាអាទិ៍÷

- របាយការណ៍ហិរញ្ញវត្ថុប្រចាំឆ្នាំនិងរបាយការណ៍ប្រចាំឆ្នាំរបស់ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ
- គម្រោងថវិកាប្រចាំឆ្នាំរបស់ **ម.ជ.ម.**
- ការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងនិងដកហូតសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ
- បទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងនិងវិធាន ដែលទាក់ទងនឹងការដោះស្រាយវិវាទផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម
- ការកែប្រែនូវបទប្បញ្ញត្តិនានា ដែលទាក់ទងដល់ដំណើរការរបស់ **ម.ជ.ម.**
- បែបបទហិរញ្ញវត្ថុនិងរដ្ឋបាល សម្រាប់ការគ្រប់គ្រងដំណើរការរបស់ **ម.ជ.ម.**
- នីតិវិធីសម្រាប់ការចុះបញ្ជីមជ្ឈត្តករ
- លក្ខណសម្បត្តិបន្ថែមសម្រាប់ឱ្យធ្វើជាមជ្ឈត្តករនៅ **ម.ជ.ម.**
- ក្រមសីលធមិសម្រាប់មជ្ឈត្តករ។

មាត្រា៥.-

ការជូនដំណឹងពីមហាសន្និបាតប្រចាំឆ្នាំ ត្រូវធ្វើឡើងយ៉ាងតិច ៣០ (សាមសិប)ថ្ងៃ មុនថ្ងៃប្រជុំ។ ការជូនដំណឹងនេះត្រូវបញ្ជាក់ពីកាលបរិច្ឆេទ ទីកន្លែងប្រជុំ និងរបៀបវារៈ។

មាត្រា៦.–

មហាសន្និបាតអាចប្រព្រឹត្តទៅបានលុះត្រាតែមានវត្តមាន២/៣ (ពីរភាគបី) នៃសមាជិកទាំងអស់គិតទាំងសមាជិកផ្ទេរសិទ្ធិ ហើយបញ្ហានានាដែលលើកមកពិភាក្សា ត្រូវសម្រេចដោយសំឡេងភាគច្រើនដាច់ខាត ។

ក្នុងករណីមិនមានកូរ៉ុមដើម្បីដំណើរការមហាសន្និបាត កិច្ចប្រជុំនេះត្រូវពន្យាររយៈពេលចំនួន១៤ (ដប់បួន) ថ្ងៃ ហើយកូរ៉ុមសម្រាប់កិច្ចប្រជុំលើកទីពីរនេះគឺ ១/២ (មួយភាគពីរ) នៃសមាជិកទាំងអស់ គិតទាំងសមាជិកផ្ទេរសិទ្ធិ ។

ក្នុងករណីដែលកិច្ចប្រជុំលើកទីពីរពុំមានកូរ៉ុម មហាសន្និបាតនេះត្រូវពន្យាររយៈពេលចំនួន១៤ (ដប់បួន) ថ្ងៃទៀត ហើយប្រសិនបើនៅតែគ្មានកូរ៉ុមនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំនេះទៀត ចំនួនអ្នកចូលរួមក្នុងកិច្ចប្រជុំដែលត្រូវពន្យាពេលជាលើកទីពីរ នោះត្រូវចាត់ទុកថាជាកូរ៉ុមដើម្បីចាប់ផ្តើមមហាសន្និបាត ។

ការបោះឆ្នោតតាមរយៈសិទ្ធិប្រទានត្រូវបានអនុញ្ញាតប៉ុន្តែសមាជិកម្នាក់អាចទទួលបានសិទ្ធិប្រទានតែមួយប៉ុណ្ណោះ ។ សិទ្ធិប្រទានត្រូវធ្វើជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ហើយត្រូវចុះក្នុងកំណត់ហេតុប្រជុំ ។

មាត្រា៧.–

មហាសន្និបាតវិសាមញ្ញ ត្រូវបានកោះប្រជុំដោយប្រធានក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ និងតាមពេលកំណត់ដោយក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ ។

ប្រសិនបើប្រធានក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ មិនបានកោះប្រជុំមហាសន្និបាតវិសាមញ្ញ ក្នុងរយៈពេល៣ (បី) ខែ បន្ទាប់ពីបានទទួលសំណើជាលាយលក្ខណ៍អក្សរទេនោះ សមាជិកដែលស្នើសុំឱ្យមានមហាសន្និបាតវិសាមញ្ញ អាចបើកមហាសន្និបាតវិសាមញ្ញ តាមរយៈការជូនដំណឹងទៅសមាជិកទាំងអស់ ក្នុងរយៈពេល៣០ (សាមសិប) ថ្ងៃជាមុន ដោយរៀបរាប់អំពីបញ្ហាដែលត្រូវពិភាក្សា ហើយត្រូវបិទផ្សាយរបៀបវារៈរបស់ខ្លួន នៅលើក្តារព័ត៌មានក្នុងបរិវេណ **ម.ជ.ម.** ។

ផ្នែកទី២
ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ

មាត្រា៨.–

ម.ជ.ម. គ្រប់គ្រងដោយក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ ដែលត្រូវជួបប្រជុំរៀងរាល់ខែ ។ ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិត្រូវមានសមាជិកមិនលើសពី ៧ (ប្រាំពីរ) រូបឡើយ ។

សមាសភាពក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិរួមមាន ÷

- ប្រធានមួយរូប
- អនុប្រធានមួយរូប

- ហេរញ្ញិកមួយរូប

- សមាជិកមួយចំនួន។

មាត្រា៩.-

ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិគ្រប់គ្រងនិងសម្រេចការងារប្រចាំថ្ងៃ។ សេចក្ដីសម្រេចរបស់ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិមានអានុភាពអនុវត្ត លើកលែងតែសេចក្ដីសម្រេចនោះ ត្រូវបានបដិសេធដោយមហាសន្និបាត។

មាត្រា១០.-

ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិបំពេញតួនាទីផ្សេងៗទៀតមានជាអាទិ៍÷

- ជ្រើសរើសបុគ្គលិកឱ្យបម្រើការងារជាអគ្គលេខាធិការរបស់ **ម.ខ.ម.**

- កំណត់ចំនួនបុគ្គលិក និយោជិត លក្ខខណ្ឌការងារ ប្រាក់បៀវត្ស កម្រៃសេវា ឬលក្ខខណ្ឌដទៃទៀត

- បញ្ឈប់ការងារនិងដាក់វិន័យលើបុគ្គលិក ដោយផ្អែកតាមកិច្ចសន្យាការងារ។

មាត្រា១១.-

ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិត្រូវធ្វើរបាយការណ៍ហិរញ្ញវត្ថុប្រចាំឆ្នាំ គម្រោងថវិកាប្រចាំឆ្នាំ និងរបាយការណ៍ស្ដីពីសកម្មភាពការងាររបស់ **ម.ខ.ម.** ជូនមហាសន្និបាតប្រចាំឆ្នាំ។

មាត្រា១២.-

សមាជិករបស់ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ ត្រូវបានបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងនៅក្នុងមហាសន្និបាតនៃ **ម.ខ.ម.**។

សមាជិកក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិមានអាណត្តិ ៣ (បី)ឆ្នាំ ហើយសមាជិកទាំងអស់អាចធ្វើជាសមាជិកនៃក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិមិនលើសពី ២(ពីរ) អាណត្តិឡើយ។ សមាជិកក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិទាំងអស់អាចត្រូវបានបោះឆ្នោតសម្រាប់ ២ (ពីរ) អាណត្តិជាប់គ្នា លើកលែងតែមុខតំណែងជាហេរញ្ញិកដែលមិនអាចត្រូវបានជ្រើសរើស ២(ពីរ) អាណត្តិជាប់គ្នា។

មាត្រា១៣.-

ប្រធាន អនុប្រធាន និងហេរញ្ញិក ត្រូវបានជ្រើសរើសតាមរយៈការបោះឆ្នោតដោយឡែកពីគ្នាក្នុងចំណោមសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិដោយក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ។

មាត្រា១៤.-

ប្រធានក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិត្រូវបានបោះឆ្នោតជ្រើសរើសនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំលើកដំបូងរបស់ខ្លួន។ ការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសប្រធានត្រូវធ្វើជា ២ (ពីរ)ជុំ ប្រសិនបើជុំទី១ គ្មានបេក្ខជនណាទទួលសំឡេងគាំទ្រភាគច្រើនដាច់ខាតទេ។ ការបោះឆ្នោតនៃជុំទីពីរ គឺយកតែបេក្ខជនពីររូបដែលមានសំឡេងឆ្នោតច្រើនជាងគេនៃជុំទីមួយប៉ុណ្ណោះ មកឱ្យឈរឈ្មោះ។

ដោយឡែកអនុប្រធាននិងហេរញ្ញិក ត្រូវបោះឆ្នោតជ្រើសរើសដោយយកតាមសំឡេងភាគច្រើនធម្មតា ក្នុងករណីមានសំឡេងស្មើគ្នា ត្រូវយកអ្នកមានអាយុច្រើនជាងគេ។

សមាជិកភាគច្រើននៃក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ ត្រូវមានសញ្ជាតិខ្មែរ។ ដោយឡែក ប្រធាន និង ហេរញ្ញិក ត្រូវមានសញ្ជាតិខ្មែរ។

ប្រធានរបស់ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ គឺជាប្រធានរបស់ **ម.ខ.ម.**។

អនុប្រធាន ត្រូវជួយការងាររបស់ប្រធាន ហើយជំនួសប្រធាននៅពេលដែលប្រធានអវត្តមាន។

ហេរញ្ញិក ត្រូវគ្រប់គ្រងមូលនិធិ ប្រមូលចំណូលនិងចាត់ចែងចំណាយក្នុងនាម **ម.ខ.ម.** ហើយត្រូវមានគណនីចរន្តនិងត្រូវទទួលខុសត្រូវពីភាពត្រឹមត្រូវនៃគណនីទាំងនោះ។

សមាជិករបស់ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ ត្រូវជួយការងារ **ម.ខ.ម.**និងបំពេញភារកិច្ច ដែលក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិប្រគល់ជូន។

មាត្រា១៥.–

ក្នុងករណីតំណែងប្រធាន អនុប្រធាន ឬហេរញ្ញិក របស់ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិនៃ **ម.ខ.ម.** នៅទំនេរដោយសារការលាលែងពីមុខតំណែង ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិត្រូវបោះឆ្នោតជ្រើសរើសសមាជិករបស់ខ្លួនម្នាក់ទៀតឱ្យចូលកាន់មុខតំណែងដែលនៅទំនេរនោះនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំបន្ទាប់ ឬនៅឯកិច្ចប្រជុំណាមួយដ៏ខ្លី បន្ទាប់ពីការលាលែងនោះ។

មាត្រា១៦.–

សមាជិកគ្រប់រូបរបស់ **ម.ខ.ម.** ទោះរូបវន្តបុគ្គលក្តី អ្នកតំណាងផ្ទេរសិទ្ធិដែលទទួលបានការចាត់តាំងពីសភាពាណិជ្ជកម្មរាជធានី ខេត្តនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា សភាមុខរបរនិងមីក្រូសហគ្រាស គណៈមេធាវីនៃព្រះរាជា-ណាចក្រកម្ពុជា និងសមាគមដែលប្រមូលផ្តុំពាណិជ្ជករ ឧស្សាហករ អាជីវករ និងសេវាករក្តី មានសិទ្ធិឈរឈ្មោះឱ្យមហាសន្និបាតបោះឆ្នោតជាសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ លុះត្រាតែបានចុះឈ្មោះ ជាមជ្ឈត្តករក្នុងបញ្ជីនៃ **ម.ខ.ម.**។

មាត្រា១៧.–

ក្នុងរយៈពេល៦០ (ហុកសិប) ថ្ងៃ មុនកាលបរិច្ឆេទដែលត្រូវបានកំណត់ សម្រាប់មហាសន្និបាតប្រចាំឆ្នាំ ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិត្រូវធ្វើការកំណត់ និងផ្សព្វផ្សាយនូវ ÷

- កាលបរិច្ឆេទនៃការជ្រើសរើសបេក្ខជន
- កាលបរិច្ឆេទបោះឆ្នោត ដែលមិនត្រូវតិចជាង៣ (បី) សប្តាហ៍ បន្ទាប់ពីកាលបរិច្ឆេទនៃការជ្រើសរើសបេក្ខជន
- ទីកន្លែងដែលមានភាពងាយស្រួលក្នុងបរិវេណ **ម.ខ.ម.** ឬកន្លែងផ្សេងទៀតសម្រាប់រៀបចំការបោះឆ្នោតជាសម្ងាត់។

មាត្រា១៨.–

ការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសសមាជិកទាំងអស់ ឬសមាជិកណាម្នាក់របស់ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ ត្រូវធ្វើឡើងតាមរយៈការបោះឆ្នោតជាសម្ងាត់ ដោយសមាជិកមួយរូបមានសំឡេងឆ្នោតមួយសំឡេង ក្នុងមហាសន្និបាតប្រចាំឆ្នាំ ឬមហាសន្និបាតវិសាមញ្ញ ដោយអនុលោមតាមវិធានកំណត់ដោយមហាសន្និបាត។

ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិថ្មីដែលទើបកើតឡើងក្រោយពីមានការបោះឆ្នោតត្រូវចូលកាន់មុខតំណែងនៅក្រោយពេលមហាសន្និបាតប្រចាំឆ្នាំ។

មាត្រា១៩.–

មជ្ឈត្តករដែលឈរឈ្មោះបោះឆ្នោត ជាសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ ត្រូវមានលក្ខខណ្ឌដូចខាងក្រោម ÷

- សមាជិក **ម.ជ.ម.** ពីររូបអាចស្នើតែងតាំងសមាជិក **ម.ជ.ម.** បានតែម្នាក់ប៉ុណ្ណោះធ្វើជាបេក្ខជន
- សំណើតែងតាំងបេក្ខជនត្រូវមានការយល់ព្រមពីសាមីខ្លួនផ្ទាល់
- សំណើតែងតាំងត្រូវធ្វើជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ និងមានចុះហត្ថលេខា។

មាត្រា២០.–

បើសិនបេក្ខជនឈរឈ្មោះមានចំនួនតិចជាង ឬស្មើនឹងតំណែងដែលត្រូវបោះឆ្នោតរើស សម្រាប់ធ្វើជាសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ ការជ្រើសរើសត្រូវពន្យាររយៈពេល១៥(ដប់ប្រាំ)ថ្ងៃទៀត។ ក្រោយរយៈពេលពន្យារ ១៥ (ដប់ប្រាំ) ថ្ងៃ ប្រសិនបើបេក្ខជននៅតែមានចំនួនតិចជាង ឬស្មើនឹងតំណែងដែលត្រូវបោះឆ្នោតជ្រើសរើស បេក្ខជនទាំងនោះត្រូវចាត់ទុកថាជាប់ឆ្នោតដោយស្វ័យប្រវត្តិ។ ក្នុងករណីដែលបេក្ខជនឈរឈ្មោះមិនគ្រប់ចំនួន មហាសន្និបាតអាចតែងតាំងបេក្ខជនបន្ថែមតាមនីតិវិធីដដែល។ ក្នុងករណីដែលបេក្ខជនមានចំនួនលើសពីចំនួនតំណែង ដែលត្រូវជ្រើសរើស មហាសន្និបាតត្រូវធ្វើការបោះឆ្នោត។

មាត្រា២១.–

សមាជិកក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិត្រូវបាត់បង់មុខតំណែងក្នុងករណីដូចខាងក្រោម ÷

- ក្លាយជាអសមត្ថជនផ្នែករូបរាងកាយ និងសតិស្មារតី មិនអាចបំពេញមុខងាររបស់ខ្លួនបាន
- ត្រូវបានផ្តន្ទាទោសពីបទល្មើសមជ្ឈិម ឬឧក្រិដ្ឋណាមួយ
- អវត្តមានពីកិច្ចប្រជុំ ៣ (បី)ដង ជាប់ៗគ្នាដោយគ្មានមូលហេតុ
- ត្រូវបានវិនិច្ឆ័យថា ក្ស័យធនដោយតុលាការ
- សុំលាលែងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរពីក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ
- លែងជាសមាជិករបស់ **ម.ជ.ម.**
- លែងជាតំណាងចាត់តាំងរបស់អង្គការសមាជិក

- ទទួលមរណភាព។

មាត្រា២២.-

ក្រៅពីការប្រជុំប្រចាំខែ ប្រធានក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ អាចកោះប្រជុំក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិពេលណាក៏បាន ដោយជូនដំណឹងទៅកាន់សមាជិកក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ រយៈពេល ៧ (ប្រាំពីរ) ថ្ងៃជាមុន។ យ៉ាងហោចណាស់ត្រូវមានសមាជិក ២/៣ (ពីរភាគបី) វត្តមាន ដើម្បីឱ្យដំណើរការប្រជុំមានសុពលភាព។

បញ្ហានានាដែលត្រូវបានលើកឡើងមកពិភាក្សា នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ ត្រូវសម្រេចដោយសំឡេងភាគច្រើន ហើយក្នុងករណីមានសំឡេងស្មើគ្នា សំឡេងប្រធានមានឧត្តមានុភាព។

មាត្រា២៣.-

ក្នុងករណីមានសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិបាត់បង់សមាជិកភាពរបស់ខ្លួន ប្រធាន **ម.ខ.ម.** ត្រូវកោះប្រជុំសន្និបាតវិសាមញ្ញ ដើម្បីធ្វើការជ្រើសរើសសមាជិកបង្គ្រប់។ អាណត្តិរបស់សមាជិកជំនួសនេះជាអាណត្តិរបស់សមាជិក ដែលបានបាត់បង់សមាជិកភាព។

មាត្រា២៤.-

ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ អាចបង្កើតគណៈកម្មាធិការ ឬអនុគណៈកម្មាធិការនានា ដែលមានសមាសភាពសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិមួយរូប ឬច្រើនរូបដឹកនាំការងារ។ ការរៀបចំគណៈកម្មាធិការ ឬអនុគណៈកម្មាធិការនានាត្រូវកំណត់ដោយបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងរបស់ **ម.ខ.ម.**។

ផ្នែកទី៣
អគ្គលេខាធិការដ្ឋាន

មាត្រា២៥.-

អគ្គលេខាធិការដ្ឋាននៃ **ម.ខ.ម.** ត្រូវដឹកនាំដោយអគ្គលេខាធិការមួយរូប អមដោយអគ្គលេខាធិការរងមួយចំនួនជាជំនួយការ ដែលត្រូវជ្រើសរើសដោយក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ។

ការរៀបចំនិងការប្រព្រឹត្តទៅរបស់អគ្គលេខាធិការដ្ឋាននៃ **ម.ខ.ម.** ត្រូវកំណត់ដោយបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុង។

មាត្រា២៦.-

អគ្គលេខាធិការដ្ឋាននៃ **ម.ខ.ម.** មានតួនាទីជាសេនាធិការឱ្យក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ និងមានភារកិច្ចដូចខាងក្រោម ៖

- គ្រប់គ្រងលើការងារនិងសកម្មភាពប្រចាំថ្ងៃរបស់ **ម.ខ.ម.**
- អនុវត្តគោលនយោបាយដែលក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិដាក់ចេញ
- រៀបចំកិច្ចប្រជុំរបស់ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ មហាសន្និបាត និងកិច្ចប្រជុំផ្សេងទៀត

- រក្សាឯកសារ
- ប្រមូលព័ត៌មានដែលពាក់ព័ន្ធនិងសកម្មភាពមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មដែលអាចមានប្រយោជន៍ដល់សមាជិករបស់ **ម.ជ.ម.**
- ផ្តួចផ្តើមគំនិតលើកិច្ចការថ្មីៗ និងរៀបចំសកម្មភាព និងគម្រោងនានាដែលជួយទ្រទ្រង់តួនាទីរបស់ **ម.ជ.ម.**
- ផ្តល់សេវាផ្នែកលេខាធិការដល់សមាជិក ដោយយកកម្រៃសេវាស្របតាមលក្ខខណ្ឌ ដែលអនុម័តដោយក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ
- ទ្រទ្រង់ផ្នែកបោះពុម្ពនានារបស់ **ម.ជ.ម.** រួមទាំងកាន់កាប់គេហទំព័ររបស់ **ម.ជ.ម.**
- រៀបចំការបណ្តុះបណ្តាល
- បំពេញភារកិច្ចផ្សេងៗដែលក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិប្រគល់ជូន។

មាត្រា២៧._

ម.ជ.ម. មានសិទ្ធិប្រើត្រាដោយឡែករបស់ខ្លួន។

ផ្នែកទី៤
សមាជិកនៃ ម.ជ.ម.

មាត្រា២៨._

បុគ្គលទាំងឡាយដែលចង់ក្លាយជាសមាជិកនៃ **ម.ជ.ម.** ត្រូវចុះបញ្ជីជាមជ្ឈត្តករនៅ **ម.ជ.ម.**។

រាល់ពាក្យសុំចុះឈ្មោះទាំងអស់ ត្រូវដាក់ជូនទៅក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិរបស់ **ម.ជ.ម.** ព្រមទាំងភ្ជាប់មកជាមួយនូវឯកសារផ្សេងៗ តាមការតម្រូវរបស់ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ និងបង់ភាគទានតាមការកំណត់របស់ **ម.ជ.ម.**។

មាត្រា២៩._

រូបវន្តបុគ្គលដែលមានសញ្ជាតិខ្មែរ ឬបរទេស អាចដាក់ពាក្យសុំធ្វើជាមជ្ឈត្តករជាមួយ **ម.ជ.ម.** បាន បើសិនជារូបវន្តបុគ្គលនោះ មានលក្ខណសម្បត្តិដូចខាងក្រោម ៖

- មានអាយុចាប់ពី ៣០ (សាមសិប) ឆ្នាំឡើង
- មានសញ្ញាបត្របរិញ្ញាបត្រជំនាញណាមួយ ក្រោយពីបានបញ្ចប់ការសិក្សានៅតាមសកលវិទ្យាល័យក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឬនៅបរទេស និង
- បានឆ្លងកាត់វគ្គបណ្តុះបណ្តាលផ្នែកមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មជាមួយ **ម.ជ.ម.** ឬវគ្គបណ្តុះបណ្តាលជាមួយ

- មជ្ឈមណ្ឌលនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិនានា ដែលទទួលស្គាល់ដោយ **ម.ជ.ម.** ។

ប្រសិនបើពុំមានលក្ខណសម្បត្តិដូចខាងលើទេ រូបវន្តបុគ្គលដែលមានសញ្ជាតិខ្មែរ ឬបរទេសនោះត្រូវជាបុគ្គលដែលធ្លាប់ធ្វើជា ÷

- សមាជិកនៃស្ថាប័នវិជ្ជាជីវៈផ្នែកមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម ដែលទទួលស្គាល់ដោយ **ម.ជ.ម.** ឬ
- មជ្ឈត្តករ ឬអ្នកតំណាងក្នុងដំណើរការមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មចាប់ពី៣ (បី) ដង ឡើងទៅ ឬបានសរសេរសេចក្តីបង្គាប់មជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម ចំនួនយ៉ាងតិច៣ (បី) ក្នុងពេលដែលបុគ្គលនោះធ្វើជាមជ្ឈត្តករ ។

ទោះបីដូចមានចែងខាងលើក៏ដោយ និងក្រោយពីមានការយល់ព្រមពីមហាសន្និបាត ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិអាចកំណត់នូវលក្ខណវិនិច្ឆ័យបន្ថែមផ្សេងទៀត ដែលខ្លួនគិតថា សមស្រប និងមានប្រយោជន៍ដល់ **ម.ជ.ម.** ។

មាត្រា៣០.-

មជ្ឈត្តករ ÷

- មិនត្រូវស្ថិតនៅក្នុងឋានានុក្រមជាមន្ត្រីនៃស្ថាប័ននីតិប្រតិបត្តិ ស្ថាប័ននីតិប្បញ្ញត្តិ និងតុលាការ
- មិនធ្លាប់ត្រូវបានផ្តន្ទាទោសពីបទមជ្ឈិម ឬឧក្រិដ្ឋណាមួយ ។

មាត្រា៣១.-

ម.ជ.ម. ត្រូវរៀបចំបញ្ជីឈ្មោះសមាជិករបស់ខ្លួន ដែលមានចុះព័ត៌មានដូចខាងក្រោម ÷

- ឈ្មោះនិងអាសយដ្ឋាន
- កាលបរិច្ឆេទនៃការចុះបញ្ជី
- លក្ខណសម្បត្តិនិង
- ព័ត៌មានចាំបាច់ដទៃទៀត ដែលកំណត់ដោយក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ ។

មាត្រា៣២.-

ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិត្រូវបដិសេធការចុះបញ្ជីឱ្យបេក្ខជនណាមួយ ដែលពុំមានលក្ខណសម្បត្តិគ្រប់គ្រាន់ តាមមាត្រា២៩ និង៣០ នៃអនុក្រឹត្យនេះ ។

មាត្រា៣៣.-

វិញ្ញាបនបត្រចុះបញ្ជី ត្រូវសុំបន្តជារៀងរាល់ឆ្នាំតាមរយៈការបង់ភាគទានប្រចាំឆ្នាំ ។

រៀងរាល់ឆ្នាំ **ម.ជ.ម.** ត្រូវប្រកាសជាសាធារណៈ នូវឈ្មោះរបស់មជ្ឈត្តករដែលបានចុះបញ្ជី

សមាជិក **ម.ខ.ម.** ត្រូវជូនដំណឹងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ នូវរាល់ការផ្លាស់ប្តូរអាសយដ្ឋានវិជ្ជាជីវៈ ឬ អាសយដ្ឋានផ្ទាល់ខ្លួន ក្នុងរយៈពេល ១ (មួយ) ខែ គិតចាប់ពីថ្ងៃផ្លាស់ប្តូរនោះ។

មាត្រា៣៤.-

សភាពាណិជ្ជកម្មរាជធានី ខេត្ត នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា សភាមុខរបរនិងមីក្រូសហគ្រាស គណៈមេធាវី នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា និងសមាគមដែលប្រមូលផ្តុំពាណិជ្ជករ ឧស្សាហករ អាជីវករ និងសេវាករ អាចតែងតាំងបុគ្គលមួយរូបធ្វើជាតំណាង និងបោះឆ្នោតក្នុងមហាសន្និបាតនានារបស់ **ម.ខ.ម.**។ ក្នុងករណីលាលែង ឬឈប់ធ្វើការជាមួយអង្គការដែលខ្លួនជាតំណាង បុគ្គលរូបនោះលែងមានសិទ្ធិជាអ្នកតំណាងរបស់អង្គការសមាជិកនោះដោយស្វ័យប្រវត្តិ។ ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិមានសិទ្ធិបដិសេធអ្នកតំណាង ដែលតែងតាំងដោយអង្គការសមាជិកណាមួយ ប្រសិនបើពុំមានលក្ខណសម្បត្តិគ្រប់គ្រាន់។

មាត្រា៣៥.-

សមាជិក **ម.ខ.ម.** ត្រូវបាត់បង់សមាជិកភាពរបស់ខ្លួន ក្នុងករណីណាមួយដូចខាងក្រោមនេះ÷

- មិនបានបន្តចុះបញ្ជីជាមជ្ឈត្តករជាមួយ **ម.ខ.ម.** តាមការកំណត់
- ក្លាយជាអសមត្ថជនផ្នែករូបរាងកាយនិងសតិស្មារតី ដែលមិនអាចបំពេញមុខងាររបស់ខ្លួនបាន
- ត្រូវបានវិនិច្ឆ័យថា ក្ស័យធន ឬត្រូវដាក់ឱ្យជម្រះបញ្ជី
- សុំលាលែងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរទៅកាន់ **ម.ខ.ម.**
- ត្រូវបានផ្តន្ទាទោសពីបទមជ្ឈិម ឬឧក្រិដ្ឋ
- បានរំលោភលើក្រមសីលធម៌របស់មជ្ឈត្តករនិងបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុង
- ទទួលមរណភាព
- ខកខានមិនបានបង់ភាគទានតាមការកំណត់

ការបាត់បង់សមាជិកភាពនេះត្រូវសម្រេចដោយក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ។

មាត្រា៣៦.-

ការដកហូតសមាជិកភាពរបស់សមាជិកណាម្នាក់ អាចធ្វើទៅបាន លុះត្រាតែសមាជិកនោះ ត្រូវបានផ្តល់ឱកាសដើម្បីធ្វើការដោះសារជាលាយលក្ខណ៍អក្សរតែមិនបានដោះសារតាមពេលវេលាកំណត់។ ក្នុងករណីដែលក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិសម្រេចដកហូតសមាជិកភាពពី **ម.ខ.ម.** ក្រុមប្រឹក្សាត្រូវផ្តល់ហេតុផលជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ។ ក្នុងករណីដែលសាមីខ្លួនមិនសុខចិត្តនឹងសេចក្តីសម្រេចនេះ សមាជិកនោះមានសិទ្ធិប្តឹងទៅសាលាឧទ្ធរណ៍

មាត្រា៣៧.-

សមាជិក **ម.ជ.ម.** ត្រូវទទួលក្នុងរយៈពេល ២ (ពីរ) ឆ្នាំម្តងយ៉ាងតិចនូវការបណ្តុះបណ្តាលបន្ត ដែលរៀបចំដោយ **ម.ជ.ម.** ឬរៀបចំដោយស្ថាប័នជាតិ និងអន្តរជាតិដែលទទួលស្គាល់ដោយ **ម.ជ.ម.** ។

នៅក្នុងការចុះបញ្ជីបន្តជាមជ្ឈត្តករនៅ **ម.ជ.ម.** ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិអាចបដិសេធការចុះបញ្ជីរបស់សមាជិកណាម្នាក់បាន ក្នុងករណីដែលសមាជិកនោះខកខានមិនបានធ្វើការបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈបន្ត។

មាត្រា៣៨.-

នៅក្នុងកាលៈទេសៈពិសេសដែលកំណត់ដោយក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ អាចចុះបញ្ជីបន្តសម្រាប់មជ្ឈត្តករណាម្នាក់បាន ទោះបីមជ្ឈត្តករនោះខកខានមិនបានបំពេញលក្ខខណ្ឌ ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ៣៧ ខាងលើ។

ផ្នែកទី៥

សវនកម្ម

មាត្រា៣៩.-

ក្រុមហ៊ុនសវនកម្មដែលទទួលបានការអនុម័តយល់ព្រមពីមហាសន្និបាត ត្រូវបានជ្រើសតាំងជាសវនកររបស់ **ម.ជ.ម.** សម្រាប់រយៈពេល ១ (មួយ) ឆ្នាំ ហើយអាចត្រូវបានជ្រើសតាំងសារជាថ្មីទៀតបាន។

មាត្រា៤០.-

សវនករមានតួនាទីនិងភារកិច្ច ដូចខាងក្រោម ÷

- ធ្វើសវនកម្មប្រចាំឆ្នាំ និងបង្ហាញរបាយការណ៍សវនកម្មរបស់ខ្លួន ក្នុងមហាសន្និបាតប្រចាំឆ្នាំ
- ធ្វើសវនកម្មតាមការស្នើសុំរបស់ប្រធាន **ម.ជ.ម.** សម្រាប់រយៈពេលណាមួយក៏បាន និងនៅគ្រប់ពេលវេលានៅក្នុងអំឡុងពេលនៃកិច្ចសន្យា ហើយត្រូវធ្វើរបាយការណ៍ជូនក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ។

សមាជិកនិងបុគ្គលិកគ្រប់រូបរបស់ **ម.ជ.ម.** មានកាតព្វកិច្ចផ្តល់ព័ត៌មាន និងសេចក្តីពន្យល់នានាដែលតម្រូវដោយសវនករ។

ផ្នែកទី៦

សាខារបស់ម.ជ.ម.

មាត្រា៤១.-

ម.ជ.ម. អាចបង្កើតសាខារបស់ខ្លួនបាននៅតាមខេត្តនានា នៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។ ការរៀបចំ និងការប្រព្រឹត្តទៅរបស់សាខានីមួយៗត្រូវកំណត់ដោយសេចក្តីសម្រេចរបស់ **ម.ជ.ម.** ។

ជំពូកទី៤

ប្រភពធនធាន

មាត្រា៤២.-

ប្រភពធនធានរបស់ **ម.ជ.ម.** បានមកពី ÷

- ភាគទានរបស់សមាជិក
- អំណោយនិងវិភាគទានពីប្រភពផ្សេងៗ
- កម្រៃសេវាផ្នែករដ្ឋបាលរបស់ **ម.ជ.ម.** ។

មាត្រា៤៣.-

សមាជិកត្រូវបង់ភាគទានប្រចាំឆ្នាំ តាមការកំណត់របស់មហាសន្និបាតដែលស្នើដោយក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ ។

ភាគទានប្រចាំឆ្នាំត្រូវបង់ជាមុន ក្នុងអំលុងខែទីមួយរៀងរាល់ឆ្នាំ ។ ប្រសិនបើសមាជិកណាម្នាក់ មានភាពយឺតយ៉ាវក្នុងការបង់ភាគទានប្រចាំឆ្នាំ ឬវិភាគទានដទៃទៀត ហើយហេរញ្ញិកត្រូវក្រើនរំលឹកជាបន្ទាន់ដល់សមាជិកនោះ ។

ប្រសិនបើសមាជិកណាម្នាក់ មានការយឺតយ៉ាវក្នុងការបង់ភាគទានប្រចាំឆ្នាំ លើសពី ៣ (បី)ខែ ចាប់ពីខែទីពីរ សមាជិកនោះត្រូវបាត់បង់សមាជិកភាពរបស់ខ្លួន ដោយស្វ័យប្រវត្តិ ។

រាល់មូលនិធិបន្ថែមនានាដែលតម្រូវដោយ **ម.ជ.ម.** សម្រាប់គោលបំណងពិសេសណាមួយអាចប្រមូលពីបណ្ដាសមាជិកបាន លុះត្រាតែមានសំឡេងយល់ព្រមពីមហាសន្និបាតរបស់សមាជិកលើសពី៥០ (ហាសិប) ភាគរយ នៃសមាជិកដែលមានវត្តមានក្នុងមហាសន្និបាត ។

មាត្រា៤៤.-

បុគ្គលិករបស់ **ម.ជ.ម.** និងសមាជិករបស់ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ ទទួលបានការធានារ៉ាប់រងពី **ម.ជ.ម.** ចំពោះរាល់ការបង់ថ្លៃចំណាយ និងការខាតបង់នានាក្នុងការបំពេញដ៏ត្រឹមត្រូវនូវភារកិច្ចរបស់ខ្លួន ។

ជំពូកទី៥

ការជ្រើសរើសមជ្ឈត្តករដំបូង

មាត្រា៤៥.-

ក្រសួងពាណិជ្ជកម្មត្រូវបង្កើតគណៈកម្មការរៀបចំ និងជ្រើសរើសមជ្ឈត្តករដំបូងមួយ ដែលមានសមាជិកមិនលើសពី ១២ (ដប់ពីរ)រូប ។

គណៈកម្មការនេះត្រូវដឹកនាំដោយតំណាងក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម ដោយមានការចូលរួមពីតំណាងក្រសួង ស្ថាប័ន ដូចខាងក្រោម ÷

- ទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី
- ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ
- ក្រសួងយុត្តិធម៌
- សហព័ន្ធនិយោជក
- សភាពាណិជ្ជកម្មកម្ពុជា
- គណៈមេធាវីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
- សភាពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិនៃកម្ពុជា
- សមាគមរោងចក្រកាត់ដេរកម្ពុជា
- សភាមុខរបរនិងមីក្រូសហគ្រាស
- បុគ្គលដទៃទៀតដែលក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម និងក្រសួងយុត្តិធម៌យល់ថា សមស្រប ។

មាត្រា៤៦.-

ក្រសួងពាណិជ្ជកម្មត្រូវចេញប្រកាសតែងតាំងសមាសភាពគណៈកម្មការរៀបចំនិងជ្រើសរើសមជ្ឈតករដំបូង ។ សមាជិកម្នាក់ៗត្រូវចូលរួមដោយផ្ទាល់ ក្នុងរាល់ការប្រជុំរបស់គណៈកម្មការតាមការអញ្ជើញរបស់ប្រធាន ។

មាត្រា៤៧.-

គណៈកម្មការរៀបចំ និងជ្រើសរើសនោះត្រូវរៀបចំធ្វើការជ្រើសរើសចេញពីពាក្យស្នើសុំរបស់បេក្ខជនដំបូង ដែលមានចំនួនមិនលើសពី ៦០ (ហុកសិប)រូប ដើម្បីឱ្យចុះឈ្មោះជាមជ្ឈត្តករដំបូងនៃ **ម.ជ.ម.** ។

មាត្រា៤៨.-

សេចក្តីជូនដំណឹងផ្សេងៗរបស់គណៈកម្មការត្រូវធ្វើឡើងតាមរយៈបណ្តាញសារព័ត៌មាន និងផ្ញើជូន អង្គការ ក្រសួង ស្ថាប័នទាំងអស់ និងបុគ្គលពាក់ព័ន្ធនានាដោយផ្ទាល់ ។

មាត្រា៤៩.-

អ្នកដាក់ពាក្យទាំងអស់ត្រូវផ្តល់ព័ត៌មានលម្អិតផ្ទាល់ខ្លួន និងព័ត៌មានអំពីលក្ខណសម្បត្តិរបស់ខ្លួនដូចបានកំណត់នៅក្នុងអនុក្រឹត្យនេះ និងតាមការកំណត់របស់គណៈកម្មការរៀបចំ និងជ្រើសរើសមជ្ឈត្តករដំបូង ។

គណៈកម្មការត្រូវធ្វើការប្រជុំតាមការចាំបាច់ ដើម្បីធ្វើការពិនិត្យលើពាក្យសុំ និងកំណត់ពីបេក្ខជន ដែលត្រូវជ្រើសរើស មិនតិចជាង ៥០ (ហាសិប)រូប ។

មាត្រា៥០.-

ការប្រជុំរបស់គណៈកម្មការអាចប្រព្រឹត្តទៅបាន លុះត្រាតែមានកូរ៉ុមលើសពី ៥០ (ហាសិប) ភាគរយ នៃចំនួនសមាជិក។ សេចក្តីសម្រេចរបស់គណៈកម្មការរៀបចំ និងជ្រើសរើសត្រូវធ្វើឡើងដោយសំឡេងភាគច្រើន នៃសមាជិកដែលមានវត្តមាន និងបោះឆ្នោតនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំ។ ក្នុងករណីសំឡេងស្មើគ្នា សំឡេងខាងប្រធានមានឧត្តមានុភាព។

មាត្រា៥១.-

ឈ្មោះរបស់បុគ្គលដែលត្រូវបានជ្រើសរើសជាសមាជិកដំបូង ត្រូវបិទផ្សាយក្នុងរយៈពេល១៤ (ដប់បួន)ថ្ងៃ បន្ទាប់ពីថ្ងៃសម្រេចចុងក្រោយ ហើយបុគ្គលដែលជាប់ឈ្មោះទាំងនោះត្រូវឆ្លងកាត់វគ្គបណ្តុះបណ្តាលមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម ដែលរៀបចំដោយក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម។

មាត្រា៥២.-

បុគ្គលដែលត្រូវបានជ្រើសរើសដំបូង មិនតិចជាង៥០ (ហាសិប) រូប ត្រូវដាក់ពាក្យសុំធ្វើជាមជ្ឈត្តករនៅ **ម.ជ.ម.** ក្រោយពីបានបញ្ចប់វគ្គបណ្តុះបណ្តាលមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម។

មាត្រា៥៣.-

ក្រសួងពាណិជ្ជកម្មត្រូវទទួលខុសត្រូវ ក្នុងការរៀបចំបង្កើតការិយាល័យចុះបញ្ជីមជ្ឈត្តករជាលើកដំបូង និងត្រូវគ្រប់គ្រងការិយាល័យនេះរហូតដល់ពេលដែល **ម.ជ.ម.** ដំណើរការងារដំបូងរបស់ខ្លួន ហើយមានការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ។

ជំពូកទី៦

អន្តរប្បញ្ញត្តិ

មាត្រា៥៤.-

ក្រោយពីសមាជិក **ម.ជ.ម.** ត្រូវបានជ្រើសរើសនិងក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ ត្រូវបានបោះឆ្នោតរួចមក ក្រសួងពាណិជ្ជកម្មត្រូវសហការជាមួយ **ម.ជ.ម.** ក្នុងការផ្ទេរបញ្ជីឈ្មោះមជ្ឈត្តករទៅឱ្យអ្នកកាន់បញ្ជីរបស់ **ម.ជ.ម.** រួមទាំងមូលនិធិ និងទ្រព្យនានា ដែលជាកម្មសិទ្ធិ ឬក្លាយជាកម្មសិទ្ធិរបស់ **ម.ជ.ម.**។

ភារកិច្ចគណៈកម្មការត្រូវបញ្ចប់ នៅពេលក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ **ម.ជ.ម.** ចូលកាន់ការងារ ។

ជំពូកទី៧

អវសានប្បញ្ញត្តិ

មាត្រា៥៥.-

បទប្បញ្ញត្តិទាំងឡាយណាដែលមានខ្លឹមសារផ្ទុយនឹងអនុក្រឹត្យនេះ ត្រូវទុកជានិរាករណ៍។

មាត្រា៥៦.-

រដ្ឋមន្ត្រីទទួលបន្ទុកទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម រដ្ឋមន្ត្រី រដ្ឋលេខាធិការគ្រប់ក្រសួង ស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធ ត្រូវទទួលបន្ទុកអនុវត្តអនុក្រឹត្យនេះ តាមភារកិច្ចរៀងៗខ្លួន ចាប់ពីថ្ងៃចុះហត្ថលេខាតទៅ។

រាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី១៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩

ហត្ថលេខា

សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ ហ៊ុន សែន

កន្លែងទទួល :

- ក្រសួងព្រះបរមរាជវាំង
- អគ្គលេខាធិការដ្ឋានក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ
- អគ្គលេខាធិការដ្ឋានព្រឹទ្ធសភា
- អគ្គលេខាធិការដ្ឋានរដ្ឋសភា
- អគ្គលេខាធិការរាជរដ្ឋាភិបាល
- ខុទ្ទកាល័យសម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី
- ខុទ្ទកាល័យឯកឧត្តម លោកជំទាវឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី
- ដូចមាត្រា៥៦
- រាជកិច្ច
- ឯកសារ-កាលប្បវត្តិ

NCAC

មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម

NATIONAL COMMERCIAL ARBITRATION CENTRE

វិធាន
ស្តីពីមជ្ឈត្តការ

២៨ មីនា ២០២១

ជំពូកទី ១

វិធានទូទៅ

ប្រការ ១. និយមន័យ

វាក្យស័ព្ទខាងក្រោម ដែលប្រើក្នុងវិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការនេះ ត្រូវមានអត្ថន័យដូចបានកំណត់ខាងក្រោម៖

គណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធី គឺគណៈកម្មាធិការមួយរបស់ ម.ជ.ម. ដែលមានអំណាចក្នុងការតែងតាំងមជ្ឈត្តករ និងបំពេញកិច្ចការផ្សេងទៀតស្របតាមវិធាននេះ។

មជ្ឈត្តករបន្ទាន់ គឺមជ្ឈត្តករដែលតែងតាំងស្របតាមប្រការ ១២ នៃវិធាននេះ (*ការទទួលយកដោយគណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធី*)។

អគ្គលេខាធិការដ្ឋាន គឺអគ្គលេខាធិការដ្ឋានរបស់ ម.ជ.ម.។

ម.ជ.ម. គឺមជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

វិធាន គឺវិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការរបស់មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម ដែលត្រូវបានអនុម័តនាថ្ងៃទី២៨ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២១។

វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម គឺវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយមានមជ្ឈត្តករមួយរូប ឬច្រើនរូប។

ប្រការ ២. វិសាលភាពអនុវត្ត

២.១. ការអនុវត្តវិធាននេះ ការអនុវត្តវិធានដទៃ និងសេវាផ្សេងៗ

(ក) វិធាននេះត្រូវអនុវត្ត ប្រសិនបើភាគីវិវាទបានព្រមព្រៀងដាក់វិវាទរបស់ខ្លួនឱ្យដោះស្រាយតាមរយៈមជ្ឈត្តកម្មចាត់ចែងដោយ ម.ជ.ម. ឬតាមរយៈមជ្ឈត្តកម្មក្រោមវិធានរបស់ ម.ជ.ម. ឬប្រសិនបើពាក្យពេចន៍ក្នុងការព្រមព្រៀងនោះមានអត្ថន័យដូចគ្នា។

(ខ) ប្រការ ២.១(ក) មិនត្រូវបានយកមកអនុវត្ត ប្រសិនបើ៖

(i) គណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធី សម្រេចទទួលចាត់ចែងធ្វើមជ្ឈត្តការលើសំណុំរឿងក្រោមវិធានផ្សេងក្រៅពីវិធាននេះ ក្នុងករណីដែលមានការព្រមព្រៀងរបស់គូភាគីវិវាទ ឬ

(ii) គូភាគីវិវាទនៃកិច្ចសន្យាមជ្ឈត្តកម្មជ្រើសរើសយក ម.ជ.ម. ជាស្ថាប័នមានសមត្ថកិច្ចតែងតាំងមជ្ឈត្តករ ឬធ្វើការស្នើសុំសេវាផ្សេងៗពី ម.ជ.ម. ដោយមិនតម្រូវឱ្យមជ្ឈត្តការនោះអនុវត្តតាមបញ្ញត្តិដែលមានចែងក្រោមវិធាននេះឡើយ។

(គ) ប្រសិនបើប្រការ ២.១(ខ) ត្រូវបានអនុវត្ត គូភាគីវិវាទត្រូវបានចាត់ទុកថាបានព្រមព្រៀងទៅលើវិធានការចាំបាច់ទាំងអស់ ដែលអាចនឹងត្រូវធ្វើឡើងដោយ ម.ជ.ម. ដើម្បីធានាភាពត្រូវគ្នារវាងវិធានដែលគូភាគីវិវាទបានព្រមព្រៀងទៅនឹងរចនាសម្ព័ន្ធរបស់ ម.ជ.ម.។

២.២. កាលបរិច្ឆេទចូលជាធរមាន

វិធាននេះត្រូវមានសុពលភាពចូលជាធរមាននៅកាលបរិច្ឆេទដូចមានកំណត់ក្នុងប្រការ ៧៤.២។ លើកលែងតែគូភាគីវិវាទបានព្រមព្រៀងផ្សេងពីនេះ វិធាននេះត្រូវយកមកអនុវត្តចំពោះមជ្ឈត្តកម្មទាំងឡាយណា ដែលស្ថិតក្រោមប្រការ ២.១(ក) ដែលអគ្គលេខាធិការដ្ឋានបានទទួលសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្មនៅកាលបរិច្ឆេទចូលជាធរមាននេះ ឬនៅថ្ងៃបន្ទាប់ពីកាលបរិច្ឆេទចូលជាធរមាននេះ។

២.៣. ភាពផ្ទុយគ្នានៃវិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការនឹងច្បាប់គ្រប់គ្រងមជ្ឈត្តកម្ម

ប្រសិនបើប្រការណាមួយនៃវិធាននេះផ្ទុយនឹងបទប្បញ្ញត្តិដែលមានអានុភាពចាប់បង្ខំណាមួយរបស់ច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (ក្នុងករណីដែលព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាគឺជាទីកន្លែងធ្វើមជ្ឈត្តការ) ឬបទប្បញ្ញត្តិដែលមានអានុភាពចាប់បង្ខំណាមួយរបស់ច្បាប់ផ្សេងទៀតដែលគ្រប់គ្រងមជ្ឈត្តកម្ម (ក្នុងករណីដែលព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាមិនមែនជាទីកន្លែងធ្វើមជ្ឈត្តការ) បទប្បញ្ញត្តិនោះត្រូវមានឧត្តមានុភាព។

២.៤. *បដិប្បញ្ញត្តិនឹងវិធាននេះ*

ប្រសិនបើគូភាគីវិវាទបានព្រមព្រៀងគ្នា គូភាគីវិវាទអាចធ្វើបដិប្បញ្ញត្តិលើបទប្បញ្ញត្តិទាំងឡាយនៃវិធាននេះ ដែលត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យធ្វើបានក្រោមវិធាននេះ។

ប្រការ ៣. ការតំណាង

នៅក្នុងដំណើរការមជ្ឈត្តការនានាក្រោមវិធាននេះ ភាគីវិវាទនីមួយៗអាចត្រូវបានតំណាងដោយបុគ្គលណាម្នាក់តាមការជ្រើសរើសរបស់ខ្លួន ដោយមានភស្តុតាងបង្ហាញអំពីសិទ្ធិតំណាងនេះ ដែលអាចតម្រូវដោយអគ្គលេខាធិការដ្ឋាន ឬវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម។

ក្រោយពីវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវបានបង្កើតឡើង និងបន្ទាប់ពីបានផ្តល់ឱកាសឱ្យគូភាគីវិវាទផ្តល់យោបល់ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរក្នុងអំឡុងពេល ១៥ (ដប់ប្រាំ) ថ្ងៃប្រតិទិន វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចចាត់វិធានការដែលចាំបាច់នានា រួមបញ្ចូលទាំងការបដិសេធអ្នកតំណាងថ្មីរបស់ភាគីវិវាទក្នុងការចូលរួមក្នុងដំណើរការមជ្ឈត្តការទាំងស្រុង ឬដោយផ្នែក ដើម្បីជៀសវាងទំនាស់ផលប្រយោជន៍របស់មជ្ឈត្តករ ដែលកើតមានឡើងពីការប្តូរ ឬបន្ថែមអ្នកតំណាងថ្មី។

ប្រការ ៤. ការទាក់ទង និងសំណៅចម្លងក្នុងពេលដំណាលគ្នា

៤.១. *ការទាក់ទងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ*

សម្រាប់គោលបំណងនៃវិធាននេះ ការទាក់ទងណាមួយ (រួមបញ្ចូលទាំងសេចក្តីជូនដំណឹង ការផ្តល់ដំណឹង សេចក្តីថ្លែង សំណូមពរ សំណើ ការដាក់ឯកសារ សេចក្តីបង្គាប់ ឬសេចក្តីណែនាំ) ត្រូវធ្វើឡើងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ លើកលែងតែការទាក់ទងដោយផ្ទាល់មាត់នៅពេលសវនាការ និងនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំនានាដែលរៀបចំឡើងដោយវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម។

៤.២. *មធ្យោបាយនៃការទាក់ទង*

ការទាក់ទងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ អាចត្រូវបានធ្វើឡើងតាមរយៈការប្រគល់ដោយផ្ទាល់ដៃ ប្រៃសណីយ៍អនុសិដ្ឋិ ការបញ្ជូន ទូរសារ សារអេឡិចត្រូនិច ឬមធ្យោបាយទាក់ទងផ្សេងទៀត ដែលមានកំណត់ត្រានៃការប្រគល់ទាំងនោះ។

៤.៣. *ការបញ្ជូន និងការទទួល*

ការទាក់ទងនឹងត្រូវចាត់ទុកថាបានទទួល ប្រសិនបើការទាក់ទងនោះត្រូវបានប្រគល់ទៅអ្នកទទួល ឬទៅអ្នកតំណាងរបស់អ្នកទទួល៖

(ក) ដោយផ្ទាល់ដៃ ឬនៅអាសយដ្ឋានដែលបានកំណត់

(ខ) នៅលំនៅឋាន ឬទីកន្លែងអាជីវកម្មបច្ចុប្បន្ន ឬអាសយដ្ឋានប្រៃសណីយ៍របស់អ្នកទទួលក្នុងករណីមិនអាចប្រគល់បានតាមចំណុច (ក) ខាងលើ

(គ) ប្រសិនបើតាមមធ្យោបាយអេឡិចត្រូនិច តាមរយៈអាសយដ្ឋានសារអេឡិចត្រូនិច ឬលេខទូរសារ ឬអាសយដ្ឋាននៃមធ្យោបាយទំនាក់ទំនងអេឡិចត្រូនិចផ្សេងទៀត ដែលត្រូវបានកំណត់ ឬ

(ឃ) នៅលំនៅឋាន ឬទីកន្លែងអាជីវកម្ម ឬអាសយដ្ឋានប្រៃសណីយ៍ ឬអាសយដ្ឋាននៃមធ្យោបាយទំនាក់ទំនងអេឡិចត្រូនិចផ្សេងទៀត ដែលបានស្គាល់ចុងក្រោយ ប្រសិនបើមិនអាចធ្វើបានតាមចំណុច (ក) ដល់ចំណុច (គ) បន្ទាប់ពីមានការស៊ើបសួរសមហេតុផលរួចហើយ។

ការទាក់ទងត្រូវចាត់ទុកថាបានទទួលនៅកាលបរិច្ឆេទដែលការទាក់ទងនោះត្រូវបានប្រគល់។ សម្រាប់គោលបំណងនេះ កាលបរិច្ឆេទត្រូវកំណត់ស្របតាមពេលវេលាក្នុងតំបន់នៃទីកន្លែងដែលទទួលបានការទាក់ទង។

៤.៤. សំណៅចម្លងក្នុងពេលដំណាលគ្នា

នៅពេលភាគីវិវាទណាមួយបញ្ជូនការទាក់ទង (ដែលរួមមានជាអាទិ៍ សេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្ម សេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីការឆ្លើយតប សំណើសុំមជ្ឈត្តករបន្ទាន់ សំណើសុំនីតិវិធីពន្លឿន និងរាល់សំណើសុំ ការដាក់ឯកសារ សេចក្ដីថ្លែងសំណូមពរ ការបដិសេធគ្រប់ប្រភេទ) ទៅ៖

(ក) អគ្គលេខាធិការដ្ឋាន៖ ភាគីវិវាទនោះត្រូវ ក្នុងពេលដំណាលគ្នា បញ្ជូនសំណៅចម្លងនោះមួយច្បាប់ទៅភាគីវិវាទម្ខាងទៀត និងទៅវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ប្រសិនបើវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវបានបង្កើតរួចហើយ។

(ខ) វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម៖ ភាគីវិវាទនោះត្រូវ ក្នុងពេលដំណាលគ្នា បញ្ជូនសំណៅចម្លងនោះមួយច្បាប់ទៅភាគីវិវាទម្ខាងទៀត និងទៅអគ្គលេខាធិការដ្ឋាន។

ប្រសិនបើមានសំណើរបស់អគ្គលេខាធិការដ្ឋាន ឬវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ភាគីវិវាទត្រូវបង្ហាញថាខ្លួនបានគោរពតាមការតម្រូវនៃកថាខណ្ឌទី១ នៃប្រការ ៤.៤ *(សំណៅចម្លងក្នុងពេលដំណាលគ្នា)* នេះ។

ក្នុងករណីដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មមានមជ្ឈត្តករច្រើនរូប ការទាក់ទងដែលបញ្ជូនទៅវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ត្រូវបញ្ជូនទៅមជ្ឈត្តករនីមួយៗ។

នៅពេលដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មបញ្ជូនការទាក់ទងទៅភាគីវិវាទណាមួយ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មក្នុងពេលដំណាលគ្នា ត្រូវបញ្ជូនការទាក់ទងនោះមួយច្បាប់ទៅភាគីវិវាទម្ខាងទៀត និងទៅអគ្គលេខាធិការដ្ឋាន។

៤.៥. ហាមមិនឱ្យមានការទាក់ទងដោយគ្មានភាគីវិវាទម្ខាងទៀត

គ្មានភាគីវិវាទណាមួយ ឬបុគ្គលណាម្នាក់ក្នុងនាមភាគីវិវាទនោះ អាចធ្វើការទាក់ទងដោយគ្មានភាគីវិវាទម្ខាងទៀតពាក់ព័ន្ធនឹងសំណុំរឿងជាមួយនឹងមជ្ឈត្តករ ឬបេក្ខជនណាម្នាក់សម្រាប់តែងតាំងជាមជ្ឈត្តករដោយភាគីវិវាទឡើយ លើកលែងតែការទាក់ទងនោះជា៖

(ក) ការផ្តល់ព័ត៌មានដល់មជ្ឈត្តករ ឬបេក្ខជន អំពីលក្ខណៈទូទៅនៃវិវាទ និងអំពីដំណើរការមជ្ឈត្តការដែលអាចកើតមាន

(ខ) ការពិភាក្សាអំពីលក្ខណសម្បត្តិ កាលវិភាគ ឬឯករាជភាព របស់មជ្ឈត្តករ ឬបេក្ខជន ឬ

(គ) ការពិភាក្សាអំពីភាពសមស្របនៃមជ្ឈត្តករ ឬបេក្ខជនសម្រាប់ការជ្រើសរើសជាប្រធានវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ដែលគូភាគីវិវាទ ឬមជ្ឈត្តករដែលតែងតាំងដោយភាគីវិវាទ ត្រូវចូលរួមក្នុងការជ្រើសរើសនោះ។

គ្មានភាគីវិវាទណាមួយ ឬបុគ្គលណាម្នាក់ក្នុងនាមភាគីវិវាទ អាចធ្វើការទាក់ទងដោយគ្មានភាគីវិវាទម្ខាងទៀតពាក់ព័ន្ធនឹងសំណុំរឿងជាមួយនឹងបេក្ខជនណាម្នាក់ដែលជាបេក្ខជនសម្រាប់ការជ្រើសរើសជាប្រធានវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មឡើយ។

ប្រការ ៥. ការកំណត់ពេលវេលា

៥.១. ការគណនាអំឡុងពេល

សម្រាប់គោលបំណងនៃការគណនាអំឡុងពេលក្រោមវិធាននេះ អំឡុងពេលត្រូវចាប់ផ្តើមគិតពីថ្ងៃបន្ទាប់ ដែលការទាក់ទងណាមួយត្រូវបានទទួលស្របតាមប្រការ ៤ *(ការទាក់ទង និងសំណៅចម្លងក្នុងពេលដំណាលគ្នា)* ឬថ្ងៃបន្ទាប់ដែលសកម្មភាព ឬព្រឹត្តិការណ៍នោះចាប់ផ្តើមអំឡុងពេលនោះ និងត្រូវរាប់បញ្ចូលរយៈពេលពេញនៃថ្ងៃចុងក្រោយនៃអំឡុងពេលនោះ។

លើកលែងតែមានការកំណត់ផ្សេងពីនេះដោយអគ្គលេខាធិការដ្ឋាន ឬវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ពាក្យ "ថ្ងៃ" ឬ "កាលបរិច្ឆេទ" សំដៅលើអំឡុងពេលដែលស្ថិតក្នុងចន្លោះម៉ោង ០៨:០០ ព្រឹក និងម៉ោង ០៥:០០ ល្ងាច នៃល្វែងម៉ោងប្រទេសកម្ពុជា (GMT+7)។ ពេលវេលាក្រោយពីម៉ោង ៥:០០ ល្ងាច ត្រូវចាត់ទុកជាពេលវេលានៃថ្ងៃបន្ទាប់ ឬកាលបរិច្ឆេទបន្ទាប់។

ប្រសិនបើថ្ងៃចុងក្រោយនៃអំឡុងពេលនោះមិនមែនជាថ្ងៃធ្វើការសម្រាប់ទីកន្លែងដែលទទួលការទាក់ទងទេ អំឡុងពេលនោះនឹងត្រូវពន្យារហូតដល់ថ្ងៃធ្វើការទីមួយបន្ទាប់ពីថ្ងៃមិនធ្វើការនោះ។ ដើម្បីជៀសវាងការភ័ន្តច្រឡំ ថ្ងៃសៅរ៍ ថ្ងៃអាទិត្យ និងថ្ងៃឈប់សម្រាករបស់ស្ថាប័នសាធារណៈ តាមការកំណត់របស់រាជរដ្ឋាភិបាលនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ត្រូវបានចាត់ទុកជាថ្ងៃមិនធ្វើការនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

៥.២. ការកែប្រែពេលវេលាកំណត់

(ក) ប្រសិនបើកាលៈទេសៈតម្រូវ និងតាមរយៈការជូនដំណឹងដល់គូភាគីវិវាទ អគ្គលេខាធិការដ្ឋានអាចកែប្រែ៖

(i) ពេលវេលាកំណត់ ដូចមានចែងក្នុងជំពូកទី ២ *(ការចាប់ផ្តើមមជ្ឈត្តកម្ម)* ជំពូកទី ៤ *(ការបង្កើតវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម)* ជំពូកទី ៧ *(កម្រៃសេវា)* និង ជំពូកទី ៨ *(បទប្បញ្ញត្តិផ្សេងៗ)* បាន និង

(ii) ពេលវេលាកំណត់ណាមួយ ដែលអគ្គលេខាធិការដ្ឋានមានអំណាច ឬ ត្រូវបានផ្តល់អំណាចក្នុងការកំណត់។

(ខ) ប្រសិនបើកាលៈទេសៈតម្រូវ និងតាមរយៈការជូនដំណឹងដល់គូភាគីវិវាទ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចកែប្រែ៖

(i) ពេលវេលាកំណត់ ដូចមានចែងក្នុងជំពូកទី ៥ *(ដំណើរការមជ្ឈត្តការ)*

(ii) ពេលវេលាកំណត់ក្នុងប្រការ ៥៣.២ *(សេចក្តីសម្រេចលើការកែតម្រូវ ការបំភ្លឺលម្អិត ការបកស្រាយ មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យបន្ថែម)* និង

(iii) ពេលវេលាកំណត់ណាមួយ ដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មបានកំណត់។

(គ) គូភាគីវិវាទអាចព្រមព្រៀងបន្ថយពេលវេលាកំណត់ណាមួយ ដែលមានចែងក្នុងវិធាននេះបាន។ រាល់ការព្រមព្រៀងដែលធ្វើឡើងក្រោយពេលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវបានបង្កើតឡើងត្រូវចាត់ទុកថាមានអានុភាពបាន លុះត្រាតែមានការឯកភាពពីវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម។

ប្រការ ៦. ដំណើរការមជ្ឈត្តការដោយយុត្តិធម៌ ឆាប់រហ័ស មានប្រសិទ្ធភាព និងដោយមិនបង្អង់

វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម និងគូភាគីវិវាទ ត្រូវខិតខំប្រឹងប្រែងក្នុងការធ្វើឱ្យដំណើរការមជ្ឈត្តការប្រព្រឹត្តទៅដោយយុត្តិធម៌ ឆាប់រហ័ស មានប្រសិទ្ធភាព ចំណាយអស់តិច និងមិនត្រូវបង្កឱ្យមានការពន្យារពេលដែលមិនចាំបាច់ណាមួយឡើយ។

ជំពូកទី ២

ការចាប់ផ្ដើមមជ្ឈត្តកម្ម

ប្រការ ៧. ការចាប់ផ្ដើមមជ្ឈត្តកម្ម

៧.១. សេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្ម

ភាគីវិវាទ ដែលមានបំណងដាក់វិវាទរបស់ខ្លួនឱ្យដោះស្រាយតាមរយៈមជ្ឈត្តកម្ម ("**ភាគីប្ដឹងទាមទារ**") ទាមទារចំពោះគូភាគីវិវាទម្ខាងទៀត ("**ភាគីឆ្លើយតប**") ត្រូវបញ្ជូនទៅអគ្គលេខាធិការដ្ឋាន នូវសេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្ម ដែលត្រូវមានព័ត៌មានដូចខាងក្រោម៖

(ក) សេចក្ដីថ្លែងដែលបញ្ជាក់ថា វិវាទត្រូវបានដាក់ឱ្យដោះស្រាយតាមមជ្ឈត្តកម្ម

(ខ) ឈ្មោះ អាសយដ្ឋាន លេខទូរស័ព្ទ លេខទូរសារ អាសយដ្ឋានសារអេឡិចត្រូនិច និងអាសយដ្ឋាននៃមធ្យោបាយទំនាក់ទំនងអេឡិចត្រូនិចផ្សេងទៀត ប្រសិនបើមានព័ត៌មានទាំងនេះរបស់គូភាគីវិវាទ និងរបស់អ្នកតំណាងរបស់គូភាគីវិវាទ ប្រសិនបើមាន

(គ) សញ្ជាតិ ឬប្រសិនបើតម្រូវ ព័ត៌មានអំពីអត្តសញ្ញាណក្រុមហ៊ុនរបស់គូភាគីវិវាទ ប្រសិនបើស្គាល់

(ឃ) សេចក្ដីយោងនៃខចែងស្ដីពីមជ្ឈត្តកម្ម ឬកិច្ចសន្យាមជ្ឈត្តកម្មដោយឡែកដែលយកមកប្រើ និងភ្ជាប់សំណៅចម្លងនៃខចែងស្ដីពីមជ្ឈត្តកម្ម ឬកិច្ចសន្យាមជ្ឈត្តកម្មដោយឡែកនោះ

(ង) សេចក្ដីយោងនៃកិច្ចសន្យា ឬទំនាក់ទំនងផ្សេងៗដែលកើតចេញពី ឬដែលទាក់ទងនឹងវិវាទ និងភ្ជាប់សំណៅចម្លងនៃកិច្ចសន្យាទាំងនោះ ប្រសិនបើអាច

(ច) សេចក្តីថ្លែងសង្ខេប ដែលពិពណ៌នាអំពីលក្ខណៈ និងកាលៈទេសៈនៃវិវាទ ការទាមទារ ឬការសង្គ្រោះដែលទាមទារ និងប្រសិនបើអាច ភ្ជាប់តម្លៃបឋម នៃការទាមទារ ដែលភាគីប្តឹងទាមទារមានបំណងដាក់ស្នើ

(ឆ) ចំនួនមជ្ឈត្តករដែលបានព្រមព្រៀង ឬនៅក្នុងករណីដែលមិនមានការព្រមព្រៀងទេនោះ ចំនួនមជ្ឈត្តករដែលស្នើសុំដែលត្រូវមានចំនួន ១ (មួយ) រូប ឬ ៣ (បី) រូប និង

(ជ) សេចក្តីថ្លែង ឬសំណើបន្ថែមផ្សេងៗ ពាក់ព័ន្ធនឹងដំណើរការមជ្ឈត្តការ រួមបញ្ចូលទាំងច្បាប់ដែលត្រូវអនុវត្ត ភាសាសម្រាប់ដំណើរការមជ្ឈត្តការ និងលក្ខណសម្បត្តិនិងសញ្ជាតិរបស់មជ្ឈត្តករដែលបានព្រមព្រៀង ឬដែលចង់បាន ប្រសិនបើមាន។

ដោយមិនគិតអំពីភាសាដែលត្រូវប្រើក្នុងដំណើរការមជ្ឈត្តការ ស្របតាមប្រការ ៣៣.១ *(ភាសានៃដំណើរការមជ្ឈត្តការ)* សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្មត្រូវធ្វើជាភាសាសម្រាប់មជ្ឈត្តកម្ម និងបកប្រែជាភាសាខ្មែរ ឬភាសាអង់គ្លេស។

សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្មត្រូវមានភ្ជាប់មកជាមួយនូវការបង់ប្រាក់សម្រាប់កម្រៃសេវាចុះបញ្ជីសំណុំរឿងដែលអាចជា មូលប្បទានបត្រ ឬការផ្ទេរចូលគណនីធនាគារកំណត់ណាមួយរបស់ ម.ជ.ម.។

៧.២. ការភ្ជាប់សំណើសុំដំណើរការនីតិវិធីពន្លឿន

សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្ម អាចត្រូវបានភ្ជាប់មកជាមួយនូវសំណើសុំដំណើរការនីតិវិធីពន្លឿនដូចមានកំណត់ក្នុងប្រការ ៩ *(ដំណើរការនីតិវិធីពន្លឿន)*។

៧.៣. ការរួមបញ្ចូលការតែងតាំងមជ្ឈត្តករក្នុងសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្ម

សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្ម អាចត្រូវរួមបញ្ចូលផងដែរនូវ៖

(ក) សម្រាប់ករណីវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនៃមជ្ឈត្តករ ៣ (បី) រូប ឬច្រើនរូប៖ ការតែងតាំងមជ្ឈត្តករត្រូវធ្វើឡើងស្របតាមប្រការ ២៥ *(ការតែងតាំងមជ្ឈត្តករ)* និងប្រការ ២៦ *(បុគ្គលដែលអាចត្រូវបានតែងតាំងជាមជ្ឈត្តករ)*

(ខ) សម្រាប់ករណីវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនៃមជ្ឈត្តករមួយរូប៖ ការតែងតាំងមជ្ឈត្តកររួមគ្នា ប្រសិនបើគូភាគីវិវាទបានព្រមព្រៀងគ្នារួចហើយ ឬប្រសិនបើគូភាគីវិវាទមិនទាន់បានព្រមព្រៀងគ្នានៅឡើយ សំណើតែងតាំងមជ្ឈត្តកររបស់ភាគីប្តឹងទាមទារស្របតាមប្រការ ២៥ *(ការតែងតាំងមជ្ឈត្តករ)* និងប្រការ ២៦ *(បុគ្គលដែលអាចត្រូវបានតែងតាំងជាមជ្ឈត្តករ)* ឬ

(គ) សេចក្តីថ្លែងដែលបញ្ជាក់ថាភាគីប្តឹងទាមទារផ្តល់សមត្ថកិច្ចឱ្យ ម.ជ.ម. ក្នុងការតែងតាំងមជ្ឈត្តករមួយរូប។

៧.៤. *ការភ្ជាប់សេចក្តីថ្លែងទាមទារ*

សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្ម អាចត្រូវបានភ្ជាប់មកជាមួយនូវសេចក្តីថ្លែងទាមទារដូចមានកំណត់ក្នុងប្រការ ៣៧.២ *(សេចក្តីថ្លែងទាមទារ)* និងឯកសារគាំទ្រផ្សេងៗទៀត។

៧.៥. *ភាពមិនពេញលេញនៃសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្ម*

ប្រសិនបើសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្មមានលក្ខណៈមិនពេញលេញ អគ្គលេខាធិការដ្ឋានអាចស្នើសុំភាគីប្តឹងទាមទារឱ្យបំពេញបន្ថែមចំណុចខ្វះខាតទាំងនោះក្នុងអំឡុងពេលសមស្របណាមួយដែលកំណត់ដោយអគ្គលេខាធិការដ្ឋាន។ ដើម្បីជៀសវាងការភ័ន្តច្រឡំ សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្មត្រូវចាត់ទុកថាពេញលេញនៅពេលដែលចំណុចទាំងអស់ដែលតម្រូវក្នុងប្រការ ៧.១ *(សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្ម)* ត្រូវបានបំពេញ រួមបញ្ចូលទាំងការបង់កម្រៃសេវាចុះបញ្ជី។

ប្រសិនបើភាគីប្តឹងទាមទារបានគោរពតាមការស្នើសុំខាងលើតាមពេលវេលា ដែលត្រូវអនុវត្ត ឬដែលត្រូវបានកំណត់ សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្មនោះនឹងត្រូវបានចាត់ទុកថាបានដាក់នៅក្នុងថ្ងៃដែលអគ្គលេខាធិការដ្ឋានបានទទួលសំណៅដំបូងនៃសេចក្តីជូនដំណឹងនោះ។

៧.៦. *ការខកខានមិនបានដាក់សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្មពេញលេញ*

ប្រសិនបើភាគីប្តឹងទាមទារខកខានមិនបានដាក់សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្មពេញលេញ អគ្គលេខាធិការដ្ឋានត្រូវបិទសំណុំរឿងនោះ ដោយមិនធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិរបស់ភាគីប្តឹងទាមទារក្នុងការដាក់ពាក្យបណ្តឹងទាមទារដដែលនាថ្ងៃក្រោយ តាមរយៈសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្មផ្សេងឡើយ។

៧.៧. *ការជូនដំណឹងអំពីការទទួលបានសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្ម*

អគ្គលេខាធិការដ្ឋានត្រូវជូនដំណឹងទៅគូភាគីវិវាទនៅពេលដែលអគ្គលេខាធិការដ្ឋានបានទទួលសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្មពេញលេញ។

៧.៨. *ការចាប់ផ្តើមដំណើរការមជ្ឈត្តការ*

លើកលែងតែគូភាគីវិវាទបានព្រមព្រៀងផ្សេងពីនេះ ដំណើរការមជ្ឈត្តការដែលទាក់ទងនឹងវិវាទណាមួយត្រូវបានចាត់ទុកថាចាប់ផ្តើមនៅកាលបរិច្ឆេទបន្ទាប់ពីសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្មពេញលេញ ត្រូវបានទទួលដោយអគ្គលេខាធិការដ្ឋាន។ ដើម្បីជៀសវាងការភ័ន្តច្រឡំ សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្ម ត្រូវបានចាត់ទុកថាពេញលេញ នៅពេលការតម្រូវទាំងអស់ដូចមានចែងក្នុងប្រការ ៧.១ *(សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្ម)* ត្រូវបានបំពេញ ឬនៅពេលដែលអគ្គលេខាធិការដ្ឋានកំណត់ថាការតម្រូវសំខាន់ៗ នៃបញ្ញត្តិនេះត្រូវបានបំពេញ។

ប្រការ ៨. ការឆ្លើយតបរបស់ភាគីឆ្លើយតប

៨.១. សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការឆ្លើយតប

ក្នុងរយៈពេល ១៥ (ដប់ប្រាំ) ថ្ងៃប្រតិទិន បន្ទាប់ពីបានទទួលសេចក្តីជូនដំណឹង ដូចមានកំណត់ក្នុងប្រការ ៧.៧ *(ការជូនដំណឹងអំពីការទទួលបានសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្ម)* ភាគីឆ្លើយតប ត្រូវបញ្ជូនទៅអគ្គលេខាធិការដ្ឋាននូវសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការឆ្លើយតប ដែលត្រូវមានព័ត៌មានដូចខាងក្រោម៖

(ក) ឈ្មោះ អាសយដ្ឋាន លេខទូរស័ព្ទ លេខទូរសារ អាសយដ្ឋានសារអេឡិចត្រូនិច និងអាសយដ្ឋាននៃមធ្យោបាយទំនាក់ទំនងអេឡិចត្រូនិចផ្សេងទៀតរបស់ភាគីឆ្លើយតប និងអ្នកតំណាងរបស់ខ្លួន ប្រសិនបើមាន និងប្រសិនបើព័ត៌មានទាំងនេះខុសពីព័ត៌មាន ដែលមានក្នុងសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្ម

(ខ) សញ្ជាតិ ឬប្រសិនបើតម្រូវ អត្តសញ្ញាណក្រុមហ៊ុនរបស់គូភាគីវិវាទ ប្រសិនបើមាន និងប្រសិនបើព័ត៌មានទាំងនេះខុសពីព័ត៌មានដែលមានក្នុងសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្ម

(គ) ការបញ្ជាក់សង្ខេបអំពីការទទួលយក ឬការបដិសេធចំពោះការទាមទារទាំងស្រុង ឬដោយផ្នែក

(ឃ) សេចក្តីថ្លែងសង្ខេប ដែលពិពណ៌នាអំពីលក្ខណៈ និងកាលៈទេសៈនៃបណ្តឹងតប ឬការដោះសាតាមការកាត់កង ដែលភាគីឆ្លើយតបមានបំណងបញ្ជូន និងប្រសិនបើអាច ត្រូវភ្ជាប់តម្លៃបឋមនៃបណ្តឹងតប ឬការដោះសាតាមការកាត់កងនោះ

(ង) ចំនួនមជ្ឈត្តករដែលបានព្រមព្រៀង ឬនៅក្នុងករណីដែលមិនមានការព្រមព្រៀងទេនោះ ចំនួនមជ្ឈត្តករដែលបានស្នើដែលត្រូវមានចំនួន ១ (មួយ) រូប ឬ ៣ (បី) រូប និង

(ច) ប្រសិនបើមាន សេចក្តីថ្លែងការណ៍ ឬសំណើបន្ថែមផ្សេងៗ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងដំណើរការមជ្ឈត្តការ រួមបញ្ចូលទាំងច្បាប់ដែលត្រូវអនុវត្ត ភាសាសម្រាប់ដំណើរការមជ្ឈត្តការ និងលក្ខណសម្បត្តិនិងសញ្ជាតិរបស់មជ្ឈត្តករ ដែលបានតម្រូវ ឬដែលជាការឆ្លើយតបចំពោះសេចក្តីថ្លែង ឬសំណើនានា ដែលមានក្នុងសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្ម។

ដោយមិនគិតអំពីភាសាដែលត្រូវប្រើក្នុងដំណើរការមជ្ឈត្តការ ស្របតាមប្រការ ៣៣.១ *(ភាសានៃដំណើរការមជ្ឈត្តការ)* សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការឆ្លើយតបត្រូវធ្វើជាភាសានៃមជ្ឈត្តកម្ម និងត្រូវបកប្រែជាភាសាខ្មែរ ឬភាសាអង់គ្លេស។

៩.២. *ការភ្ជាប់សំណើសុំដំណើរការនីតិវិធីពន្លឿន*

ប្រសិនបើភាគីប្ដឹងទាមទារមិនទាន់បានដាក់សំណើសុំដំណើរការនីតិវិធីពន្លឿន ស្របតាមប្រការ ៧.២ *(ការភ្ជាប់សំណើសុំដំណើរការនីតិវិធីពន្លឿន)* ទេ ភាគីឆ្លើយតបអាចដាក់សំណើសុំដំណើរការនីតិវិធីពន្លឿន ដូចមានចែងក្នុងប្រការ ៩ *(ដំណើរការនីតិវិធីពន្លឿន)* ដោយភ្ជាប់សំណើនោះ មកជាមួយសេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីការឆ្លើយតប។

ប្រសិនបើភាគីប្ដឹងទាមទារបានដាក់សំណើសុំដំណើរការនីតិវិធីពន្លឿន ភាគីឆ្លើយតបអាចធ្វើការផ្ដល់យោបល់លើសំណើនោះ ក្នុងអំឡុងពេល ១៥ (ដប់ប្រាំ) ថ្ងៃប្រតិទិន បន្ទាប់ពីបានទទួលសំណើសុំនេះ។

៩.៣. *ការបញ្ចូលការតែងតាំងមជ្ឈត្តករក្នុងសេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីការឆ្លើយតប*

សេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីការឆ្លើយតបអាចត្រូវរួមបញ្ចូលផងដែរនូវ៖

(ក) សម្រាប់ករណីវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនៃមជ្ឈត្តករ ៣ (បី) រូប ឬច្រើនរូប៖ ការតែងតាំងមជ្ឈត្តករ ត្រូវធ្វើឡើងស្របតាមប្រការ ២៥ *(ការតែងតាំងមជ្ឈត្តករ)* និងប្រការ ២៦ *(បុគ្គលដែលអាចត្រូវបានតែងតាំងជាមជ្ឈត្តករ)*

(ខ) សម្រាប់ករណីវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនៃមជ្ឈត្តករមួយរូប៖ ការតែងតាំងមជ្ឈត្តករ ត្រូវធ្វើឡើងរួមគ្នា ប្រសិនបើភាគីបានព្រមព្រៀងគ្នារួចហើយ ឬប្រសិនបើភាគីមិនទាន់បានព្រមព្រៀងគ្នានៅឡើយ ការឆ្លើយតបចំពោះសំណើតែងតាំងមជ្ឈត្តករ ដែលភាគីប្ដឹងទាមទារស្នើឡើងស្របតាមប្រការ ២៥ *(ការតែងតាំងមជ្ឈត្តករ)* និងប្រការ ២៦ *(បុគ្គលដែលអាចត្រូវបានតែងតាំងជាមជ្ឈត្តករ)* ឬ

(គ) សេចក្ដីថ្លែងដែលបញ្ជាក់ថា ភាគីឆ្លើយតបផ្ដល់សមត្ថកិច្ចឱ្យ ម.ជ.ម. ក្នុងការតែងតាំងមជ្ឈត្តករ។

៩.៤. *ការភ្ជាប់សេចក្ដីថ្លែងដោះសា និងទឡ្ហីករណ៍ចំពោះយុត្តាធិការរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម*

ប្រសិនបើសេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្មត្រូវបានភ្ជាប់មកជាមួយនូវសេចក្ដីថ្លែងទាមទារ សេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីការឆ្លើយតបអាចត្រូវមានភ្ជាប់មកជាមួយនូវសេចក្ដីថ្លែងដោះសា ដែលអាចមានបណ្ដឹងតប ឬការដោះសាតាមការកាត់កង ដូចមានកំណត់ក្នុងប្រការ ៣៧.៣ *(សេចក្ដីថ្លែងដោះសា និងបណ្ដឹងតប)* និងឯកសារយោងនានា។

សេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីការឆ្លើយតបអាចត្រូវភ្ជាប់មកជាមួយនូវទឡ្ហីករណ៍ដូចមានកំណត់ក្នុងប្រការ ៣៤ *(ទឡ្ហីករណ៍ចំពោះយុត្តាធិការរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម)*។

៨.៥. ភាពមិនពេញលេញនៃសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការឆ្លើយតប

ប្រសិនបើសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការឆ្លើយតបមានលក្ខណៈមិនពេញលេញ អគ្គលេខាធិការដ្ឋានអាចស្នើសុំភាគីឆ្លើយតបឱ្យបំពេញបន្ថែមចំណុចខ្វះខាតនោះក្នុងអំឡុងពេលសមស្របណាមួយ ដែលកំណត់ដោយអគ្គលេខាធិការដ្ឋាន។ ដើម្បីជៀសវាងការភ័ន្តច្រឡំ សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការឆ្លើយតបត្រូវចាត់ទុកថាពេញលេញ នៅពេលដែលចំណុចនានាដែលតម្រូវក្នុងប្រការ ៨.១ *(សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការឆ្លើយតប)* ត្រូវបានបំពេញ រួមបញ្ចូលទាំងការបង់កម្រៃសេវាចុះបញ្ជីសំណុំរឿង។

៨.៦. ការខកខានក្នុងការដាក់សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការឆ្លើយតបពេញលេញ

ការបង្កើតវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មស្របតាមជំពូកទី ៤ *(ការបង្កើតវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម)* មិនត្រូវបង្អាក់ដោយសារការខកខានរបស់ភាគីឆ្លើយតបក្នុងការដាក់សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការឆ្លើយតបពេញលេញឱ្យបានទាន់ពេលវេលាឡើយ។ ការខកខាននេះមិនរារាំងភាគីឆ្លើយតបក្នុងការបដិសេធការទាមទារ ឬការដាក់បណ្តឹងតប ឬការដោះសាតាមការកាត់កង នៅក្នុងដំណើរការមជ្ឈត្តការឡើយ។

៨.៧. ការជូនដំណឹងអំពីការទទួលបានសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការឆ្លើយតប

អគ្គលេខាធិការដ្ឋានត្រូវជូនដំណឹងទៅគូភាគីវិវាទ នៅពេលអគ្គលេខាធិការដ្ឋានបានទទួលសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការឆ្លើយតបពេញលេញ ឬក្នុងករណីដែលមិនបានទទួលសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការឆ្លើយតបពេញលេញទេនោះ អគ្គលេខាធិការដ្ឋានត្រូវជូនដំណឹងទៅគូភាគីវិវាទអំពីកាលបរិច្ឆេទផុតកំណត់នៃអំឡុងពេលសម្រាប់ដាក់សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការឆ្លើយតបនោះ។

ក្នុងករណីដែលភាគីឆ្លើយតបធ្វើបណ្តឹងតប រួមបញ្ចូលទាំងការដោះសាតាមការកាត់កង នៅក្នុងសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការឆ្លើយតបរបស់ភាគីនោះ ភាគីឆ្លើយតបត្រូវបង់កម្រៃសេវាចុះបញ្ជីបណ្តឹងតបរបស់ខ្លួនផងដែរ បើមិនដូច្នោះទេបណ្តឹងតបនោះនឹងមិនត្រូវលើកយកមកពិចារណានៅក្នុងដំណើរការមជ្ឈត្តការឡើយ។

ប្រការ ៩. ដំណើរការនីតិវិធីពន្លឿន

៩.១. សំណើសុំដំណើរការនីតិវិធីពន្លឿន

មុនពេលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវបានបង្កើត ភាគីវិវាទអាចដាក់សំណើសុំទៅអគ្គលេខាធិការដ្ឋាន ឱ្យអនុវត្តដំណើរការមជ្ឈត្តការតាមដំណើរការនីតិវិធីពន្លឿនក្រោមប្រការ ៩ *(ដំណើរការនីតិវិធីពន្លឿន)* ដោយត្រូវបំពេញលក្ខខណ្ឌណាមួយខាងក្រោម៖

(ក) តម្លៃកម្មវត្ថុនៃវិវាទមានតម្លៃមិនលើស ៣.០០០.០០០ (បីលាន) ដុល្លារអាមេរិក ដោយរាប់បញ្ចូលសរុបទាំងអស់តម្លៃកម្មវត្ថុនៃការទាមទារ បណ្តឹងតប និងការដោះសាតាមការកាត់កងនានា

(ខ) គូភាគីវិវាទបានព្រមព្រៀងយកនីតិវិធីពន្លឿន ឬ

(គ) ក្នុងករណីពិសេសបន្ទាន់ខ្លាំង។

៩.២. *ការទទួលយកដោយគណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធី*

ប្រសិនបើមានភាគីវិវាទណាមួយបានដាក់សំណើក្រោមប្រការ ៩.១ *(សំណើសុំដំណើរការនីតិវិធីពន្លឿន)* គណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធី ត្រូវសម្រេចលើសំណើនោះបន្ទាប់ពីបានពិចារណាលើយោបល់របស់គូភាគីវិវាទ និងបានពិនិត្យលើកាលៈទេសៈរបស់សំណុំរឿងថា តើត្រូវអនុវត្តដំណើរការមជ្ឈត្តការស្របតាមដំណើរការនីតិវិធីពន្លឿនដែរឬទេ។

ប្រសិនបើគណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធី ទទួលយកសំណើសុំឱ្យអនុវត្តដំណើរការនីតិវិធីពន្លឿននោះ នីតិវិធីខាងក្រោមត្រូវយកមកអនុវត្ត៖

(ក) អគ្គលេខាធិការដ្ឋាន អាចកែប្រែពេលវេលាកំណត់ណាមួយក្រោមវិធាននេះ

(ខ) សំណុំរឿងត្រូវបញ្ជូនទៅវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនៃមជ្ឈត្តករ ១ (មួយ) រូប លើកលែងតែកិច្ចសន្យាមជ្ឈត្តកម្មកំណត់យកវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនៃមជ្ឈត្តករ ៣ (បី) រូប។ ប្រសិនបើកិច្ចសន្យាមជ្ឈត្តកម្មកំណត់យកវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនៃមជ្ឈត្តករ ៣ (បី) រូប អគ្គលេខាធិការដ្ឋានត្រូវស្នើឱ្យគូភាគីវិវាទព្រមព្រៀងបញ្ជូនសំណុំរឿងទៅវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនៃមជ្ឈត្តករ ១ (មួយ) រូប។ ក្នុងករណីមិនមានការព្រមព្រៀងពីគូភាគីវិវាទ សំណុំរឿងនេះត្រូវបញ្ជូនទៅវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនៃមជ្ឈត្តករ ៣ (បី) រូប វិញ

(គ) បន្ទាប់ពីបានពិភាក្សាជាមួយគូភាគីវិវាទ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចសម្រេចថាតើវិវាទនោះត្រូវសម្រេចដោយផ្អែកលើតែឯកសារ ឬទាមទារឱ្យមានសវនាការសម្រាប់ការសាកសួរសាក្សី និងអ្នកជំនាញក៏ដូចជាការទាញហេតុផលផ្ទាល់មាត់ណាមួយ និង

(ឃ) មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យស្ថាពរត្រូវចេញក្នុងអំឡុងពេល ២៧០ (ពីររយចិតសិប) ថ្ងៃប្រតិទិន គិតចាប់ពីថ្ងៃដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវបានបង្កើត លើកលែងតែមានកាលៈទេសៈពិសេស គណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធី អាចពន្យារពេលវេលាកំណត់សម្រាប់ការចេញមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យស្ថាពរនោះ។

៩.៣. *ភាពផ្ទុយគ្នាក្នុងកិច្ចសន្យាមជ្ឈត្តកម្ម*

តាមការព្រមព្រៀងធ្វើមជ្ឈត្តកម្មក្រោមវិធាននេះ គូភាគីវិវាទព្រមព្រៀងថា ប្រសិនបើត្រូវអនុវត្តដំណើរការមជ្ឈត្តការស្របតាមដំណើរការនីតិវិធីពន្លឿនក្រោមប្រការ ៩ *(ដំណើរការនីតិវិធីពន្លឿន)* នេះ វិធាននិងនីតិវិធីដែលមានចែងក្នុងប្រការ ៩.២ *(ការទទួលយកដោយគណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធី)* ត្រូវយកមកអនុវត្ត ទោះកិច្ចសន្យាមជ្ឈត្តកម្មមានខ្លឹមសារផ្ទុយពីនោះក៏ដោយ។

៩.៤. ការបញ្ឈប់នីតិវិធីពន្លឿន

ក្រោយពីមានសំណើណាមួយពីភាគីវិវាទ និងបន្ទាប់ពីបានផ្តល់ឱកាសឱ្យគូភាគីវិវាទបញ្ចេញមតិរបស់ខ្លួន ព្រមទាំងបានពិនិត្យលើព័ត៌មានបន្ថែមដែលអាចមាននៅពេលបន្ទាប់ និងបានពិភាក្សាជាមួយគណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធីវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចបង្គាប់ឱ្យដំណើរការមជ្ឈត្តការលែងប្រព្រឹត្តទៅស្របទៅតាមនីតិវិធីពន្លឿន។ ប្រសិនបើវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មឯកភាពលើសំណើក្រោមប្រការ ៩.៤ *(ការបញ្ឈប់ដំណើរការនីតិវិធីពន្លឿន)* មជ្ឈត្តកម្មត្រូវបន្តដំណើរការនីតិវិធី ដោយវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មដែលបានបង្កើតឡើងដើម្បីអនុវត្តដំណើរការនីតិវិធីពន្លឿនដដែលនោះ។

ជំពូកទី ៣

មជ្ឈត្តករបន្ទាន់

ប្រការ ១០. សំណើសុំវិធានការបណ្ដោះអាសន្នចេញដោយមជ្ឈត្តករបន្ទាន់

មុនពេលការបង្កើតវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ភាគីវិវាទដែលមានបំណងស្នើសុំវិធានការបណ្ដោះអាសន្នចេញដោយមជ្ឈត្តករបន្ទាន់អាចដាក់សំណើសុំវិធានការបណ្ដោះអាសន្នចេញដោយមជ្ឈត្តករបន្ទាន់នោះទៅអគ្គលេខាធិការដ្ឋាន នៅពេលដាក់ ឬក្រោយពេលដាក់សេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្ម។ ភាគីវិវាទត្រូវបញ្ជូនសំណៅចម្លងនៃសំណើនោះមួយច្បាប់ទៅភាគីផ្សេងទៀតទាំងអស់ ក្នុងពេលដំណាលគ្នាពេលដែលដាក់សំណើសុំវិធានការបណ្ដោះអាសន្នចេញដោយមជ្ឈត្តករបន្ទាន់។ សំណើសុំវិធានការបណ្ដោះអាសន្នចេញដោយមជ្ឈត្តករបន្ទាន់ត្រូវមានព័ត៌មានដូចខាងក្រោម៖

(ក) លក្ខណៈនៃវិធានការដែលបានស្នើសុំ

(ខ) មូលហេតុដែលភាគីវិវាទដែលស្នើសុំ មានសិទ្ធិទទួលបានវិធានការនោះ និង

(គ) សេចក្ដីថ្លែងដែលបញ្ជាក់ថា ភាគីផ្សេងទៀតទាំងអស់បានទទួលសំណៅចម្លងនៃសំណើសុំវិធានការបណ្ដោះអាសន្នចេញដោយមជ្ឈត្តករបន្ទាន់ ឬបើគ្មានទេ សេចក្ដីថ្លែងពិពណ៌នាអំពីចំណាត់ការដែលបានធ្វើរួចដោយសុចរិត និងស្មោះត្រង់ដើម្បីប្រគល់សំណៅចម្លងនៃសំណើ ឬសេចក្ដីជូនដំណឹងទៅភាគីវិវាទផ្សេងទៀតទាំងអស់។

ប្រការ ១១. កម្រៃសេវានៃការស្នើសុំវិធានការបណ្តោះអាសន្នចេញដោយមជ្ឈត្តករបន្ទាន់

រាល់សំណើសុំវិធានការបណ្តោះអាសន្នចេញដោយមជ្ឈត្តករបន្ទាន់ទាំងអស់ ត្រូវភ្ជាប់មកជាមួយនូវការបង់កម្រៃសេវានៃការស្នើសុំវិធានការបណ្តោះអាសន្នចេញដោយមជ្ឈត្តករបន្ទាន់រួមមាន៖ កម្រៃសេវាស្នើសុំ និងកម្រៃសេវាមជ្ឈត្តករបន្ទាន់ និងការចំណាយផ្សេងៗ សម្រាប់ដំណើរការនីតិវិធីដោយយោងតាមតារាងកម្រៃសេវារបស់ ម.ជ.ម. ។ ក្នុងកាលៈទេសៈពិសេស អគ្គលេខាធិការដ្ឋានអាចបង្កើនកម្រៃសេវានៃការស្នើសុំវិធានការបណ្តោះអាសន្នចេញដោយមជ្ឈត្តករបន្ទាន់ពីភាគីវិវាទដែលធ្វើការដាក់សំណើ។ ប្រសិនបើកម្រៃសេវាបន្ថែមមិនត្រូវបានបង់តាមកាលកំណត់ដោយអគ្គលេខាធិការដ្ឋានទេ សំណើនោះត្រូវចាត់ទុកថាបានដក។

ប្រការ ១២. ការទទួលយកដោយគណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធី

ប្រសិនបើគណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធី ទទួលយកសំណើសុំវិធានការបណ្តោះអាសន្នចេញដោយមជ្ឈត្តករបន្ទាន់ គណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធីត្រូវតែងតាំងមជ្ឈត្តករបន្ទាន់ម្នាក់ ក្នុងអំឡុងពេល ៣ (បី) ថ្ងៃប្រតិទិន បន្ទាប់ពីអគ្គលេខាធិការដ្ឋានទទួលបានសំណើនោះ និងការទូទាត់កម្រៃសេវាវិធានការបណ្តោះអាសន្នចេញដោយមជ្ឈត្តករបន្ទាន់។

ប្រការ ១៣. ទីកន្លែងធ្វើមជ្ឈត្តការ

ប្រសិនបើគូភាគីវិវាទបានព្រមព្រៀងលើទីកន្លែងធ្វើមជ្ឈត្តការ ទីកន្លែងធ្វើមជ្ឈត្តការនោះត្រូវតែជាទីកន្លែងធ្វើមជ្ឈត្តការសម្រាប់ដំណើរការនីតិវិធីមជ្ឈត្តការលើវិធានការបណ្តោះអាសន្នចេញដោយមជ្ឈត្តករបន្ទាន់។ ក្នុងករណីមិនមានការព្រមព្រៀងរវាងគូភាគីវិវាទ ទីកន្លែងធ្វើមជ្ឈត្តការសម្រាប់ដំណើរការមជ្ឈត្តការវិធានការបណ្តោះអាសន្នចេញដោយមជ្ឈត្តករបន្ទាន់ គឺរាជធានីភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ដោយមិនប៉ះពាល់ដល់ការធ្វើសេចក្តីសម្រេចរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម អំពីទីកន្លែងធ្វើមជ្ឈត្តការ ដោយអនុលោមតាមប្រការ ៣១ *(ទីកន្លែងធ្វើមជ្ឈត្តការ)*។

ប្រការ ១៤. ការបង្ហាញព័ត៌មាន

មុនពេលទទួលយកការតែងតាំង មជ្ឈត្តករបន្ទាន់ដែលអាចត្រូវតែងតាំង ត្រូវធ្វើការបង្ហាញទៅអគ្គលេខាធិការដ្ឋានអំពីកាលៈទេសៈទាំងឡាយណាដែលអាចបង្កឱ្យមានការសង្ស័យសមហេតុសមផលណាមួយពាក់ព័ន្ធនឹងឯករាជភាព និងអព្យាក្រឹតភាពរបស់ខ្លួន។ រាល់ការជំទាស់ទៅនឹងការតែងតាំងមជ្ឈត្តករបន្ទាន់ត្រូវធ្វើឡើងក្នុងអំឡុងពេល ២ (ពីរ) ថ្ងៃប្រតិទិន បន្ទាប់ពីអគ្គលេខាធិការដ្ឋានជូនដំណឹងអំពីការតែងតាំងមជ្ឈត្តករបន្ទាន់ និងកាលៈទេសៈដែលបានបង្ហាញទៅគូភាគីវិវាទ។

ប្រការ ១៥. មជ្ឈត្តករបន្ទាន់និងដំណើរការមជ្ឈត្តការបន្ទាប់មកទៀត

មជ្ឈត្តករបន្ទាន់មិនអាចធ្វើជាមជ្ឈត្តករនៅក្នុងដំណើរការមជ្ឈត្តការណាមួយ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងវិវាទនោះនាពេលអនាគតឡើយ លើកលែងតែគូភាគីវិវាទបានព្រមព្រៀងផ្សេងពីនេះ។

ប្រការ ១៦. កាលវិភាគសម្រាប់វិធានការបណ្តោះអាសន្នចេញដោយមជ្ឈត្តករបន្ទាន់

ភ្លាមៗតាមដែលធ្វើទៅបាន ដោយមិនលើសពីអំឡុងពេល ២ (ពីរ) ថ្ងៃប្រតិទិន បន្ទាប់ពីការតែងតាំង មជ្ឈត្តករបន្ទាន់ត្រូវបង្កើតកាលវិភាគដើម្បីពិចារណាលើសំណើសុំវិធានការបណ្តោះអាសន្នចេញដោយមជ្ឈត្តករបន្ទាន់នោះ។ កាលវិភាគនោះត្រូវផ្តល់ឱកាសសមរម្យឱ្យភាគីវិវាទក្នុងការបង្ហាញរឿងរ៉ាវរបស់ខ្លួន។ មជ្ឈត្តករបន្ទាន់អាចអនុវត្តដំណើរការនីតិវិធីបានតាមរយៈសន្និសីទវីដេអូ ទូរស័ព្ទ ឬមធ្យោបាយទាក់ទងអេឡិចត្រូនិចផ្សេងទៀតជាមួយអ្នកចូលរួមដែលស្ថិតនៅទីកន្លែងមួយ ឬច្រើន ឬក្នុងទម្រង់រួមបញ្ចូលគ្នា ឬដោយផ្អែកលើឯកសារ និងលិខិតស្នាមផ្សេងៗ សម្រាប់ជាមធ្យោបាយជំនួសការចូលរួមសវនាការដោយផ្ទាល់។ មជ្ឈត្តករបន្ទាន់មានអំណាចដូចវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មដូចមានចែងក្នុងវិធាននេះ រួមបញ្ចូលទាំង និងមិនកំណត់ចំពោះសមត្ថកិច្ចក្នុងការសម្រេចអំពីយុត្តាធិការរបស់ខ្លួន ដោយមិនប៉ះពាល់ដល់ការសម្រេចរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម។

ប្រការ ១៧. អំណាចរបស់មជ្ឈត្តករបន្ទាន់

មជ្ឈត្តករបន្ទាន់មានអំណាចក្នុងការចេញសេចក្តីបង្គាប់ ឬមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យលើវិធានការបណ្តោះអាសន្ន ដែលខ្លួនយល់ថាចាំបាច់ រួមបញ្ចូលទាំងការចេញសេចក្តីបង្គាប់បឋមក្នុងអំឡុងពេលរង់ចាំសវនាការ ឬដំណើរការនីតិវិធីតាមរយៈ សន្និសីទវីដេអូ ទូរស័ព្ទ ឬ ឯកសារនិងលិខិតស្នាមផ្សេងៗ ដោយភាគីវិវាទ។ មជ្ឈត្តករបន្ទាន់ត្រូវផ្តល់សំអាងហេតុក្នុងសេចក្តីសម្រេចជាទម្រង់សង្ខេបជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ។ មជ្ឈត្តករបន្ទាន់អាចកែប្រែ ឬបញ្ចប់សេចក្តីបង្គាប់បឋម សេចក្តីបង្គាប់ ឬមជ្ឈត្ត-វិនិច្ឆ័យវិធានការបណ្តោះអាសន្នបន្ទាន់បានដោយមូលហេតុត្រឹមត្រូវណាមួយ។

ប្រការ ១៨. ការចេញសេចក្តីបង្គាប់ ឬមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ ដោយមជ្ឈត្តករបន្ទាន់

មជ្ឈត្តករបន្ទាន់ត្រូវចេញសេចក្តីបង្គាប់ ឬមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ លើលើវិធានការបណ្តោះអាសន្នរបស់ខ្លួន ក្នុងអំឡុងពេល ១៥ (ដប់ប្រាំ) ថ្ងៃប្រតិទិនចាប់ពីថ្ងៃដែលត្រូវបានតែងតាំង លើកលែងតែក្នុងកាលៈទេសៈពិសេស អគ្គលេខាធិការដ្ឋានអាចពន្យារពេលនេះ។ មជ្ឈត្តករបន្ទាន់ មិនត្រូវចេញសេចក្តីបង្គាប់ ឬមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យលើវិធានការបណ្តោះអាសន្នឡើយ ប្រសិនបើទម្រង់របស់សេចក្តីបង្គាប់ ឬមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ លើវិធានការបណ្តោះអាសន្ននោះមិនទាន់ត្រូវបានពិនិត្យពិច័យ និងឯកភាពដោយអគ្គលេខាធិការដ្ឋាន។

ដើម្បីជៀសវាងការភ័ន្តច្រឡំ អំឡុងពេលខាងលើនេះ ត្រូវរាប់បញ្ចូលទាំងអំឡុងពេលយ៉ាងតិច ០២ (ពីរ) ថ្ងៃប្រតិទិន សម្រាប់អគ្គលេខាធិការដ្ឋានធ្វើការពិនិត្យពិច័យលើសេចក្តីបង្គាប់ ឬមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យចេញដោយមជ្ឈត្តករបន្ទាន់។

ប្រការ ១៩. អំណាចរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ក្នុងការពិនិត្យដើម្បីកែប្រែ ផ្អាក ឬបញ្ឈប់សេចក្តីបង្គាប់ ឬមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យចេញដោយមជ្ឈត្តករបន្ទាន់

មជ្ឈត្តករបន្ទាន់មិនមានអំណាចទៀតឡើយ បន្ទាប់ពីវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវបានបង្កើត។ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចពិនិត្យ កែប្រែ ផ្អាក ឬបញ្ឈប់ សេចក្តីបង្គាប់ ឬមជ្ឈត្ត-វិនិច្ឆ័យលើវិធានការបណ្តោះអាសន្ន ដែលបានចេញដោយមជ្ឈត្តករបន្ទាន់ រួមបញ្ចូលទាំងការសម្រេចអំពីយុត្តាធិការរបស់ខ្លួន។ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មមិនជាប់កាតព្វកិច្ចទៅនឹងមូលហេតុផ្តល់ដោយមជ្ឈត្តករបន្ទាន់ឡើយ។ រាល់ការចេញសេចក្តីបង្គាប់ ឬមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ ដោយមជ្ឈត្តករបន្ទាន់ ទោះក្នុងកាលៈទេសៈណាក៏ដោយ ត្រូវចាត់ទុកថាឈប់មានអានុភាពអនុវត្ត ប្រសិនបើវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មមិនត្រូវបានបង្កើតឡើងក្នុងអំឡុងពេល ៩០ (កៅសិប) ថ្ងៃប្រតិទិន បន្ទាប់ពីការចេញសេចក្តីបង្គាប់ ឬមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ ឬពេលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មចេញមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យស្ថាពរ ឬប្រសិនបើការទាមទារត្រូវបានដក។

ប្រការ ២០. លក្ខខណ្ឌនៃការចេញសេចក្តីបង្គាប់ ឬមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ

សេចក្តីបង្គាប់ ឬមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យដោយមជ្ឈត្តករបន្ទាន់ អាចត្រូវចេញក្រោមលក្ខខណ្ឌដែលមានការផ្តល់ការធានាសមស្របដោយភាគីវិវាទ ដែលបានស្នើសុំវិធានការបណ្តោះអាសន្នចេញដោយមជ្ឈត្តករបន្ទាន់នោះ។

ប្រការ ២១. អានុភាព និងការអនុវត្ត សេចក្តីបង្គាប់ ឬមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យចេញដោយមជ្ឈត្តករបន្ទាន់

គូភាគីវិវាទយល់ព្រមថាសេចក្តីបង្គាប់ ឬមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យចេញដោយមជ្ឈត្តករបន្ទាន់ អនុលោមតាមជំពូកទី ៣ *(មជ្ឈត្តករបន្ទាន់)* នេះ ត្រូវមានអានុភាពអនុវត្តចំពោះគូភាគីវិវាទចាប់ពីថ្ងៃដែលបានចេញ ហើយគូភាគីវិវាទត្រូវគោរពតាមសេចក្តីបង្គាប់ ឬមជ្ឈត្ត-វិនិច្ឆ័យដោយមិនបង្អង់។ គូភាគីវិវាទក៏បោះបង់សិទ្ធិក្នុងការតវ៉ា ការស្នើសុំការពិនិត្យឡើងវិញ ឬការប្តឹងជំទាស់ក្នុងទម្រង់ណាមួយ ទៅតុលាការដែលមានសមត្ថកិច្ច ឬសមត្ថកិច្ចតុលាការផ្សេងទៀត ពាក់ព័ន្ធនឹងសេចក្តីបង្គាប់ ឬមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យនោះ ដោយការបោះបង់សិទ្ធិនេះ គឺត្រូវបានធ្វើឡើងដោយមានសុពលភាព។

ប្រការ ២២. ការកំណត់បែងចែកកម្រៃសេវា នៃការស្នើសុំវិធានការបណ្តោះអាសន្នចេញដោយមជ្ឈត្តករបន្ទាន់

មជ្ឈត្តករបន្ទាន់អាចធ្វើការបែងចែករាល់កាតព្វកិច្ចបង់កម្រៃសេវាពាក់ព័ន្ធនឹងសំណើសុំក្រោមជំពូកទី ៣ *(មជ្ឈត្តករបន្ទាន់)* នេះ ក្រោមលក្ខខណ្ឌដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មមានអំណាចកំណត់ចុងក្រោយនូវការបែងចែកកាតព្វកិច្ចបង់កម្រៃសេវានេះ។

ប្រការ ២៣. បទប្បញ្ញត្តិផ្សេងៗ ពាក់ព័ន្ធនឹងមជ្ឈត្តករបន្ទាន់

វិធាននេះត្រូវអនុវត្តដោយសមស្របទៅលើរាល់ដំណើរការនីតិវិធីដែលអនុលោមតាមជំពូកទី ៣ *(មជ្ឈត្តករបន្ទាន់)* នេះ ដោយពិចារណាទៅលើភាពបន្ទាន់របស់ដំណើរការនីតិវិធីនោះ។ មជ្ឈត្តករបន្ទាន់ អាចសម្រេចលើរបៀបអនុវត្តវិធាននេះដោយសមរម្យ ហើយសេចក្តីសម្រេចនោះគឺស្ថាពរ និងមិនអាចជាកម្មវត្ថុនៃការប្តឹងតវ៉ា ការស្នើសុំពិនិត្យឡើងវិញ ឬការប្តឹងជំទាស់ក្នុងទម្រង់ណាមួយឡើយ។ អគ្គលេខាធិការដ្ឋានអាចបន្ថយរយៈពេលកំណត់ក្រោមវិធាននេះ ដោយអនុលោមតាមដំណើរការនីតិវិធីដែលបានចាប់ផ្តើមក្រោមប្រការ ៥.២ *(ការកែប្រែពេលវេលាកំណត់)* និងជំពូកទី ៣ *(មជ្ឈត្តករបន្ទាន់)*។

ជំពូកទី ៤

ការបង្កើតវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម

ប្រការ ២៤. ចំនួនមជ្ឈត្តករ

នៅគ្រប់ករណីទាំងអស់ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវមានសមាសភាពមជ្ឈត្តករជាចំនួនសេស។ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវមានមជ្ឈត្តករចំនួន ៣ (បី) រូប លើកលែងតែគូភាគីវិវាទបានព្រមព្រៀងផ្សេងពីនេះ។

ប្រការ ២៥. ការតែងតាំងមជ្ឈត្តករ

២៥.១.កិច្ចព្រមព្រៀងផ្សេងរបស់គូភាគីវិវាទ

គូភាគីវិវាទអាចព្រមព្រៀងលើនីតិវិធីតែងតាំងវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ដែលខុសពីនីតិវិធីដូចមានកំណត់ក្នុងប្រការ ២៥.២ *(ការតែងតាំងវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនៃមជ្ឈត្តករបីរូប ឬវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនៃមជ្ឈត្តករច្រើនរូប)* ដល់ប្រការ ២៥.៦ *(គ្មានការប្តឹងជំទាស់)*។ ប្រសិនបើវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មមិនត្រូវបានតែងតាំងក្នុងអំឡុងពេល ដែលកំណត់ដោយគូភាគីវិវាទ ឬប្រសិនបើគូភាគីវិវាទមិនបានព្រមព្រៀងលើអំឡុងពេលកំណត់សម្រាប់ការតែងតាំងទេនោះ ការតែងតាំងត្រូវធ្វើឡើងស្របតាមប្រការ ២៥.២ *(ការតែងតាំងវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនៃមជ្ឈត្តករបីរូប ឬវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនៃមជ្ឈត្តករច្រើនរូប)* ដល់ប្រការ ២៥.៦ *(គ្មានការប្តឹងជំទាស់)* ក្នុងអំឡុងពេល ៣០ (សាមសិប) ថ្ងៃប្រតិទិន បន្ទាប់ពីបានទទួលការជូនដំណឹងអំពីសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការឆ្លើយតប ដូចមានកំណត់ក្នុងប្រការ ៨.៧ *(ការជូនដំណឹងអំពីការទទួលបានសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការឆ្លើយតប)*។

២៥.២. *ការតែងតាំងវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនៃមជ្ឈត្តករបីរូប ឬវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនៃមជ្ឈត្តករច្រើនរូប*

ចំពោះវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនៃមជ្ឈត្តករ ៣ (បី) រូប ឬវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនៃមជ្ឈត្តករច្រើនរូប ប្រសិនបើការតែងតាំងមិនត្រូវបានធ្វើឡើងតាមរយៈសេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្ម ឬសេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីការឆ្លើយតបទេនោះ ភាគីវិវាទនីមួយៗត្រូវតែងតាំងមជ្ឈត្តករម្នាក់មួយរូប ឬច្រើនរូបស្មើៗគ្នា ក្នុងអំឡុងពេល ១៥ (ដប់ប្រាំ) ថ្ងៃប្រតិទិន បន្ទាប់ពីបានទទួលការជូនដំណឹងអំពីការទទួលបានការឆ្លើយតបចំពោះសេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្ម ដូចមានកំណត់ក្នុងប្រការ ៨.៧ *(ការជូនដំណឹងអំពីការទទួលបានសេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីការឆ្លើយតប)* ឬក្នុងអំឡុងពេល ១៥ (ដប់ប្រាំ) ថ្ងៃប្រតិទិន បន្ទាប់ពីផុតអំឡុងពេលតម្រូវតាមប្រការ ២៥.១ *(កិច្ចព្រមព្រៀងផ្សេងរបស់គូភាគីវិវាទ)*។ ក្នុងអំឡុងពេល ១៥ (ដប់ប្រាំ) ថ្ងៃប្រតិទិនបន្ទាប់ពីមានការតែងតាំងមជ្ឈត្តកររូបចុងក្រោយ មជ្ឈត្តករដែលត្រូវបានតែងតាំងទាំងអស់ត្រូវរួមគ្នាតែងតាំងមជ្ឈត្តករមួយរូបផ្សេងទៀតជាប្រធានវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម។

ប្រសិនបើភាគីវិវាទណាមួយខកខានក្នុងការតែងតាំងមជ្ឈត្តករតាមការតម្រូវ ឬមជ្ឈត្តករដែលត្រូវបានតែងតាំងដោយភាគីវិវាទនោះខកខានមិនបានតែងតាំងប្រធានវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មក្នុងអំឡុងពេលដែលបានកំណត់ក្នុងវិធាននេះ នោះគណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធី ត្រូវតែងតាំងមជ្ឈត្តករ ឬ/និងប្រធានវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម។

២៥.៣. *ការតែងតាំងវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនៃមជ្ឈត្តករមួយរូប*

ចំពោះវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនៃមជ្ឈត្តករមួយរូប ប្រសិនបើមជ្ឈត្តករមិនទាន់ត្រូវបានតែងតាំងតាមរយៈសេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្ម ឬសេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីការឆ្លើយតបទេនោះ គូភាគីវិវាទត្រូវរួមគ្នាតែងតាំងមជ្ឈត្តករមួយរូប ក្នុងអំឡុងពេល ១៥ (ដប់ប្រាំ) ថ្ងៃប្រតិទិនបន្ទាប់ពីបានទទួលការជូនដំណឹងអំពីសេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីការឆ្លើយតបពេញលេញ ដូចមានចែងក្នុងប្រការ ៨.៧ *(ការជូនដំណឹងអំពីការទទួលបានសេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីការឆ្លើយតប)* ឬក្នុងអំឡុងពេល ១៥ (ដប់ប្រាំ) ថ្ងៃប្រតិទិន បន្ទាប់ពីផុតអំឡុងពេលនៃប្រការ ២៥.១ *(កិច្ចព្រមព្រៀងផ្សេងរបស់គូភាគីវិវាទ)*។ ប្រសិនបើភាគីវិវាទទាំងពីរខកខានក្នុងការរួមគ្នាតែងតាំងមជ្ឈត្តករក្នុងអំឡុងពេលដែលមានបញ្ជាក់នៅក្នុងវិធាននេះ គណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធី ត្រូវតែងតាំងមជ្ឈត្តករមួយរូបដើម្បីបង្កើតវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម។

២៥.៤. *ការតែងតាំងមជ្ឈត្តករដោយពហុភាគីវិវាទ*

ប្រសិនបើភាគីវិវាទមានលើសពី ២ (ពីរ) ភាគី ក្នុងមជ្ឈត្តកម្ម និងវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មជាវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនៃមជ្ឈត្តករ ៣ (បី) រូប ឬច្រើនរូបដែលនឹងត្រូវបានតែងតាំង ភាគីប្ដឹងទាមទារទាំងអស់ត្រូវរួមគ្នាតែងតាំងមជ្ឈត្តករ ១ (មួយ) រូប ឬច្រើនរូប និងភាគីឆ្លើយតបទាំងអស់ត្រូវរួមគ្នាតែងតាំងមជ្ឈត្តករ ១ (មួយ) រូប ឬច្រើនរូប។

ប្រសិនបើភាគីវិវាទណាមួយខកខានក្នុងការរួមគ្នាតែងតាំងក្នុងអំឡុងពេលដូចមានកំណត់ក្នុងប្រការ ២៥.២ *(ការតែងតាំងវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនៃមជ្ឈត្តករបីរូប ឬវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនៃមជ្ឈត្តករច្រើនរូប)* គណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធី ក្នុងនាមរបស់ភាគីវិវាទដែលខកខានមិនបានតែងតាំង ត្រូវតែងតាំងមជ្ឈត្តករ ១ (មួយ) រូប ឬច្រើនរូបស្របតាមប្រការ ២៥.៥ *(ការខកខានក្នុងការតែងតាំងមជ្ឈត្តករ និងការតែងតាំងមជ្ឈត្តករដោយ ម.ជ.ម.)*។ ក្នុងអំឡុងពេល ១៥ (ដប់ប្រាំ) ថ្ងៃប្រតិទិន បន្ទាប់ពីមានការតែងតាំងមជ្ឈត្តករចុងក្រោយ មជ្ឈត្តករដែលត្រូវបានតែងតាំងទាំងអស់ត្រូវរួមគ្នាតែងតាំងមជ្ឈត្តករម្នាក់ទៀត ដែលត្រូវបំពេញតួនាទីជាប្រធានវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម។

ប្រសិនបើមជ្ឈត្តករដែលត្រូវបានតែងតាំងទាំងអស់ខកខានក្នុងការរួមគ្នាតែងតាំងប្រធានវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មក្នុងអំឡុងពេលកំណត់ គណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធី ត្រូវតែងតាំងមជ្ឈត្តករម្នាក់ទៀតជាប្រធានវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម។

ប្រសិនបើភាគីវិវាទមានលើសពី ២ (ពីរ) ភាគី ក្នុងមជ្ឈត្តកម្ម និងវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មជាវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនៃមជ្ឈត្តករមួយរូប គូភាគីវិវាទត្រូវព្រមព្រៀងគ្នាក្នុងការតែងតាំងមជ្ឈត្តកររូបណាម្នាក់។ ប្រសិនបើការតែងតាំងរួមគ្នានោះមិនត្រូវបានធ្វើឡើងក្នុងអំឡុងពេលដូចមានកំណត់ក្នុងប្រការ ២៥.៣ *(ការតែងតាំងវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនៃមជ្ឈត្តករមួយរូប)* ទេនោះ គណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធី ត្រូវតែងតាំងមជ្ឈត្តករស្របតាមប្រការ ២៥.៥ *(ការខកខានក្នុងការតែងតាំងមជ្ឈត្តករ និងការតែងតាំងមជ្ឈត្តករដោយ ម.ជ.ម.)*។

២៥.៥.ការខកខានក្នុងការតែងតាំងមជ្ឈត្តករ និងការតែងតាំងមជ្ឈត្តករដោយ ម.ជ.ម.

ដោយមិនមានការជូនដំណឹងទៅអគ្គលេខាធិការដ្ឋាន អំពីការតែងតាំងក្នុងអំឡុងពេលដូចមានកំណត់ក្នុងប្រការ ២៥.២ *(ការតែងតាំងវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនៃមជ្ឈត្តករបីរូប ឬវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនៃមជ្ឈត្តករច្រើនរូប)* ឬប្រការ ២៥.៣ *(ការតែងតាំងវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនៃមជ្ឈត្តករមួយរូប)* ឬក្នុងករណីដែល ភាគីវិវាទណាមួយមានបំណងផ្តល់សមត្ថកិច្ចនៃការតែងតាំងនោះទៅ ម.ជ.ម. គណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធី ត្រូវតែងតាំងមជ្ឈត្តករ ដោយផ្អែកលើលក្ខណសម្បត្តិ រួមបញ្ចូលទាំងសញ្ជាតិរបស់មជ្ឈត្តករដែលតម្រូវ ឬត្រូវបានស្នើឡើងដោយភាគីវិវាទ និងតាមលក្ខណៈជាក់លាក់នៃវិវាទ។ នៅក្នុងករណីនេះ គណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធី មិនត្រូវតែងតាំងសមាជិកណាម្នាក់របស់ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិរបស់ ម.ជ.ម. ឬរបស់គណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធី ជាមជ្ឈត្តករសម្រាប់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មឡើយ។

២៥.៦.គ្មានការប្តឹងជំទាស់

ស្របតាមប្រការ ២៦ *(បុគ្គលដែលអាចត្រូវបានតែងតាំងជាមជ្ឈត្តករ)* គណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធី ត្រូវធ្វើការតែងតាំងមជ្ឈត្តករដែលត្រូវបានតម្រូវ ឬត្រូវបានស្នើឱ្យបានឆាប់រហ័សតាមដែលអាចធ្វើទៅបាន។ អាស្រ័យតាមប្រការ

២៨ *(ការជំទាស់ទៅនឹងមជ្ឈត្តករ)* ការតែងតាំងឬការសម្រេចរបស់គណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធីក្រោមវិធាននេះ គឺជាការសម្រេចចុងក្រោយ និងមិនមែនជាកម្មវត្ថុនៃការប្តឹងជំទាស់ឡើយ។

២៥.៧.ការជូនដំណឹងអំពីការបង្កើតវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម

រាល់ការតែងតាំង ត្រូវធ្វើឡើងតាមរយៈការជូនដំណឹងទៅអគ្គលេខាធិការដ្ឋាន។ ភ្លាមបន្ទាប់ពីមជ្ឈត្តករត្រូវបានតែងតាំង អគ្គលេខាធិការដ្ឋានត្រូវជូនដំណឹងទៅគូភាគីវិវាទថាវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវបានបង្កើត និងត្រូវជូនដំណឹងដល់គូភាគីអំពីឈ្មោះ និងព័ត៌មានលម្អិតសម្រាប់ទាក់ទងមជ្ឈត្តករដែលត្រូវបានតែងតាំងទាំងអស់។ បន្ទាប់មកអគ្គលេខាធិការដ្ឋានត្រូវផ្ញើសំណុំរឿងនោះទៅវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម។

ប្រការ ២៦. បុគ្គលដែលអាចត្រូវបានតែងតាំងជាមជ្ឈត្តករ

២៦.១.ភាគីវិវាទ ឬមជ្ឈត្តករដែលត្រូវបានតែងតាំងដោយភាគីវិវាទ អាចតែងតាំងបុគ្គលខាងក្រោមជាមជ្ឈត្តករ៖

(ក) មជ្ឈត្តករណាម្នាក់ដែលបានចុះបញ្ជីជាមួយ ម.ជ.ម. ឬ

(ខ) បុគ្គលណាម្នាក់ដែលបានបំពេញតួនាទី ឬបានចុះបញ្ជីជាមជ្ឈត្តករផ្នែកពាណិជ្ជកម្មជាមួយស្ថាប័នមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មក្នុងប្រទេស ឬអន្តរជាតិ ដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់ដោយ ម.ជ.ម. ។

២៦.២.លក្ខខណ្ឌតម្រូវបន្ថែមដូចខាងក្រោមត្រូវតែបំពេញ៖

(ក) បុគ្គលដែលត្រូវបានតែងតាំងជាមជ្ឈត្តករត្រូវដាក់សេចក្តីថ្លែងមួយ ដែលមានចុះហត្ថលេខាបញ្ជាក់ថា៖

(i) ខ្លួនស្ម័គ្រចិត្ត និងមានលទ្ធភាពក្នុងការទទួលតួនាទីជាមជ្ឈត្តករ និង

(ii) ខ្លួនមាន និងនៅតែរក្សាអព្យាក្រឹតភាព និងឯករាជភាពរបស់ខ្លួន និងខ្លួនបានប្រកាស និងត្រូវប្រកាសបង្ហាញអំពីស្ថានភាពនានាដូចមានកំណត់ក្នុងប្រការ ២៧.២ *(ការប្រកាសបង្ហាញ)*។

(ខ) បុគ្គលដែលត្រូវបានតែងតាំងជាមជ្ឈត្តករ ដូចមានកំណត់ក្នុងប្រការ ២៦.១(ខ) ត្រូវបំពេញលក្ខខណ្ឌដូចមានចែងខាងក្រោម៖

(i) បន្ថែមលើសេចក្តីថ្លែងកំណត់ក្នុងប្រការ ២៦.២(ក) ខាងលើ៖

- ភស្តុតាងនៃមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យចំនួន ៣ (បី) និងភស្តុតាងបញ្ជាក់អំពីសមាជិកភាពជាមជ្ឈត្តករបច្ចុប្បន្ន ដែលចេញដោយស្ថាប័នមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មក្នុងប្រទេស ឬអន្តរជាតិដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់ដោយ ម.ជ.ម. និង

- ការបញ្ជាក់ថា ខ្លួនយល់ព្រមចំពោះ និងត្រូវគោរពតាមក្រមសីលធម៌វិជ្ជាជីវៈរបស់ ម.ជ.ម. និងវិធានផ្សេងៗរបស់ ម.ជ.ម. រួមបញ្ចូលទាំងវិធាននេះ។

(ii) ម.ជ.ម. យល់ថាបុគ្គលនោះបំពេញលក្ខខណ្ឌដូចមានចែងក្នុងបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុង ម.ជ.ម. ពាក់ព័ន្ធនឹងវិសមភាព ក្នុងការបំពេញតួនាទីជាមជ្ឈត្តករ។

២៦.៣. នៅគ្រប់ករណីទាំងអស់ ក្នុងអំឡុងពេល ៧ (ប្រាំពីរ) ថ្ងៃប្រតិទិនបន្ទាប់ពីបានទទួលសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការតែងតាំងមជ្ឈត្តករពីគូភាគីវិវាទ អគ្គលេខាធិការដ្ឋានអាចជូនដំណឹងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរទៅបណ្តាភាគីវិវាទពាក់ព័ន្ធ អំពីកង្វះខាតនូវចំណុចណាមួយនៃលក្ខណសម្បត្តិដែលតម្រូវខាងលើ។ ភាគីវិវាទដែលពាក់ព័ន្ធនោះត្រូវធ្វើការពិចារណា និងសម្រេចអំពីការតែងតាំងមជ្ឈត្តករក្នុងអំឡុងពេល ៧ (ប្រាំពីរ) ថ្ងៃប្រតិទិន បន្ទាប់ពីបានទទួលសេចក្តីជូនដំណឹងនោះ។

២៦.៤. ប្រសិនបើភាគីវិវាទដែលពាក់ព័ន្ធនោះបដិសេធ ឬខកខានក្នុងការតែងតាំងមជ្ឈត្តករថ្មីដែលមានលក្ខណសម្បត្តិគ្រប់គ្រាន់ក្នុងអំឡុងពេល ៧ (ប្រាំពីរ) ថ្ងៃប្រតិទិន គណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធី ត្រូវមានសមត្ថកិច្ចក្នុងការតែងតាំងមជ្ឈត្តករថ្មីសម្រាប់បំពេញតួនាទីជាមជ្ឈត្តករដែលត្រូវបានបដិសេធនោះបាន ប្រសិនបើភាគីវិវាទខកខានមិនបានតែងតាំងមជ្ឈត្តករក្នុងអំឡុងពេល ១៥ (ដប់ប្រាំ) ថ្ងៃប្រតិទិន បន្ទាប់ពីបានទទួលសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការបដិសេធ។

ប្រការ ២៧. ឯករាជភាព និងអព្យាក្រឹតភាពរបស់មជ្ឈត្តករ និងការប្រកាសបង្ហាញ

២៧.១. ឯករាជភាព និងអព្យាក្រឹតភាព

មជ្ឈត្តករដែលបំពេញតួនាទីក្រោមវិធាននេះ ត្រូវតែឯករាជ្យ និងអព្យាក្រឹត្យ និងមិនត្រូវបំពេញតួនាទីជាអ្នកគាំទ្រ ឬជាទីប្រឹក្សារបស់ភាគីវិវាទណាមួយឡើយ ចាប់ពីពេលដែលត្រូវបានតែងតាំងជាមជ្ឈត្តករ រហូតដល់បញ្ចប់ដំណើរការមជ្ឈត្តការទាំងមូលនៃសំណុំរឿង គឺនៅពេលដែលមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យស្ថាពរត្រូវបានចេញ និងរួមបញ្ចូលទាំងអំឡុងពេលដែលត្រូវបានអនុញ្ញាត ឬកំណត់នៅក្នុងវិធាននេះ សម្រាប់ការស្នើសុំ ឬការចេញការកែតម្រូវ ការបំភ្លឺលម្អិត ការបកស្រាយ ឬមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យបន្ថែម។

២៧.២. ការប្រកាសបង្ហាញ

មជ្ឈត្តករដែលអាចត្រូវបានតែងតាំង ត្រូវបង្ហាញដោយមិនបង្អង់ដល់បុគ្គលទាំងឡាយដែលមកទាក់ទងអំពីលទ្ធភាពក្នុងការតែងតាំងខ្លួនជាមជ្ឈត្តករនៃវិវាទកាមជ្ឈត្តកម្មអំពីកាលៈទេសៈទាំងឡាយណាដែលអាចបង្កឱ្យមានការសង្ស័យសមហេតុសមផលណាមួយពាក់ព័ន្ធនឹងឯករាជភាព និងអព្យាក្រឹតភាពរបស់ខ្លួន។

បន្ទាប់ពីត្រូវបានតែងតាំងហើយ មជ្ឈត្តករត្រូវប្រកាសបង្ហាញដោយមិនបង្អង់អំពីកាលៈទេសៈទាំងឡាយណា ដែលអាចបង្កឱ្យមានការសង្ស័យសមហេតុសមផលណាមួយ ពាក់ព័ន្ធនឹងឯករាជភាព ឬអព្យាក្រឹតភាពរបស់ខ្លួនដល់គូភាគីវិវាទ អគ្គលេខាធិការដ្ឋាន និងសមាជិកដទៃទៀតរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម។

ប្រសិនបើក្នុងដំណាក់កាលណាមួយនៃដំណើរការមជ្ឈត្តការ កាលៈទេសៈថ្មីកើតមានឡើងបង្កឱ្យមានការសង្ស័យពាក់ព័ន្ធនឹងឯករាជភាព និងអព្យាក្រឹតភាពរបស់មជ្ឈត្តករ មជ្ឈត្តកររូបនោះត្រូវប្រកាសបង្ហាញភ្លាមអំពីកាលៈទេសៈនោះ ដល់គូភាគីវិវាទ អគ្គលេខាធិការដ្ឋាន និងសមាជិកដទៃទៀតរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម។

២៧.៣.ក្រមសីលធម៌វិជ្ជាជីវៈរបស់ ម.ជ.ម.

មជ្ឈត្តករដែលបំពេញតួនាទីក្រោមវិធាននេះ ត្រូវគោរពតាមក្រមសីលធម៌វិជ្ជាជីវៈមជ្ឈត្តកររបស់ ម.ជ.ម.។

ប្រការ ២៨. ការជំទាស់ទៅនឹងមជ្ឈត្តករ

២៨.១.កាលៈទេសៈពាក់ព័ន្ធ

មជ្ឈត្តករអាចត្រូវបានជំទាស់ ប្រសិនបើមានកាលៈទេសៈណាមួយបង្កឱ្យមានការសង្ស័យសមហេតុផលចំពោះឯករាជភាព ឬអព្យាក្រឹតភាពរបស់មជ្ឈត្តករ។ មជ្ឈត្តករអាចត្រូវបានជំទាស់ផងដែរ ប្រសិនបើមជ្ឈត្តកររូបនោះមិនមានលក្ខណសម្បត្តិដូចដែលបានព្រមព្រៀងដោយគូភាគីវិវាទ។

ភាគីវិវាទមួយអាចជំទាស់ទៅនឹងមជ្ឈត្តករ ដែលខ្លួនបានតែងតាំង ឬដែលខ្លួនបានចូលរួមក្នុងការតែងតាំង តែក្នុងករណីដែលភាគីវិវាទនោះបានដឹងអំពីមូលហេតុដើម្បីជំទាស់នោះក្រោយការតែងតាំងតែប៉ុណ្ណោះ។

២៨.២.សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការជំទាស់ទៅនឹងមជ្ឈត្តករ ពេលវេលាកំណត់ និងកម្រៃសេវាជំទាស់

ភាគីវិវាទដែលមានបំណងជំទាស់ទៅនឹងមជ្ឈត្តករ ត្រូវបញ្ជូនសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការជំទាស់របស់ខ្លួនដោយបញ្ជាក់អំពីមូលហេតុនៃការជំទាស់ទៅវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ភាគីវិវាទម្ខាងទៀត ឬគូភាគីវិវាទ និងអគ្គលេខាធិការដ្ឋាន ក្នុងអំឡុងពេល ១៥ (ដប់ប្រាំ) ថ្ងៃប្រតិទិន បន្ទាប់ពីបានទទួលការជូនដំណឹងដូចមានកំណត់ក្នុងប្រការ ២៥.៧ *(ការជូនដំណឹងអំពីការបង្កើតវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម)* ឬក្នុងអំឡុងពេល ១៥ (ដប់ប្រាំ) ថ្ងៃប្រតិទិន បន្ទាប់ពីភាគីវិវាទបានដឹងអំពីកាលៈទេសៈនានា ដូចមានកំណត់ក្នុងប្រការ ២៨.១ *(កាលៈទេសៈពាក់ព័ន្ធ)*។

រាល់ការដាក់សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការជំទាស់ទាំងអស់ ត្រូវភ្ជាប់មកជាមួយនូវការបង់កម្រៃសេវាជំទាស់ដោយយោងតាមតារាងកម្រៃសេវារបស់ ម.ជ.ម.។

ប្រសិនបើសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការជំទាស់នោះត្រូវបានដាក់ដោយភាគីវិវាទលើសពីមួយ ភាគីវិវាទទាំងនោះត្រូវបង់ចំណែករបស់ខ្លួនស្មើគ្នា លើកលែងតែគូភាគីវិវាទព្រមព្រៀងផ្សេងពីនេះ។ ភាគីវិវាទនីមួយៗអាចបង់សរុបនូវកម្រៃសេវាជំទាស់ ប្រសិនបើភាគីវិវាទណាមួយខកខានមិនបានបង់ចំណែកខ្លួនត្រូវបង់។ ប្រសិនបើកម្រៃសេវាជំទាស់មិនត្រូវបានបង់ដោយភាគីវិវាទណាមួយដែលដាក់សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការជំទាស់នោះទេ អគ្គលេខាធិការដ្ឋានត្រូវជូនដំណឹងទៅ និងឱ្យភាគីវិវាទម្ខាងទៀតបង់ទឹកប្រាក់ដែលត្រូវបង់ ក្នុងរយៈពេលដែលបានកំណត់ដោយអគ្គលេខាធិការដ្ឋាន។

ប្រសិនបើកម្រៃសេវាជំទាស់មិនត្រូវបានបង់ទាំងស្រុងតាមកាលកំណត់ក្នុងវិធាននេះទេ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវចាត់ទុកការជំទាស់នោះថាបានដក ដោយមិនប៉ះពាល់ដល់ការដាក់ការជំទាស់នេះជាថ្មីនៅពេលក្រោយ។

២៨.៣. *យោបល់ចំពោះការជំទាស់ទៅនឹងមជ្ឈត្តករ*

មជ្ឈត្តករដែលត្រូវបានជំទាស់ ភាគីវិវាទម្ខាងទៀត និងសមាជិកដទៃទៀតរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ប្រសិនបើមាន អាចផ្តល់យោបល់របស់ខ្លួនអំពីការជំទាស់ទៅនឹងមជ្ឈត្តករទៅវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ភាគីវិវាទម្ខាងទៀត ឬគូភាគីវិវាទ និងអគ្គលេខាធិការដ្ឋាន ក្នុងអំឡុងពេល ១៥ (ដប់ប្រាំ) ថ្ងៃប្រតិទិន ក្រោយពីបានទទួលសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការជំទាស់ និងការបញ្ជាក់ពីអគ្គលេខាធិការដ្ឋានអំពីការទទួលបានការបង់កម្រៃសេវាជំទាស់ទាំងស្រុង ដូចមានចែងក្នុងប្រការ ២៨.២ *(សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការជំទាស់ ពេលវេលាកំណត់ និងកម្រៃសេវាជំទាស់)*។

២៨.៤. *ការដកខ្លួនរបស់មជ្ឈត្តករដែលត្រូវបានជំទាស់ និងការសម្រេចរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម*

ក្នុងករណីដែលភាគីវិវាទម្ខាងយល់ស្របចំពោះការជំទាស់ទៅនឹងមជ្ឈត្តករ ដែលស្នើឡើងដោយភាគីវិវាទម្ខាងទៀត មជ្ឈត្តករដែលត្រូវបានជំទាស់នោះត្រូវដកខ្លួនចេញ។ ទោះបីជាគ្មានការព្រមព្រៀងរវាងគូភាគីវិវាទចំពោះការជំទាស់ក៏ដោយ ក៏មជ្ឈត្តករដែលត្រូវបានជំទាស់អាចដកខ្លួនចេញផងដែរ។ ការដកខ្លួនចេញរបស់មជ្ឈត្តករក្នុងករណីទាំងពីរមិនត្រូវបានចាត់ទុកជាការទទួលស្គាល់សុពលភាពនៃមូលហេតុនៃការជំទាស់ឡើយ។

មជ្ឈត្តករដែលត្រូវបានជំទាស់ត្រូវជូនដំណឹងទៅគូភាគីវិវាទ សមាជិកផ្សេងទៀតនៃវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម និងអគ្គលេខាធិការដ្ឋាន អំពីការឆ្លើយតបរបស់ខ្លួនចំពោះការជំទាស់ក្នុងអំឡុងពេល ៧ (ប្រាំពីរ) ថ្ងៃប្រតិទិន បន្ទាប់ពីបានទទួលយោបល់ចំពោះការជំទាស់ ឬបន្ទាប់ពីផុតអំឡុងពេលកំណត់សម្រាប់បញ្ជូនការផ្តល់យោបល់ចំពោះការជំទាស់។

ក្នុងករណីដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មជាវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនៃមជ្ឈត្តករមួយរូប ប្រសិនបើមជ្ឈត្តករដែលត្រូវបានជំទាស់បានជូនដំណឹងទៅភាគីដែលបានជំទាស់ថាខ្លួនបដិសេធក្នុងការដកខ្លួនចេញពីវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ភាគីវិវាទដែលបានជំទាស់នោះ

អាចដាក់ពាក្យតវ៉ាទៅ ម.ជ.ម. តាមរយៈអគ្គលេខាធិការដ្ឋាន ក្នុងអំឡុងពេល ៣០ (សាមសិប) ថ្ងៃប្រតិទិន បន្ទាប់ពីបានទទួលសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការបដិសេធលើការជំទាស់នោះ។

ក្នុងករណីដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មជាវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនៃមជ្ឈត្តករច្រើនរូប ប្រសិនបើមជ្ឈត្តករដែលត្រូវបានជំទាស់បានជូនដំណឹងទៅសមាជិកផ្សេងទៀតនៃវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មថា ខ្លួនបដិសេធក្នុងការដកខ្លួនចេញពីវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវសម្រេចលើការជំទាស់នោះក្នុងអំឡុងពេល ៧ (ប្រាំពីរ) ថ្ងៃប្រតិទិន បន្ទាប់ពីបានទទួលសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការបដិសេធលើការជំទាស់នោះ។ ក្នុងករណីដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម សម្រេចបដិសេធការជំទាស់ទៅនឹងមជ្ឈត្តករ ភាគីវិវាទដែលបានជំទាស់អាចប្តឹងតវ៉ាទៅ ម.ជ.ម. តាមរយៈអគ្គលេខាធិការដ្ឋាន ក្នុងអំឡុងពេល ៣០ (សាមសិប) ថ្ងៃប្រតិទិន បន្ទាប់ពីបានទទួលសេចក្តីសម្រេចរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម។

២៨.៥.សេចក្តីសម្រេចរបស់ ម.ជ.ម. លើការជំទាស់ទៅនឹងមជ្ឈត្តករ

គណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធី ត្រូវសម្រេចលើការតវ៉ាចំពោះការជំទាស់ទៅនឹងមជ្ឈត្តករក្នុងអំឡុងពេល ១៥ (ដប់ប្រាំ) ថ្ងៃប្រតិទិន បន្ទាប់ពីអគ្គលេខាធិការដ្ឋានបានទទួលការតវ៉ាចំពោះការជំទាស់ទៅនឹងមជ្ឈត្តករ។

ប្រសិនបើគណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធី បដិសេធការជំទាស់ទៅនឹងមជ្ឈត្តករ មជ្ឈត្តករដែលត្រូវបានជំទាស់នោះត្រូវបន្តបំពេញតួនាទីរបស់ខ្លួនជាមជ្ឈត្តករតទៅទៀត។ ប្រសិនបើគណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធីយល់ស្របចំពោះការជំទាស់ អាណត្តិរបស់មជ្ឈត្តករដែលត្រូវបានជំទាស់នោះនឹងត្រូវបញ្ចប់ដោយមានប្រសិទ្ធភាពចាប់ពីកាលបរិច្ឆេទនៃសេចក្តីសម្រេចនោះ ហើយប្រការ ៣០ *(ការដាក់មជ្ឈត្តករជំនួស)* ត្រូវអនុវត្ត។

២៨.៦.ការបិទផ្លូវតវ៉ា និងការជូនដំណឹង

សេចក្តីសម្រេចរបស់គណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធី មិនចាំបាច់បង្ហាញហេតុផលឡើយ។ សេចក្តីសម្រេចនោះ គឺជាសេចក្តីសម្រេចស្ថាពរ និងបិទផ្លូវតវ៉ា។ អគ្គលេខាធិការដ្ឋានត្រូវជូនដំណឹងទៅគូភាគីវិវាទ និងវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអំពីសេចក្តីសម្រេចរបស់គណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធីនោះ។

ប្រការ ២៩. ការខកខាន ឬអលទ្ធភាពក្នុងការបំពេញតួនាទី

២៩.១.ការបញ្ចប់អាណត្តិរបស់មជ្ឈត្តករ តាមសំណើរបស់ភាគីវិវាទណាមួយ

ប្រសិនបើមជ្ឈត្តករណាមួយពុំអាចបំពេញមុខងាររបស់ខ្លួនបានដោយមូលហេតុតាមផ្លូវច្បាប់ ឬមូលហេតុជាក់ស្តែងណាមួយ ឬដោយមូលហេតុណាមួយផ្សេងទៀត ខកខានក្នុងការបំពេញមុខងារដោយមិនមានការពន្យារពេលហួសហេតុ អាណត្តិរបស់មជ្ឈត្តករនោះត្រូវបានបញ្ចប់ ប្រសិនបើមជ្ឈត្តករនោះដកខ្លួនពីមុខ

តំណែង ឬប្រសិនបើគូភាគីវិវាទព្រមព្រៀងបញ្ចប់អាណត្តិនោះ។ ការដកខ្លួន ឬការព្រមព្រៀងបញ្ចប់អាណត្តិនេះ មិនត្រូវបានចាត់ទុកជាការទទួលស្គាល់ចំពោះសុពលភាពនៃមូលហេតុដែលនាំឱ្យមានការដកខ្លួននោះទេ។

ប្រសិនបើការមិនយល់ស្របគ្នានៅតែបន្តមានពាក់ព័ន្ធនឹងមូលហេតុណាមួយក្នុងចំណោមមូលហេតុទាំងនេះ ឬប្រសិនបើមជ្ឈត្តករណាម្នាក់ខកខានមិនបានបំពេញអាណត្តិរបស់ខ្លួនស្របតាមវិធាននេះ ភាគីវិវាទណាមួយអាចដាក់សំណើទៅអគ្គលេខាធិការដ្ឋានសុំឱ្យគណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធី សម្រេចបញ្ចប់អាណត្តិរបស់មជ្ឈត្តកររូបនោះ។

២៩.២.យោបល់ចំពោះសំណើឱ្យបញ្ចប់អាណត្តិរបស់មជ្ឈត្តករ

មជ្ឈត្តករ ភាគីវិវាទម្ខាងទៀត និងសមាជិកដទៃទៀតរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចផ្ដល់យោបល់របស់ខ្លួនឆ្លើយតបនឹងសំណើនោះទៅអគ្គលេខាធិការដ្ឋាន ក្នុងអំឡុងពេល ១៥ (ដប់ប្រាំ) ថ្ងៃប្រតិទិន បន្ទាប់ពីបានទទួលសំណើនោះ។

២៩.៣.សេចក្ដីសម្រេចរបស់គណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធី ចំពោះសំណើសុំបញ្ចប់អាណត្តិរបស់មជ្ឈត្តករ

គណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធី ត្រូវសម្រេចលើសំណើសុំបញ្ចប់អាណត្តិរបស់មជ្ឈត្តករ ក្នុងអំឡុងពេល ១៥ (ដប់ប្រាំ) ថ្ងៃប្រតិទិន បន្ទាប់ពីផុតអំឡុងពេលកំណត់សម្រាប់ផ្ដល់យោបល់ឆ្លើយតបនឹងសំណើសុំបញ្ចប់អាណត្តិរបស់មជ្ឈត្តករ។

ប្រសិនបើគណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធី បដិសេធសំណើសុំនោះ មជ្ឈត្តកររូបនោះ ត្រូវបន្តបំពេញភារកិច្ចរបស់ខ្លួនជាមជ្ឈត្តករតទៅទៀត។ ប្រសិនបើគណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធី យល់ស្របចំពោះសំណើនោះ អាណត្តិរបស់មជ្ឈត្តករនោះត្រូវបានបញ្ចប់ដោយមានប្រសិទ្ធភាពចាប់ពីកាលបរិច្ឆេទនៃសេចក្ដីសម្រេចនោះ ហើយប្រការ ៣០ *(ការដាក់មជ្ឈត្តករជំនួស)* ត្រូវយកមកអនុវត្ត។

២៩.៤.ការបិទផ្លូវតវ៉ា និងការជូនដំណឹង

សេចក្ដីសម្រេចរបស់គណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធី មិនចាំបាច់បង្ហាញហេតុផលឡើយ។ សេចក្ដីសម្រេចនោះ គឺជាសេចក្ដីសម្រេចស្ថាពរ និងបិទផ្លូវតវ៉ា។ អគ្គលេខាធិការដ្ឋានត្រូវជូនដំណឹងទៅគូភាគីវិវាទ និងវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអំពីសេចក្ដីសម្រេចរបស់គណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធីនោះ។

ប្រការ ៣០. ការដាក់មជ្ឈត្តករជំនួស

៣០.១.មូលហេតុនៃការដាក់ជំនួស

មជ្ឈត្តករអាចត្រូវបានដាក់ជំនួស នៅពេលមជ្ឈត្តករនោះទទួលមរណភាព ដកខ្លួន ឬលាលែងពីតំណែង ឬនៅពេលបញ្ចប់អាណត្តិរបស់មជ្ឈត្តករណាម្នាក់ ដោយមូលហេតុផ្សេងៗស្របតាមវិធាននេះ។

៣០.២.ការតែងតាំងមជ្ឈត្តករជំនួសដោយភាគីវិវាទ

ស្របតាមប្រការ ៣០.៣ *(ការតែងតាំងមជ្ឈត្តករជំនួសដោយ ម.ជ.ម.)* នៅពេលដែលមជ្ឈត្តករណាម្នាក់ត្រូវដាក់ជំនួស នៅក្នុងអំឡុងពេលនៃដំណើរការមជ្ឈត្តការ ការតែងតាំងមជ្ឈត្តករជំនួសនោះត្រូវធ្វើឡើង ស្របតាមនីតិវិធីដូចគ្នាដូចមានចែងនៅក្នុងប្រការ ២៥ *(ការតែងតាំងមជ្ឈត្តករ)* ដែលត្រូវអនុវត្តសម្រាប់ការតែងតាំងមជ្ឈត្តករជំនួស ដោយត្រូវចាប់ផ្តើមមិនលើសពី ១៥ (ដប់ប្រាំ) ថ្ងៃប្រតិទិន ក្រោយពីភាគីវិវាទដែលត្រូវតែងតាំងមជ្ឈត្តករជំនួស បានទទួលសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការដាក់មជ្ឈត្តករជំនួស។ គ្មានភាគីវិវាទណាមួយ ត្រូវបានរារាំងមិនឱ្យចូលរួមក្នុងការតែងតាំងមជ្ឈត្តករជំនួស ដោយមូលហេតុថាភាគីវិវាទនោះ ខកខានមិនបានចូលរួមពីដំបូងក្នុងការតែងតាំងមជ្ឈត្តករដែលនឹងត្រូវបានដាក់ជំនួសនោះទេ។

៣០.៣.ការតែងតាំងមជ្ឈត្តករជំនួសដោយ ម.ជ.ម.

តាមរយៈសំណើរបស់ភាគីវិវាទណាមួយទៅអគ្គលេខាធិការដ្ឋាន ប្រសិនបើគណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធី កំណត់ថាដើម្បីធានាភាពឆាប់រហ័សនៃដំណើរការមជ្ឈត្តការ ឬដើម្បីជៀសវាងការពន្យារពេលដែលមិនចាំបាច់ ដោយគិតពិចារណាអំពីកាលៈទេសៈពិសេសនានានៅក្នុងសំណុំរឿង គណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធី ជំនួសឱ្យគូភាគីវិវាទ អាចតែងតាំងមជ្ឈត្តករជំនួសណាម្នាក់ បន្ទាប់ពីបានទុកឱកាសឱ្យគូភាគីវិវាទ និងមជ្ឈត្តករដទៃទៀតនៃវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មផ្តល់យោបល់រួចហើយ។

៣០.៤.លទ្ធផលនៃការដាក់មជ្ឈត្តករជំនួស

ប្រសិនបើមជ្ឈត្តករតែមួយរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនៃមជ្ឈត្តករមួយរូប ឬប្រធានវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនៃសមាជិកមជ្ឈត្តករច្រើនរូបត្រូវបានដាក់ជំនួស សវនាការដែលបានធ្វើហើយត្រូវធ្វើសារជាថ្មី លើកលែងតែគូភាគីវិវាទបានព្រមព្រៀងផ្សេងពីនេះ។ ប្រសិនបើមជ្ឈត្តកររូបណាផ្សេងទៀតនៃវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មដែលមានសមាជិកមជ្ឈត្តករច្រើនរូបត្រូវបានដាក់ជំនួស សវនាការដែលបានធ្វើឡើងពីមុនអាចត្រូវបានធ្វើឡើងសារជាថ្មីផ្អែកតាមឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម បន្ទាប់ពីបានពិភាក្សាជាមួយគូភាគីវិវាទរួចហើយ។ ប្រសិនបើវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មបានចេញមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យបណ្តោះអាសន្ន ឬមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យដោយផ្នែករួចហើយ សវនាការដែលពាក់ព័ន្ធទាំងស្រុងនឹងមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យទាំងនោះមិនត្រូវធ្វើសារឡើងវិញទេ ហើយមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យទាំងនោះ ត្រូវបន្តមានសុពលភាពដដែល។

ជំពូកទី ៥

ដំណើរការមជ្ឈត្តការ

ប្រការ ៣១. ទីកន្លែងធ្វើមជ្ឈត្តការ

លើកលែងតែគូភាគីវិវាទបានព្រមព្រៀងផ្សេងពីនេះ ឬដោយសារកាលៈទេសៈនានានៃសំណុំរឿងដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មសម្រេចថាទីកន្លែងធ្វើមជ្ឈត្តការផ្សេងទៀតមានលក្ខណៈសមស្របជាង ទីកន្លែងធ្វើមជ្ឈត្តការនៃមជ្ឈត្តកម្មទាំងអស់ដែលធ្វើឡើងក្រោមវិធាននេះ គឺរាជធានីភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។ ដូចមានចែងនៅក្នុងប្រការ ៣៩.៣ *(ទីកន្លែងសម្រាប់ប្រជុំ និងសវនាការ)* ទីកន្លែងធ្វើមជ្ឈត្តការមិនកំណត់អំពីទីកន្លែងដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចជួបប្រជុំ និងធ្វើសវនាការនោះទេ។

ប្រការ ៣២. ច្បាប់អនុវត្ត និងសមធម៌

៣២.១.ច្បាប់អនុវត្ត

គូភាគីវិវាទ មានសេរីភាពក្នុងការព្រមព្រៀងយកច្បាប់ ឬបទប្បញ្ញត្តិគតិយុត្តិណាមួយ ដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវយកមកអនុវត្តចំពោះខ្លឹមសារនៃវិវាទ។ ក្នុងករណីដែលមិនមានការព្រមព្រៀងគ្នា វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវកំណត់យកច្បាប់ ឬបទប្បញ្ញត្តិគតិយុត្តិណាមួយ ដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មយល់ថាសមស្របមកអនុវត្ត។

៣២.២.សមធម៌ និងការសម្រុះសម្រួល

វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវធ្វើមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យតាមសមធម៌ ឬតាមការសម្រុះសម្រួល តែក្នុងករណី និងក្នុងកម្រិត ដែលគូភាគីវិវាទបានអនុញ្ញាតយ៉ាងច្បាស់លាស់ឱ្យវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មធ្វើដូច្នោះតែប៉ុណ្ណោះ។

៣២.៣.បញ្ញត្តិក្នុងកិច្ចសន្យា និងទម្លាប់ពាណិជ្ជកម្ម

នៅគ្រប់ករណីទាំងអស់ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវយកមកពិចារណានូវបញ្ញត្តិនានាដែលមានចែងក្នុងកិច្ចសន្យា ប្រសិនបើមាន និងរួមទាំងទម្លាប់ពាណិជ្ជកម្មនានាដែលពាក់ព័ន្ធ។

ប្រការ ៣៣. ភាសា

៣៣.១.ភាសានៃដំណើរការមជ្ឈត្តការ

គូភាគីវិវាទមានសេរីភាពក្នុងការព្រមព្រៀងយកភាសាណាមួយ ឬច្រើនមកប្រើក្នុងដំណើរការមជ្ឈត្តការ។ ក្នុងករណីដែលគ្មានការព្រមព្រៀងគ្នា វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចសម្រេចយកភាសាណាមួយជាភាសាសម្រាប់ដំណើរការមជ្ឈត្តការ ដោយគិតពិចារណាលើកាលៈទេសៈនានាដែលពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ រួមបញ្ចូលទាំងភាសានៃកិច្ចសន្យាផងដែរ។

៣៣.២.ការបកប្រែ

វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចបង្គាប់ឱ្យភាគីវិវាទណាមួយធ្វើការបកប្រែ ការទាក់ទងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ឬដោយផ្ទាល់មាត់ណាមួយ ទៅជាភាសាណាមួយ និងក្នុងទម្រង់ណាមួយដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មយល់ថាសមស្រប។

៣៣.៣.ភាសានៃមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ ឬសេចក្តីបង្គាប់

ប្រសិនបើភាសានៃដំណើរការមជ្ឈត្តការ ទោះតាមរយៈការជ្រើសរើសរបស់គូភាគីវិវាទ ឬតាមការកំណត់របស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ស្របតាមប្រការ ៣៣ *(ភាសា)* គឺជាភាសាផ្សេងក្រៅពីភាសាខ្មែរ ឬភាសាអង់គ្លេសក៏ដោយ ក៏ភាសានៃមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ ឬសេចក្តីបង្គាប់ ដែលចេញដោយវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវតែជាភាសាខ្មែរ ឬភាសាអង់គ្លេស បន្ទាប់ពីបានពិភាក្សាជាមួយគូភាគីវិវាទរួចហើយ។

ប្រការ ៣៤. ទទ្បីករណ៍ចំពោះយុត្តាធិការរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម

៣៤.១.ការកំណត់អំពីយុត្តាធិការរបស់ ម.ជ.ម. មុនពេលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវបានបង្កើត

មុនពេលដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវបានបង្កើត ប្រសិនបើភាគីវិវាទបដិសេធចំពោះអត្ថិភាព ឬសុពលភាពនៃកិច្ចសន្យាមជ្ឈត្តកម្ម ឬចំពោះយុត្តាធិការរបស់ ម.ជ.ម. ក្នុងការចាត់ចែងធ្វើមជ្ឈត្តការលើសំណុំរឿង គណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធី ក្នុងអំឡុងពេល ១៥ (ដប់ប្រាំ) ថ្ងៃប្រតិទិន បន្ទាប់ពីបានទទួលសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការបដិសេធនោះ ត្រូវសម្រេចថាតើដោយផ្អែកលើសេចក្តីបញ្ជាក់ដំបូងមជ្ឈត្តការត្រូវមានដំណើរការទៅមុខដែរឬទេ។ មជ្ឈត្តការត្រូវតែបញ្ចប់ ប្រសិនបើគណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធី សម្រេចថា សេចក្តីបញ្ជាក់ដំបូងនោះមិនបាន

បំពេញលក្ខខណ្ឌដើម្បីឱ្យមជ្ឈត្តការអាចដំណើរការបាន។ រាល់សេចក្ដីសម្រេចរបស់គណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធី ដែលសម្រេចថាដំណើរការនីតិវិធីមជ្ឈត្តការត្រូវបន្ត មិនត្រូវប៉ះពាល់ដល់អំណាចរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មក្នុងការចេញសេចក្ដីសម្រេចអំពីយុត្តាធិការរបស់ខ្លួនឡើយ។

៣៤.២.ការសម្រេចរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអំពីយុត្តាធិការរបស់ខ្លួន

វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មមានអំណាចក្នុងការសម្រេចយុត្តាធិការរបស់ខ្លួនរួមទាំងការជំទាស់នានាដែលពាក់ព័ន្ធនឹងអត្ថិភាព សុពលភាព ឬវិសាលភាពអនុវត្តនៃកិច្ចសន្យាមជ្ឈត្តកម្ម។

ប្រសិនបើវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មសម្រេចថាខ្លួនមានយុត្តាធិការ ក្នុងអំឡុងពេល ៣០ (សាមសិប) ថ្ងៃប្រតិទិន បន្ទាប់ពីទទួលបានសេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីការសម្រេចនោះ ភាគីវិវាទអាចស្នើឱ្យតុលាការមានសមត្ថកិច្ចធ្វើការសម្រេច ដែលការសម្រេចរបស់តុលាការអំពីបញ្ហានេះ គឺជាការសម្រេចដែលបិទផ្លូវតវ៉ា។ នៅពេលសំណើសុំការសម្រេចរបស់តុលាការ ចំពោះយុត្តាធិការរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនៅមិនទាន់ត្រូវបានសម្រេចនៅឡើយ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចបន្តដំណើរការមជ្ឈត្តការ និងចេញមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យបាន។

៣៤.៣.កិច្ចសន្យា និងខចែងស្ដីពីមជ្ឈត្តកម្ម

សម្រាប់គោលបំណងនៃប្រការ ៣៤ *(ទទ្បីករណ៍ចំពោះយុត្តាធិការរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម)* ប្រសិនបើខចែងស្ដីពីមជ្ឈត្តកម្មជាផ្នែកមួយនៃកិច្ចសន្យា ខចែងស្ដីពីមជ្ឈត្តកម្មនោះ ត្រូវចាត់ទុកជាការព្រមព្រៀងដោយឡែក ដែលមិនទាក់ទងនឹងលក្ខខណ្ឌ និងខចែងផ្សេងទៀតនៃកិច្ចសន្យាឡើយ។ ការសម្រេចរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មដែលចាត់ទុកកិច្ចសន្យាថាមោឃៈ និងអសារឥតការ មិននាំឱ្យខចែងស្ដីពីមជ្ឈត្តកម្មនោះបាត់សុពលភាពឡើយ។

៣៤.៤.ទទ្បីករណ៍បញ្ជាក់ថាវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មពុំមានយុត្តាធិការ

ទទ្បីករណ៍ដែលបញ្ជាក់ថា វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មពុំមានយុត្តាធិការ ត្រូវលើកឡើងមុនពេលដាក់សេចក្ដីថ្លែងដោះសា សម្រាប់បញ្ហាយុត្តាធិការទាក់ទងនឹងការទាមទារ ឬមុនពេលដាក់សេចក្ដីថ្លែងដោះសាចំពោះបណ្ដឹងតប សម្រាប់បញ្ហាយុត្តាធិការទាក់ទងនឹងបណ្ដឹងតប។ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម អាចទទួលយកទទ្បីករណ៍ចំពោះយុត្តាធិការរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ដែលត្រូវបានលើកឡើងក្រោយពេលកំណត់ខាងលើបាន ប្រសិនបើវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មយល់ថា ការយឺតយ៉ាវក្នុងការដាក់ទទ្បីករណ៍នោះមានមូលហេតុត្រឹមត្រូវ។

មិនត្រូវហាមឃាត់ភាគីវិវាទណាមួយមិនឱ្យលើកឡើងពីទទ្បីករណ៍ខាងលើ ដោយហេតុថាភាគីវិវាទនោះបានតែងតាំង ឬចូលរួមក្នុងការតែងតាំងមជ្ឈត្តករឡើយ។

៣៤.៥. ទឡ្ហីករណ៍បញ្ជាក់ថាវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មធ្វើហួសក្របខណ្ឌសមត្ថកិច្ចរបស់ខ្លួន

ទឡ្ហីករណ៍បញ្ជាក់ថា វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មធ្វើហួសក្របខណ្ឌសមត្ថកិច្ចរបស់ខ្លួន ក្នុងពេលដំណើរការមជ្ឈត្តការត្រូវលើកឡើងភ្លាមៗ បន្ទាប់ពីកើតឡើងនូវបញ្ហាដែលត្រូវបានចោទថា ហួសក្របខណ្ឌសមត្ថកិច្ចរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម។ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចទទួលយកទឡ្ហីករណ៍នោះក្រោយពេលកំណត់ខាងលើបាន ប្រសិនបើវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មយល់ថាការយឺតយ៉ាវក្នុងការដាក់ទឡ្ហីករណ៍នោះមានមូលហេតុត្រឹមត្រូវ។

៣៤.៦. ការសម្រេចលើទឡ្ហីករណ៍ជាបញ្ហាបឋម ឬជាមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យសម្រេចលើអង្គសេចក្តី

វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចសម្រេចលើទឡ្ហីករណ៍ពាក់ព័ន្ធនឹងយុត្តាធិការរបស់ខ្លួន ដោយចាត់ទុកជាបញ្ហាបឋម ឬជាមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យសម្រេចលើអង្គសេចក្តីរបស់ខ្លួន។

ប្រការ ៣៥. បញ្ញត្តិទូទៅអំពីដំណើរការមជ្ឈត្តការ

៣៥.១. ដំណើរការមជ្ឈត្តការ សេចក្តីបង្គាប់ និងសេចក្តីណែនាំ

បន្ទាប់ពីពិភាក្សាជាមួយគូភាគីវិវាទ ដោយផ្អែកលើភាពសាំញ៉ាំ និងតម្លៃនៃវិវាទ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវអនុវត្តដំណើរការមជ្ឈត្តការក្នុងលក្ខណៈ ដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មយល់ថាសមស្រប ដើម្បីធានានាភាពយុត្តិធម៌ ឆាប់រហ័ស ចំណាយអស់តិច និងផ្តល់ដំណោះស្រាយចុងក្រោយនៃវិវាទ។ នៅក្នុងគ្រប់ករណីទាំងអស់ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវដំណើរការក្នុងលក្ខណៈ ដែលគូភាគីវិវាទត្រូវបានទទួលការយកចិត្តទុកដាក់ស្មើៗគ្នា និងភាគីវិវាទនីមួយៗត្រូវបានផ្តល់ឱកាសសមរម្យដើម្បីបង្ហាញរឿងរ៉ាវរបស់ខ្លួន។

វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចចេញសេចក្តីបង្គាប់ ឬសេចក្តីណែនាំ ដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មយល់ថាសមស្រប ដោយសេចក្តីបង្គាប់ និងសេចក្តីណែនាំនោះមិនត្រូវផ្ទុយនឹងវិធាននេះ ឬច្បាប់ដែលគ្រប់គ្រងមជ្ឈត្តការឡើយ។ ស្របតាមប្រការ ៤.១ *(ការទាក់ទងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ)* រាល់សេចក្តីបង្គាប់ និងសេចក្តីណែនាំទាំងអស់ត្រូវធ្វើជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ។

លើកលែងតែវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មបានកំណត់ផ្សេងពីនេះ គូភាគីវិវាទយល់ព្រមក្នុងការគោរពតាមសេចក្តីបង្គាប់ ឬសេចក្តីណែនាំដោយមិនបង្អង់។

៣៥.២. ការប្រជុំត្រៀម និងការប្រជុំបន្ថែមនានា

ភ្លាមៗតាមដែលធ្វើទៅបាន វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចរៀបចំការប្រជុំត្រៀមជាមួយគូភាគីវិវាទដោយផ្ទាល់ ឬដោយមធ្យោបាយផ្សេងៗទៀត ដើម្បីរៀបចំ និងកំណត់កាលវិភាគនៃដំណើរការមជ្ឈត្តការបន្ទាប់ ឬ/និង ដើម្បីពិភាក្សាអំពីនីតិវិធីដែលមានភាពសមស្រប និងចំណាយអស់តិចបំផុតសម្រាប់សំណុំរឿង។

បន្ថែមលើការប្រជុំត្រៀម វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចរៀបចំឱ្យមានការប្រជុំបន្ថែម ឧទាហរណ៍ ដូចជាដើម្បីពិនិត្យទីតាំង វត្ថុ ឬឯកសារនានា ដូចមានចែងក្នុងប្រការ ៤០.២ *(ការសាកសួរ សេចក្តីបង្គាប់ និងការពិនិត្យកស្តុតាង)* ឬពិនិត្យលើភាពរីកចម្រើននៃដំណើរការមជ្ឈត្តការ។

ប្រការ ៣៩ *(សវនាការ និងការប្រជុំ)* ត្រូវអនុវត្តចំពោះការប្រជុំត្រៀម និងការប្រជុំបន្ថែមនានាដូចមានចែងក្នុងប្រការនេះ។

៣៥.៣.ការស្វែងរកដំណោះស្រាយដោយស្រុះស្រួលគ្នា

មុនពេល ឬក្នុងអំឡុងពេលប្រជុំត្រៀម វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវពិភាក្សាជាមួយគូភាគីវិវាទ ដើម្បីស្វែងរកលទ្ធភាពក្នុងការដោះស្រាយវិវាទដោយស្រុះស្រួលគ្នា និងត្រូវជួយគូភាគីវិវាទក្នុងលក្ខណៈណាមួយដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មយល់ថាសមស្រប។

៣៥.៤.ការបំបែកដំណើរការមជ្ឈត្តការដាច់ៗពីគ្នា

បន្ទាប់ពីបានពិភាក្សាជាមួយគូភាគីវិវាទ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម តាមរយៈឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួន អាចបំបែកដំណើរការមជ្ឈត្តការដាច់ៗពីគ្នា និងកំណត់ឱ្យគូភាគីវិវាទផ្តោតការបង្ហាញនានារបស់ពួកគេលើបញ្ហានានា ដែលសេចក្តីសម្រេចលើបញ្ហាទាំងនោះអាចបំបែកសំណុំរឿងទាំងមូល ឬជាផ្នែក។

៣៥.៥.ការចូលរួមពីតតិយជន

វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មមានអំណាចក្នុងការអនុញ្ញាតឱ្យតតិយជនចូលរួមជាភាគីវិវាទក្នុងដំណើរការមជ្ឈត្តការ ប្រសិនបើគូភាគីវិវាទ រួមទាំងតតិយជនបានព្រមព្រៀងចំពោះការចូលរួមនោះជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ។ ក្នុងករណីនេះ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចចេញជាមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យស្ថាពរតែមួយ ឬមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យដោយឡែក សម្រាប់ដោះស្រាយរាល់វិវាទរបស់គូភាគីវិវាទ។

ប្រការ ៣៦. ការរួមបញ្ចូលមជ្ឈត្តការ

៣៦.១.លក្ខខណ្ឌសម្រាប់ការរួមបញ្ចូល

តាមសំណើរបស់ភាគីវិវាទណាមួយ និងដោយមានការយល់ព្រមពីគូភាគីវិវាទ អគ្គលេខាធិការដ្ឋានអាចរួមបញ្ចូលមជ្ឈត្តការ ២ (ពីរ) ឬច្រើន ដែលត្រូវបានផ្តួចផ្តើមឡើងក្រោមវិធាននេះឱ្យទៅជាមជ្ឈត្តការតែមួយបាន។ អគ្គលេខាធិការ-ដ្ឋានអាចកែប្រែដោយដំឡើង ឬបន្ថយកម្រៃសេវារដ្ឋបាល និងកម្រៃសេវាវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ផ្អែកតាមកាលៈទេសៈ ដំណាក់កាល និងផលប៉ះពាល់នៃការរួមបញ្ចូលនោះលើសេវាកម្មនានារបស់ ម.ជ.ម. និងរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម។

៣៦.២.កាលៈទេសៈពាក់ព័ន្ធ

ដើម្បីសម្រេចលើការរួមបញ្ចូលមជ្ឈត្តការ អគ្គលេខាធិការដ្ឋានអាចពិចារណាកាលៈទេសៈផ្សេងៗជាច្រើន ដែលអគ្គលេខាធិការដ្ឋានយល់ថាពាក់ព័ន្ធ រួមបញ្ចូលទាំងកាលៈទេសៈដូចខាងក្រោម៖

(ក) តើការទាមទារទាំងអស់នៅក្នុងមជ្ឈត្តការនានាត្រូវបានធ្វើឡើងក្រោមកិច្ចសន្យាមជ្ឈត្តកម្មតែមួយដែរឬទេ

(ខ) ប្រសិនបើការទាមទារត្រូវបានធ្វើឡើងក្រោមកិច្ចសន្យាមជ្ឈត្តកម្មផ្សេងគ្នា ហើយមជ្ឈត្តការធ្វើឡើងរវាងភាគីវិវាទដូចគ្នា តើវិវាទនានានៅក្នុងមជ្ឈត្តការទាំងនោះ កើតឡើងពាក់ព័ន្ធនឹងទំនាក់ទំនងគតិយុត្តិដូចគ្នាតែមួយ និងកិច្ចសន្យាមជ្ឈត្តកម្មទាំងនោះត្រូវបានចាត់ទុកថាមិនផ្ទុយគ្នាដែរឬទេ និង

(គ) តើមជ្ឈត្តករត្រូវបានតែងតាំងសម្រាប់មជ្ឈត្តការលើសពីមួយដែរឬទេ និងប្រសិនបើបានតែងតាំង តើមជ្ឈត្តករដែលត្រូវបានតែងតាំងនោះជាមជ្ឈត្តករតែមួយ ឬផ្សេងគ្នា។

៣៦.៣.ការរួមបញ្ចូលមជ្ឈត្តការនានាទៅក្នុងមជ្ឈត្តការដំបូងដែលបានទទួល និងចាប់ផ្តើម

លើកលែងតែគូភាគីវិវាទបានព្រមព្រៀងផ្សេងពីនេះ នៅពេលរួមបញ្ចូលគ្នានូវមជ្ឈត្តការនានា មជ្ឈត្តការទាំងនោះត្រូវរួមបញ្ចូលទៅក្នុងមជ្ឈត្តការមួយដែលអគ្គលេខាធិការដ្ឋានបានទទួលដំបូងគេបង្អស់នូវសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តការនោះ ប្រសិនបើមិនទាន់មានមជ្ឈត្តការណាមួយត្រូវបានចាប់ផ្តើមដំណើរការនៅឡើយទេនោះ ឬទៅក្នុងមជ្ឈត្តការមួយដែលបានដំណើរការមុនគេ ប្រសិនបើមជ្ឈត្តការនៃសំណុំរឿងត្រូវបានចាប់ផ្តើមហើយនោះ។

ប្រការ ៣៧. ការដាក់សេចក្តីថ្លែងដោយគូភាគីវិវាទ

៣៧.១.ការដាក់សេចក្តីថ្លែង

លើកលែងតែវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មបានកំណត់ផ្សេងពីនេះ ក្រោយពីបានពិភាក្សាជាមួយគូភាគីវិវាទ ការដាក់សេចក្តីថ្លែងត្រូវធ្វើឡើងស្របតាមប្រការ ៣៧ *(ការដាក់សេចក្តីថ្លែងដោយគូភាគីវិវាទ)*។

៣៧.២.សេចក្តីថ្លែងទាមទារ

លើកលែងតែសេចក្តីថ្លែងទាមទារត្រូវបានដាក់រួចហើយស្របតាមប្រការ ៧.៤ *(ការភ្ជាប់សេចក្តីថ្លែងទាមទារ)* ភាគីប្តឹងទាមទារ ក្នុងអំឡុងពេលដែលនឹងត្រូវកំណត់ដោយវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ត្រូវដាក់សេចក្តីថ្លែងទាមទារដែលមានបញ្ជាក់សេចក្តីលម្អិតដូចខាងក្រោម៖

(ក) អង្គហេតុដែលគាំទ្រការទាមទារនោះ

(ខ) មូលដ្ឋានច្បាប់ ឬទឡ្ហីករណ៍តាមផ្លូវច្បាប់ដែលគាំទ្រការទាមទារនោះ និង

(គ) សំណងការខូចខាត ឬការសង្គ្រោះដែលទាមទារ ព្រមជាមួយចំនួនទឹកប្រាក់នៃការទាមទារដែលអាចកំណត់បានទាំងអស់។

៣៧.៣.សេចក្តីថ្លែងដោះសា និងបណ្តឹងតប

លើកលែងតែសេចក្តីថ្លែងដោះសាត្រូវបានប្រគល់រួចហើយស្របតាមប្រការ ៨.៤ *(ការភ្ជាប់សេចក្តីថ្លែងដោះសា និងទឡ្ហីករណ៍ចំពោះយុត្តាធិការរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម)* ភាគីឆ្លើយតប ក្នុងអំឡុងពេលដែលនឹងត្រូវកំណត់ដោយវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ត្រូវដាក់សេចក្តីថ្លែងដោះសាដែលមានបញ្ជាក់សេចក្តីលម្អិតដូចខាងក្រោម៖

(ក) អង្គហេតុ និងអំណះអំណាងតាមផ្លូវច្បាប់ក្នុងសេចក្តីថ្លែងទាមទារដែលភាគីឆ្លើយតបទទួលស្គាល់

(ខ) អង្គហេតុ និងអំណះអំណាងតាមផ្លូវច្បាប់ក្នុងសេចក្តីថ្លែងទាមទារដែលភាគីឆ្លើយតបបដិសេធ និងមូលហេតុនៃការបដិសេធនោះ និង

(គ) អង្គហេតុ និងអំណះអំណាងតាមផ្លូវច្បាប់ផ្សេងទៀត ដែលភាគីឆ្លើយតបផ្អែកជាមូលដ្ឋាន។

សេចក្តីថ្លែងដោះសាអាចមានបញ្ចូលផងដែរនូវបណ្តឹងតប ឬការដោះសាតាមការកាត់កងល្អីកណាបណ្តឹងតប ឬការដោះសាតាមការកាត់កងនោះស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ដែលត្រូវបំពេញតាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវនានានៃប្រការ ៣៧.២ *(សេចក្តីថ្លែងទាមទារ)*។

៣៧.៤.សេចក្តីថ្លែងដោះសាចំពោះបណ្តឹងតប

ប្រសិនបើបណ្តឹងតបត្រូវបានធ្វើឡើង ភាគីប្តឹងទាមទារ ក្នុងកំឡុងពេល ៣០ (សាមសិប) ថ្ងៃប្រតិទិន បន្ទាប់ពីបានទទួលសេចក្តីថ្លែងដោះសា ត្រូវបញ្ជូនសេចក្តីថ្លែងដោះសាចំពោះបណ្តឹងតបនោះ ដោយសេចក្តីថ្លែងដោះសានោះត្រូវបំពេញតាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវនានានៃប្រការ ៣៧.៣ *(សេចក្តីថ្លែងដោះសា និងបណ្តឹងតប)*។

៣៧.៥.ការដាក់សេចក្តីថ្លែងបន្ថែម

វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវសម្រេចថា តើសេចក្តីថ្លែងបន្ថែមណាមួយ ប្រសិនបើមានដែលត្រូវតម្រូវពីគូភាគីវិវាទ ឬដែលអាចបង្ហាញដោយគូភាគីវិវាទ។ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវកំណត់រយៈពេលសម្រាប់ការដាក់សេចក្តីថ្លែងបន្ថែមទាំងនោះ។

៣៧.៦.ឯកសារយោង

ការដាក់សេចក្ដីថ្លែងដូចមានចែងក្នុងប្រការ ៣៧ *(ការដាក់សេចក្ដីថ្លែងដោយគូភាគីវិវាទ)* ត្រូវអមដោយសំណៅចម្លងនៃឯកសារយោងទាំងអស់ដែលភាគីវិវាទណាមួយមិនទាន់បានដាក់ពីមុន។

៣៧.៧.ការបំពានកាតព្វកិច្ច និងការមិនគោរពតាមវិធាន

ប្រសិនបើភាគីប្ដឹងទាមទារខកខានក្នុងការដាក់សេចក្ដីថ្លែងទាមទារដោយមិនបានបង្ហាញពីមូលហេតុគ្រប់គ្រាន់នៅក្នុងអំឡុងពេលកំណត់ និងប្រសិនបើសមស្រប វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវចេញសេចក្ដីបង្គាប់ឱ្យបញ្ឈប់ដំណើរការមជ្ឈត្តការ បន្ទាប់ពីសម្រេចលើបញ្ហាផ្សេងទៀតដែលនៅសេសសល់ និងដែលត្រូវដោះស្រាយ។

នៅគ្រប់ករណីទាំងអស់ ដោយមិនបានបង្ហាញពីមូលហេតុគ្រប់គ្រាន់ ប្រសិនបើភាគីវិវាទណាមួយខកខាន ឬបដិសេធក្នុងការដាក់សេចក្ដីថ្លែងនានាដែលតម្រូវក្នុងការចូលរួមក្នុងវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ឬក្នុងការគោរពតាមវិធាននេះ ឬសេចក្ដីបង្គាប់ សេចក្ដីណែនាំ ឬមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម តាមការសមស្រប អាចដំណើរការមជ្ឈត្តកម្ម និងចេញមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យដោយផ្អែកតាមសេចក្ដីថ្លែង និងភស្តុតាងដែលបានដាក់មកវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម។

ប្រការ ៣៨. ការដកពាក្យបណ្ដឹង ការកែប្រែ និងការដោះសា

៣៨.១.ការដកពាក្យបណ្ដឹង

បន្ទាប់ពីមានសេចក្ដីជូនដំណឹងទៅវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ភាគីប្ដឹងទាមទារមានសិទ្ធិក្នុងការដកពាក្យបណ្ដឹងរបស់ខ្លួន លើកលែងតែភាគីឆ្លើយតបជំទាស់ និងវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មទទួលស្គាល់ផលប្រយោជន៍ស្របច្បាប់របស់ភាគីឆ្លើយតបក្នុងការទទួលបានសេចក្ដីសម្រេចស្ថាពរលើវិវាទ។ ក្នុងករណីដែលមានការដកពាក្យបណ្ដឹង វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវចេញសេចក្ដីបង្គាប់បញ្ឈប់ដំណើរការមជ្ឈត្តការ។

៣៨.២.ការកែប្រែពាក្យបណ្ដឹង និងការកែប្រែការដោះសា

ក្នុងដំណើរការមជ្ឈត្តការ ភាគីវិវាទណាមួយអាចកែប្រែ ឬបន្ថែមការទាមទារ ការដោះសាបណ្ដឹងតប ឬការដោះសាតាមការកាត់កង លើកលែងតែវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មយល់ថាការកែប្រែ ឬការបន្ថែមនោះមិនសមស្របដោយសារការកែប្រែ ឬការបន្ថែមនោះនឹងពន្យារដំណើរការមជ្ឈត្តការ និងបង្កឱ្យមានសេចក្ដីលំអៀងដល់ភាគីវិវាទម្ខាងទៀត ឬកាលៈទេសៈផ្សេងទៀត។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយភាគីវិវាទមួយមិនអាចកែប្រែ ឬបន្ថែមលើពាក្យបណ្ដឹង ឬការដោះសាបានឡើយ ប្រសិនបើការកែប្រែ ឬការបន្ថែមលើពាក្យបណ្ដឹង ឬការដោះសានោះស្ថិតនៅក្រៅយុត្តាធិការរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម។

ប្រការ ៣៩. សវនាការ និងការប្រជុំ

៣៩.១.សវនាការ

លើកលែងតែគូភាគីវិវាទបានព្រមព្រៀងអំពីរបៀបនៃការធ្វើសវនាការ (ដូចជាការព្រមព្រៀងធ្វើសវនាការដោយផ្ទាល់មាត់ ឬដោយផ្អែកលើឯកសារ និងលិខិតស្នាមផ្សេងៗ) វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវសម្រេចថាតើត្រូវធ្វើសវនាការដោយផ្ទាល់មាត់ ឬត្រូវដំណើរការមជ្ឈត្តការដោយផ្អែកលើឯកសារ និងលិខិតស្នាមផ្សេងៗតែប៉ុណ្ណោះ។

ប្រសិនបើមានការស្នើសុំដោយភាគីវិវាទណាមួយ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវធ្វើសវនាការដោយផ្ទាល់មាត់នៅដំណាក់កាលសមរម្យណាមួយនៃដំណើរការមជ្ឈត្តការ។

ក្នុងករណីដែលសវនាការដោយផ្ទាល់មាត់នឹងត្រូវធ្វើឡើង វេទិការមជ្ឈត្តកម្មអាចសម្រេចថា សវនាការនោះត្រូវធ្វើឡើងដោយមានការចូលរួមដោយផ្ទាល់ ឬពីចម្ងាយតាមរយៈសន្និសីទវីដេអូ ទូរស័ព្ទ ឬមធ្យោបាយទាក់ទងអេឡិចត្រូនិចផ្សេងទៀតជាមួយអ្នកចូលរួមដែលស្ថិតនៅទីកន្លែងមួយ ឬច្រើន (ឬក្នុងទម្រង់រួមបញ្ចូលគ្នា) បន្ទាប់ពីបានពិភាក្សាជាមួយគូភាគីវិវាទ និងដោយផ្អែកលើអង្គហេតុពាក់ព័ន្ធ និងកាលៈទេសៈរបស់សំណុំរឿង។

៣៩.២.សវនាការបន្ថែម

លើកលែងតែគូភាគីវិវាទបានព្រមព្រៀងផ្សេងពីនេះ នៅក្នុងដំណាក់កាលណាមួយនៃដំណើរការមជ្ឈត្តការ និងនៅមុនពេលចេញមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យស្ថាពរ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចសម្រេចឱ្យមានសវនាការបន្ថែម ប្រសិនបើកាលៈទេសៈនៃមជ្ឈត្តការតម្រូវ។

៣៩.៣.ទីកន្លែងប្រជុំ និងសវនាការ

ទោះបីជាទីកន្លែងធ្វើមជ្ឈត្តការត្រូវបានកំណត់ដូចមានចែងក្នុងប្រការ ៣១ *(ទីកន្លែងធ្វើមជ្ឈត្តការ)* ក៏ដោយ ក៏វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចរៀបចំការប្រជុំ និងសវនាការតាមមធ្យោបាយណាមួយផ្សេងទៀត និងនៅទីកន្លែងណាមួយផ្សេងទៀតដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មយល់ថាសមស្រប។

៣៩.៤.សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីសវនាការ

វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវកំណត់កាលបរិច្ឆេទ ពេលវេលា ទីកន្លែង និងរបៀបនៃការធ្វើសវនាការ និងត្រូវផ្តល់ដំណឹងជាមុនទៅគូភាគីវិវាទអំពីបញ្ហាទាំងនេះយ៉ាងហោចណាស់ ១៥ (ដប់ប្រាំ) ថ្ងៃប្រតិទិន មុនកាលបរិច្ឆេទធ្វើសវនាការ។

ប្រសិនបើភាគីវិវាទនៃដំណើរការមជ្ឈត្តការខកខានក្នុងការបង្ហាញខ្លួននៅក្នុងសវនាការដោយផ្ទាល់មាត់ដោយមិនបានបង្ហាញមូលហេតុគ្រប់គ្រាន់នៃការខក-ខាននេះ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចបន្តធ្វើមជ្ឈត្តកម្ម និងអាចចេញមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យដោយផ្អែកលើសេចក្តីថ្លែង និងភស្តុតាងដែលបានដាក់មកវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម។

៣៩.៥.បញ្ជីនៃចំណុចវិវាទ និងសំណួរមុនពេលមានសវនាការ

យ៉ាងហោចណាស់ ១៥ (ដប់ប្រាំ) ថ្ងៃប្រតិទិន មុនពេលធ្វើសវនាការ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម អាចផ្តល់ដល់គូភាគីវិវាទនូវបញ្ជីនៃចំណុចវិវាទ ឬសំណួរដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម មានបំណងឱ្យភាគីវិវាទទាំងអស់ពិចារណាជាពិសេស។

៣៩.៦.វត្តមានក្នុងពេលសវនាការ ការបកប្រែ និងការកត់ត្រា

វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវទទួលបន្ទុកគ្រប់គ្រងទាំងស្រុងលើសវនាការ ដែលគូភាគីវិវាទទាំងអស់ត្រូវមានសិទ្ធិចូលរួម។ លើកលែងតែមានការឯកភាពពីវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម និងគូភាគីវិវាទ អ្នកដែលមិនពាក់ព័ន្ធនឹងដំណើរការនីតិវិធីមិនត្រូវអនុញ្ញាតឱ្យចូលរួមឡើយ។

គ្រប់សវនាការទាំងអស់ត្រូវធ្វើឡើងជាលក្ខណៈឯកជន លើកលែងតែភាគីវិវាទបានព្រមព្រៀងផ្សេងពីនេះ។ ស្របតាមប្រការ ៣៣.២ *(ការបកប្រែ)* វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចបង្គាប់ឱ្យបកប្រែការទាក់ទងដោយផ្ទាល់មាត់ ឬការទាក់ទងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរណាមួយដែលត្រូវបានធ្វើឡើង ឬត្រូវបានដាក់ក្នុងពេលសវនាការ។

វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចសម្រេចថា តើសវនាការដោយផ្ទាល់មាត់នឹងត្រូវកត់ត្រា និងថាតើការកត់ត្រានោះនឹងត្រូវធ្វើដោយរបៀបណា។

ប្រការ ៤០. បញ្ញត្តិទូទៅអំពីភស្តុតាង

៤០.១.បន្ទុកបង្ហាញភស្តុតាង

ភាគីវិវាទនីមួយៗត្រូវមានបន្ទុកបង្ហាញអង្គហេតុ វិធានដែលត្រូវអនុវត្ត និងទម្លាប់ពាណិជ្ជកម្មនានាដែលជាមូលដ្ឋាននៃការទាមទារ ឬបណ្តឹងតប ឬការដោះសារបស់ភាគីវិវាទ។

៤០.២.ការសាកសួរ សេចក្តីបង្គាប់ និងការពិនិត្យភស្តុតាង

នៅពេលណាមួយនៃអំឡុងពេលនៃដំណើរការមជ្ឈត្តការ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចរៀបចំឱ្យមានការសាកសួរ ឬបង្គាប់ភាគីវិវាទណាមួយផ្តល់ការបង្ហាញផ្សេងៗ ដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មយល់ថាចាំបាច់ ឬសមស្រប ដូចជា៖

(ក) ផ្តល់ឯកសារ វត្ថុតាង ឬភស្តុតាងផ្សេងទៀត

(ខ) ផ្តល់តារាងរៀបតាមអក្សរ ឬសេចក្តីសង្ខេបរបស់ឯកសារ ឬភស្តុតាងផ្សេងទៀតដែលភាគីវិវាទនោះបានបង្ហាញ ឬមានបំណងបង្ហាញ

(គ) ផ្តល់ទីកន្លែង វត្ថុ ឬឯកសារនានាដែលស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ខ្លួនសម្រាប់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ភាគីវិវាទម្ខាងទៀត ឬអ្នកជំនាញដែលត្រូវបានតែងតាំងដោយវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មធ្វើការត្រួតពិនិត្យ និង

(ឃ) រៀបចំការយកគំរូដែលត្រូវយកពីទីកន្លែង វត្ថុ ឬឯកសារ ដែលស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ភាគីវិវាទ ឬរៀបចំឱ្យមានការអង្កេតលើ ឬការពិសោធលើដែលគំរូនោះនឹងត្រូវយកទៅពិនិត្យ ឬសម្រាប់ការពិសោធណាមួយទាំងនោះ។

ភាគីវិវាទមានសិទ្ធិក្នុងការត្រួតពិនិត្យភស្តុតាងដែលបង្ហាញដោយភាគីវិវាទម្ខាងទៀត។

៤០.៣.ភាពអាចទទួលយកបាននៃភស្តុតាង

វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវកំណត់អំពីភាពអាចទទួលយកបាន ទំនាក់ទំនង សារៈសំខាន់ និងទម្ងន់នៃភស្តុតាងទាំងអស់។ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មមិនត្រូវបានតម្រូវឱ្យអនុវត្តវិធាននៃភស្តុតាងនៃច្បាប់ណាមួយឡើយក្នុងការធ្វើការកំណត់នោះ។

ប្រការ ៤១. សាក្សី

៤១.១.សេចក្តីជូនដំណឹងជាមុនដោយភាគីវិវាទ

នៅមុនពេលដំណើរការសវនាការ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចតម្រូវឱ្យភាគីវិវាទនីមួយៗផ្តល់សេចក្តីជូនដំណឹងជាមុនអំពីអត្តសញ្ញាណរបស់សាក្សី ដោយរួមបញ្ចូលទាំងសាក្សីជំនាញផងដែរនៅក្នុងប្រការ ៤១ *(សាក្សី)* នេះ ដែលភាគីវិវាទនីមួយៗមានបំណងកោះហៅ ក៏ដូចជាអំពីកម្មវត្ថុ និងទំនាក់ទំនងនៃសក្ខីកម្មរបស់សាក្សី រួមទាំងភាសាដែលសាក្សីនោះនឹងប្រើក្នុងការធ្វើសក្ខីកម្ម។

៤១.២.ការអនុញ្ញាត ការកម្រិត ឬការបដិសេធការបង្ហាញរបស់សាក្សី

វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មមានឆន្ទានុសិទ្ធិក្នុងការអនុញ្ញាត ការកម្រិត ឬការបដិសេធការបង្ហាញរបស់សាក្សី។

៤១.៣.សក្ខីកម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ

វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចកំណត់ឱ្យសាក្សីធ្វើសក្ខីកម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ឬក្នុងទម្រង់ផ្សេងទៀតសម្រាប់ធ្វើកំណត់ត្រា។ ស្របតាមប្រការ ៤១.២ *(ការអនុញ្ញាត ការកម្រិត ឬការបដិសេធការបង្ហាញរបស់សាក្សី)* ភាគីវិវាទអាចស្នើឱ្យសាក្សីចូលរួមក្នុងការសាកសួរផ្ទាល់មាត់។ ប្រសិនបើសាក្សីខកខានក្នុងការចូលរួមការសាកសួរផ្ទាល់មាត់ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចដាក់ទម្ងន់នៃការពិចារណារបស់ខ្លួនលើសក្ខីកម្មជាលាយលក្ខណ៍អក្សរដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មយល់ថាសមស្រប ឬទាត់ចោល ឬលុបចោល សក្ខីកម្មនោះទាំងស្រុង។

៤១.៤.ការសាកសួរសាក្សី

សាក្សីណាម្នាក់ ដែលផ្តល់សក្ខីកម្មដោយផ្ទាល់មាត់ អាចត្រូវបានសាកសួរដោយវេទិកាមជ្ឍត្តកម្ម និងដោយភាគីវិវាទនីមួយៗក្នុងទម្រង់ណាមួយដែលវេទិកាមជ្ឍត្តកម្មបានកំណត់។

៤១.៥.ការស្បថ ឬការអះអាង

សាក្សីណាម្នាក់អាចត្រូវបានវេទិកាមជ្ឍត្តកម្មតម្រូវឱ្យធ្វើសក្ខីកម្មក្រោមសម្បថ ឬការអះអាង។

៤១.៦.ការចាកចេញរបស់សាក្សី

វេទិកាមជ្ឍត្តកម្មអាចតម្រូវឱ្យសាក្សីណាម្នាក់ចាកចេញពីសវនាការក្នុងអំឡុងពេលសាកសួរសាក្សីដទៃទៀត។

ប្រការ ៤២. អ្នកជំនាញដែលតែងតាំងដោយវេទិកាមជ្ឍត្តកម្ម

៤២.១.ការតែងតាំងអ្នកជំនាញ

លើកលែងតែគូភាគីវិវាទបានព្រមព្រៀងផ្សេងពីនេះ ក្រោយពីការពិភាក្សាជាមួយគូភាគីវិវាទ វេទិកាមជ្ឍត្តកម្មអាចតែងតាំងអ្នកជំនាញឯករាជ្យមួយរូប ឬច្រើនរូបឱ្យធ្វើរបាយការណ៍ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរទៅវេទិកាមជ្ឍត្តកម្ម អំពីចំណុចវិវាទជាក់លាក់ណាមួយដែលវេទិកាមជ្ឍត្តកម្មបានកំណត់។ វេទិកាមជ្ឍត្តកម្មត្រូវផ្តល់ដល់គូភាគីវិវាទនូវការកំណត់របស់ខ្លួនអំពីចំណុចវិវាទជាក់លាក់ដែលតម្រូវឱ្យអ្នកជំនាញឯករាជ្យធ្វើរបាយការណ៍ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនោះ។

វេទិកាមជ្ឍត្តកម្មអាចតម្រូវភាគីវិវាទផ្តល់ព័ត៌មានពាក់ព័ន្ធដល់អ្នកជំនាញ ឬបង្ហាញ ឬអនុញ្ញាតឱ្យអ្នកជំនាញពិនិត្យទីតាំង ទំនិញ ទ្រព្យ ឬឯកសារផ្សេងៗ។

៤២.២.របាយការណ៍ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ និងយោបល់របស់គូភាគីវិវាទ

អ្នកជំនាញដែលត្រូវបានតែងតាំង ត្រូវដាក់របាយការណ៍ជាលាយលក្ខណ៍អក្សររបស់ខ្លួនទៅវេទិកាមជ្ឍត្តកម្ម។ ក្រោយពីបានទទួលរបាយការណ៍នោះហើយ វេទិកាមជ្ឍត្តកម្មត្រូវបញ្ជូនរបាយការណ៍មួយច្បាប់ទៅគូភាគីវិវាទ និងស្នើឱ្យគូភាគីវិវាទផ្តល់យោបល់របស់ពួកគេជាលាយលក្ខណ៍អក្សរលើរបាយការណ៍នោះ។

៤២.៣.ការចូលរួមរបស់អ្នកជំនាញក្នុងសវនាការ

លើកលែងតែគូភាគីវិវាទបានព្រមព្រៀងផ្សេងពីនេះ ប្រសិនបើវេទិកាមជ្ឍត្តកម្មយល់ថាចាំបាច់ អ្នកជំនាញត្រូវចូលរួមក្នុងសវនាការតាមប្រការ ៤២.១ *(ការតែងតាំងអ្នកជំនាញ)* បន្ទាប់ពីបានដាក់របាយការណ៍ជាលាយលក្ខណ៍អក្សររបស់ខ្លួនរួចហើយ។ ក្នុងពេលធ្វើសវនាការ គូភាគីវិវាទត្រូវមានឱកាសក្នុងការសាកសួរអ្នកជំនាញនោះ។

ប្រការ ៤៣. វិធានការបណ្តោះអាសន្ន

៤៣.១.វិធានការបណ្តោះអាសន្ន

តាមសំណើរបស់ភាគីវិវាទណាមួយ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចចាត់វិធានការបណ្តោះអាសន្នតាមរយៈការចេញមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យដែលមានមូលហេតុ ឬសេចក្តីបង្គាប់នៅពេលណាមួយមុនពេលចេញមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យស្ថាពរ។

៤៣.២.គោលបំណងនៃវិធានការបណ្តោះអាសន្ន

វិធានការបណ្តោះអាសន្នមានលក្ខណៈជាវិធានការដែលចាំបាច់ និងបន្ទាន់ ដែលមិនត្រូវប៉ះពាល់ដល់សេចក្តីសម្រេចស្ថាពររបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មចំពោះអង្គសេចក្តីនៃសំណុំរឿងឡើយ។ ជាឧទាហរណ៍ វិធានការបណ្តោះអាសន្នរួមមានជាអាទិ៍ នូវសេចក្តីបង្គាប់នានា៖

(ក) ដើម្បីថែរក្សា និងស្តារស្ថានភាពឡើងវិញក្នុងពេលដែលវិវាទមិនទាន់ត្រូវបានដោះស្រាយ

(ខ) ដើម្បីចំណាត់ការសកម្មភាពក្នុងគោលបំណងរារាំង ឬទប់ស្កាត់ការធ្វើសកម្មភាពដែលអាចបង្កឱ្យមាន (i) ការខូចខាតបច្ចុប្បន្ន ឬបន្ទាន់ ឬ (ii) សេចក្តីលម្អៀងចំពោះដំណើរការមជ្ឈត្តការ

(គ) ដើម្បីផ្តល់មធ្យោបាយក្នុងការថែរក្សាទ្រព្យសម្បត្តិដែលអាចទាក់ទងនឹងការបំពេញតាមមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យបន្ទាប់ ឬ

(ឃ) ដើម្បីរក្សាទុកភស្តុតាងដែលអាចពាក់ព័ន្ធ និងដែលមានសារៈសំខាន់សម្រាប់ការដោះស្រាយវិវាទ។

៤៣.៣.សំណើតាមរយៈសេចក្តីថ្លែងដោយឡែក

សំណើសុំវិធានការបណ្តោះអាសន្នត្រូវបញ្ជូនទៅវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មតាមរយៈសេចក្តីថ្លែងដោយឡែក។ សេចក្តីថ្លែងត្រូវមានការពណ៌នាច្បាស់លាស់អំពីវិធានការបណ្តោះអាសន្នដែលស្នើសុំ និងមូលហេតុនៃសំណើក៏ដូចជាភាពចាំបាច់និងភាពបន្ទាន់ដែលត្រូវបានអះអាង។ ប្រសិនបើអាច ភស្តុតាងដែលជាមូលដ្ឋាននៃការស្នើសុំត្រូវបញ្ជូនរួមគ្នាជាមួយសេចក្តីថ្លែង ប្រសិនបើសេចក្តីថ្លែងនោះមិនទាន់ត្រូវបានបញ្ជូនទៅវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនៅឡើយក្នុងដំណើរការមជ្ឈត្តការ។

៤៣.៤.នីតិវិធីបន្ថែម

បន្ទាប់ពីបានទទួលសំណើសុំវិធានការបណ្តោះអាសន្នហើយ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ដោយមិនពន្យារពេល ត្រូវជូនដំណឹងទៅគូភាគីវិវាទអំពីរបៀបដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនឹងចាត់ដំណើរការ ជាពិសេសថាតើនឹងមានសវនាការ ឬក៏តម្រូវឱ្យមានសេចក្តីថ្លែងបន្ថែម។

៤៣.៥.ការផ្តល់ការធានា

លើកលែងតែគូភាគីវិវាទបានព្រមព្រៀងផ្សេងពីនេះ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចតម្រូវថា ការចេញវិធានបណ្តោះអាសន្នត្រូវមានការធានាសមស្របណាមួយ ដែលផ្តល់ដោយភាគីវិវាទដែលបានស្នើ ដើម្បីធានាសោហ៊ុយចំណាយ ឬការខូចខាតនានា ដែលទទួលរងដោយភាគីវិវាទម្ខាងទៀតដោយសារវិធានការបណ្តោះអាសន្ន ដែលចេញដោយវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម។

ភាគីវិវាទដែលស្នើសុំវិធានការបណ្តោះអាសន្ន អាចត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះសោហ៊ុយចំណាយ និងការខូចខាត ដែលកើតចេញពីវិធានការបណ្តោះអាសន្ន ទៅភាគីម្ខាងទៀត ប្រសិនបើនាពេលក្រោយមក វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មយល់ឃើញថា នៅក្នុងកាលៈទេសៈជាទូទៅ វិធានការបណ្តោះអាសន្នមិនគួរត្រូវបានផ្តល់ឱ្យនោះទេ។ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចសម្រេចឱ្យសងសោហ៊ុយចំណាយ និងការខូចខាតទាំងនោះ នៅក្នុងពេលណាមួយនៃដំណើរការមជ្ឈត្តការ។

៤៣.៦.ការសម្រេចដោយវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម

វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវផ្តល់វិធានការបណ្តោះអាសន្នតាមការស្នើសុំ តែក្នុងករណីដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មយល់ថា វិធានការបណ្តោះអាសន្ននោះត្រូវការជាចាំបាច់ និងបន្ទាន់។ ប្រសិនបើវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មកំណត់ថា បញ្ហានោះមិនចាំបាច់ និងបន្ទាន់ដែលត្រូវសម្រេចដោយវិធានការបណ្តោះអាសន្នទេនោះ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវបដិសេធសំណើនោះទាំងស្រុង ឬដោយផ្នែក ហើយវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចកំណត់ថាបញ្ហានោះត្រូវសម្រេចនៅក្នុងមជ្ឈត្តកម្មលើអង្គសេចក្តី។

វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចចាត់ទុកសំណើសុំវិធានការបណ្តោះអាសន្នថាមានភាពចាំបាច់ និងបន្ទាន់ ប្រសិនបើភាគីវិវាទដែលស្នើសុំវិធានការបណ្តោះអាសន្នអាចបង្ហាញថា៖

(ក) ការខូចខាតដែលមិនអាចត្រូវបានជួសជុលដោយសំណងក្នុងមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ ទំនងជានឹងកើតមានឡើង ប្រសិនបើវិធានការបណ្តោះអាសន្នមិនត្រូវបានចាត់ឡើង ហើយការខូចខាតនោះមានលក្ខណៈធ្ងន់ធ្ងរជាងការខូចខាតរបស់ភាគីវិវាទម្ខាងទៀតដែលអាចទទួលរងដោយសារវិធានការបណ្តោះអាសន្ន ប្រសិនបើវិធានការបណ្តោះអាសន្ននោះត្រូវបានផ្តល់ឱ្យ និង

(ខ) មានលទ្ធភាពសមហេតុសមផលដែលភាគីស្នើសុំនឹងឈ្នះលើអង្គសេចក្តីនៃការទាមទារ។ ការកំណត់អំពីលទ្ធភាពនេះមិនប៉ះពាល់ដល់ឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មក្នុងការធ្វើសេចក្តីសម្រេចណាមួយនាពេលបន្ទាប់ឡើយ។

ប្រការ ៤៥. ការដោះស្រាយវិវាទដោយស្ម័គ្រចិត្ត

ប្រសិនបើមុនពេលចេញមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យស្ថាពរ គូភាគីវិវាទព្រមព្រៀងដោះស្រាយវិវាទដោយស្ម័គ្រចិត្ត វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវចេញសេចក្តីបង្គាប់បញ្ឈប់ដំណើរការមជ្ឈត្តការ ឬប្រសិនបើមានសំណើរបស់ភាគីវិវាទទាំងពីរ និងតាមវិសាលភាពនៃសំណើនោះ និងតាមការទទួលយល់ព្រមរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវកត់ត្រាដំណោះស្រាយវិវាទដោយស្ម័គ្រចិត្តនោះក្នុងទម្រង់ជាមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យតាមការព្រមព្រៀង។ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មមិនមានកាតព្វកិច្ចក្នុងការផ្តល់មូលហេតុចំពោះមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យបែបនេះនោះទេ។

ការដោះស្រាយវិវាទដោយស្ម័គ្រចិត្តត្រូវរួមបញ្ចូលផងដែរនូវការដោះស្រាយពាក់ព័ន្ធនឹងការបង់កម្រៃសេវាមជ្ឈត្តកម្ម។

ប្រការ ៤៦. មូលហេតុផ្សេងទៀតសម្រាប់បញ្ចប់ដំណើរការមជ្ឈត្តការ

ក្រៅពីមូលហេតុនានាដែលកំណត់ក្នុងវិធាននេះ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវចេញសេចក្តីបង្គាប់បញ្ឈប់ដំណើរការមជ្ឈត្តការផងដែរ ប្រសិនបើគូភាគីវិវាទព្រមព្រៀងក្នុងការបញ្ចប់ដំណើរការមជ្ឈត្តការនោះ ឬដោយមូលហេតុណាមួយ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មយល់ថាការបន្តដំណើរការមជ្ឈត្តការគឺមិនចាំបាច់ ឬមិនអាចទៅរួច។

ជំពូកទី ៦

ការសម្រេច និងមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ

ប្រការ ៤៧. ការសម្រេច

៤៧.១.ការសម្រេចដោយសម្លេងភាគច្រើនដោយប្រៀប

ក្នុងករណីវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនៃមជ្ឈត្តករច្រើនរូប មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ ឬសេចក្ដីសម្រេចផ្សេងៗ ត្រូវធ្វើឡើងដោយមតិភាគច្រើនដោយប្រៀបនៃមជ្ឈត្តករជាសមាជិកនៃវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មទាំងអស់។

៤៧.២.សេចក្ដីសម្រេចលើបញ្ហានីតិវិធី

ដោយមានការយល់ព្រមជាមុនពីវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ប្រធានវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចសម្រេចលើបញ្ហានីតិវិធីតែម្នាក់ឯងបាន។

ប្រការ ៤៨. មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យស្ថាពរ មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យបណ្ដោះអាសន្ន និង មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យដោយផ្នែក

បន្ថែមលើការចេញមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យស្ថាពរដែលដោះស្រាយចំណុចវិវាទទាំងអស់ (ដែលនៅសេសសល់) វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មមានសិទ្ធិក្នុងការចេញមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យបណ្ដោះអាសន្ន ឬមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យដោយផ្នែកលើចំណុចវិវាទផ្សេងក្នុងពេលវេលាផ្សេងៗគ្នា។

ប្រការ ៤៩. ទម្រង់នៃមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ

៤៩.១.មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ និងមានសំអាងហេតុ

មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យត្រូវធ្វើជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ។ លើកលែងតែគូភាគីវិវាទបានព្រមព្រៀងផ្សេងពីនោះ និងស្របតាមប្រការ ៤៥ *(ការដោះស្រាយវិវាទដោយស្ម័គ្រចិត្ត)* មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យត្រូវមានសំអាងហេតុដែលជាមូលដ្ឋាននៃការសម្រេច។

៤៩.២.ទីកន្លែង និងកាលបរិច្ឆេទ

មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យត្រូវមានចុះកាលបរិច្ឆេទ និងទីកន្លែងដែលមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យនោះត្រូវបានចេញ។

៤៩.៣.ហត្ថលេខា

មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យត្រូវចុះហត្ថលេខាដោយមជ្ឈត្តករទាំងអស់។ ចំពោះវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនៃមជ្ឈត្តករច្រើនរូប ហត្ថលេខារបស់សមាជិកភាគច្រើននៃវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវចាត់ទុកថាគ្រប់គ្រាន់ ល្គឹកណាមានការបញ្ជាក់ពីមូលហេតុដែលមជ្ឈត្តករដទៃទៀតមិនបានចុះហត្ថលេខា។

៤៩.៤.ការសហការក្នុងការរៀបចំធ្វើមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ

ប្រសិនបើបន្ទាប់ពីបានទទួលឱកាសគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការសហការហើយ មជ្ឈត្តករណាម្នាក់ខកខានមិនបានសហការក្នុងការរៀបចំធ្វើមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ មជ្ឈត្តករផ្សេងៗទៀតត្រូវរៀបចំធ្វើមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យដោយគ្មានវត្តមានមជ្ឈត្តកររូបនោះ។

៤៩.៥.ការឯកភាពលើទម្រង់របស់មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ

វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មមិនត្រូវចេញមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យណាមួយឡើយ ប្រសិនបើទម្រង់របស់មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យនោះមិនទាន់ត្រូវបានពិនិត្យពិច័យ និងឯកភាពដោយអគ្គលេខាធិការដ្ឋាន។

ប្រការ ៥០. ការពិនិត្យពិច័យលើទម្រង់របស់មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ

៥០.១.ការបញ្ជូនសេចក្តីព្រាងមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យសម្រាប់ការពិនិត្យពិច័យលើទម្រង់

(ក) នៅមុនពេលចេញមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវបញ្ជូនសេចក្តីព្រាងមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យទៅអគ្គលេខាធិការដ្ឋាន ដើម្បីឱ្យអគ្គលេខាធិការដ្ឋានពិនិត្យពិច័យលើទម្រង់របស់មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ។ លើកលែងតែអគ្គលេខាធិការដ្ឋានពន្យារពេលកំណត់ស្របតាមសំណើរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ឬគូភាគីវិវាទបានព្រមព្រៀងផ្សេងពីនេះ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវបញ្ជូនសេចក្តីព្រាងមជ្ឈត្ត-វិនិច្ឆ័យទៅអគ្គលេខាធិការដ្ឋានក្នុងអំឡុងពេល ៤៥ (សែសិបប្រាំ) ថ្ងៃប្រតិទិន ចាប់ពីកាលបរិច្ឆេទដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មបានប្រកាសបិទដំណើរការមជ្ឈត្តកម្ម។

ក្នុងអំឡុងពេល ៣០ (សាមសិប) ថ្ងៃប្រតិទិន ចាប់ពីបានទទួលសេចក្តីព្រាងមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ អគ្គលេខាធិការដ្ឋានអាចស្នើកែប្រែលើទម្រង់របស់មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ និងដោយមិនប៉ះពាល់ដល់សេរីភាពក្នុងការសម្រេចរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម អាចស្នើឱ្យវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មយកចិត្តទុកដាក់លើចំណុចសារធាតុនានានៃមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ។

(ខ) ប្រការ ៥០.១(ក) មិនអនុវត្តចំពោះមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យដែលចេញពាក់ព័ន្ធនឹងវិធានការបណ្តោះអាសន្នដូចមានចែងក្នុងប្រការ ៤៣ *(វិធានការបណ្តោះអាសន្ន)* ឬមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យតាមការព្រមព្រៀងដូចមានចែងក្នុងប្រការ ៤៥ *(ការដោះស្រាយវិវាទដោយស្ម័គ្រចិត្ត)* ឡើយ។

៥០.២. ការបញ្ជូនសេចក្តីព្រាងមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យសម្រាប់ការកែតម្រូវ ការបំភ្លឺលម្អិត ការបកស្រាយ ឬមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យបន្ថែមសម្រាប់ការពិនិត្យពិច័យលើទម្រង់

មុនពេលចេញមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យសម្រាប់ការកែតម្រូវ ការបំភ្លឺលម្អិត ការបកស្រាយ ឬមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យបន្ថែមដូចមានចែងក្នុង ប្រការ ៥៣ *(ការកែតម្រូវ ការបំភ្លឺលម្អិត និងការបកស្រាយមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ និងមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យបន្ថែម)* វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវបញ្ជូនសេចក្តីព្រាងមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យនោះទៅអគ្គលេខាធិការដ្ឋានសម្រាប់ការពិនិត្យពិច័យលើទម្រង់។

ក្នុងអំឡុងពេល ១៥ (ដប់ប្រាំ) ថ្ងៃប្រតិទិន នៃការទទួលបានសេចក្តីព្រាងមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យសម្រាប់ការកែតម្រូវ ការបំភ្លឺលម្អិត ការបកស្រាយ ឬសេចក្តីព្រាងមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យបន្ថែម អគ្គលេខាធិការដ្ឋានអាចស្នើកែប្រែលើទម្រង់របស់មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ និងដោយមិនប៉ះពាល់ដល់សេរីភាពក្នុងការសម្រេចរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម អាចស្នើឱ្យវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មយកចិត្តទុកដាក់លើចំណុចសារធាតុនានានៃមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ។

ប្រការ ៥១. ការចេញមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ

នៅពេលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មបានចេញមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យស្របតាមប្រការ ៤៩ *(ទម្រង់នៃមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ)* រួចហើយ អគ្គលេខាធិការដ្ឋានត្រូវបោះត្រា ម.ជ.ម. លើមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យដោយមិនបង្អង់ និងបញ្ជូនមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យនោះទៅភាគីវិវាទទាំងអស់ ប្រសិនបើការបង់ប្រាក់ជាមុនដែលតម្រូវត្រូវបានបង់ទៅ ម.ជ.ម. ស្របតាមប្រការ ៦៤ *(ប្រាក់បង់ជាមុន)* ឬប្រសិនបើកម្រៃសេវាទាំងអស់លើមជ្ឈត្តការត្រូវបានបង់គ្រប់ចំនួនទៅ ម.ជ.ម. សម្រាប់ករណីមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យស្ថាពរ។

ប្រការ ៥២. អានុភាព និងការអនុវត្តមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ

ស្របតាមប្រការ ៥៣ *(ការកែតម្រូវ ការបំភ្លឺលម្អិត និងការបកស្រាយមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ និងមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យបន្ថែម)* មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យនឹងក្លាយជាមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យស្ថាពរ និងមាន

អានុភាពអនុវត្តចំពោះគូភាគីវិវាទ ចាប់ពីកាលបរិច្ឆេទដែលមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យនោះត្រូវបានចេញ និងបោះត្រា។

គូភាគីវិវាទត្រូវអនុវត្តមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យដោយមិនបង្អង់។ គូភាគីវិវាទទទួលស្គាល់ថាខ្លួនមិនមានសិទ្ធិក្នុងការប្ដឹងជំទាស់ផ្សេង ក្រៅពីស្របតាមបញ្ញត្តិច្បាប់ដែលមានអានុភាពចាប់បង្ខំ ហើយដោយមិនអាចដកហូតវិញបាន គូភាគីវិវាទធ្វើការបោះបង់សិទ្ធិក្នុងការប្ដឹងជំទាស់របស់ខ្លួន ដរាបណាសិទ្ធិក្នុងការប្ដឹងជំទាស់នោះអាចបោះបង់បានដោយមានសុពលភាព។

ប្រការ ៥៣. ការកែតម្រូវ ការបំភ្លឺលម្អិត និងការបកស្រាយមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ និងមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យបន្ថែម

៥៣.១.សំណើសុំការកែតម្រូវ ការបំភ្លឺលម្អិត ការបកស្រាយ ឬមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យបន្ថែម

លើកលែងតែមានការពន្យារអំឡុងពេលបន្ថែមផ្សេងពីនេះតាមការព្រមព្រៀងរវាងគូភាគីវិវាទ មុនពេលបិទដំណើរការមជ្ឈត្តការ និងដោយមានសេចក្ដីជូនដំណឹងទៅភាគីវិវាទម្ខាងទៀត ក៏ដូចជាទៅកាន់អគ្គលេខាធិការដ្ឋាន និងវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ភាគីវិវាទណាមួយអាចស្នើសុំវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មឱ្យកែតម្រូវកំហុសក្នុងការគណនា កំហុសផ្នែកការងារ លេខាធិការ ឬកំហុសក្នុងការបោះពុម្ព ឬកំហុសផ្សេងៗ ដែលមានលក្ខណៈស្រដៀងនោះ ដែលមានក្នុងមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ ក្នុងអំឡុងពេល ៣០ (សាមសិប) ថ្ងៃប្រតិទិន បន្ទាប់ពីទទួលបានមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ។

លើកលែងតែមានការពន្យារអំឡុងពេលបន្ថែមផ្សេងពីនេះតាមការព្រមព្រៀងរវាងគូភាគីវិវាទ មុនពេលបិទដំណើរការមជ្ឈត្តការ និងដោយមានសេចក្ដីជូនដំណឹងទៅភាគីវិវាទម្ខាងទៀត ក៏ដូចជាទៅកាន់អគ្គលេខាធិការដ្ឋាន និងវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ភាគីវិវាទណាមួយ អាចស្នើសុំវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មឱ្យបកស្រាយ ឬបំភ្លឺលម្អិត លើចំណុចជាក់លាក់ណាមួយ ឬផ្នែកណាមួយនៃមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ ក្នុងអំឡុងពេល ៣០ (សាមសិប) ថ្ងៃប្រតិទិន បន្ទាប់ពីបានទទួលមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ។

លើកលែងតែមានការពន្យារអំឡុងពេលបន្ថែមផ្សេងពីនេះតាមការព្រមព្រៀងរវាងគូភាគីវិវាទ មុនពេលបិទដំណើរការមជ្ឈត្តការ ក្នុងអំឡុងពេល ៣០ (សាមសិប) ថ្ងៃប្រតិទិន បន្ទាប់ពីបានទទួលមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ ភាគីវិវាទដែលបានជូនដំណឹងទៅភាគីវិវាទម្ខាងទៀតអាចស្នើវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មឱ្យចេញមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យបន្ថែមលើចំណុចដែលត្រូវបានបង្ហាញក្នុងដំណើរការមជ្ឈត្តការ ប៉ុន្តែមិនបានដាក់បញ្ចូលនៅក្នុងមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យដែលបានទទួល។

ភាគីវិវាទម្ខាងទៀតអាចផ្ដល់មតិរបស់ខ្លួនពាក់ព័ន្ធនឹងសំណើនេះក្នុងអំឡុងពេលសមរម្យណាមួយដែលកំណត់ដោយវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម។

៥៣.២.សេចក្តីសម្រេចលើការកែតម្រូវ ការបំភ្លឺលម្អិត ការបកស្រាយ និងមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យបន្ថែម

ប្រសិនបើវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មយល់ថាសំណើណាមួយសមរម្យ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវកែតម្រូវ ធ្វើការបំភ្លឺលម្អិត ឬផ្តល់ការបកស្រាយជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ឬចេញមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យបន្ថែមក្នុងអំឡុងពេល ៣០ (សាមសិប) ថ្ងៃប្រតិទិន បន្ទាប់ពីបានទទួលសំណើនោះ។ ស្របតាមប្រការ ៥.២ *(ការកែប្រែពេលវេលាកំណត់)* វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចពន្យារអំឡុងពេលដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវកែតម្រូវធ្វើការបំភ្លឺលម្អិត ផ្តល់ការបកស្រាយជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ឬចេញមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យបន្ថែមបានតាមការចាំបាច់ និងដោយមានការជូនដំណឹងទៅគូភាគីវិវាទ។

បញ្ញត្តិចាប់ពីប្រការ ៥០ *(ការពិនិត្យពិច័យលើទម្រង់នៃមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ)* ដល់ប្រការ ៥២ *(អានុភាព និងការអនុវត្តមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ)* ត្រូវអនុវត្តដូចគ្នាចំពោះការផ្លាស់ប្តូរដែលចាំបាច់ ឬសមស្របដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការកែតម្រូវមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ និងមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យបន្ថែម។

៥៣.៣.ការផ្តួចផ្តើមរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មក្នុងការកែតម្រូវ

ក្នុងអំឡុងពេល ៣០ (សាមសិប) ថ្ងៃប្រតិទិន បន្ទាប់ពីចេញមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មអាចផ្តួចផ្តើមក្នុងការកែតម្រូវកំហុសដូចមានកំណត់ក្នុងប្រការ ៥៣.១ *(សំណើសុំការកែតម្រូវ ការបំភ្លឺលម្អិត ការបកស្រាយ ឬមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យបន្ថែម)* បាន។

៥៣.៤.ផ្នែកមួយនៃមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ

ការកែតម្រូវ ការបំភ្លឺលម្អិត ឬការបកស្រាយមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ គឺជាផ្នែកមួយនៃមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ។

ប្រការ ៥៤. ការរក្សាឯកសាររបស់សំណុំរឿងដោយអគ្គលេខាធិការដ្ឋាន

នៅពេលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មយល់ថា មិនមានសកម្មភាពតម្រូវផ្សេងទៀតដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវបំពេញទេនោះ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវធានាថាអគ្គលេខាធិការដ្ឋានមានឯកសារពេញលេញទាំងស្រុងរបស់សំណុំរឿង។

ប្រការ ៥៥. អំណាចរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម

ក្រៅពីអំណាចដូចមានកំណត់ក្នុងវិធាននេះ និងអំណាចដែលមិនមានបដិប្បញ្ញត្តិនៃវិធានដែលមានអានុភាពចាប់បង្ខំរបស់ច្បាប់ដែលគ្រប់គ្រងមជ្ឈត្តការទេនោះ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវមានអំណាចក្នុងការៈ

(ក) បង្គាប់ឱ្យមានការកែប្រែកិច្ចសន្យាណាមួយ ក្នុងកម្រិតដែលតម្រូវឱ្យមានការកែតម្រូវកំហុស ដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មយល់ថាជាការធ្វើឡើងដោយភាគីទាំងអស់នៃកិច្ចសន្យានោះ។ សេចក្តីបង្គាប់នេះត្រូវធ្វើឡើងស្របតាមលក្ខខណ្ឌនៃច្បាប់គ្រប់គ្រងកិច្ចសន្យាដែលអនុញ្ញាតឱ្យមានការកែប្រែកិច្ចសន្យា

(ខ) បង្គាប់ឱ្យមានការរក្សា ស្តុក លក់ ឬការប្រើប្រាស់ទ្រព្យ ឬវត្ថុណាមួយ ដែលជាកម្មវត្ថុនៃវិវាទ ឬជាផ្នែកណាមួយនៃកម្មវត្ថុនៃវិវាទ

(គ) តាមការស្នើសុំរបស់ភាគីវិវាទ ដើម្បីចេញមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យឱ្យបង់កម្រៃសេវាមជ្ឈត្តកម្មដែលមិនទាន់បានបង់

(ឃ) បង្គាប់ភាគីវិវាទឱ្យធានាថា មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យដែលនឹងចេញក្នុងដំណើរការមជ្ឈត្តការមិនត្រូវក្លាយជាគ្មានប្រសិទ្ធភាពដោយសារការបំបាត់ទ្រព្យដោយភាគីវិវាទណាមួយឡើយ

(ង) បង្គាប់ភាគីវិវាទឱ្យផ្តល់ប្រាក់កក់សម្រាប់សោហ៊ុយចំណាយលើសេវាផ្នែកច្បាប់ ឬចំណាយផ្សេងទៀតក្នុងទម្រង់ណាមួយដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មយល់ថាសមស្រប

(ច) បង្គាប់ភាគីវិវាទឱ្យផ្តល់ប្រាក់កក់សម្រាប់មួយផ្នែកនៃទឹកប្រាក់ណាមួយនៃវិវាទ ឬទឹកប្រាក់ទាំងអស់នៃវិវាទនៅមជ្ឈត្តការ

(ឆ) កំណត់ទណ្ឌកម្មដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មយល់ថាសមស្របចំពោះភាគីវិវាទដែលខកខាន ឬបដិសេធមិនគោរពវិធាននេះ សេចក្តីបង្គាប់ ឬសេចក្តីណែនាំរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ឬមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យដោយផ្នែក ឬខកខាន ឬបដិសេធចូលរួម ការប្រជុំ ឬសវនាការ

(ជ) តាមការសមស្រប សម្រេចលើចំណុចវិវាទដែលមិនត្រូវបានបង្ហាញ ឬដែលត្រូវបានលើកឡើងដោយតុល្យភាពក្នុងឯកសារនានាដូចមានចែងក្នុងប្រការ ៣៧ *(ការដាក់សេចក្តីថ្លែងដោយគូភាគីវិវាទ)* ប្រសិនបើចំណុចវិវាទនោះត្រូវបានបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់លាស់ដល់ភាគីវិវាទម្ខាងទៀត និងភាគីវិវាទម្ខាងទៀតត្រូវបានផ្តល់ឱកាសគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការឆ្លើយតប

(ឈ) សម្រេចអំពីច្បាប់ដែលគ្រប់គ្រងដំណើរការមជ្ឈត្តការ និង

(ញ) សម្រេចលើការទាមទារ ឬបុព្វសិទ្ធិតាមផ្លូវច្បាប់ ឬបុព្វសិទ្ធិផ្សេងទៀត។

ជំពូកទី ៧

កម្រៃសេវា

ប្រការ ៥៦. កម្រៃសេវាមជ្ឈត្តកម្ម

៥៦.១.កម្រៃសេវាមជ្ឈត្តកម្ម និងតារាងកម្រៃសេវារបស់ ម.ជ.ម.

កម្រៃសេវាមជ្ឈត្តកម្ម រួមមាន៖

(ក) កម្រៃសេវាចុះបញ្ជីសំណុំរឿង និងកម្រៃសេវាលើពាក្យសុំនានា

(ខ) កម្រៃសេវារដ្ឋបាល

(គ) កម្រៃសេវាតែងតាំងមជ្ឈត្តករ

(ឃ) កម្រៃសេវាវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម

(ង) កម្រៃសេវានានាសម្រាប់នីតិវិធីមជ្ឈត្តករបន្ទាន់ និង

(ច) កម្រៃចំណាយផ្សេងៗរបស់មជ្ឈត្តករបន្ទាន់ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម និង ម.ជ.ម.

ដូចមានកំណត់ចាប់ពីប្រការ ៥៦ *(កម្រៃសេវាមជ្ឈត្តកម្ម)* ដល់ប្រការ ៦២ *(ការចំណាយផ្សេងៗ របស់មជ្ឈត្តករបន្ទាន់ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម និង ម.ជ.ម.)*។

អគ្គលេខាធិការដ្ឋានត្រូវកំណត់កម្រៃសេវាមជ្ឈត្តកម្មដោយអនុលោមតាមជំពូកនេះ និងតារាងកម្រៃសេវារបស់ ម.ជ.ម. ដែលត្រូវបានអនុម័តដោយ ម.ជ.ម. ស្របតាមបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងរបស់ ម.ជ.ម.។ ការកំណត់កម្រៃសេវាមជ្ឈត្តកម្មរបស់អគ្គលេខាធិការដ្ឋានជាការកំណត់ស្ថាពរ។ ក្នុងករណីដែលមជ្ឈត្តកម្មត្រូវបានដោះស្រាយដោយស្ម័គ្រចិត្ត ឬត្រូវបានបញ្ចប់ដោយមិនមានការធ្វើសវនាការអគ្គលេខាធិការដ្ឋានត្រូវកំណត់កម្រៃសេវាជាស្ថាពរសម្រាប់មជ្ឈត្តកម្មនៃករណីនោះ។ អគ្គលេខាធិការដ្ឋានត្រូវកំណត់កម្រៃសេវាមជ្ឈត្តកម្មនៃករណីនេះដោយពិចារណារាល់កាលៈទេសៈនៃ

សំណុំរឿងរាប់បញ្ចូលទាំងដំណាក់កាលនៃដំណើរការមជ្ឈត្តការដែលមជ្ឈត្តកម្មត្រូវបានដោះស្រាយដោយស្ម័គ្រចិត្ត ឬត្រូវបានបញ្ចប់។ ក្នុងករណីដែលកម្រៃសេវាមជ្ឈត្តកម្មដែលកំណត់មានតំលៃទាបជាងប្រាក់បង់ជាមុន ម.ជ.ម. ត្រូវបង្វិលសងទៅគូភាគីវិវាទវិញនូវទឹកប្រាក់ទៅតាមសមាមាត្រដែលគូភាគីវិវាទបានព្រមព្រៀងគ្នា ឬតាមសមាមាត្រដូចគ្នានឹងសមាមាត្រដែលប្រាក់បង់ជាមុនត្រូវបានបង់ ប្រសិនបើមិនមានការព្រមព្រៀងរវាងគូភាគីវិវាទទេនោះ។

៥៦.២. ការកែប្រែ និងការអនុវត្តតារាងកម្រៃសេវារបស់ ម.ជ.ម.

ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិរបស់ ម.ជ.ម. អាចធ្វើកែប្រែតារាងកម្រៃសេវារបស់ខ្លួននៅពេលណាមួយដែលក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិយល់ថាសមស្រប។ តារាងកម្រៃសេវារបស់ ម.ជ.ម. ដែលត្រូវអនុវត្ត គឺតារាងកម្រៃសេវាដែលមានសុពលភាពជាធរមាននៅកាលបរិច្ឆេទដែលអគ្គលេខាធិការដ្ឋានបានទទួលសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្មពេញលេញស្របតាមប្រការ ៧.១ *(សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្ម)*។

៥៦.៣. ការបែងចែកកម្រៃសេវាមជ្ឈត្តកម្ម

វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវកំណត់ឱ្យបានច្បាស់លាស់នូវកម្រៃសេវាសរុបសម្រាប់មជ្ឈត្តកម្មនៅក្នុងមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យរបស់ខ្លួន។ លើកលែងតែគូភាគីវិវាទបានព្រមព្រៀងផ្សេងពីនេះ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវកំណត់ឱ្យជាក់លាក់អំពីការបែងចែកកម្រៃសេវាសម្រាប់មជ្ឈត្តកម្មរវាងគូភាគីវិវាទនៅក្នុងមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ។

អនុលោមតាមបញ្ញត្តិខាងលើ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវកំណត់ចំនួនទឹកប្រាក់ដែលភាគីវិវាទម្ខាងត្រូវបង់ទៅភាគីវិវាទម្ខាងទៀត។ សម្រាប់ការកំណត់នេះ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវយកមកពិចារណានូវចំនួនទឹកប្រាក់បង់ជាមុន ដែលគូភាគីវិវាទបានបង់ទៅ ម.ជ.ម. ដូចមានកំណត់ក្នុងប្រការ ៦៤ *(ប្រាក់បង់ជាមុន)*។

៥៦.៤. ការទទួលខុសត្រូវរួមគ្នា និងដោយឡែកពីគ្នា

គូភាគីវិវាទត្រូវទទួលខុសត្រូវរួមគ្នា និងដោយឡែកពីគ្នាក្នុងការបង់កម្រៃសេវាសរុបសម្រាប់មជ្ឈត្តកម្មទៅ ម.ជ.ម.។

ប្រការ ៥៧. កម្រៃសេវាចុះបញ្ជីសំណុំរឿង និងកម្រៃសេវាលើពាក្យសុំនានា

៥៧.១. អត្រាឆាការ (អត្រាថេរ)

កម្រៃសេវាចុះបញ្ជីសំណុំរឿង និងកម្រៃសេវាលើពាក្យសុំនានាត្រូវបានកំណត់ជាអត្រាឆាការ (អត្រាថេរ) ដូចមានកំណត់ក្នុងតារាងកម្រៃសេវារបស់ ម.ជ.ម.។

៥៧.២.ការបង់កម្រៃសេវាឱ្យទាន់ពេលវេលា

ភាគីប្ដឹងទាមទារត្រូវបង់កម្រៃសេវាចុះបញ្ជីនៅពេលដាក់សេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្ម។ ភាគីប្ដឹងទាមទារនៃបណ្ដឹងតបត្រូវបង់កម្រៃសេវាបន្ថែមសម្រាប់ការចុះបញ្ជីនៅពេលដាក់បណ្ដឹងតប។

ការខកខានក្នុងការបង់កម្រៃសេវាចុះបញ្ជីឱ្យបានគ្រប់ចំនួនទាន់ពេលវេលា ត្រូវចាត់ទុកជា ការខកខានក្នុងការដាក់សេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្មដូចមានកំណត់ក្នុងប្រការ ៧.៥ *(ភាពមិនពេញលេញនៃសេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្ម)* ឬអាចប្រឈមនឹងហានិភ័យដែលបណ្ដឹងតបរបស់ភាគីវិវាទមិនត្រូវបានលើកយកមកពិចារណាក្នុងដំណើរការមជ្ឈត្តការ។

រាល់ពាក្យសុំនានា ដែលធ្វើឡើងក្រោមវិធាននេះត្រូវភ្ជាប់មកជាមួយកម្រៃសេវាលើពាក្យសុំដូចមានកំណត់ក្នុងតារាងកម្រៃសេវា ម.ជ.ម.។ ការខកខានក្នុងការបង់កម្រៃសេវាលើពាក្យសុំឱ្យបានគ្រប់ចំនួនទាន់ពេលវេលា ពាក្យសុំទាំងនោះមិនត្រូវបានលើកយកមកពិចារណាក្នុងដំណើរការមជ្ឈត្តការ។

៥៧.៣. ការមិនសងប្រាក់វិញ

កម្រៃសេវាចុះបញ្ជី គឺជាកម្រៃដែលមិនត្រូវសងវិញនោះទេ។

ប្រការ ៥៨. កម្រៃសេវារដ្ឋបាល

៥៨.១.ការកំណត់កម្រៃសេវារដ្ឋបាល

កម្រៃសេវារដ្ឋបាលត្រូវកំណត់ដោយផ្អែកលើតម្លៃកម្មវត្ថុនៃវិវាទដូចមានកំណត់ក្នុងតារាងកម្រៃសេវារបស់ ម.ជ.ម. ។

៥៨.២.ការគណនាតម្លៃកម្មវត្ថុនៃវិវាទ

តម្លៃកម្មវត្ថុនៃវិវាទ គឺជាតម្លៃកម្មវត្ថុនៃរាល់ការទាមទារ និងបណ្ដឹងតបទាំងអស់។ ប្រសិនបើភាគីវិវាទបានដាក់ការដោះសាតាមការកាត់កង អគ្គលេខាធិការដ្ឋានត្រូវបញ្ចូលទឹកប្រាក់នោះក្នុងការគណនាតម្លៃកម្មវត្ថុនៃវិវាទ ប្រសិនបើការដោះសាតាមការកាត់កងនោះបណ្ដាលឱ្យវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មមានបន្ទុកការងារច្រើនបន្ថែមទៀត។

៥៨.៣.ការកែប្រែការទាមទារ និងការដោះសា

ទោះបីជាតម្លៃនៃការទាមទារ បណ្ដឹងតប ឬការដោះសាតាមការកាត់កង ប្រសិនបើពាក់ព័ន្ធ ត្រូវបានកាត់បន្ថយស្របតាមប្រការ ៣៨.២ *(ការកែប្រែពាក្យបណ្ដឹង និងការកែប្រែការដោះសា)* ក៏ដោយ ក៏កម្រៃសេវារដ្ឋបាលមិនត្រូវបានកាត់បន្ថយឡើយ។ ប្រសិនបើចំនួនទឹកប្រាក់នៃ ការទាមទារ បណ្ដឹងតប ឬការដោះសាតាមការកាត់កង ប្រសិនបើពាក់ព័ន្ធ ត្រូវបានដំឡើងស្របតាមប្រការ ៣៨.២ *(ការកែប្រែពាក្យបណ្ដឹង និងការកែប្រែការដោះសា)* នោះកម្រៃសេវារដ្ឋបាលនឹងត្រូវដំឡើងស្របតាមតារាងកម្រៃសេវារបស់ ម.ជ.ម. ផងដែរ។

៥៨.៤.តម្លៃកម្មវត្ថុនៃវិវាទដែលមិនអាចកំណត់បាន

ប្រសិនបើតម្លៃកម្មវត្ថុនៃវិវាទដែលជាតម្លៃនៃការទាមទារ ឬបណ្តឹងតបមិនអាចកំណត់បាន នៅពេលដែលប្រាក់បង់ជាមុនត្រូវដល់កំណត់បង់ អគ្គលេខាធិការដ្ឋានត្រូវប៉ាន់ស្មានកម្រៃសេវាបណ្តោះអាសន្នសម្រាប់មជ្ឈត្តកម្មដោយផ្អែកលើលក្ខណៈនៃវិវាទ និងកាលៈទេសៈនៃសំណុំរឿងនីមួយៗ។ ការប៉ាន់ស្មានបណ្តោះអាសន្ននេះអាចត្រូវបានកែប្រែស្របតាមព័ត៌មានដែលទទួលបាននាពេលក្រោយៗមក។

៥៨.៥.ការកែប្រែកម្រៃសេវារដ្ឋបាល

សម្រាប់កាលៈទេសៈពិសេសណាមួយដែលអគ្គលេខាធិការដ្ឋានយល់ឃើញថាសម-ហេតុផលក្នុងការបន្ថយ ឬដំឡើងកម្រៃសេវារដ្ឋបាលដែលមានកំណត់ក្នុងតារាងកម្រៃសេវារបស់ ម.ជ.ម. អគ្គលេខាធិការដ្ឋានអាចកែប្រែកម្រៃសេវារដ្ឋបាលរបស់សំណុំរឿងនីមួយៗបាន។ កាលៈទេសៈពិសេសអាចរួមមានជាអាទិ៍បរិមាណការងារតិចតួចរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មដោយសារតែការបញ្ចប់ដំណើរការមជ្ឈត្តការមុនកាលកំណត់ ឬបរិមាណការងារបន្ថែមដែល ម.ជ.ម. ត្រូវបំពេញ។ ការដំឡើងកម្រៃសេវារដ្ឋបាលនេះមិនត្រូវលើសពី ៣០% (សាមសិបភាគរយ) នៃកម្រៃសេវារដ្ឋបាលដែលមានកំណត់ក្នុងតារាងកម្រៃសេវារបស់ ម.ជ.ម. ឡើយ។

ប្រការ ៥៩. កម្រៃសេវាតែងតាំងមជ្ឈត្តករ

ក្នុងករណីដែលការតែងតាំងមជ្ឈត្តករដោយ ម.ជ.ម. ត្រូវបានតម្រូវ ឬស្នើឡើង ភាគីវិវាទដែលស្នើឡើងនោះត្រូវបង់កម្រៃសេវាតែងតាំងមជ្ឈត្តករទៅ ម.ជ.ម. ដូចមានកំណត់ក្នុងតារាងកម្រៃសេវារបស់ ម.ជ.ម. សម្រាប់ការតែងតាំងមជ្ឈត្តករដែលធ្វើឡើងដោយគណៈកម្មាធិការតែងតាំងនិង នីតិវិធី។

ប្រការ ៦០. កម្រៃសេវាវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម

៦០.១.ការកំណត់កម្រៃសេវាវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម

កម្រៃសេវាវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវកំណត់ដោយផ្អែកលើតម្លៃកម្មវត្ថុនៃវិវាទដូចមានកំណត់ក្នុងតារាងកម្រៃសេវារបស់ ម.ជ.ម.។ មុនពេលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវបានរៀបចំបង្កើត គូភាគីវិវាទអាចព្រមព្រៀងផ្សេងលើវិធីសាស្ត្រក្នុងការកំណត់កម្រៃសេវាវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មបាន។

៦០.២.ការគណនាតម្លៃកម្មវត្ថុនៃវិវាទ

តម្លៃកម្មវត្ថុនៃវិវាទ គឺជាតម្លៃកម្មវត្ថុនៃរាល់ការទាមទារ និងបណ្តឹងតប។ ប្រសិនបើភាគីវិវាទមានដាក់ការដោះសាតាមការកាត់កង អគ្គលេខាធិការដ្ឋានត្រូវបញ្ចូលទឹកប្រាក់នោះក្នុងការគណនាតម្លៃកម្មវត្ថុនៃវិវាទ ប្រសិនបើការដោះសាតាមការកាត់កងនោះបណ្តាលឱ្យវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មមានបន្ទុកការងារច្រើនបន្ថែមទៀត។

៦០.៣.ការកែប្រែការទាមទារ និងការដោះសា

ទោះបីជាតម្លៃនៃ ការទាមទារ បណ្ដឹងតប ឬការដោះសាតាមការកាត់កង ប្រសិនបើពាក់ព័ន្ធ ត្រូវបានកាត់បន្ថយស្របតាមប្រការ ៣៨.២ *(ការកែប្រែ ពាក្យបណ្ដឹង និងការកែប្រែការដោះសា)* ក៏ដោយ ក៏កម្រៃសេវាវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មមិនត្រូវបានកាត់បន្ថយឡើយ។ ប្រសិនបើចំនួនទឹកប្រាក់នៃ ការទាមទារ បណ្ដឹងតប ឬការដោះសាតាមការកាត់កង ប្រសិនបើពាក់ព័ន្ធ ត្រូវបានដំឡើងស្របតាមប្រការ ៣៨.២ *(ការកែប្រែ ពាក្យបណ្ដឹង និងការកែប្រែការដោះសា)* នោះ កម្រៃសេវាវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនឹងត្រូវដំឡើងស្របតាមតារាងកម្រៃសេវារបស់ ម.ជ.ម. ផងដែរ។

៦០.៤.តម្លៃកម្មវត្ថុនៃវិវាទដែលមិនអាចកំណត់បាន

ប្រសិនបើតម្លៃកម្មវត្ថុនៃវិវាទ ដែលជាតម្លៃនៃការទាមទារ ឬបណ្ដឹងតប មិនអាចកំណត់បាននៅពេលដែលប្រាក់បង់ជាមុនត្រូវដល់កំណត់បង់ អគ្គលេខាធិការដ្ឋានត្រូវប៉ាន់ស្មានកម្រៃសេវាបណ្ដោះអាសន្នសម្រាប់មជ្ឈត្តកម្មដោយផ្អែកលើលក្ខណៈនៃវិវាទ និងកាលៈទេសៈនៃសំណុំរឿងនីមួយៗ។ ការប៉ាន់ស្មានបណ្ដោះអាសន្ននេះអាចត្រូវបានកែប្រែស្របតាមព័ត៌មានដែលទទួលបាននាពេលក្រោយៗមក។

៦០.៥.គ្មានកិច្ចព្រមព្រៀងដោយឡែកជាមួយភាគីវិវាទលើកម្រៃសេវា និងការចំណាយ

មជ្ឈត្តករមានសិទ្ធិទទួលបានត្រឹមតែកម្រៃសេវាវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម និងការសងត្រលប់មកវិញនូវការចំណាយនានាដែលបែងចែក និងកំណត់ដោយអគ្គលេខាធិការដ្ឋានតែប៉ុណ្ណោះ។ មជ្ឈត្តករមិនអាចចុះកិច្ចព្រមព្រៀងជាមួយ ឬទទួលកម្រៃដោយផ្ទាល់ ឬដោយប្រយោលពីភាគីវិវាទណាមួយ ឬអ្នកតំណាងរបស់គូភាគីវិវាទ សម្រាប់កម្រៃសេវា ឬការចំណាយរបស់ខ្លួនឡើយ។

៦០.៦.ការបែងចែកផ្ទៃក្នុងចំពោះកម្រៃសេវាវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម

មជ្ឈត្តករមានសេរីភាពក្នុងការព្រមព្រៀងលើការបែងចែកកម្រៃសេវារបស់ខ្លួន។ ប្រសិនបើគ្មានការព្រមព្រៀងអំពីបញ្ហានេះ អគ្គលេខាធិការដ្ឋានត្រូវអនុវត្តវិធានខាងក្រោម៖

(ក) ក្នុងករណីវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនៃសមាជិកមជ្ឈត្តករ ៣ (បី) រូប៖ ៤០% (សែសិបភាគរយ) នៃកម្រៃសេវាវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មសរុបត្រូវបែងចែកទៅប្រធានវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម និង៦០% (ហុកសិបភាគរយ) ដែលនៅសល់ត្រូវបែងចែកស្មើគ្នារវាងមជ្ឈត្តករផ្សេងទៀត។

(ខ) ក្នុងករណីដទៃទៀតរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនៃសមាជិកមជ្ឈត្តករច្រើនរូប៖ ៥% (ប្រាំភាគរយ) នៃកម្រៃសេវាវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មសរុបត្រូវបែងចែកទៅប្រធានវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម និង៩៥% (កៅសិបប្រាំភាគរយ) ដែលនៅសល់ត្រូវបែងចែកស្មើគ្នារវាងមជ្ឈត្តករទាំងអស់ រួមទាំងប្រធានវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មផងដែរ។

៦០.៧. កម្រៃសេវាក្នុងករណីមានការដាក់មជ្ឈត្តករជំនួស

ដោយផ្អែកលើការងារជាក់ស្តែងរបស់មជ្ឈត្តករបានបំពេញ និងកាលៈទេសៈពាក់ព័ន្ធផ្សេងទៀត អគ្គលេខាធិការដ្ឋានត្រូវកំណត់កម្រៃដែលត្រូវបង់ទៅមជ្ឈត្តករដែលបានបញ្ចប់តួនាទីរបស់ខ្លួនមុនពេលដំណើរការសវនាការត្រូវបានបញ្ចប់ ទោះការបញ្ចប់នោះដោយសារមូលហេតុអ្វីក៏ដោយ និងទៅមជ្ឈត្តករដែលត្រូវបានដាក់ជំនួស។

កម្រៃសេវាសរុបរបស់មជ្ឈត្តករដែលឈប់ពីតួនាទី និងមជ្ឈត្តករដែលជំនួស មិនអាចលើសពី ១២០% (មួយរយម្ភៃភាគរយ) នៃកម្រៃសេវាដែលមជ្ឈត្តករដែលត្រូវបានតែងតាំងដំបូងអាចនឹងទទួលបាន ប្រសិនបើមជ្ឈត្តកររូបនោះបានកាន់សំណុំរឿងរហូតដល់ទីបញ្ចប់ឡើយ។

៦០.៨. ការកែប្រែកម្រៃសេវាវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម

សម្រាប់កាលៈទេសៈពិសេសណាមួយដែលអគ្គលេខាធិការដ្ឋានយល់ឃើញថាសមហេតុផលក្នុងការបន្ថយ ឬដំឡើងកម្រៃសេវាវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មដែលមានកំណត់ក្នុងតារាងកម្រៃសេវារបស់ ម.ជ.ម. អគ្គលេខាធិការដ្ឋានអាចកែប្រែកម្រៃសេវាវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនៃសំណុំរឿងនីមួយៗបាន។ កាលៈទេសៈពិសេសរួមមានជាអាទិ៍បរិមាណការងារតិចតួចដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវបំពេញដោយសារតែការបញ្ចប់ដំណើរការមជ្ឈត្តការមុនកាលកំណត់ ឬបរិមាណការងារច្រើនបន្ថែម ដែល ម.ជ.ម. ត្រូវបំពេញពាក់ព័ន្ធនឹងសំណើជាបន្តបន្ទាប់នានាសម្រាប់វិធានការបណ្តោះអាសន្នការជំទាស់ទៅនឹងមជ្ឈត្តករ ឬទទ្បីករណ៍ចំពោះយុត្តាធិការរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម។ ការដំឡើងកម្រៃសេវាវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនេះមិនត្រូវលើសពី ៣០% (សាមសិបភាគរយ) នៃកម្រៃសេវាវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មដែលមានកំណត់ក្នុងតារាងកម្រៃសេវារបស់ ម.ជ.ម. ឡើយ។

ប្រការ ៦១. កម្រៃសេវានានា សម្រាប់នីតិវិធីមជ្ឈត្តករបន្ទាន់

ភាគីវិវាទដែលស្នើសុំវិធានបណ្តោះអាសន្នចេញដោយមជ្ឈត្តករបន្ទាន់ត្រូវបង់កម្រៃសេវានានា សម្រាប់នីតិវិធីមជ្ឈត្តករបន្ទាន់ដែលមានកំណត់ក្នុងតារាងកម្រៃសេវារបស់ ម.ជ.ម.។ កម្រៃសេវានេះត្រូវបង់ឱ្យគ្រប់ចំនួននៅពេលដែលដាក់ពាក្យសុំនោះ។

ប្រការ ៦២. ការចំណាយផ្សេងៗ របស់មជ្ឈត្តករបន្ទាន់ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម និង ម.ជ.ម.

ការចំណាយផ្សេងៗ របស់មជ្ឈត្តករបន្ទាន់ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម និង ម.ជ.ម. រួមមាន៖

(ក) ចំណាយជាក់ស្តែងផ្សេងៗ ដែលមជ្ឈត្តករប្រើប្រាស់ក្នុងដំណើរការមជ្ឈត្តការ រួមមានការចំណាយសមហេតុផលសម្រាប់ ការធ្វើដំណើរ សណ្ឋាគារ អាហារ និងការចំណាយចាំបាច់ផ្សេងទៀត

(ខ) ចំណាយសម្រាប់អ្នកជំនាញដែលត្រូវបានតែងតាំងដោយមជ្ឈត្តករបន្ទាន់ ឬវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ឬជំនួយដទៃទៀត ដែលជាតម្រូវការរបស់មជ្ឈត្តករបន្ទាន់ ឬវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម និង

(គ) ចំណាយសម្រាប់ថ្លៃសំភារៈបរិក្ខារនានា ឬសេវាកម្មបន្ថែម ដែលផ្តល់ដោយ ម.ជ.ម.។

ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិរបស់ ម.ជ.ម. អាចចេញសេចក្តីណែនាំអំពីការចំណាយដូចបានបញ្ជាក់ខាងដើម។

ប្រការ ៦៣. សោហ៊ុយចំណាយលើសេវាផ្នែកច្បាប់ និងការចំណាយផ្សេងៗរបស់ភាគីវិវាទ

លើកលែងតែគូភាគីវិវាទបានព្រមព្រៀងផ្សេងពីនេះ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវមានសមត្ថកិច្ចបង្គាប់ ក្នុងមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យរបស់ខ្លួន ឱ្យភាគីវិវាទម្ខាងបង់ការចំណាយសម្រាប់ សេវាផ្លូវច្បាប់ និងការចំណាយផ្សេងៗ មួយផ្នែក ឬទាំងស្រុងរបស់ភាគីវិវាទម្ខាងទៀត។

ប្រការ ៦៤. ប្រាក់បង់ជាមុន

៦៤.១.ប្រាក់បង់ជាមុនសម្រាប់កម្រៃសេវាមជ្ឈត្តកម្ម

គូភាគីវិវាទត្រូវបង់ទៅ ម.ជ.ម. នូវប្រាក់បង់ជាមុនសម្រាប់កម្រៃសេវាមជ្ឈត្តកម្មក្នុងតម្លៃប៉ាន់ស្មានណាមួយ លើកលែងតែកម្រៃសេវាចុះបញ្ជីដែលត្រូវបង់ទាំងស្រុងស្របតាមប្រការ ៥៧.២ *(ការបង់កម្រៃសេវាឱ្យទាន់ពេលវេលា)*។

អគ្គលេខាធិការដ្ឋានមានសមត្ថកិច្ចកំណត់តម្លៃនៃប្រាក់បង់ជាមុន។ លើកលែងតែមានការព្រមព្រៀងផ្សេងពីនេះ ភាគីប្តឹងទាមទារ និងភាគីឆ្លើយតប ត្រូវបង់ប្រាក់បង់ជាមុនម្នាក់ពាក់កណ្តាល។ ការបង់ត្រូវធ្វើក្នុងទម្រង់ជាមូលប្បទានបត្រ ឬការផ្ទេរចូលគណនីធនាគារ ដែលកំណត់ដោយ ម.ជ.ម. ក្នុងអំឡុងពេល ១៥ (ដប់ប្រាំ) ថ្ងៃប្រតិទិន បន្ទាប់ពីទទួលបានការជូនដំណឹងពីអគ្គលេខាធិការដ្ឋាន។

៦៤.២.ការបង់បន្ថែមនូវប្រាក់បង់ជាមុន

នៅក្នុងដំណើរការមជ្ឈត្តការ រួមមានជាអាទិ៍ ក្នុងករណីដែលមានការកើនឡើងនៃតម្លៃកម្មវត្ថុនៃវិវាទ សំណើនានាដែលស្នើឱ្យមានវិធានការបណ្តោះអាសន្ន ការជំទាស់ទៅនឹងមជ្ឈត្តករ ឬទឡ្ហីករណ៍ចំពោះយុត្តាធិការរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម អគ្គលេខាធិការដ្ឋានអាចស្នើឱ្យគូភាគីវិវាទបង់បន្ថែមនូវប្រាក់បង់ជាមុន។ ការបង់បន្ថែមនេះត្រូវធ្វើឡើងក្នុងអំឡុងពេល ១៥ (ដប់ប្រាំ) ថ្ងៃប្រតិទិន បន្ទាប់ពីទទួលបានការជូនដំណឹងពីអគ្គលេខាធិការដ្ឋាន។

៦៤.៣. ការផ្អាក ឬការបញ្ឈប់ដំណើរការមជ្ឈត្តការ

ក្នុងករណីដែលប្រាក់បង់ជាមុនមិនត្រូវបានបង់ទាំងស្រុងតាមកាលកំណត់ដែលត្រូវបង់ទេនោះ អគ្គលេខាធិការដ្ឋានត្រូវជូនដំណឹងដល់គូភាគីវិវាទដើម្បីឱ្យភាគីវិវាទណាមួយបង់នូវទឹកប្រាក់ដែលត្រូវបង់។ ប្រសិនបើប្រាក់នៅតែមិនត្រូវបានបង់ក្នុងរយៈពេលដែលបានកំណត់ដោយអគ្គលេខាធិការដ្ឋាន អគ្គលេខាធិការដ្ឋានក្រោយពីបានពិភាក្សាជាមួយវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម អាចឱ្យវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មផ្អាកការងារ និងកំណត់អំឡុងពេលមួយដែលការទាមទារ ឬបណ្ដឹងតប ដែលពាក់ព័ន្ធនោះត្រូវចាត់ទុកថាបានដកនៅពេលផុតកំណត់អំឡុងពេលនោះ។ ការកំណត់អំពីការដកការទាមទារ ឬបណ្ដឹងតបនេះ មិនត្រូវប៉ះពាល់ដល់ការដាក់ ការទាមទារ ឬបណ្ដឹងតបនេះជាថ្មីដោយភាគីវិវាទណាមួយនៅក្នុងដំណើរការមជ្ឈត្តការផ្សេងទៀតឡើយ។

ភាគីវិវាទនីមួយៗអាចបង់សរុបនូវប្រាក់បង់ជាមុនសម្រាប់កម្រៃសេវាមជ្ឈត្តកម្មពាក់ព័ន្ធនឹងការទាមទារ ឬបណ្ដឹងតប ប្រសិនបើភាគីវិវាទណាមួយខកខានមិនបានបង់ចំណែកដែលខ្លួនត្រូវបង់។ វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ឬអគ្គលេខាធិការដ្ឋានអាចផ្អាកការងារខ្លួន មួយផ្នែក ឬទាំងស្រុង ឬក៏បញ្ឈប់ដំណើរការមជ្ឈត្តការតែម្ដង ប្រសិនបើប្រាក់បង់ជាមុនដែលតម្រូវក្រោមវិធាននេះ មួយចំណែក ឬទាំងស្រុងមិនត្រូវបានបង់ទេនោះ។

៦៤.៤. ការបង់បណ្ដោះអាសន្ន

អគ្គលេខាធិការដ្ឋាន អាចបង្គាប់ថាការបង់បណ្ដោះអាសន្នអាចធ្វើពីពេលមួយទៅពេលមួយ ដោយដកចេញពីក្នុងកញ្ចប់ប្រាក់បង់ជាមុន សម្រាប់កម្រៃសេវាប៉ាន់ស្មានសម្រាប់ ម.ជ.ម. ឬមជ្ឈត្តករ ឬចំណាយនានាដែល ម.ជ.ម. ឬមជ្ឈត្តករ បានចំណាយរួចហើយ។

៦៤.៥. ទិន្នន័យប្បវត្តន៍ចំណាយសង្ខេបរបស់ប្រាក់បង់ជាមុន ការសងទៅវិញនូវទឹកប្រាក់ដែលមិនបានចំណាយ និងការប្រាក់

បន្ទាប់ពីចេញមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យស្ថាពរ ឬមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យតាមការព្រមព្រៀង ឬសេចក្ដីបង្គាប់បញ្ឈប់ដំណើរការមជ្ឈត្តការ អគ្គលេខាធិការដ្ឋានត្រូវផ្ដល់ទៅគូភាគីវិវាទនូវទិន្នន័យប្បវត្តន៍ចំណាយសង្ខេបរបស់ប្រាក់បង់ជាមុនដែលបានទទួល និងប្រើប្រាស់។ ម.ជ.ម. ត្រូវសងទៅគូភាគីវិវាទវិញនូវទឹកប្រាក់ដែលមិនបានចំណាយតាមសមាមាត្រដែលគូភាគីវិវាទបានព្រមព្រៀង ឬតាមសមាមាត្រដូចគ្នានឹងសមាមាត្រដែលប្រាក់បង់ជាមុនត្រូវបានបង់ ប្រសិនបើមិនមានការព្រមព្រៀងរវាងគូភាគីវិវាទទេនោះ។ ការប្រាក់នៃប្រាក់បង់ជាមុន ឬប្រាក់កក់ធានាត្រូវរក្សាទុកជាចំណូលរបស់ ម.ជ.ម.។

៦៤.៦. ការមិនទទួលខុសត្រូវចំពោះការចំណាយ ដែលហួសពីប្រាក់បង់ជាមុន ឬប្រាក់កក់ដើម្បីធានា

ម.ជ.ម. រួមបញ្ចូលទាំង សមាជិក អភិបាល ទីប្រឹក្សា លេខា និងបុគ្គលិករបស់ ម.ជ.ម. មិនទទួលខុសត្រូវបង់នូវការចំណាយណាមួយដែលហួសពីប្រាក់បង់ជាមុន ឬប្រាក់កក់ដើម្បីធានាឡើយ។

ប្រការ ៦៥. កម្រៃសេវាមជ្ឈត្តកម្មដំណើរការក្រោមវិធានផ្សេង ក្រៅពីវិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការ ម.ជ.ម.

លើកលែងអគ្គលេខាធិការដ្ឋានកំណត់ផ្សេងពីនេះ តារាងកម្រៃសេវា ម.ជ.ម. ត្រូវអនុវត្តផងដែរចំពោះដំណើរការមជ្ឈត្តការដែលចាត់ចែងដោយ ម.ជ.ម. ក្រោមវិធានផ្សេងក្រៅពីវិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការ ម.ជ.ម. ។

(ឃ) ស្របតាមបញ្ញត្តិច្បាប់របស់រដ្ឋណាមួយដែលមានអានុភាពចាប់បង្ខំចំពោះភាគីវិវាទដែលត្រូវបង្ហាញ ឬ

(ង) ស្របតាមសេចក្តីបង្គាប់របស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម តាមការដាក់ពាក្យរបស់ភាគីវិវាទណាមួយ ដោយមានការជូនដំណឹងត្រឹមត្រូវ ទៅភាគីវិវាទម្ខាងទៀត។

៦៦.៤.មិនមានការដាក់បណ្តឹងពីបទបរិហារកេរ្តិ៍

គូភាគីវិវាទ និងវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ព្រមព្រៀងថាខ្លួនមិនផ្អែកលើ ឬប្រើប្រាស់ សេចក្តីថ្លែង ក៏ដូចជាយោបល់នានា ទោះបីជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ឬផ្ទាល់មាត់ ដែលត្រូវបានធ្វើឡើងក្នុងដំណើរការមជ្ឈត្តការដើម្បីធ្វើ ឬចាប់ផ្តើម ឬរក្សា បណ្តឹងពីបទបរិហារកេរ្តិ៍ បទបរិហារកេរ្តិ៍ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ បទបរិហារកេរ្តិ៍តាមសំដី ឬបណ្តឹងតវ៉ាក្នុងរូបភាពផ្សេងទៀត ដែលមានលក្ខណៈបែបនេះ។

ប្រការ ៦៧. ការផ្សព្វផ្សាយមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ

ម.ជ.ម. អាចផ្សព្វផ្សាយមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យរបស់ខ្លួន ទោះទាំងស្រុង ឬជាទម្រង់អត្ថបទដកស្រង់ ឬជាសេចក្តីសង្ខេប នៅលើគេហទំព័ររបស់ខ្លួន ឬតាមមធ្យោបាយដទៃទៀតក្នុងលក្ខខណ្ឌខាងក្រោម៖

(ក) រាល់ការយោងដែលមានឈ្មោះភាគីវិវាទ និងសេចក្តីលម្អិតដទៃទៀត ដែលបណ្តាលឱ្យសាធារណៈជនអាចស្គាល់ពីអត្តសញ្ញាណរបស់គូភាគីវិវាទ ត្រូវបានលុបចោលតាមសំណូមពរ ឬការកំណត់ជាក់លាក់របស់ភាគីវិវាទ និង

(ខ) ប្រសិនបើមិនមានភាគីវិវាទណាមួយបានជំទាស់ទៅនឹងការផ្សព្វផ្សាយមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យក្នុងអំឡុងពេល ៩០ (កៅសិប)ថ្ងៃប្រតិទិន បន្ទាប់ពីចេញមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ។

ប្រការ ៦៨. ការបោះបង់សិទ្ធិ

ភាគីវិវាទណាមួយដែលដឹងថាបញ្ញត្តិដែលមិនមានអានុភាពចាប់បង្ខំតាមផ្លូវច្បាប់ដែលគ្រប់គ្រងមជ្ឈត្តការ ឬការតម្រូវណាមួយក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងមជ្ឈត្តការ រួមទាំងវិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការមិនត្រូវបានគោរព ប៉ុន្តែនៅបន្តមជ្ឈត្តការដោយមិនបានជំទាស់ក្នុងពេលវេលាដែលបញ្ញត្តិ ឬកិច្ចព្រមព្រៀងនោះបានកំណត់ នឹងត្រូវសន្មតថាបានបោះបង់សិទ្ធិប្តឹងជំទាស់របស់ខ្លួន។

ស្របតាមប្រការ ៥៣ *(ការកែតម្រូវ ការបំភ្លឺលម្អិត និងការបកស្រាយមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ និងមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យបន្ថែម)* ការព្រមព្រៀងក្នុងការធ្វើមជ្ឈតកម្មក្រោមវិធាននេះមានន័យថា គូភាគីវិវាទយល់ព្រមអនុវត្តមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យភ្លាមៗ ដោយមិនបង្អង់ និងដោយមិនដកហូតវិញ គូភាគីវិវាទបោះបង់ផងដែរនូវសិទ្ធិក្នុងការប្តឹងជំទាស់

របស់ខ្លួនសម្រាប់សិទ្ធិក្នុងការប្តឹងជំទាស់ណាដែលអាចបោះបង់បានដោយមានសុពលភាព។ គូភាគីវិវាទព្រមព្រៀងបន្ថែមទៀតថា មជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យ គឺស្ថាពរ និងមានអានុភាពអនុវត្តចំពោះគូភាគីវិវាទ។

ប្រការ ៦៩. ជម្រើសរវាងតុលាការ និង ម.ជ.ម.

នៅពេលដែលទីកន្លែងធ្វើមជ្ឈត្តការស្ថិតក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា និងគូភាគីវិវាទបានអនុលោមតាមមាត្រា ២១ ទាក់ទងនឹងការជំទាស់ទៅនឹងមជ្ឈត្តករ ឬមាត្រា ២២ ទាក់ទងនឹងការបញ្ចប់អាណត្តិរបស់មជ្ឈត្តករ នៃច្បាប់ស្តីពីមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្មនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ក្នុងជម្រើសដោះស្រាយវិវាទចំពោះមុខតុលាការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម សាលាឧទ្ធរណ៍ ឬតុលាការកំពូល ឬនៅចំពោះមុខ ម.ជ.ម. គូភាគីវិវាទ តាមរយៈវិធាននេះ យល់ព្រមយ៉ាងដាក់លាក់ក្នុងការដាក់វិវាទជាសមត្ថកិច្ចដោះស្រាយផ្តាច់មុខរបស់ ម.ជ.ម.។ សេចក្តីសម្រេចរបស់ ម.ជ.ម. ក្រោមវិធាននេះ ត្រូវចាត់ទុកថាជាសេចក្តីសម្រេចរបស់ ម.ជ.ម. ក្រោមមាត្រាច្បាប់ដែលរៀបរាប់ខាងដើម ដែលជាសេចក្តីសម្រេចស្ថាពរ និងបិទផ្លូវតវ៉ា។

ប្រការ ៧០. ករណីដែលមិនមានចែងច្បាស់លាស់ក្នុងវិធាន

សម្រាប់ករណីណាមួយដែលមិនមានចែងច្បាស់លាស់ក្នុងវិធាននេះ ម.ជ.ម. វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម និងគូភាគីវិវាទ ត្រូវធ្វើសកម្មភាពស្ថិតក្នុងស្មារតីនៃវិធាននេះ និងត្រូវខិតខំប្រឹងប្រែងឱ្យអស់ពីលទ្ធភាព ធានានូវដំណោះស្រាយវិវាទប្រកបដោយយុត្តិធម៌ ឆាប់រហ័ស និងចំណាយអស់តិច។

ប្រការ ៧១. ការមិនទទួលខុសត្រូវ

ម.ជ.ម. ដោយរាប់បញ្ចូលទាំងសមាជិក អភិបាល ទីប្រឹក្សា លេខា និងបុគ្គលិករបស់ ម.ជ.ម. មជ្ឈត្តករបន្ទាន់ និងសមាជិករបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ៖

(ក) មិនទទួលខុសត្រូវចំពោះបុគ្គលណាម្នាក់ឡើយ សម្រាប់សកម្មភាព ការខកខានមិនបានបំពេញកាតព្វកិច្ច ឬការធ្វេសប្រហែស ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការធ្វើមជ្ឈត្តកម្ម ស្របតាមវិធាននេះឡើយ ឬបំពេញមុខងារណាមួយដូចមានចែងក្នុងវិធាននេះ និង

(ខ) មិនមានកាតព្វកិច្ចក្នុងការធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍ពាក់ព័ន្ធទៅនឹងមជ្ឈត្តការដែលដំណើរការស្របតាមវិធាននេះ ឬបំពេញមុខងារណាមួយដូចមានចែងក្នុងវិធាននេះ និងមិនមានភាគីវិវាទណាមួយអាចស្នើឱ្យបុគ្គលណាម្នាក់ខាងលើធ្វើជាសាក្សីក្នុងនីតិវិធីផ្លូវច្បាប់ណាមួយពាក់ព័ន្ធនឹងមជ្ឈត្តការដែលធ្វើឡើងស្របតាមវិធាននេះ ឬបំពេញមុខងារណាមួយដូចមានចែងក្នុងវិធាននេះនោះទេ។

ប្រការ ៧២. វិសោធនកម្មទៅលើវិធាន

វិធាននេះអាចត្រូវបានធ្វើវិសោធនកម្មជារឿយៗដោយ ម.ជ.ម.។ លើកលែងតែមានចែងផ្សេងពីនេះ កិច្ចព្រមព្រៀងក្នុងការធ្វើមជ្ឈត្តការដូចមានកំណត់ក្នុងប្រការ ២.១(ក) មានន័យថាជាការព្រមព្រៀងក្នុងការធ្វើមជ្ឈត្តការស្របតាមវិធានទាំងឡាយរបស់ ម.ជ.ម. ដែលមានសុពលភាពជាធរមាននៅកាលបរិច្ឆេទ ដែលអគ្គលេខាធិការដ្ឋានបានទទួលសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្ម។

ប្រការ ៧៣. សេចក្តីណែនាំសម្រាប់អនុវត្ត

ក្នុងករណីចាំបាច់ ឬដែលមានប្រយោជន៍ ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិរបស់ ម.ជ.ម. អាចចេញសេចក្តីណែនាំសម្រាប់អនុវត្ត ដើម្បីបំពេញបន្ថែម ធ្វើនិយ័តកម្ម និងអនុវត្តវិធាននេះក្នុងគោលបំណងសម្រួលកិច្ចការរដ្ឋបាលនៃមជ្ឈត្តការដែលគ្រប់គ្រងដោយវិធាននេះ។

ជំពូកទី ៩

អវសានប្បញ្ញត្តិ

ប្រការ ៧៤. អវសានប្បញ្ញត្តិ

៧៤.១.វិធាននេះត្រូវបានអនុម័តដោយមហាសន្និបាតរបស់ ម.ជ.ម. នាថ្ងៃទី២៨ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២១។ បទប្បញ្ញត្តិទាំងឡាយណាដែលមានខ្លឹមសារផ្ទុយនឹងវិធាននេះត្រូវទុកជានិរាករណ៍។

៧៤.២.វិធាននេះមានប្រសិទ្ធភាពអនុវត្តចាប់ពីថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២១ តទៅ។

ថ្ងៃអាទិត្យ ១៥ កើត ខែចេត្រ ឆ្នាំជូត ទោស័ក ព.ស. ២៥៦៤
ភ្នំពេញ ថ្ងៃទី២៨ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២១
មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម
ប្រធាន

ប៊ុន យូឌី

ឧបសម្ព័ន្ធ ១

តារាងកម្រៃសេវារបស់ ម.ជ.ម.

(សូមមើលជំពូកទី ៧ *(កម្រៃសេវា)* នៃវិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការរបស់ ម.ជ.ម.)

១. *កម្រៃសេវាចុះបញ្ជីសំណុំរឿង*

១.១ នៅពេលដាក់សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីមជ្ឈត្តកម្ម ឬបណ្តឹងតប ភាគីប្តឹងទាមទារ ឬភាគីប្តឹងទាមទារនៃបណ្តឹងតបនោះត្រូវបង់រៀងៗខ្លួននូវកម្រៃសេវាចុះបញ្ជីសំណុំរឿងចំនួន ៥០០ (ប្រាំរយ) ដុល្លារអាមេរិក សម្រាប់ការចុះបញ្ជីការទាមទារ ឬបណ្តឹងតបនោះ។

១.២ ប្រសិនបើភាគីប្តឹងទាមទារ ឬភាគីប្តឹងទាមទារនៃបណ្តឹងតប ខកខានក្នុងការបង់កម្រៃសេវាចុះបញ្ជី ម.ជ.ម. នឹងមិនចាប់ដំណើរការមជ្ឈត្តការដោះស្រាយការទាមទារ ឬបណ្តឹងតបនោះនោះទេ។

១.៣ កម្រៃសេវាចុះបញ្ជីសំណុំរឿងមិនអាចត្រូវបានបង់សងវិញទេ។

២. *កម្រៃសេវាសំណើសុំឱ្យមានការចូលរួមពីតតិយជន*

២.១ នៅពេលដាក់សំណើសុំឱ្យមានការចូលរួមពីតតិយជនក្រោមប្រការ ៣៥.៥ *(ការចូលរួមពីតតិយជន)* ភាគីដែលដាក់សំណើនោះត្រូវបង់នូវកម្រៃសេវាសំណើសុំឱ្យមានការចូលរួមពីតតិយជនចំនួន ៥០០ (ប្រាំរយ) ដុល្លារអាមេរិក។

២.២ ប្រសិនបើភាគីដែលដាក់សំណើនោះខកខានក្នុងការបង់កម្រៃសេវាសំណើសុំឱ្យមានការចូលរួមពីតតិយជន សំណើសុំឱ្យមានការចូលរួមពីតតិយជននោះមិនត្រូវបានលើកយកមកពិចារណាក្នុងដំណើរការមជ្ឈត្តការឡើយ។

២.៣ កម្រៃសេវាសំណើសុំឱ្យមានការចូលរួមពីតតិយជនមិនអាចត្រូវបានបង់សងវិញទេ។

៣. *កម្រៃសេវាតែងតាំងមជ្ឈត្តករ*

៣.១ ភាគីវិវាទត្រូវបង់កម្រៃសេវាចំនួន ៥០០ (ប្រាំរយ) ដុល្លារអាមេរិក សម្រាប់ការតែងតាំងមជ្ឈត្តករមួយរូបដែលធ្វើឡើងដោយ ម.ជ.ម. តាមរយៈ គណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធី នៅពេលដែលភាគីវិវាទ ឬគូភាគីវិវាទ ខកខានក្នុងការតែងតាំងមជ្ឈត្តករ ឬមជ្ឈត្តករដែលគូភាគីវិវាទបានតែងតាំង ខកខានក្នុងការតែងតាំងប្រធានវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ស្របតាមវិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការរបស់ ម.ជ.ម. ហើយ ម.ជ.ម. តាមរយៈគណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធី ត្រូវបានស្នើ ឬតម្រូវឱ្យធ្វើការតែងតាំងមជ្ឈត្តករ។

៣.២ កម្រៃសេវាតែងតាំងមជ្ឈត្តករ ត្រូវអនុវត្តចំពោះសំណុំរឿងដែលចាត់ចែងដោយ ម.ជ.ម. ឬក្នុងសំណុំរឿងពិសេស ដែលទាមទារឱ្យគណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធី តែងតាំងមជ្ឈត្តករស្របតាមវិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការរបស់ ម.ជ.ម. ឬក្នុងករណីដែលសំណើសុំឱ្យមានការតែងតាំងមជ្ឈត្តករត្រូវបានបញ្ជូនទៅអគ្គលេខាធិការដ្ឋាន។

៣.៣ កម្រៃសេវាតែងតាំងមជ្ឈត្តករនេះមិនត្រូវអនុវត្តលើការតែងតាំងមជ្ឈត្តករជំនួសណាមួយឡើយ ក្នុងករណីដែលមជ្ឈត្តករត្រូវបានជំនួសដូចមានចែងក្នុងប្រការ ៣០ *(ការដាក់មជ្ឈត្តករជំនួស)* ត្រូវបានតែងតាំងដោយគណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធី។

៣.៤ សម្រាប់សំណុំរឿងពិសេស កម្រៃសេវាតែងតាំងមជ្ឈត្តករត្រូវផ្ទេរចូលគណនីដែលកំណត់ដោយ ម.ជ.ម. មុនពេលចាប់ផ្តើមការតែងតាំង។

៣.៥ កម្រៃសេវាតែងតាំងមជ្ឈត្តករមិនអាចត្រូវបានបង់សងវិញឡើយ។

៤.- *កម្រៃសេវាជំទាស់*

៤.១ នៅពេលដាក់សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការជំទាស់ទៅនឹងមជ្ឈត្តករដូចមានចែងក្នុងប្រការ ២៨.២ *(សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការជំទាស់ទៅនឹងមជ្ឈត្តករ ពេលវេលាកំណត់ និងកម្រៃសេវាជំទាស់)* ភាគីវិវាទនោះត្រូវបង់នូវកម្រៃសេវាជំទាស់ចំនួន ៥០០ (ប្រាំរយ) ដុល្លារអាមេរិក។

៤.២ កម្រៃសេវាជំទាស់មិនអាចត្រូវបានបង់សងវិញឡើយ។

៥. *កម្រៃសេវារដ្ឋបាល*

៥.១ កម្រៃសេវារដ្ឋបាលត្រូវយោងតាមកម្រិតនៃកម្រៃសេវា ដែលប្រែប្រួលទៅតាមតម្លៃកម្មវត្ថុនៃវិវាទ និងត្រូវកំណត់ស្របតាមតារាងខាងក្រោម។

៥.២ តម្លៃកម្មវត្ថុនៃវិវាទ គឺជាតម្លៃកម្មវត្ថុនៃរាល់ការទាមទារ និងបណ្តឹងតបទាំងអស់។ ការដោះសាតាមការកាត់កងត្រូវបានបញ្ចូលសម្រាប់ការគណនាតម្លៃកម្មវត្ថុនៃវិវាទ និងកម្រៃសេវារដ្ឋបាល ប្រសិនបើការដោះសាតាមការកាត់កងនោះបណ្តាលឱ្យវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មមានបន្ទុកការងារបន្ថែមទៀត។

កម្រៃសេវារដ្ឋបាល (គិតជាដុល្លារអាមេរិក)

កម្លៃកម្មវត្ថុនៃវិវាទ					កម្រៃសេវារដ្ឋបាល				
រហូត	៥០.០០០			=	៧៥០				
ចាប់ពី	៥០.០០១	ដល់	១០០.០០០	=	១.៥០០	+	0,៨០%	នៃចំនួនដែលលើសពី	៥០.០០០
ចាប់ពី	១០០.០០១	ដល់	៥០០.០០០	=	១.៩០០	+	0,៧០%	នៃចំនួនដែលលើសពី	១០០.០០០
ចាប់ពី	៥០០.០០១	ដល់	១.០០០.០០០	=	៤.៧០០	+	0,៥០ %	នៃចំនួនដែលលើសពី	៥០០.០០០
ចាប់ពី	១.០០០.០០១	ដល់	៣.០០០.០០០	=	៧.២០០	+	0,២០%	នៃចំនួនដែលលើសពី	១.០០០.០០០
ចាប់ពី	៣.០០០.០០១	ដល់	៥.០០០.០០០	=	១១.២០០	+	0,១២%	នៃចំនួនដែលលើសពី	៣.០០០.០០០
ចាប់ពី	៥.០០០.០០១	ដល់	១០.០០០.០០០	=	១៣.៦០០	+	0,០៨%	នៃចំនួនដែលលើសពី	៥.០០០.០០០
ចាប់ពី	១០.០០០.០០១	ដល់	៥០.០០០.០០០	=	១៧.៦០០	+	0,០៤%	នៃចំនួនដែលលើសពី	១០.០០០.០០០
លើសពី	៥០.០០០.០០០			=	៣៣.៦០០				

៥.៣ កម្រៃសេវារដ្ឋបាលនៃសំណុំរឿងនីមួយៗ អាចនឹងត្រូវបានកែប្រែដោយអគ្គលេខាធិការដ្ឋាន ដោយពិចារណាទៅលើកាលៈទេសៈពិសេសណាមួយ ដែលអគ្គលេខាធិការដ្ឋានយល់ឃើញថា សមហេតុផលក្នុងការបន្ថយ ឬដំឡើងកម្រៃសេវារដ្ឋបាល ដែលមានកំណត់នៅក្នុងតារាងកម្រៃសេវារបស់ ម.ជ.ម.។ កាលៈទេសៈពិសេស រួមមានជាអាទិ៍ បរិមាណការងារដែល ម.ជ.ម. ត្រូវបំពេញមានតិចតួចដោយសារតែការបញ្ចប់ដំណើរការមជ្ឈត្តការមុនកាលកំណត់ ឬសេវាកម្មផ្សេងៗ ដែល ម.ជ.ម. ត្រូវផ្តល់បន្ថែម។ ការដំឡើងកម្រៃសេវារដ្ឋបាលមិនត្រូវលើសពី ៣០% (សាមសិបភាគរយ) នៃកម្រៃសេវារដ្ឋបាលដែលមានកំណត់ក្នុងតារាងកម្រៃសេវារបស់ ម.ជ.ម. នោះទេ។

៦. *កម្រៃសេវាវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម*

៦.១ កម្រៃសេវាវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវយោងតាមកម្រិតនៃកម្រៃសេវាដែលប្រែប្រួលទៅតាមតម្លៃកម្មវត្ថុនៃវិវាទ និងត្រូវកំណត់ស្របតាមតារាងខាងក្រោម។

៦.២ តម្លៃកម្មវត្ថុនៃវិវាទ គឺជាតម្លៃនៃរាល់ការទាមទារ និងបណ្តឹងតបទាំងអស់។ ការដោះសាតាមការកាត់កងត្រូវបានបញ្ចូលសម្រាប់ការគណនាតម្លៃកម្មវត្ថុនៃវិវាទ និងកម្រៃសេវាវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ប្រសិនបើការកាត់កងតាមការដោះសានោះបណ្តាលឱ្យវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មមានបន្ទុកការងារបន្ថែមទៀត។

៦.៣ កម្រៃសេវាវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មនៃសំណុំរឿងនីមួយៗ ត្រូវបានអគ្គលេខាធិការដ្ឋានកែប្រែដោយពិចារណាទៅលើកាលៈទេសៈពិសេសណាមួយ ដែលអគ្គលេខា-ធិការដ្ឋានយល់ឃើញថា សមហេតុផលក្នុងការបន្ថយ ឬដំឡើងកម្រៃសេវាវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ដែលមានកំណត់នៅក្នុងតារាងកម្រៃសេវារបស់ ម.ជ.ម.។ កាលៈទេសៈពិសេស រួមមានជាអាទិ៍ បរិមាណការងារដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវបំពេញមានតិចតួចដោយសារតែការបញ្ចប់ដំណើរការមជ្ឈត្តការមុនកាលកំណត់ ឬមានការងារបន្ថែម ដែលវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវបំពេញពាក់ព័ន្ធនឹងសំណើជាបន្តបន្ទាប់នានាសម្រាប់វិធានការបណ្តោះអាសន្ន ការជំទាស់ទៅនឹងមជ្ឈត្តករ ឬទឡ្ហីករណ៍ចំពោះយុត្តាធិការរបស់វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម។ ការដំឡើងកម្រៃសេវាវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មមិនត្រូវលើសពី ៣០% (សាមសិបភាគរយ) នៃកម្រៃសេវាវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មដែលមានកំណត់ក្នុងតារាងកម្រៃសេវារបស់ ម.ជ.ម. ឡើយ។

កម្រៃសេវាវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម (គិតជាដុល្លារអាមេរិក)

តម្លៃកម្មវត្ថុនៃវិវាទ					កម្រៃសេវាវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម (សម្រាប់មជ្ឈត្តករមួយរូប)				
រហូត	៥០.០០០			=	១.០០០				
ចាប់ពី	៥០.០០១	ដល់	១០០.០០០	=	២.៧៥០	+	២%	នៃចំនួនដែលលើសពី	៥០.០០០
ចាប់ពី	១០០.០០១	ដល់	៥០០.០០០	=	៣.៧៥០	+	១,៣០%	នៃចំនួនដែលលើសពី	១០០.០០០
ចាប់ពី	៥០០.០០១	ដល់	១.០០០.០០០	=	១០.៥៥០	+	១,៥០%	នៃចំនួនដែលលើសពី	៥០០.០០០
ចាប់ពី	១.០០០.០០១	ដល់	៣.០០០.០០០	=	១៨.០៥០	+	០,៧៥%	នៃចំនួនដែលលើសពី	១.០០០.០០០
ចាប់ពី	៣.០០០.០០១	ដល់	៥.០០០.០០០	=	៣៣.០៥០	+	០,៥០%	នៃចំនួនដែលលើសពី	៣.០០០.០០០
ចាប់ពី	៥.០០០.០០១	ដល់	១០.០០០.០០០	=	៤៣.០៥០	+	០,៣០%	នៃចំនួនដែលលើសពី	៥.០០០.០០០
ចាប់ពី	១០.០០០.០០១	ដល់	៥០.០០០.០០០	=	៥៨.០៥០	+	០,១៥%	នៃចំនួនដែលលើសពី	១០.០០០.០០០
លើសពី	៥០.០០០.០០០			=	១១៨.០៥០		០,០៧៥%	នៃចំនួនដែលលើសពី	៥០.០០០.០០០

៧. កម្រៃសេវានៃការស្នើសុំវិធានការបណ្ដោះអាសន្នចេញដោយមជ្ឈត្តករបន្ទាន់

៧.១ កម្រៃស្នើសុំសម្រាប់សំណើសុំឱ្យតែងតាំងមជ្ឈត្តករបន្ទាន់ (រួមបញ្ចូលទាំងកម្រៃសេវាតែងតាំង និងកម្រៃសេវារដ្ឋបាលនានាដោយអគ្គលេខាធិការដ្ឋានសម្រាប់វិធានការបណ្ដោះអាសន្នចេញដោយមជ្ឈត្តករបន្ទាន់) មកគណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធី ក្រោមជំពូក ៣ *(មជ្ឈត្តករបន្ទាន់)* មានចំនួន ១.៥០០ (មួយពាន់ប្រាំរយ) ដុល្លារអាមេរិក និងត្រូវបង់គ្រប់ចំនួននៅពេលដាក់សំណើសុំឱ្យតែងតាំងមជ្ឈត្តករបន្ទាន់មកគណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធី។

៧.២ កម្រៃស្នើសុំមិនអាចត្រូវបានបង់សងវិញឡើយ ហើយក៏មិនមែនជាចំណែកមួយនៃកម្រៃសេវារដ្ឋបាលដែលមានកំណត់ក្នុងចំណុច ៥ (*កម្រៃសេវារដ្ឋបាល*)។

៧.៣ កម្រៃសេវាមជ្ឈត្តករបន្ទាន់មានចំនួន ៣.៥០០ (បីពាន់ប្រាំរយ) ដុល្លារអាមេរិក និងត្រូវបង់គ្រប់ចំនួននៅពេលដាក់សំណើសុំឱ្យតែងតាំងមជ្ឈត្តករបន្ទាន់មកគណៈកម្មាធិការតែងតាំង និងនីតិវិធី។

៨. កាលបរិច្ឆេទសុពលភាព

៨.១ តារាងកម្រៃសេវារបស់ ម.ជ.ម. នេះ ត្រូវបានអនុម័តដោយមហាសន្និបាតរបស់ ម.ជ.ម. នាថ្ងៃទី២៨ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២១។

៨.២ តារាងកម្រៃសេវារបស់ ម.ជ.ម. នេះ មានប្រសិទ្ធភាពអនុវត្តចាប់ពីថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២១ តទៅ។

សម្គាល់៖ កម្រៃសេវាដូចមានកំណត់ខាងលើមិនរាប់បញ្ចូលការចំណាយផ្សេងៗរបស់ ម.ជ.ម. វេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម និងមជ្ឈត្តករបន្ទាន់ ក៏ដូចជាអាករលើតំលៃបន្ថែមលើកម្រៃសេវារដ្ឋបាលរបស់ ម.ជ.ម. និងពន្ធកាត់ទុកលើសេវារបស់មជ្ឈត្តករឡើយ។ មុនពេលបង្កើតវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម គូភាគីវិវាទអាចព្រមព្រៀងផ្សេងពីនេះលើកម្រៃសេវាវេទិកាមជ្ឈត្តកម្ម ប្រសិនបើវេទិកាមជ្ឈត្តកម្មឯកភាពចំពោះកម្រៃសេវាដែលព្រមព្រៀងនោះ។

ថ្ងៃអាទិត្យ ១៥ កើត ខែចេត្រ ឆ្នាំជូត ទោស័ក ព.ស. ២៥៦៤
ភ្នំពេញ ថ្ងៃទី២៨ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២១
មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្ទៃកពាណិជ្ជកម្ម
ប្រធាន

NATIONAL COMMERCIAL ARBITRATION CENTRE

ប៊ុន យូឌី

ឧបសម្ព័ន្ធ ២

គំរូខចែងរបស់ ម.ជ.ម.

ខចែងស្តីពីមជ្ឈត្តការ

រាល់វិវាទទាំងអស់ដែលកើតចេញពី ឬដែលទាក់ទងនឹងកិច្ចសន្យានេះ រួមបញ្ចូលវិវាទទាំងឡាយដែលពាក់ព័ន្ធនឹងអត្ថិភាព សុពលភាព ការអនុវត្ត ឬការបញ្ចប់កិច្ចសន្យានេះ ត្រូវបញ្ជូនទៅដោះស្រាយជាស្ថាពរតាមរយៈមជ្ឈត្តការចាត់ចែងដោយមជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ស្របតាមវិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការរបស់មជ្ឈមណ្ឌលជាតិនៃមជ្ឈត្តការផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម (វិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការ ម.ជ.ម.) ដែលមានសុពលភាពអនុវត្តនៅពេលចាប់ផ្តើមដំណើរការមជ្ឈត្តការ ហើយតាមរយៈការយោងក្នុងប្រការនេះ វិធានស្តីពីមជ្ឈត្តការ ម.ជ.ម. ត្រូវចាត់ទុកថាបានរួមបញ្ចូលជាផ្នែកមួយនៃកិច្ចសន្យានេះ។

ទីកន្លែងធ្វើមជ្ឈត្តការគឺ រាជធានីភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។*
វេទិកាមជ្ឈត្តកម្មត្រូវមានមជ្ឈត្តករចំនួន___________**រូប។
ភាសានៃមជ្ឈត្តការគឺ _________________ ។

ខចែងស្តីពីច្បាប់គ្រប់គ្រងកិច្ចសន្យា

ច្បាប់ដែលត្រូវយកមកអនុវត្តលើកិច្ចសន្យានេះគឺច្បាប់នៃ_________________***។

* គូភាគីវិវាទគួរបញ្ជាក់អំពីជម្រើស នៃទីកន្លែងធ្វើមជ្ឈត្តការរបស់ខ្លួន។ ប្រសិនបើគូភាគីវិវាទមានបំណងចង់ជ្រើសរើសទីកន្លែងធ្វើមជ្ឈត្តការផ្សេងពីរាជធានីភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា គូភាគីវិវាទត្រូវជំនួស "រាជធានីភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា" ដោយឈ្មោះទីក្រុង និងប្រទេសនៃជម្រើសរបស់ខ្លួន (ឧទាហរណ៍ "ទីក្រុង ប្រទេស")។

** ចំនួនមជ្ឈត្តករត្រូវកំណត់ជាចំនួនសេស។

*** បញ្ជាក់ឈ្មោះប្រទេស ឬយុត្តាធិការ។

សមាសភាពក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ ម.ជ.ម (ឆ្នាំ២០២១)

ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិនៃ ម.ជ.ម. ត្រូវបានតែងតាំងដោយមហាសន្និបាត ម.ជ.ម. រៀងរាល់បីឆ្នាំម្តង។

សមាសភាពសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិបច្ចុប្បន្នរួមមាន៖

ប្រធាន
ប៊ុន យូឌី

អនុប្រធាន
ខៀវ មាលី

អគ្គហេរញ្ញិក
ហួន សុខនីម

សមាជិក
កុយ នាម

សមាជិក
លី សុភាព

សមាជិក
សេខ សុខឃីម

សមាជិក (តំណាងសភាពាណិជ្ជកម្មអឺរ៉ុបនៅកម្ពុជា)
ប្លែស គីលីយ៉ង់

សមាសភាពអគ្គលេខាធិការដ្ឋាន ម.ជ.ម (ឆ្នាំ២០២១)

ឱន ស៊ីដែន
អគ្គលេខាធិការ

ឈួន វឌ្ឍនៈ
មន្ត្រីផ្នែកច្បាប់

ម៉ាត់ ហ្វានីតា
មន្ត្រីផ្នែកច្បាប់

វ៉ាន់ មួយលាង
មន្ត្រីផ្នែកច្បាប់

ឃុត ឧត្តម
មន្ត្រីផ្នែកច្បាប់

ណាន បញ្ញា
ជំនួយការផ្នែកច្បាប់

ប្រភព ៖ គេហទំព័រផ្លូវការរបស់ ម.ជ.ម. https://ncac.org.kh/ (ចូលទស្សនាថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២១)។

បញ្ជីមជ្ឈត្តករ ជំនាន់ដំបូង ឆ្នាំ២០១០

ល.រ	គោត្តនាមនិងនាម	ភេទ	ល.រ	គោត្តនាម និងនាម	ភេទ
១	Anselmo Reyes	ប	២៣	រឹម វីរៈ	ប
២	Johnny Tan Cheng Hye	ប	២៤	លី សុភាព	ប
៣	Kim San	ប	២៥	លី សំបូរ	ប
៤	Kronenburg Edmund Jerome	ប	២៦	លឹម វាសនា	ប
៥	កុយ នាម	ប	២៧	វង្ស មុនាថ	ប
៦	ខាន់ សិរីរិទ្ធី	ប	២៨	សាន គីរី	ប
៧	ខៀវ មាលី	ស	២៩	សារិន ដេល្វារ៉ា	ប
៨	គីរី សេរីរដ្ឋ	ប	៣០	សូ មុស្សេទ្នី	ស
៩	ចាប កែវ	ប	៣១	សេង វុត្ថា	ប
១០	ឈឿន សុភាព	ស	៣២	សេង វួចហ៊ុន	ស
១១	ញាន សុមុន្និទ្ទ	ប	៣៣	សេង សុខឃីម	ប
១២	ណុប សុខា	ប	៣៤	ស៊ីន គឹមស៊ាន	ស
១៣	ទេស ចំរើន	ប	៣៥	ហុង គីម	ប
១៤	ប៉ា ងួនគា	ប	៣៦	ហួន សុខនីម	ប
១៥	ប៊ុន យូឌី	ប	៣៧	ហ៊ីន ពិណ្ណារិទ្ធ	ប
១៦	ពេជ្រ ចាណែត	ប	៣៨	ហ៊ឹង សៅលិញ	ប
១៧	ភិន សុវត្ថិ	ប	៣៩	ឡុង ប៊ាង	ប
១៨	មុំ ម៉េងឈុន	ប	៤០	អ៊ាង សុភ័ក្រ្ត	ប
១៩	យស់ សូលី	ប	៤១	អ៊ាង សូរសែន	ប
២០	យុន ប៉ោទឹម	ប	៤២	អ៊ឹម សំអាន	ប
២១	រស់ មុនិន្ទៈ	ប	៤៣	អ៊ឹម ស៊ីណាត	ប
២២	រស់ អម្រិត	ស	៤៤	អ៊ុច វុធ្ធី	ប

សរុប ៖ ៤៤នាក់ ក្នុងនោះ ស្រី៥នាក់

ប្រភព ៖ គេហទំព័រផ្លូវការរបស់ ម.ជ.ម. https://ncac.org.kh/ (ចូលទស្សនាថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២១)។